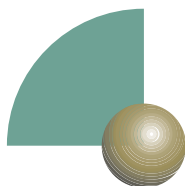

SAMI MYLLYNIEMI

MITÄ KUULUU?

Nuorisobarometri 2008

NUORISOBAROMETRI

MITÄ KUULUU?

NUORISOBAROMETRI 2008

SAMI MYLLYNIEMI

OPETUSMINISTERIÖ

NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

NUORISOASIAIN NEUVOTTELUKUNTA

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 88
Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 39

Ulkoasun suunnittelu: Vesa Pesonen
Taitto ja kannen kuva: Viestintätoimisto Svengi Oy

© Opetusministeriö, Nuorisotutkimusseura ja tekijät

ISBN: 978-952-485-585-3
ISBN: 978-952-485-586-0 (pdf)
ISSN: 1458-8110

Yliopistopaino Oy, Helsinki 2008

ESIPUHE

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta on julkaissut suomalaisten nuorten arvoja ja asenteita selvittävää Nuorisobarometriä vuodesta 1994 lähtien. Nuorisobarometri on vuodesta 2004 asti tehty yhteistyössä Nuorisotutkimusverkoston kanssa. Julkaisu on vakiintunut vuosittaiseksi. Tämänvuotinen Nuorisobarometri on kuitenkin järjestyksessään jo 18:s, koska barometri ilmestyi aluksi kaksi kertaa vuodessa. Tietoa nuorista, heidän asemastaan, arvoistaan ja asenteistaan kerätään paljon, jopa niin paljon, etteivät tämän tiedon parissa työskentelevät aina ole perillä siitä, mitä muut tekevät.

Tässä moninaisuudessa Nuorisobarometri edustaa jatkuvuutta, ja se on vakiinnuttanut asemansa nuorten arvoista kiinnostuneiden tietolähteenä. Nuorisobarometrin vuodesta toiseen samanlaisina toistuvat kysymykset sekä yli kymmenen vuoden mittainen aikajänne mahdollistavat muutosten seuraamisen ja todellisten ajassa tapahtuneiden trendien havaitsemisen. Barometrin 14 vuoden seuranta-aineisto virittää niin tieteelliseen kuin nuorisopoliittiseen pohdiskeluun. Toivommekin, että tällaisen ainutlaatuisen aineiston analyysiin tarttuisivat mahdollisimman monet tutkijat.

Pysyvien perusteemojen, työn ja koulutuksen, lisäksi pitkään seurattuja aiheita ovat olleet yhteiskunnallinen vaikuttaminen, tulevaisuus ja sosiaalinen elämä – siis varsin laaja paletti.

Nuorisobarometrin seurantarakenne ei sulje pois ajassa liikkuvia aihepiirejä. Vuosittain vaihtuvien teemojen avulla pyritään tarttumaan kutsuttaviin nuoria ja nuoruutta koskeviin aiheisiin, joista kaivataan kattavaa ajantasaista tietoa. Tänä vuonna pääteemaksi valittiin syksyn kuntavaalien innoittamana nuorten suhde kuntaan ja paikalliseen vaikuttamiseen. Nuorisobarometrin 2008 alaotsake voisikin olla nuoret, kunta ja vaikuttaminen. Nuorisobarometri 2008:n uutuutena ovat myös erikoisteemoista kirjoitetut nuorisoalan toimijoiden puheenvuorot, jotka raottavat mielenkiintoisella tavalla nuorten arkisen vaikuttamisen käytäntöjä ja haasteita.

Nuorisobarometrin otsikko *Mitä kuuluu?* on tietoisesti avoin, mikä ilmentää kuulemisen, kuuntelemisen ja kuulumisen monimielistä vyyhtiä. *Mitä kuuluu, nuoret?* Barometrissa 1933 nuorta kertoo kuulumisia omasta arjestaan, arvoistaan ja asenteistaan. *Mitä kuntaan kuuluu?* Nuoret purkavat myös käsityksiään siitä, millä tolalla nuorten asiat kunnassa ovat, missä nuoret viettävät arkista aikaansa, ja miten tyytyväisiä he ovat paikallisiin palveluihin – olipa kyse kunnan ja järjestöjen tai nuorten omaehtoista toiminnasta. *Miten vaikuttaminen kuuluu?* Nuoret laukovat arvioitaan myös siitä, mihin heidän huutonsa kuuluu, ja vastaako metsä huhuiluihin. *Mihin kuulut?* Nuoret kertovat lisäksi siitä, mihin he tuntevat yhteenkuuluvuutta ja mistä he näkevät jäävänsä syrjään.

Nuorisobarometreja tehdään jatkossakin vuosittain. Näin voidaan sekä jatkaa nuorten arvo- ja asenneilmaston seurantaa että nostaa esiin ajankohtaisia tai muuten tärkeitä teemoja. Seurattu aikaväli luonnollisesti pidentyy vuosi vuodelta, ja tässä mielessä Nuorisobarometrin kaltainen julkaisusarja vain paranee vanhetessaan.

Vaikuttavia lukuhetkiä!

Helsingissä 2.9.2008

Anna Ranki
Pääsihteeri
Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta

Leena Suurpää
Tutkimusjohtaja
Nuorisotutkimusverkosto

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	6
KYSELYN TOTEUTUS JA TAUSTAMUUTTUJAT	11
KOULUTUS JA TYÖ	16
Koulussa saadut opit ja niiden tärkeys	16
Kouluaineiden tärkeys	23
Opiskelun syyt	24
Työnsaantiin vaikuttavat asiat	25
YHTEISKUNTA JA POLITIIKKA	28
Yhteiskunnalliset näkemykset	28
Kiinnostus politiikkaa kohtaan	41
Äänestäminen	44
KUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN	51
Nuorten vaikuttajaryhmät	51
Asuinalueeseen vaikuttaminen	52
Osallistumisvalmiudet	56
Tieto vaikuttamismahdollisuuksista asuinkunnassa	57
Vaikuttamiskokemukset asuinkunnassa	61
Kunnan päättäjien suhtautuminen	65
Valintoihin vaikuttaminen ja vaikutusmahdollisuudet	68
KUNTAKANSALAISUUS	74
Kuntapolitiikan kysymyksiä	74
Kunnan palvelut	77
Tyytyväisyys kuntaan ja sen palveluihin	80
Nuorisopalvelut	86
Nuorisopalveluiden tärkeys	87

INTERNET	90
EPÄVARMUUS JA TURVATTOMUUS	96
TULEVAISUUS	101
YHTEENKUULUVUUS	103
ASIOIDEN TÄRKEYS	106
LÄHTEET	109
KOLUMNIT	
<i>Hannu Kareinen:</i> Se on pienestä kii!	115
<i>Sini Korpinen:</i> Nuorten kuulemiseen on herättävä nyt!	116
<i>Tapio Kuure:</i> Kunnan kaa?	118
<i>Markus Ojakoski:</i> Jotta olisi jotain menetettävää...	120
<i>Niko Jokihäärä:</i> Mikä on kun ei ääntä käytetä?	122
<i>Tero Huttunen & Leena Tuuttila :</i> Ajassa elävä nuorisotyö	124
KYSYMYSLÖMAKE	125
LIITE 1	134
SAMMANDRAG	135
ABSTRACT	139

JOHDANTO

Nuorisobarometrin tehtävänä on seurata nuorten arvojen ja asenteiden muutoksia – siis toimia nimensä mukaisesti ilmapuntarina. Tässä tehtävässä jatkuvuus on keskeistä, ja vuodesta 1994 toteutetun Nuorisobarometrin 14 vuoden aikajänne mahdollistaa jo todellisten ajassa tapahtuvien trendien havainnoinnin. Tässä mielessä Nuorisobarometrin kaltainen julkaisusarja myös paranee vanhetessaan.

Vuodesta 2004 lähtien Nuorisobarometri on rakennettu jonkin enemmän tai vähemmän yhtenäisen teeman ympärille. Vuonna 2004 teemana oli yrittäjäyys, 2005 erilaisuus, 2006 uskonto ja vuonna 2007 nuorten hyvinvointi ja suhde yhteiskuntaan. Vuosittain vaihtelevat teemat eivät siis aina ole olleet tiukasti rajattuja, eikä kattoteema myöskään ole sulkenut pois muita aihepiirejä. Näin on myös laita käsillä olevassa vuoden 2008 Nuorisobarometrissa. Pääteemaksi valittiin syksyn kuntavaalien innoittamana nuorten suhde kuntaan ja paikalliseen vaikuttamiseen. Koko julkaisusta kunta-teema kattaa kuitenkin vain noin puolet, sillä mukana on runsaasti myös Nuorisobarometrin vanhoja aihealueita. Näin ajankohtaisten tai muuten vain tärkeiden uusien aiheiden lisäksi myös barometrin ydinalue, muutosten havainnointi, on mukana.

Vuosina 2004–2006 Nuorisobarometrit jakautuivat erilliseen tilastokatsaukseen ja erityisteemoista kirjoitettuihin aihepiiriä syventäviin asiantuntija-artikkeleihin. 2007 palattiin aiemman yhden kirjoittajan rakenteeseen. Tämän vuoden barometrin uutuus on julkaisun lopusta löytyvät kuusi kolumnia, jotka täydentävät tilasto-osiota käsittelemällä eri näkökulmista nuorten vaikuttamisteemaa.

Puhelinhaastattelut, joihin Nuorisobarometri pohjautuu, toteutti Taloustutkimus huhti–toukokuussa 2008. 15–29-vuotiaita nuoria haastateltiin yhteensä 1933, joista 131 oli ruot-

sinkielisiä. Tuloksia vertaillaan pääosin aiempiin Nuorisobarometreihin, mutta soveltuvien osin myös muihin tutkimusaineistoihin.

Äkilliset muutokset nuorten arvoissa ja asenteissa ovat harvinaisia. On luonnollista, että muutokset ja trendit kiinnostavat, mutta niiden ei pitäisi hämärtää sitä, että yleisesti ottaen nuorten arvot ovat melko stabiileja. Esimerkiksi kysyttäessä erilaisten asioiden tärkeyttä nuorten elämässä ei tärkeysjärjestyksessä juuri ole tapahtunut muutoksia tällä vuosikymmenellä. Perheen ja muiden läheisten kanssa vietetty aika on edelleen nuorille kaikkein tärkeintä, heti perässään ystävien ja kavereiden kanssa vietetty aika. Näitä molempia pitää erittäin tärkeänä asiana noin neljä vastaajaa viidestä, vähintään melko tärkeänä käytännössä kaikki.

Suurimmat muutokset nuorten arvostuksissa on havaittavissa hyvän ja arvostetun yhteiskunnallisen aseman eteen ponnistelun tärkeydessä. Kun vuonna 2000 sitä piti erittäin tärkeänä joka kymmenes, nyt tätä mieltä on jo joka viides. Myös aktiivista toimintaa yhteiskunnallisissa järjestöissä pitää tärkeänä entistä useampi nuori.

Järjestötoimintaa siis pidetään entistä tärkeämpänä, mutta myös nuorten konkreettinen osallistumisaktiivisuus oman asuinalueen suunnitteluun ja palveluihin vaikuttamiseen on kasvusuunnassa. Nuoret ottavat entistä enemmän yhteyttä virkamiehiin, allekirjoittavat vetoomuksia sekä osallistuvat puoluetoimintaan ja asukasyhdistystoimintaan. Osa näistä muutoksista on todennäköisesti vaikuttanut myös internetin yleistymisen ja kehittyminen uudeksi vaikuttamisen areenaksi.

Toisessa osallistumista mittaavassa kysymyssarjassa selvitettiin varsinaisen osallistumisen sijaan valmiutta tehdä erilaisia asioita. Eniten osallistumisvalmiutta on vetoomuksen tai adressin allekirjoittamiseen, lakkoiluun,

yleisönosastoon kirjoittamiseen ja maksu- tai ostoboikottiin. Valmius kaikkiin näihin vaihtamiskeinoihin on myös kasvusuunnassa. Kaikista kysytyistä toimintamuodoista ainoastaan valmius osallistua julkiseen mielenosoitukseen on laskussa. Huomionarvoista on myös asennemuutos puolue toimintaa kohtaan. Siinä missä kymmenen vuotta sitten noin kolmannes nuorista olisi ollut ehkä tai varmasti valmiita olemaan jäsenenä poliittisessa puolueessa, on osuus nyt jo lähes puolet. Myös valmius harkita ehdokkaaksi ryhtymistä on kasvanut voimakkaasti. Nämä muutokset vahvistavat aiemmissa Nuorisobarometreissa havaittua trendiä nuorten myönteiseen suuntaan kehittyvästä asenteesta puolue toimintaa ja muuta konventionaalista politiikkaa kohtaan. Yhä suurempi osuus nuorista haluaa tulevaisuudessa olla itse mukana politiikassa. Myös nuorten luottamus eduskuntaan, kunnanvaltuustoihin ja poliittisiin puolueisiin on kasvussa, samoin usko siihen, että suomalainen demokratia takaa kansalaisille riittävät mahdollisuudet vaikuttamiseen. (Myllyniemi 2006, 50; Myllyniemi 2007, 66, 86.)

Sen sijaan tiedusteltaessa nuorilta heidän kiinnostustaan politiikkaa kohtaan saadaan varsin toisenlainen kuva. Kiinnostus lisääntyi kysely kyselyltä 1990-luvulla, mutta tällä vuosikymmenellä se on kääntynyt laskuun. Tällä hetkellä 43 prosenttia nuorista sanoo olevansa ainakin jonkin verran kiinnostuneita politiikasta. Lähes yhtä moni (35 prosenttia) on vain vähän kiinnostuneita, ja niiden osuus, jotka eivät ole lainkaan kiinnostuneita on suurempi kuin kertaakaan tähän asti, 22 prosenttia. Huomattavin muutos edelliseen kyselyyn onkin ei lainkaan politiikasta kiinnostuneiden osuuden selvä kasvu, kun taas siitä kiinnostuneiden osuus taas on pysynyt suunnilleen ennallaan. Nuorten kiinnostusta tai kiinnostumattomuutta politiikasta on tärkeää seurata, mutta samalla on muistettava, ettei se kerro mitään siitä, kuinka nuoret politiikan mieltävät, eikä myöskään siitä, miten kiinnostus voisi kanavoitua toiminnaiksi.

Näin kuntavaalien alla selvitettiin myös

nuorten kiinnostusta kuntapolitiikkaa kohtaan. Se on selvästi matalammalla tasolla kuin kiinnostus politiikkaa kohtaan ylipäätään, ja hieman matalammalla tasolla kuin kymmenen vuoden takaisessa kyselyssä. Siihen, kuinka nämä keskenään ristiriitaiseltakin vaikuttavat trendit lopulta näkyvät syksyn vaalien äänestysaktiivisuudessa, sisältyy monia epävarmuustekijöitä. Kyselytutkimuksin saadusta tiedosta ei voi suoraan päätellä todellista äänestysaktiivisuutta ja myös itse vaaleihin liittyy tekijöitä, joita ei parhaimmillaan laskelmissa voi ottaa etukäteen huomioon. Nuorisobarometrin tulosten perusteella voi kuitenkin varovaisesti ennustaa nuorten äänestysaktiivisuuden lievää kasvua.

Huoli nuorten äänestämättömyydestä on osittain ollut ruokkimassa keskustelua internetin kautta tapahtuvan äänestämisen käyttöön otosta. Toteutuessaan nettiäänestäminen näyttäisi nuorten omien arvioiden mukaan lisäävän äänestysaktiivisuutta. Yli puolet uskoisi oman äänestämisen lisääntyvän, eikä käytännössä kukaan usko nettiäänestämisen vähentävän omaa äänestysintoaan. Ennen kaikkea muiden nuorten äänestysaktiivisuudelle nettiäänestämisen arvioidaan tekevän hyvää: yli 90 prosenttia uskoo että se paranisi.

Nuorten yhteiskunnallinen osallisuus on paljon laajempi asia kuin vaalien alla heräävä huoli nuorten äänestysaktiivisuudesta. Nuorisobarometrissa selvitettiin myös nuorten kokemuksia siitä, ovatko he voineet aidosti vaikuttaa asuinkuntansa asioihin. Tulokset eivät ole kovin rohkaisevia. Arvosanan 4 tai 5 kyselyssä käytetyn 5-portaisen vastausasteikon paremmasta päästä antaa kokemuksilleen aidosta vaikuttamismahdollisuuksista harvempi kuin yksi vastaaja viidestä. Keskimmäisen arvosanan verran katsoo voineensa vaikuttaa reilu kolmannes, mutta peräti 42 prosenttia ei koe aitoa vaikutusmahdollisuutta senkään vertaa. Myöskään nuorten kokemukset oman kuntansa tai kaupunkinsa päättäjien suhtautumisesta nuoriin vaikuttajina eivät näytä mairittelevilta. Vain joka kuudes arvioi päättäjien pitävän nuoria varteenotettavina

keskustelukumppaneina tai vaikuttajina kaikissa tai lähes kaikissa asioissa. Joka kymmenes on sitä mieltä, ettei nuoria oteta vaikuttajina toisissaan missään asiassa. Nämä tulokset on syytä huomioda, sillä nuorten oma kokemus siitä, että heidän mielipiteillään on vaikutusta, on varmasti keskeinen tekijä aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamisessa.

Vaikuttamiskysymysten ohella selvitettiin myös nuorten kantoja kuntapolitiikan sisältöihin. Niiden nuorten osuus, jotka olisivat valmiita kunnallisveron korotukseen, jos varat suunnattaisiin kunnallisten palveluiden parantamiseen, on kasvanut vuoden 1996 kyselyn neljänneksestä 45 prosenttiin. Enemmistö nuorista on myös sitä mieltä, että kunnan pitäisi tuottaa itse keskeisimmät hyvinvointipalvelut. Samaan aihepiiriin liittyvä suuri muutos reilun kymmenen vuoden takaiseen kuntalaiskyselyyn on kunnan palveluiden kilpailuttamiseen liittyvä kriittisyyden kasvu. Vuonna 1996 kunnan kilpailua yksityisten palveluntuottajien kanssa piti kannatettavana kaksi nuorta kolmesta, nyt osuus on pudonnut 40 prosenttiin.

Yhteiskunnan roolia korostavan ajattelutavan yleistyminen näkyy myös siinä, kuinka nuoret sijoittavat itsensä vasemmisto-oikeistokselille. Kun vuonna 1996 jatkumon vasemman päähän samastui 12 prosenttia 18–29-vuotiaista, on osuus nyt 23 prosenttia. Nuorten yhteiskunnallisten näkemysten siirtyä kohti vasenta laitaa ei tosin juuri näy puolueiden kannatuksessa, ainakaan perinteisten vasemmistopuolueiden kannatuksen kasvuna. Vihreiden nousu kylläkin sopii tähän kuvaan, sillä vihreitä kannattavat nuoret sanovat olevansa enemmän vasemmalla kuin SDP:tä kannattavat. Itse asiassa SDP:tä lähellä olevista 15 prosenttia kokee itsensä ennemminkin oikeistolaiseksi. Kaikista vastaajista hieman useampi sijoittaa itsensä vasemmisto-oikeistokselin oikeaan kuin vasempaan päähän.

Yksi tapa mitata kunnan onnistumista tehtäviensä toteuttamisessa on kysyä vastaajilta kuinka hyvä siellä on olla ja elää. Nuorten antamat

arviot omalle kunnalleen ovat parantuneet selvästi, nyt jo 60 prosenttia arvioi oman kuntansa keskimääräistä paremmaksi. Parhaimmat arviot saavat kaupunkimaiset kunnat, ennen kaikkea pääkaupunkiseutu ja yliopistokaupungit.

Nuorten tyytyväisyyttä selvitettiin myös kunnan yksittäisten palveluiden tasolla. Kaikkein tyytyväisimpiä nuoret ovat kirjastoihin, kouluihin sekä liikunta- ja urheilupalveluihin. Vähemmän tyytyväisiä käyttäjiä puolestaan on sosiaalitoimistoilla, työnvälityksellä ja Kelalla. Tässäkin palveluihin tyytyväisimmät nuoret löytyvät kaupungeista, ennen kaikkea pääkaupunkiseudulta. Erityisen suuria tyytyväisyyserot maaseutumaisiin kuntiin ovat kulttuuripalveluissa ja julkisessa liikenteessä.

Mielipiteitä nuorisotyön palveluista kysyttiin ainoastaan alle 20-vuotiailta vastaajilta, sillä nuorisotyön käyttäjien keskimääräinen ikä on selvästi Nuorisobarometrin vastaajia matalampi. Tyytymättömyyttä on eniten liittyen verkkonuoorisotyöhön ja nuorten vaikutusmahdollisuuksiin. Tyytyväisimpiä nuoret puolestaan ovat retkiin, leireihin ja tapahtumiin, nuorisotyöntekijöihin ja nuorisotiloihin. Kysymys nuorisotyöntekijöistä jaettiin vielä kahteen osaan: määrään ja toimintaan. Tärkeä havainto on nuorten selvästi suurempi tyytyväisyys nuorisotyöntekijöiden toimintaan kuin heidän määräänsä.

Nuorisotyön palveluiden tärkeyttä selvitettiin sekä kysymällä sitä suoraan että laskemalla korrelaatiot yksittäisten palveluiden ja kokonaistyytyväisyyden välillä. Tärkeysjärjestys on sama, selvitettiinpä tärkeys sitten kysymällä tai laskemalla: kaikkein tärkeimpiä ovat nuorisotilat ja nuorisotyöntekijät. Nuoret myös pitävät lähes kaikkien palvelumuotojen löytymistä kotikunnastaan tärkeämpänä kuin vielä kuusi vuotta sitten. Tästä voinee vetää sen johtopäätöksen, että nuorisotyötä ja nuorille suunnattuja kunnallisia palveluita ylipäätään pidetään entistä tärkeämpinä. Erityisen voimakkaasti on kasvanut nuorisotyöntekijän, netinkäyttömahdollisuuksien, harrastetilojen ja nuorisovaltuustojen tärkeys.

Nuoret tuntevat kuuluvansa kiinteästi perheeseen ja ystäväpiiriin. Seuraavaksi voimakainta yhteenkuuluvuus on sukuun, koulu-/työyhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Muut kysytyt yhteisöt jäävät selvästi jälkeen näistä. Neljän vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna nuoret tuntevat vähemmän yhteenkuuluvuutta lähes kaikkiin selvitettyihin sosiaalisiin yksiköihin. Erityisen paljon nuorten yhteenkuuluvuuden tunne on löyhtynyt suhteessa harrasteseuroihin ja muihin vapaa-ajan yhdistyksiin. Myös alueellinen yhteenkuuluvuuden tunne on heikentynyt, niin suhteessa asuinyhteisöön, kaupunginosaan tai kylään, kaupunkiin tai kuntaan kuin johonkin tiettyyn alueeseen Suomessa.

Nuorten suurimmat epävarmuuden ja turvattomuuden kokemukset liittyvät suuriin kysymyksiin ilmastomuutoksesta ja energian riittävydestä. Suoremmin omaan ja lähimmäisten selviytymiseen liittyvistä epävarmuustekijöistä suurimpia ovat oma toimeentulo sekä perheenjäsenten turvallisuus ja hyvinvointi. Nuoret tuntevat vähemmän epävarmuutta suurimmasta osasta kysyttyjä asioita kuin vielä neljä vuotta sitten. Erityisesti ovat vähentyneet maailmanpoliittiseen tilanteeseen ja oman asuinympäristön

turvattomuuteen liittyvät huolet. Suurin turvattomuuden kasvu liittyy ihmisestä johtuvaan ilmastomuutokseen.

Nuorten tulevaisuudenuskoa selvitettiin kysymällä kuinka optimistisesti tai pessimistisesti he tulevaisuuteen suhtautuvat. Nuoret suhtautuvat valoisammin omaan tulevaisuuteensa (optimistisia 87 prosenttia) kuin Suomen tulevaisuuteen asuinmaana (optimistisia 74 prosenttia). Maailman tulevaisuuteen ylipäätään alle kolmikymppiset suhtautuvat jo huomattavasti pessimistisemmin vain neljänneksen katsoessa sitä optimistisin silmin. Myös tässä keskeinen kysymys on siinä, kuinka huoli maailman tilasta kanavoituu toiminnaksi.

Tämä ja muut Nuorisobarometrit löytyvät pdf-muotoisena Nuorisoasiain neuvottelukunnan internetsivuilta osoitteesta http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta.

Barometrin aineisto on myös maksutta tilattavissa tutkimuskäyttöön osoitteesta <http://www.fsd.uta.fi/>.

NUORISOBAROMETRI 2008

KYSELYN TOTEUTUS JA TAUSTAMUUTTUJAT

KOHDERYHMÄ, OTOS JA MENETELMÄ

Nuorisobarometrin perusjoukkona ovat 15–29-vuotiaat suomen- ja ruotsinkieliset nuoret koko maassa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Iän, sukupuolen, äidinkielen ja asuinpaikan mukaan kiintiöity otos muodostettiin väestökisteritiedoista satunnaisotannalla. Puhelinhaastattelut toteutti Taloustutkimus Oy, ja otokseen kuuluneille etsittiin sekä mahdolliset lanka-että matkapuhelinnumerot. Tutkimusta varten huhti–toukokuussa 2008 haastateltiin 1933 nuorta, joista 1802 oli suomenkielisiä ja 131 ruotsinkielisiä.

Puhelinhaastattelun kesto havaittiin liian pitkäksi haastattelujen jo ollessa käynnissä, ja lomaketta lyhennettiin poistamalla kolme kysymyssarjaa. Näin haastattelujen keskipituus lyheni hieman kohtuullisemmaksi (32,5 minuutista noin 29 minuuttiin), mutta kolmeen kysymyssarjaan saatiin vain 256 vastausta. Niiden tulokset päätettiin kuitenkin sisällyttää raporttiin, sillä pienemmässä otoksessa vastaajat eivät poikenneet oleellisesti taustamuuttujien mukaan koko aineiston vastaajista. Kuvioissa 7 (kouluaineiden tärkeys), 8 (syyt opiskella) ja 69 (turvattomuuden kokemukset) luvut ovat kuitenkin hieman epävarmempia, toisin sanoen niiden luottamusvälit ovat suuremmat. Kysymyksiä, joihin on vähemmän vastaajia, ei tästä syystä myöskään käsitellä taustamuuttujien luokissa, sillä vastaajien lukumäärä olisi niissä liian pieni.

Nuorisobarometri 2008 esittää keskeisimmät tulokset tiivistetysti, lähinnä tarkastele-

malla vastausten jakaumia. Useita muuttujia sisältävissä tilastokuvioissa tulokset on esitetty keskiarvojen mukaisessa suuruusjärjestyksessä, ellei toisin mainita. ”En osaa sanoa”-vastausten osuudet ovat yleensä mukana kuvioissa, mutta niillä ei ole vaikutusta keskiarvoihin eikä siten muuttujien esittämisyjärjestykseen. Jos aiempina vuosina kerätyssä vertailuaineistossa ei ole ollut tietoa ”en osaa sanoa”-vastausten osuuksista, ei niitä vertailukelpoisuuden vuoksi ole esitetty tämänkään vuoden tuloksissa.

Nuorisobarometri painottuu graafisiin esityksiin, sillä barometrin päätehtävä on nimensä mukaisesti havainnoida muutoksia ilmapiirissä, ja kuvioden avulla trendien havaitseminen on pyritty tekemään mahdollisimman helpoksi. Ellei toisin mainita, vertailuaineistona ovat aiempien vuosien nuorisobarometrit.

Yksinkertaisten jakaumien lisäksi nuorten vastauksia tarkastellaan usein erilaisten sosiaalisten taustamuuttujien mukaan. Näin tehdään esimerkiksi sen näkemiseksi, onko jokin tietty asenne tyypillisempi nuorille naisille vai miehille. Nuorisobarometrissa tilastollisia testejä ei raportoida tieteellisten julkaisujen tapaan, mutta usein mainitaan kuitenkin, ovatko havaitut erot vastaajaryhmien välillä tilastollisesti merkitseviä. Merkitsevyys tarkoittaa todennäköisyyttä sille, että ryhmien väliset erot johtuisivat sattumasta. On tärkeää erottaa käsitteet merkitsevä ja merkittävä toisistaan. Näin suuressa aineistossa pienetkin erot voivat olla tilastollisesti merkitseviä, mutta se ei välttämättä tarkoita sitä, että ne olisivat tutkittavan asian kannalta merkittäviä. Ryhmien välisiä eroja pidetään tilastollisesti merkitsevinä, jos todennäköisyys niiden saamiseksi sattumalta on pienempi kuin yksi sadasta. Toinen käytetty tilastollinen menetelmä on vakioiminen. Sillä tarkoitetaan muiden taustamuuttujien vaikutuksen kontrolloimista. Tällä selvitetään, mitä muuttujien väliselle yhteydelle tapahtuu, kun muiden muuttujien osuus on poistettu.

YLEISTÄ TAUSTAMUUTTUJISTA JA KÄSITTEISTÄ

Nuorisobarometrissa käytetyt taustamuuttajat on ikää, sukupuolta, äidinkieltä ja kotikuntaa lukuun ottamatta saatu kysymällä niitä vastaajilta itseltään. Tietoja ei siis ole otettu rekistereistä, vaan käytetyt luokittelut kertovat siitä, kuinka tutkimukseen osallistuneet nuoret itse asian käsittävät. Esimerkiksi nuori, joka sekä käy palkkatyössä että opiskelee, saattaa nimetä pääasialliseksi toiminnakseen kumman hyvänsä. Tätä ei tarvitse pitää virhelähteenä, mutta on muistettava, että taustamuuttujana on nuoren oma kokemus tilanteestaan.

Tässä yhteydessä esitellään tärkeimpiä taustamuuttujia ja käsitteitä. Liitteessä 1 sivulla 134 on lisäksi yhteenveto vastaajista taustamuuttujittain.

NUORI

Nuorisobarometrissa nuorella tarkoitetaan 15–29-vuotiaita suomalaisia.

IKÄLUOKKA

Vastaajat on jaettu kolmeen ikäluokkaan: 15–19-vuotiaisiin, 20–24-vuotiaisiin ja 25–29-vuotiaisiin. Samaa ikäjaottelua on käytetty Nuorisobarometreissa alusta, eli vuodesta 1994 saakka. Tästä ikäluokituksesta poiketaan, jos siihen on erityistä tarvetta, kuten äänestämiseen liittyvissä kysymyksissä, jotka esitettiin ainoastaan täysi-ikäisille vastaajille. 18-vuotiaat on siis vasta äänioikeusiän saavuttaneina erotettu omaksi ryhmäkseen, ja käytetty ikäluokittelu vaaleihin liittyvissä kysymyksissä on 18-, 19–21-, 22–25- ja 26–29-vuotiaat.

Nuorisotyön palveluihin liittyvät kysymykset esitettiin ainoastaan alle 20-vuotiaille vastaajille, koska harvalla tätä vanhemmalla on tuoreita kokemuksia kotikuntansa nuorisotyöstä.

ALUEMUUTTUJAT

Nuorisobarometrissa käytetään Tilastokeskuksen luomaa kunnan asutusrakennetta kuvaavaa

kuntaryhmäluokitusta, jonka avulla vastaajat on kotikunnan perusteella jaettu neljään luokkaan: pääkaupunkiseudulla, kaupunkimaisissa kunnissa, taajaan asutuissa kunnissa ja maaseutumaisissa kunnissa asuviin.

Tilastollisen kuntaryhmitäytksen lisäksi nuorisobarometrissa käytetään alueluokituksena lääniiä ja maakuntaa. Suomen kuudesta läänistä on tehty neliluokkainen taustamuuttuja, sillä Ahvenenmaan lääni ei kuulu perusjoukkoon ja vastaajien vähyyden takia Lapin ja Oulun läänit on yhdistetty. Myös kaikki ne maakunnat, joissa vastaajia on alle 50, on yhdistetty naapurimaakuntaansa. Näin Manner-Suomen 19 maakunnasta on luotu 13 luokkaa yhdistämällä seuraavat maakunnat toisiinsa: Kainuu ja Lappi; Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa; Etelä-Savo ja Pohjois-Savo; Etelä-Karjala ja Pohjois-Karjala; Uusimaa ja Itä-Uusimaa.

Tässä Nuorisobarometrissa kysyttiin ensimmäistä kertaa vastaajan nykyisessä asuinkunnassaan asumaa aikaa. Tästä on tehty neliluokkainen taustamuuttuja: alle 2 vuotta, 3–5 vuotta, 6–10 vuotta ja yli 10 vuotta. Näissä luokissa vastaajat poikkeavat toisistaan iältään siten, että yli 10 vuotta samassa kunnassa asuneiden keski-ikä on noin 3 vuotta matalampi kuin muissa ryhmissä. Tämä selittyy sillä, että keskimääräinen muuttoikä lapsuudenkodista on noin 19 vuotta, ja nuorista yli puolet vaihtaa muuttaessaan myös paikkakuntaa (Ilmonen ym. 2005, 6). Nuorisobarometrin aineistossa nähdäänkin, että yli 10 vuotta nykyisessä asuinkunnassaan asuneista peräti 60 prosenttia asuu yhä vanhempiensa kanssa.

PÄÄASIALLINEN TOIMINTA

Nuorten pääasiallista toimintaa selvitetiin pyytämällä haastateltuja valitsemaan sopivin valmiista vaihtoehdoista. Vastaaminen ei aina ole yksiselitteistä, sillä esimerkiksi aineiston koululaisista ja opiskelijoista 36 prosenttia tekee myös palkkatyötä ja 10 prosenttia pitää pääasiallisena toimintanaan palkkatyötä. Palkkatyötä tekevästä puolesta 35 prosenttia opiskelee

jossain oppilaitoksessa tai ammatillisessa koulutuksessa, ja jopa 26 prosenttia työssä käyvistä on pääasialliselta toiminnaltaan koululaisia tai opiskelijoita. Yrittäjiksi tässä luokittelussa lasketaan kuuluvaksi niin maatalousyrittäjät kuin muutkin. Tietty tulokannavaraisuus täytyy siis tässäkin ottaa huomioon.

KOULUTUS

Kyselyssä oli kaksi koulutustasoa mittaavaa kysymystä, joissa toisessa tiedusteltiin nykyistä opiskelupaikkaa ja toisessa suoritettuja tutkintoja. Kumpikin näistä sopii hyvin koulutusmuutujaksi, ja käytännössä tulokset ovat kummallakin muuttujalla varsin samansuuntaisia. Tässä kuitenkin käytetään koulutustason mittarina korkeinta suoritettua tutkintoa. Jos vastaaja on esimerkiksi suorittanut sekä ammatillisen perustutkinnon että ammattikorkeakoulututkinnon, hänet on luokiteltu ainoastaan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin. Ammatillisten tutkintojen ohella omana koulutusluokkana on huomioitu myös ylioppilastutkinto. Myös tässä luokassa ovat ainoastaan ne, joilla ei ole muita tutkintoja.

Käytettäessä taustamuuttujana ammatillista koulutusta on koululaiset ja opiskelijat rajattu ulkopuolelle. Muussa tapauksessa esimerkiksi yliopisto-opiskelijat luokiteltaisiin pääosin ylioppilaiksi eikä taustamuuttuja mittaisi tarkoituksenmukaisesti koulutustasoa. Tästä poikkeuksena mukaan on kuitenkin laskettu ne parhaillaan opiskelevat, jotka jo ovat suorittaneet yliopistotutkinnon, sillä heidän luokituksensa ei enää muutu jatkokouluttautumisen myötä. Näitä tapauksia on aineistossa yhteensä 44, joista 41 opiskelee yliopistossa ja 3 ammattikorkeakoulussa.

Nuorisobarometrissa käytetty ammatillisen koulutuksen muuttuja vastaa lähinnä koulutusastetta, joka siis ei niinkään määräydy koulutuksen sisällön, vaan ennemmin sen keston ja tutkinnon tavoitetasen mukaan. Muista kuin ammattikorkeakouluista käytetään yleisnimitystä yliopisto. Tähän luokkaan kuuluvat siis myös

esimerkiksi kauppakorkeakoulu ja Teknillinen korkeakoulu.

TYÖTTÖMYYS

Koko Nuorisobarometrin otoksesta työttömiä on 4 prosenttia. Työttömyysprosentti lasketaan vain työvoimaan kuuluvista, ja poistamalla laskelmista työvoimaan kuulumattomat saadaan 15–29-vuotiaiden työttömyysasteeksi 9 prosenttia. Nuorisotyöttömyydellä tarkoitetaan kuitenkin 15–24-vuotiaiden työttömyyttä, ja tarkastelemalla aineistosta vain tämän ikäisiä, saadaan itse ilmoitetuksi nuorisotyöttömyysprosentiksi 15 prosenttia. Se on sama kuin edellisessä, huhtikuussa 2007 kerättyä nuorisobarometriaineistossa. Vuonna 2006 se oli 16 prosenttia, vuoden 2005 barometrissa 17 prosenttia ja vuoden 2004 barometrissa 21 prosenttia. Barometriaineistossa nuorisotyöttömyys on siis ollut jatkuvassa laskussa, joka tosin nyt näyttää tasoittuneen. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan nuorisotyöttömyysaste huhtikuussa 2008 oli 17,5 prosenttia, ja se on ollut laskusuunnassa jo useamman vuoden ajan.

Huomionarvoista on, että Nuorisobarometrin aineistossa nuorisotyöttömyys on vuodesta toiseen ainakin muutaman prosenttiyksikön matalammalla tasolla kuin virallinen nuorisotyöttömyysaste. Tänä vuonna ero oli noin 2,5 prosenttiyksikköä. Tämä viittaa siihen, että kysely ei tavoita työttömiä nuoria aivan yhtä hyvin kuin muita.

Nuorten työttömyysasteeseen ei tässä kuitenkaan ole syytä keskittyä tämän enempää, sillä se ei juuri toisi lisäarvoa Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen tietoihin. Sen sijaan työ- ja koulutuselämän ulkopuolelle johtavan polun lähempi tarkastelu on aiheena ajankohtainen, sillä se liittyy keskusteluun nuorten syrjäytymisestä. Nuorisobarometrin aiempi panos käytyyn keskusteluun on ollut kysyä nuorilta itseltään, mistä syrjäytyminen heidän mielestään johtuu. Vuoden 2006 Nuorisobarometrin (Myllyniemi

2006, 34) mukaan syrjäytymisen syistä tärkein on ystävien puute, ja sen tarkeys on kasvusuunnassa.

Tämän vuoden barometrissa kiinnitetään huomiota työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olleisiin keskittyen etenkin niihin, jotka eivät tänä aikana pyrkineetkään työhön tai koulutukseen. Kuviossa 1 esitetään kootusti eri työ- ja koulutustilanteissa olevien osuuksia. Kuviota 1 kannattaa lukea alhaalta ylöspäin, sillä niin se muodostaa eräänlaisen työ- ja koulutuselämän ulkopuolelle vievän polun. Kuviota tulkittaessa on hyvä myös muistaa, että nuoren muuttaman kuukauden työ- ja koulutuselämän ulkopuolisuus ei välttämättä tarkoita kohonnutta syrjäytymisriskiä. Ulkopuolisuuden syyt voivat olla moninaisia. Nuoret ovat työmarkkinoilla myös liikkuvampia kuin vanhemmat ja nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä on viime vuosina laskenut nopeasti.

Aluksi nuorilta kysyttiin, ovatko he jossain vaiheessa olleet yli kahden kuukauden ajan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella. Kaikista 15–29-vuotiaista 28 prosentilla on jossain vaiheessa elämää ollut tällainen kokemus, 72 prosentilla puolestaan ei. Yli kaksi kuukautta ulkopuolella olleiden sukupuolijakauma ei poikkea muista, mutta heidän keski-ikänsä otoksessa on kolme vuotta muita korkeampi. Alle 20-vuotiaiden ikäryhmässä ulkopuolella olleiden osuus on vain 8 prosenttia, 20–24-vuotiailla 34 prosenttia ja 25–29-vuotiailla 40 prosenttia.

Jatkokysymyksenä yli kahden kuukauden ajan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olleilta kysyttiin, saivatko he tuolta ajalta työttömyyskorvausta tai työmarkkinatukea. Pieni enemmistö, 55 prosenttia, vastasi saaneensa tukia, mutta myös tuetta jääneitä on siis huomattava osuus. Heistä enemmistö, 65 prosenttia, kuitenkin tiesi mahdollisuudesta saada työttömyyskorvausta tai työmarkkinatukea mutta jätti jostain syystä hakematta sitä. Aineisto ei kerro, mihin tämä päätös on perustunut. Joissain elämäntilanteissa tuen tarve on

epäilemättä pienempi, esimerkkitapaukseksi voi ajatella vaikka lapsuudenkodissaan ylioppilaskirjoitusten jälkeisiin pääsykokeisiin valmistautuvaa nuorta.

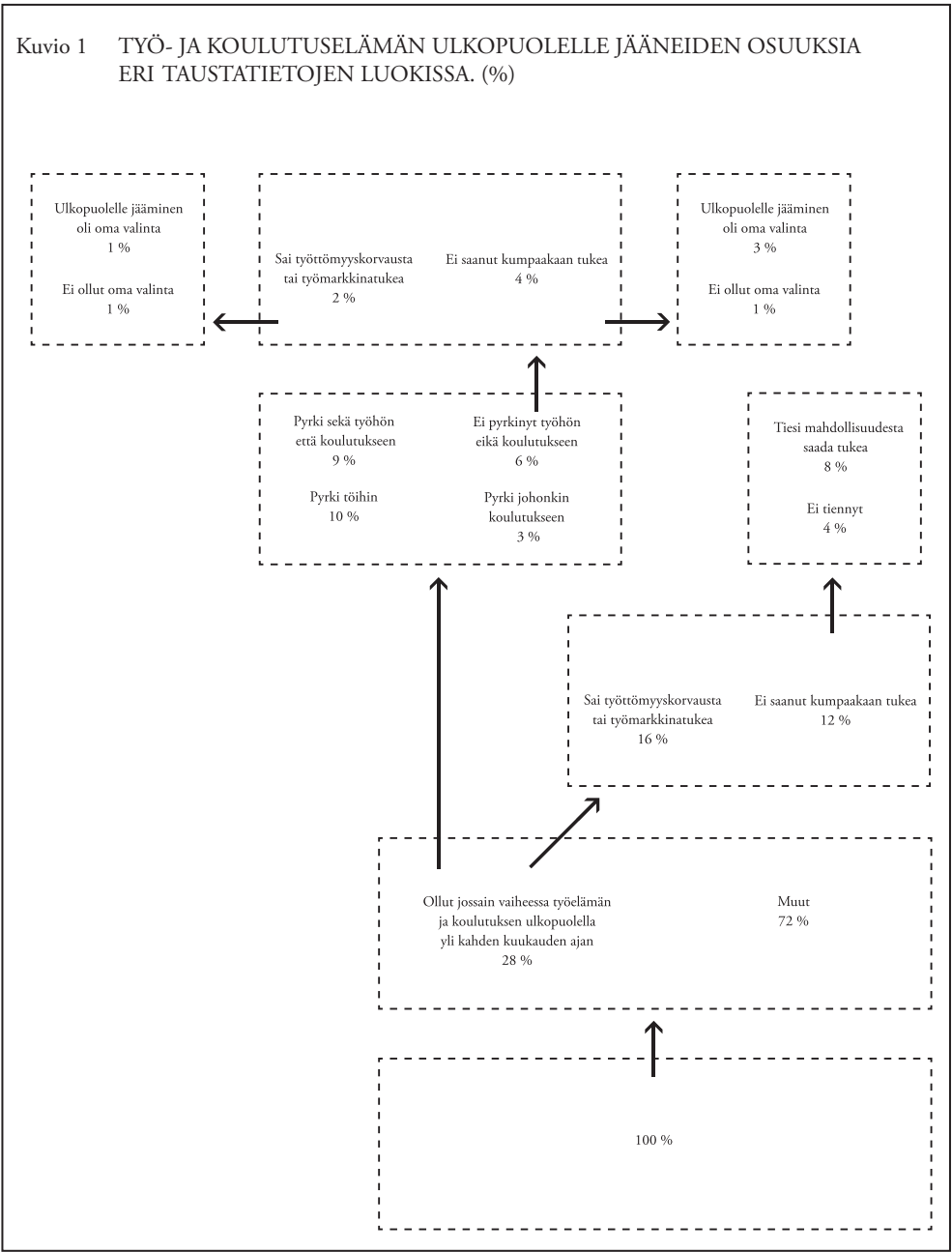
Niinpä työ- ja koulutuselämän ulkopuolella yli kahden kuukauden ajan olleilta kysyttiin myös sitä, pyrkivätkö he tuona aikana työhön tai koulutukseen. Työhön pyrkiminen oli selvästi yleisempää kuin koulutukseen pyrkiminen. Useampi kuin neljä viidestä pyrki jonnekin: töihin, koulutukseen tai molempiin, ja vain 18 prosenttia ei pyrkinyt kumpaankaan. Näiden vähintään kahden kuukauden ajan vailla työtä tai koulutusta ja ilman pyrkimystä työ- tai koulutusmarkkinoille olleiden osuus on kuusi prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista nuorista.

Naisia ja miehiä on tässä pienessä mutta kiinnostavassa joukossa yhtä paljon, eivätkä he poikkea myöskään alueellisten taustamuuttujien mukaan muista. Koulutustaso on matalampi kuin haastatelluilla keskimäärin, korkeakoulutus on vain harvalla, mutta ammatillinen perustutkinto yli kolmanneksella. Haastatteluhetkellä suhteellisen pieni osuus opiskelee, sen sijaan pääasialliselta toiminnaltaan keskimääräistä useampi on työtön tai ryhmässä ”muu pääasiallinen toiminta”. Ryhmää ”muu” ei kyselyssä selvitetty sen tarkemmin, mutta oletettavasti suurin osa on äitiys- tai vanhempainvapaalla olevia sekä varus- tai siviilipalvelusmiehiä. Pienten lasten hoitaminen onkin todennäköisesti monelle nuorelle naiselle ollut syynä jättäytyä työ- ja koulutuselämän ulkopuolelle. Tätä johtopäätöstä tukee perhemuodon tarkastelu. Kun koko aineistossa lapsia saaneita on noin 13 prosenttia (naisista 16 prosenttia), on ilman työn tai koulutustaikaa hakemisaikomuksia työ- ja koulutuselämän ulkopuolella vähintään kahdeksi kuukaudeksi jättäytyneistä lapsia 32 prosentilla – naisista peräti 60 prosentilla.

Niiltä työ- ja koulutuselämän ulkopuolella olleilta, jotka eivät tänä aikana pyrkineet työhön tai koulutukseen, kysyttiin vielä ulkopuolisuusajan vapaaehtoisuutta. Enemmistölle ulkopuolelle jääminen oli oma valinta. Myös niistä (noin

neljästä prosentista koko otoksesta), jotka eivät tänä aikana saaneet työttömyyskorvausta tai työmarkkinatukea, selvä enemmistö oli ulko-

puolella omasta valinnastaan. Tästäkin joukosta enemmistö oli tietoisia mahdollisuudesta saada tukea, mutta ei sitä jostain syystä hakenut.

KOULUTUS JA TYÖ

KOULUSSA SAADUT OPIT JA NIIDEN TÄRKEYS

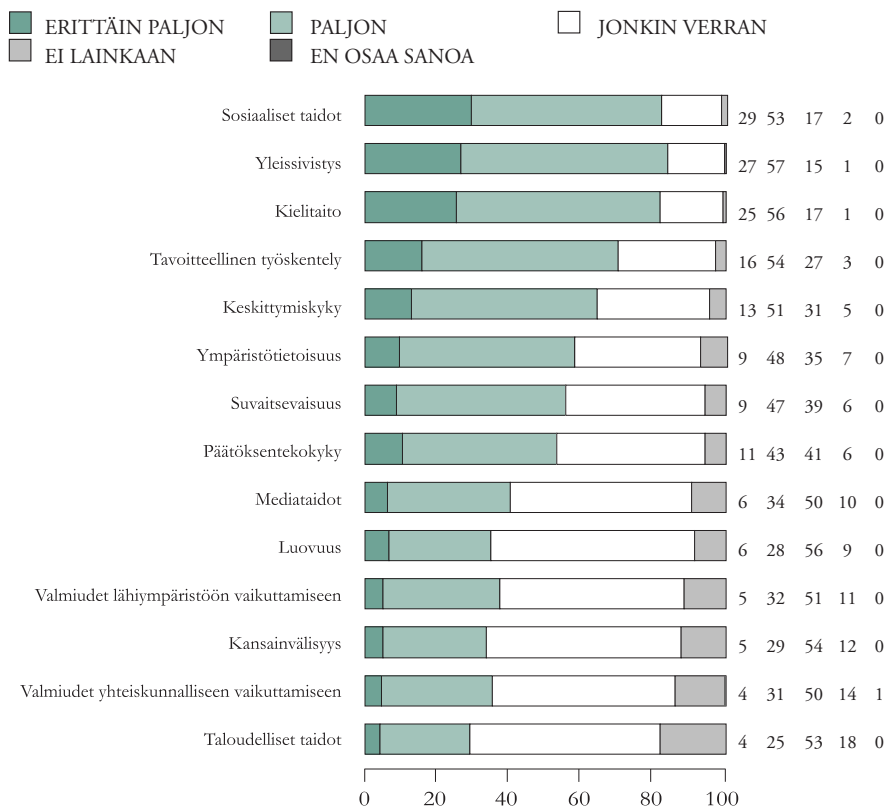
ERI TAITOJEN OPPIMINEN

Suomen peruskoululaiset ovat oppimistuloksiltaan maailman huippua, ja menestys OECD:n kansainvälisissä oppimistuloksia mittaavissa PISA-

vertailuissa on tunnetusti ollut erinomaista. Suomen 15-vuotiaat ovat olleet parhaita kaikissa tutkimuksen pääalueiden arvioinneissa: vuonna 2000 lukemisessa, 2003 matemaattisessa osaamisessa ja 2006 luonnontieteellisessä osaamisessa.

Nuorisobarometrissa haluttiin selvittää nuorten omia kokemuksia siitä, kuinka paljon koulussa oppii erilaisia elämässä tarpeellisia taitoja. Nyt ei olla kiinnostuneita niinkään yksittäisistä oppiaineista, vaan yleisemmistä kyvyistä, joiden mittaaminen muuten kuin kysymällä suoraan nuorilta itseltään olisi vaikeaa tai mahdotonta (kuinka voisikaan objektiivisesti mita-

Kuvio 2 “KUINKA PALJON PERUSKOULUSSA JA TOISEN ASTEEN KOULUTUKSESSA MIELESTÄSI OPPII SEURAAVIA ASIOITA?” (%)

Kuvio 3a

ASIOITA, JOITA LUKIOLAISTEN MIELESTÄ KOULUSSA OPPII ENEMMÄN
KUIN PERUSKOULULAISTEN TAI AMMATILISESSA OPPILAITOKSESSA
OPISKELEVIEN MIELESTÄ. (%)

ta koulun kykyä opettaa suvaitsevaisuutta tai luovuutta?). Nuoria voinee pitää tämän aiheen parhaina asiantuntijoina, sillä vaikkeivät he enää olisi koululaisia, ovat ainakin muistikuvat kouluajoista kirkkaampia kuin varttuneemmilla.

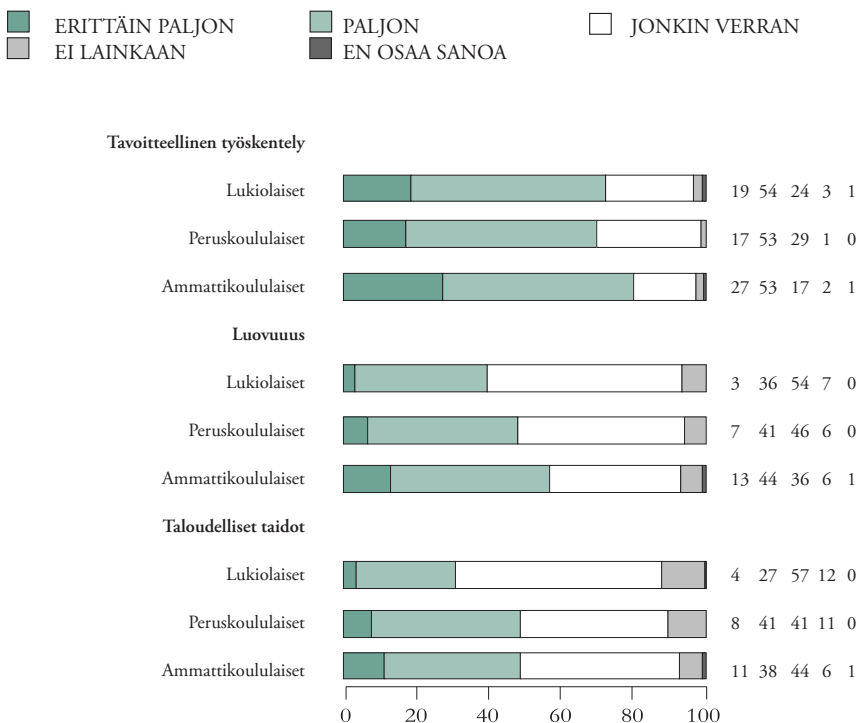
Kysymys laajennettiin koskemaan paitsi peruskoulua, myös toisen asteen koulutusta. Niin ylivoimainen enemmistö suomalaisnuorista suostuu joko lukion tai toisen asteen ammatillisen tutkinnon, että sitä voi pitää jo ikään kuin osana

peruskoulutusta.¹ Näin voidaan myös vertailla suuntaa-antavasti lukiolaisten ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien arvioita omien oppilaitostensa kyvystä opettaa erilaisia asioita (kuviot 3a ja 3b). Vaikka kyselyssä ei pyydetty arvioita nimenomaan omasta koulusta, on vastaajilla taipumus vastata omien kokemustensa perusteella.

Kuvioon 2 on koottu nuorten arviot siitä, kuinka paljon koulussa oppii erilaisia taitoja.

Kuvio 3b

ASIOITA, JOITA AMMATTIKOULULAISTEN MIELESTÄ KOULUSSA OPPII ENEMMÄN KUIN PERUSKOULULAISTEN TAI LUKIOLAISTEN MIELESTÄ. (%)

Yleisesti ottaen kuva näyttää verraten valoisalta, ja suurinta osaa kysytyistä asioista oppii enemmistön mielestä paljon. Kolme asiaa nousee kuitenkin ylitse muiden: sosiaaliset taidot, yleissivistys ja kielitaito. Yli 80 prosenttia nuorista on sitä mieltä, että koulussa oppii näitä asioita paljon tai erittäin paljon. Enemmistön mielestä koulu opettaa paljon myös tavoitteellista työskentelyä, keskittymiskykyä, ympäristötietoisuutta, suvaitsevaisuutta ja päätöksentekokykyä. Kaikkein heikoinn koulut puolestaan pärjäävät kvyssä opettaa taloudellisia taitoja, joita ei 18 prosentin mielestä opi lainkaan. Myös kansainvälisyyden, luovuuden ja vaikuttamisvalmiuksien oppiminen kouluissa on hieman heikommalla tolalla. (Ks. myös kuvio 6.)

Kuvioissa 3a ja 3b vertaillaan erilaisissa op-

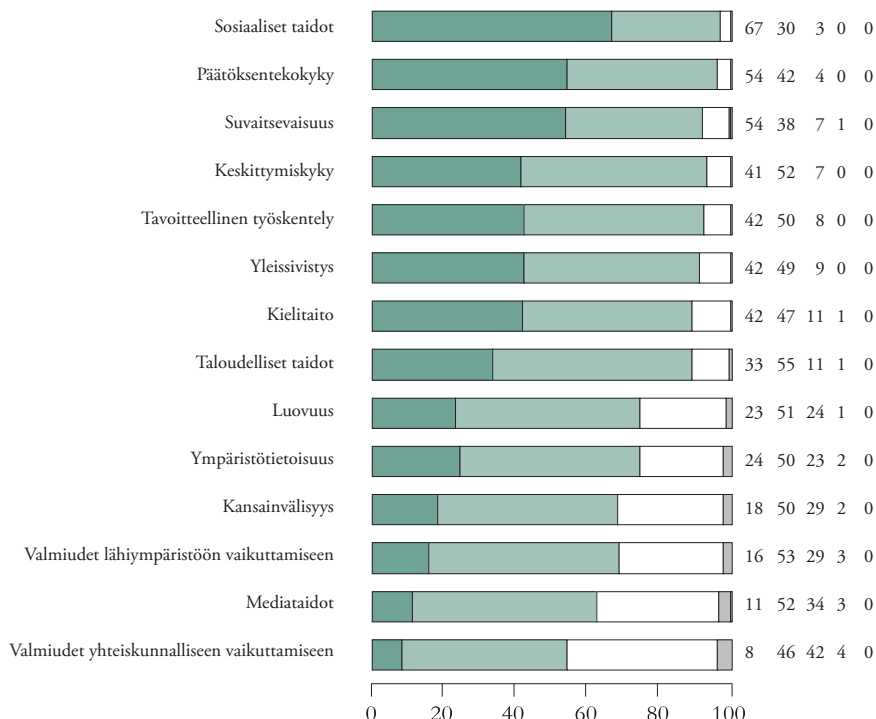
pilaitoksessa parhaillaan opiskelevien nuorten käsityksiä koulussa opittavista asioista. Nuorisobarometrin otokseen osui 152 peruskoululaista, 220 lukiolaista ja 186 toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevaa. Kuvioissa esitetään ainoastaan asiat, joissa näiden ryhmien väliset erot ovat tilastollisesti merkitseviä.

Lukiolaiset arvioivat muita korkeammalle koululaitoksen kyvyn opettaa yleissivistystä, kielitaitoa, ympäristötietoisuutta ja suvaitsevaisuutta. Erot ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleviin ovat suuria, ja peruskoululaisten käsitykset sijoittuvat näiden kahden ryhmän väliin.

Sitä, että yleissivistävässä koulutuksessa olevat lukiolaiset arvioivat koulun opettavan enemmän yleissivistystä kuin ammatikoululai-

Kuvio 4 ”KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA TAITOJA ELÄMÄSSÄ
PÄRJÄÄMISEN KANNALTA ?”(%)

ERITTÄIN TÄRKEÄNÄ TÄRKEÄNÄ JONKIN VERRAN TÄRKEÄNÄ
EI LAINKAAN TÄRKEÄNÄ EN OSAA SANOA

set, ei voi pitää suurena yllätyksenä. Vähemmän arvattava tulos lienee se, että ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevat arvioivat lukiolaisia korkeammalle koulun kyvyn opettaa tavoitteellista työskentelyä, luovuutta ja taloudellisia taitoja. Erot ovat vieläpä varsin suuria. Siinä missä ammattikoululaisista 13 prosenttia sanoo koulussa opittavan erittäin paljon luovuutta, on lukiolaisista tätä mieltä vain 3 prosenttia. Myös käsityksissä taloudellisten taitojen oppimisesta lukiolaiset jäävät selvästi jälkeen ammattikoululaisista ja myös peruskoululaisista. Tuloksia tulkittaessa täytyy toki muistaa, että vastaukset eivät kerro yksinomaan todellisesta oppimisen

määrästä, vaan myös sen suhteesta lähtötasoon, odotuksiin ja toiveisiin. (Ks. myös kuvio 6 ja sen tulkinta.)

OPITTUJEN TAITOJEN TÄRKEYS

Nuorilta kysyttiin kouluissa opittujen asioiden lisäksi myös sitä, kuinka paljon he uskovat kyseisillä asioilla olevan merkitystä elämässä pärjäämisen kannalta. Kukaan vastaaja on saanut vapaasti pohtia mitä on elämässä pärjääminen, sillä kysymystä erilaisten taitojen tärkeydestä ei haluttu rajata työelämässä tai yhteiskunnassa menestymiseen.

Kuviossa 4 näemme näin määritellyn taito-

jen tärkeysjärjestyksen. Selvästi tärkeimmäksi elämässä pärjäämisen kannalta nuoret nostavat sosiaaliset taidot, joita pitää erittäin tärkeinä kaksi vastaajaa kolmesta. Enemmistö pitää erittäin tärkeinä taitoina myös päätöksentekokykyä ja suvaitsevaisuutta. Vähiten kysytyistä asioista nuoret puolestaan uskovat elämässä pärjäämisessä tarvittavan valmiuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Kysymyksen nuotoilu koskemaan nimenomaan pärjäämistä saattaa vaikuttaa siihen, kuinka tärkeäksi yhteiskunnallinen vaikuttaminen arvioidaan. Tästä tuloksesta ei ainakaan pidä rientää päättämään, etteivät nuoret haluaisi ottaa vastuuta ympäröivästä maailmasta. Selvitettäväksi erilaisten asioiden tärkeyttä väljemmällä kysymysnuotoilulla ”Kuinka tärkeänä pidät seuraavia asioita omassa elämässäsi?” nousee vastuun ottaminen maailman tulevaisuudesta korkealle, ja sitä pitää tärkeänä peräti neljä vastaajaa viidestä (kuvio 75).

Pienempi merkitys elämässä pärjäämisen kannalta arvellaan olevan mediataidoilla, kansainvälisyydellä ja lähiympäristöön vaikuttamisvalmiuksilla. Tätä voi pitää yllättävänä, mutta on kuitenkin syytä painottaa sitä, että tässä puhutaan nimenomaan suhteellisista tärkeyseroista ja että enemmistö nuorista pitää kaikkia kysytyistä asioista tärkeinä tai erittäin tärkeinä.

Toisin kuin kysymyksessä siitä, kuinka paljon koulussa erilaisia taitoja oppii, ei kysymyksessä näiden taitojen tärkeydestä juuri löydy eroja eri asteen koulutuksessa olevien nuorten välillä. Tarkastelemalla peruskoulun ja toisen asteen opiskelijoiden lisäksi myös yliopisto- ja AMK-opiskelijoita, havaitaan tosin muutama merkitsevä ero. Ammattikoululaiset pitävät luovuutta tärkeämpänä elämässä pärjäämiselle kuin yliopistossa opiskelevat. Lukiolaiset puolestaan pitävät kansainvälisyyttä tärkeämpänä kuin yliopistonuoret. Tavoitteellisen työskentelyn ja sosiaalisten taitojen tärkeys ei näytä ainakaan vielä valjenneen peruskoululaisille, sillä he pitävät niitä selvästi vähemmän tärkeinä kuin korkeampien asteiden opiskelijat. Valmiuksia

yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen peruskoululaiset sen sijaan pitävät selvästi tärkeämpänä elämässä pärjäämisen kannalta kuin ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa opiskelevat!

Näkemykset elämässä pärjäämisessä tarvittavista taidoista eivät tosin liity ainoastaan koulutustasoon, vaan myös ikään. Kuviossa 5a esitetään kaikkein nuorimpien vastaajien elämässä pärjäämisen kannalta tärkeämpänä pitämät asiat, eli kielitaito, kansainvälisyys ja valmiudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Vanhemmat vastaajat puolestaan pitävät nuorempia hieman tärkeämpänä tavoitteellista työskentelyä ja ympäristötietoisuutta (kuvio 5b).

Kuviossa 5a havaittua yhteyttä ikään ei voi välttämättä tulkita niin, että näiden asioiden tärkeänä pitäminen vähenisi iän myötä. Kyseessä on yhden haastattelujankohdan poikkileikkaustieto, emmekä yksin tämän perusteella voi tietää, väheneekö esimerkiksi kansainvälisyyden pitäminen tärkeänä nykyisten alle kaksikymppisten vanhetessa, vai onko kasvamassa uusi kansainvälisyydelle entistä suuremman painon antava nuori polvi, joka on samaa mieltä sen tärkeydestä myös vanhempana. Sama pätee luonnollisesti myös kielitaitoon ja yhteiskunnallisiin vaikuttamisvalmiuksiin.

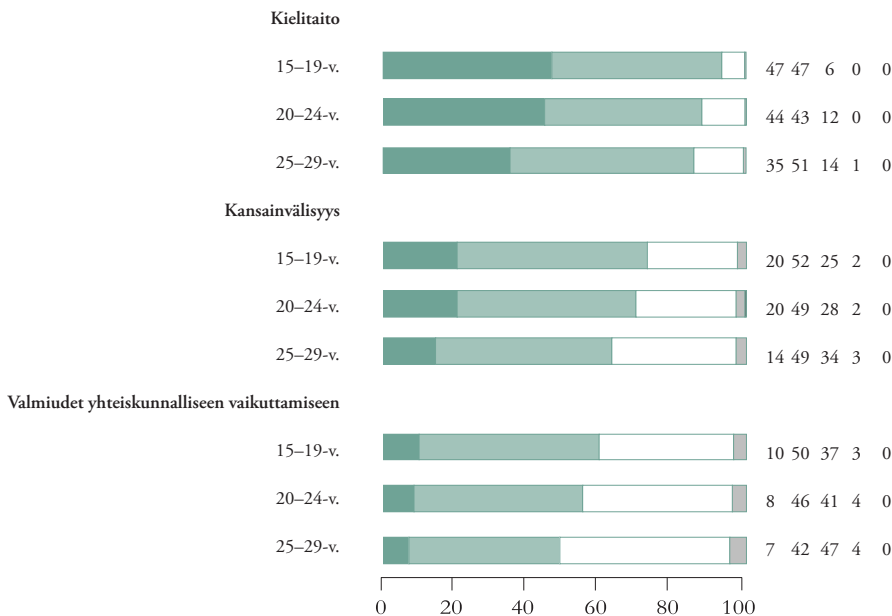
Sukupuolten väliset erot ovat siinä mielessä erikoisia, että tytöt pitävät kaikkia kysytyjä asioita tärkeämpinä elämässä pärjäämisen kannalta kuin pojat (ainoana poikkeuksena luovuus, jossa eroja ei ole kumpaankaan suuntaan). Eriytyisen suuret sukupuolten erot liittyvät suvaitsevuuteen ja ympäristötietoisuuteen. Nuorista naisista 67 prosenttia pitää suvaitsevaisuutta erittäin tärkeänä, nuorista miehistä 41 prosenttia. Ympäristötietoisuutta puolestaan pitää erittäin tärkeänä 31 prosenttia naisista, ja vain 17 prosenttia miehistä. Sukupuolten väliset erot suhteessa ympäristökysymyksiin tulevat esille myös kysyttäessä turvattomuuden kokemuksista ja oman elämän kannalta tärkeistä asioista.

Ympäristötietoisuus käsitteenä liittyy paitsi tietoon, myös arvoihin, asenteisiin ja toimintaan. Vaikka suomalaiskoululaiset ovatkin me-

Kuvio 5a

”KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA TAITOJA ELÄMÄSSÄ
PÄRJÄÄMISEN KANNALTA?” (%) ASIAT, JOITA NUOREMMAT
VASTAAJAT PITÄVÄT MUITA TÄRKEÄMPINÄ

ERITTÄIN TÄRKEÄNÄ TÄRKEÄNÄ JONKIN VERRAN TÄRKEÄNÄ
EI LAINKAAN TÄRKEÄNÄ EN OSAA SANOA

nestyneet erinomaisesti PISA-osaamistesteissä, ympäristötietämyksessä he eivät pärjää yhtä hyvin. PISA-kyselyyn perustuvassa kansainvälisessä vertailussa suomalaiskoululaisten ympäristötietämys on OECD-maiden keskitasoa. Huomionarvoista on myös se, että suomalaiskoululaiset tuntevat vähemmän huolta ympäristön tilasta kuin koululaiset missään muussa vertailuun osallistuneessa 30 maassa. (Tilastokeskus 2008; Ängeslevä 2008.)

Sosiaaliset taidot ovat ykkösenä sekä kuvion 4 tärkeysjärjestyksessä että kuvion 2 listassa koulussa opituista asioista. Koulu siis tavalla tai toisella onnistuu hyvin vahvistamaan nuori

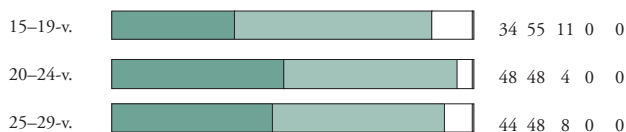
ria juuri siinä asiassa, joka heidän mielestään on elämässä pärjäämisen kannalta tärkeintä. Koulun merkitys nuorten sosiaalisten suhteiden kannalta on epäilemättä aivan keskeinen, jo yksin siksi, että se tarjoaa puitteet, ajan ja paikan yhdessäololle ja arkisille vuorovaikutustilanteille. Myös koulun arvoilla ja toimintatavoilla on merkitystä. Tutkimukset osoittavat kouluhynteisön sosiaalisesti tukevalla ilmapiirillä olevan suuri merkitys nuorten hyvinvoinnille. (Ellonen 2008; Nykyri & Salonen 2008.)

Kuvio 5b

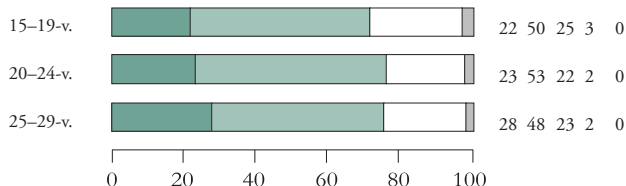
"KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA TAITOJA ELÄMÄSSÄ
PÄRJÄÄMISEN KANNALTA?" (%) ASIAT, JOITA VANHEMMAT
VASTAAJAT PITÄVÄT MUITA TÄRKEÄMPINÄ

ERITTÄIN TÄRKEÄNÄ TÄRKEÄNÄ JONKIN VERRAN TÄRKEÄNÄ
EI LAINKAAN TÄRKEÄNÄ EN OSAA SANOA

Tavoitteellinen työskentely

Ympäristötietoisuus

TAIDOT & NIIDEN TÄRKEYS -NELIKENTTÄ

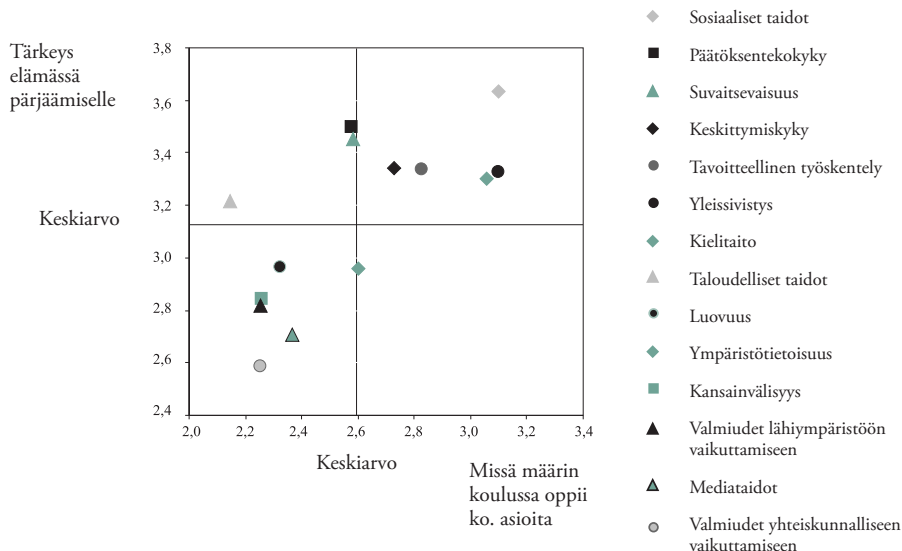
Erilaisten taitojen ja valmiuksien lista oli sama sekä kysyttäessä erilaisten taitojen tärkeyttä että koulun kykyä opettaa niitä. Niinpä eri taitoja voidaan tarkastella yhtä aikaa näiden kahden ulottuvuuden mukaan. Kuvion 6 pystyakseli kuvaa taitojen tärkeyttä, jonka mittarina on nuorten tärkeydelle antamien arvosanojen keskiarvot. Vaaka-akseli puolestaan kuvaa sitä, kuinka paljon taitoja koulussa oppii, mittarina niin ikään vastausten keskiarvot. Koordinaatioon on lisäksi merkitty kummankin mittarin keskiarvot. Vaakaviivan yläpuolella sijaitsevat taidot koetaan keskiarvoa tärkeämmiksi elämässä pärjäämisen kannalta, ja pystyviivan oikealla puolella sijaitsevia taitoja nuoret kokevat koulussa opitun keskiarvoa enemmän.

Kun tarkastellaan kuviota 6 kokonaisuutena, sen voi ajatella nelikentäksi, jonka oikeassa yläkulmassa ovat koulun vahvuudet, eli taidot, jotka ovat tärkeitä, ja joita myös opitaan paljon.

Selväksi ykköseksi tässä tarkastelussa nousevat sosiaaliset taidot. Myös yleissivistys ja kielitaito sekä keskittymiskyky ja tavoitteellinen työskentely kuuluvat koulun vahvuusalueisiin. Yleisenä myönteisenä havaintona kuviosta 6 voi sanoa, että mitä tärkeämmäksi jokin taito koetaan, sitä enemmän nuoret myös yleensä kokevat sitä koulussa oppineensa.

Kiinnostavan ryhmän muodostavat nelikentän vasemmasta yläkulmasta löytyvät taidot. Niitä voi pitää tavallaan myös ongelmallisimpina, sillä tärkeydestään huolimatta niitä oppii koulussa keskiarvoa vähemmän. Selvimmin tähän ryhmään kuuluvat taloudelliset taidot. Jos koululle haluaisi etsiä jonkin kehittämisalueen, jossa sillä on vielä parantamisen varaa, voisi juuri koulussa opittavat taloudelliset taidot asettaa suurennuslasin alle. Ehkä tämän johdopäätöksen puolesta puhuvat myös nuorten pikavippien ja maksuhäiriöiden määrät. Myös talouden perustermit ovat monilta hukassa; kyselytutkimuksen mukaan yli puolet 18–19-vuo-

Kuvio 6 ERI ASIOIDEN OPPIMINEN KOULUSSA JA ASIOIDEN TÄRKEYS ELÄMÄSSÄ PÄRJÄÄMISELLE. (KESKIARVOT)

tiaista suomalaisista ei esimerkiksi tunne koron käsitettä² (Oksanen 2008). Asiaan tosin on jo reagoitukin, vaikkeivät parannukset välttämättä vielä näkyisikään Nuorisobarometriin vastanneiden arvioissa. Vuonna 2004 hyväksytyssä opetussuunnitelmassa taloustiedon opetusta lisättiin niin peruskoulussa kuin lukiossakin.³ Suurempana tämänhetkisenä ongelmana voi pitää ammatillista puolta, sillä siellä on linjoja, joilta voi valmistua ilman yhtään taloustiedon kurssia. (Mikkola 2008.)

KOULUAINEIDEN TÄRKEYS

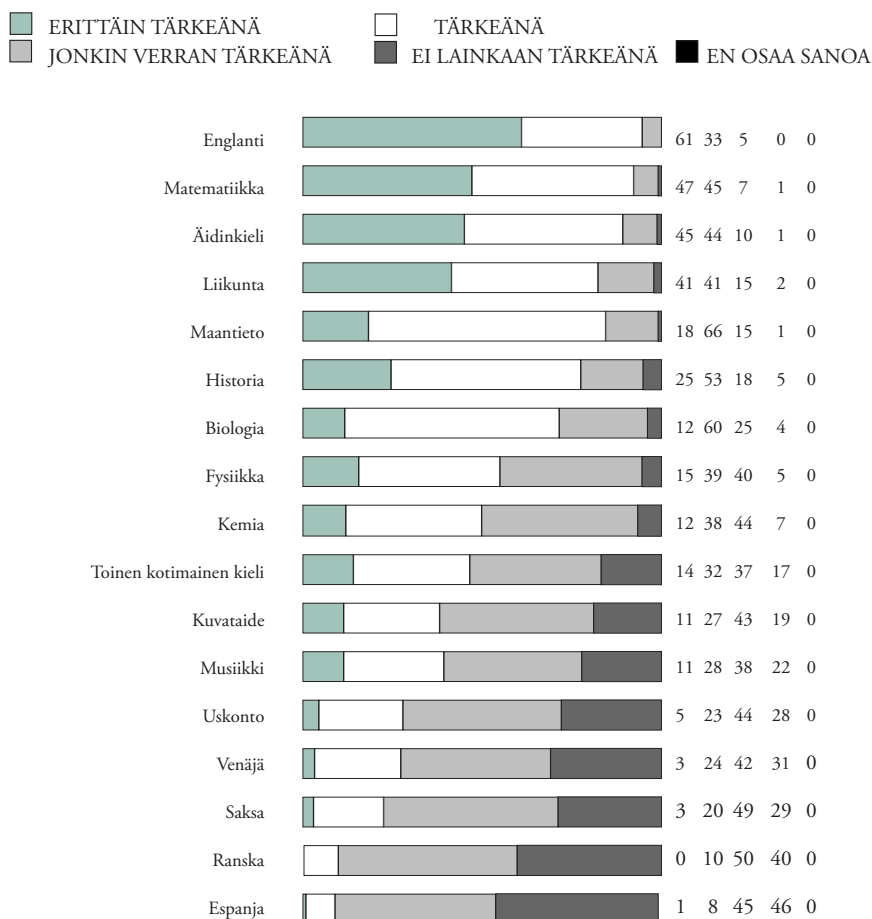
Kuviossa 7 esitetään nuorten näkemykset eri kouluaineiden tärkeydestä.⁴ Selvästi tärkeimmäksi arvioidaan englanti, jota pitää erittäin tärkeänä 61 prosenttia vastaajista. Myös matematiikka, äidinkieli ja liikunta koetaan yleisesti erittäin tärkeiksi aineiksi. Toisessa päässä tärkeysjärjestyistä ovat muut vieraat kielet kuin

englanti. Kiinnostava yksityiskohta on, että venäjää pidetään kouluaineena tärkeämpänä kuin saksaa ja ranskaa, vaikka sitä luetaan Suomen kouluissa selvästi vähemmän (Kumpulainen & Saari 2006).

Sukupuolten näkemykset poikkeavat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi lähes kaikissa aineissa, ja useimmiten vieläpä niin päin, että naiset pitävät kysyttyjä kouluaineita tärkeämpinä. Nuoret miehet pitävät tärkeämpinä ainoastaan fysiikkaa ja kemiaa. Erot ovat erityisen suuria musiikin ja kuvataiteen, vieraiden kielten sekä varsinkin toisen kotimaisen kielen kohdalla. Toista kotimaista pitää tärkeänä tai erittäin tärkeänä 62 prosenttia naisista ja vain 33 prosenttia miehistä.⁵

Län mukaiset erot ovat merkitseviä ainoastaan toisen kotimaisen kohdalla, jota pitävät tärkeimpänä kaikkein nuorimmat vastaajat – siis koululaiset. Kuntatyyppin mukaisista eroista mainittakoon uskonnon tärkeys maaseutumaaisissa kunnissa ja englannin tärkeys pääkaupunki-

Kuvio 7 ”KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA KOULUAINEITA?” (%)

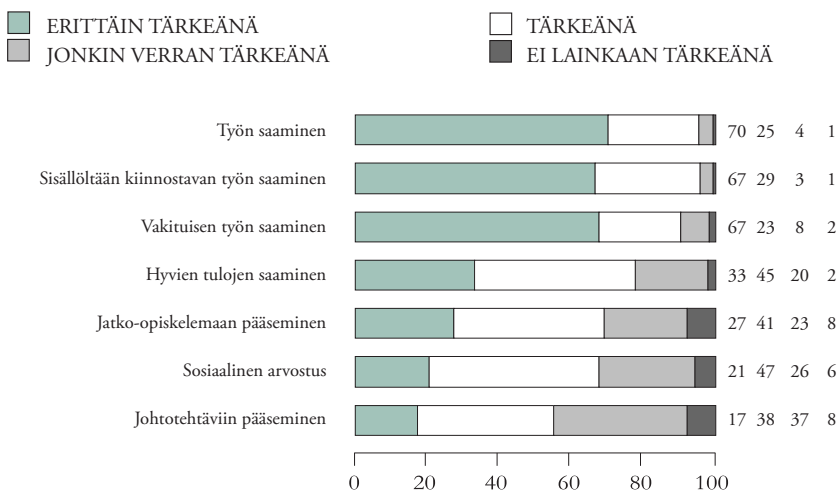
Kysymykseen oli vain 256 vastaajaa, sillä kysymyslomaketta lyhennettiin kesken haastattelujen.

seudulla. Koulutusmuuttujan mukaan tarkasteltaessa näyttää siltä, että korkeasti koulutetut nuoret pitävät useimpia aineita vähemmän koulutettuja tärkeämpinä, mutta poikkeuksiakin on. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet ja kokonaan peruskoulun jälkeistä tutkintoa vailla olevat näyttävät pitävän musiikkia, liikuntaa, fysiikkaa ja kemiaa tärkeämpinä kouluaineina kuin korkeakoulutuksen saaneet nuoret.

OPISKELUN SYYT

Opiskelu liittyy tavalla tai toisella kaikkien nuorten elämään ainakin noin 16 ikävuoteen saakka. Nuorisobarometrin 15–29-vuotiaat haastatellut ovat pääosin oppivelvollisuutensa suorittaneita, mutta koululaisia tai opiskelijoita on aineistossa kuitenkin 53 prosenttia (naisista 54 prosenttia), ja päätoimisia opiskelijoita 49 prosenttia (naisista 51 prosenttia). Kysymys opiskelun eri

Kuvio 8 ”KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA SYITÄ OPISKELLA?” (%)

Kysymykseen oli vain 256 vastaajaa, sillä kysymyslomaketta lyhennettiin kesken haastattelujen.

syiden tärkeydestä (kuvio 8) koskettaa siis noin puolta vastaajista. Asiaa kuitenkin kysyttiin kaikilta, sekä parhaillaan opiskelevilta että muilta. Ainoa merkitsevä ero näiden ryhmien välillä oli se itsestäänselvyys, että parhaillaan opiskelevat pitävät jatko-opiskelemaan pääsemistä muita tärkeämpänä opiskelun syynä.

Kaikkein tärkeimpänä syynä opiskella nuoret pitävät työn saamista. Lähes yhtä keskeisiä ovat vakituisen työn ja sisällöltään kiinnostavan työn saaminen, joita pitää erittäin tärkeänä opiskelun syynä kaksi kolmesta nuoresta. Vastauksissa siis korostuu koulutuksen merkitys väylänä työelämään. Hyviä tuloja pitää erittäin tärkeänä opiskelun syynä enää joka kolmas, ja vielä vähemmän painoa annetaan jatko-opintoihin pääsulle, sosiaaliselle arvostukselle ja johtotehtäviin pääsemiselle. On tosin huomattava, että enemmistö pitää tärkeänä myös syistä vähiten tärkeää, johtotehtäviin pääsemistä. Johtotehtävät ovat ainakin jonkin verran mielessä suurimmalla osalla nuorista, harvempi kuin yksi vastaaja kymmenestä ei anna niihin pääsemiselle

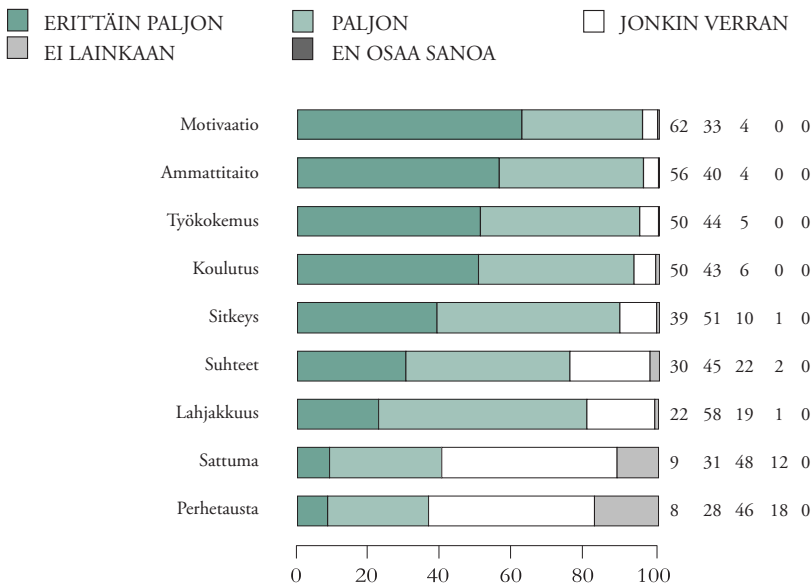
mitään painoa.

Naisten vastauksissa korostuvat miehiä enemmän työnsaantiin ja jatko-opintoihin liittyvät syyt, miehillä puolestaan tulot, sosiaalinen arvostus ja johtotehtäviin pääseminen. Kaikkein nuorimmat vastaajat korostavat opiskelun syinä muita enemmän jatko-opiskelemaan pääsemistä, vakituisen työn saamista, sosiaalista arvostusta ja hyviä tuloja. Nämä samat motiivit painottuvat parhaillaan peruskoulussa tai toisen asteen opiskelaitoksessa opiskelevien vastauksissa.⁶

TYÖNSAANTIIN VAIKUTTAVAT ASIAT

Kysymällä nuorilta millä asioilla he uskovat olevan vaikutusta työnsaantiin saadaan tulokseksi kuvion 9 tärkeysjärjestys. Motivaatio nousee kaikkein keskeisimmäksi asiaksi, jopa ohi ammattitaidon, työkokemuksen ja koulutuksen. Motivaation voikin tulkita resurssiksi, jota ilman ei olisi työkokemusta tai koulutustakaan. Vähemmän tärkeinä työnsaannin kannalta nuoret puolestaan pitävät perhetaustaa ja sattumaa. Yli kolmannes vastaajista arvioi silti niilläkin olevan

Kuvio 9 ”KUINKA PALJON USKOT SEURAAVILLA ASIOILLA OLEVAN VAIKUTUSTA TYÖNSAANTIIN?” (%)

paljon tai erittäin paljon vaikutusta. Kiinnostavaa on myös lahjakkuuden merkityksen arvioiminen suhteellisen pieneksi, se kun jää selvästi jälkeen esimerkiksi sitkeydestä (jota sitäkin voi toki pitää eräänlaisena lahjakkuuden lajina). Nuorilla näyttäisi siis olevan uskoa siihen, että ahkeruus palkitaan.

Sukupuolten välillä on muutamia suuria ja tilastollisesti merkitseviä eroja käsityksissä työnsaantiin vaikuttavista asioista. Naiset pitävät selvästi tärkeämpänä sitkeyttä, suhteita, koulutusta, työkokemusta ja motivaatiota – miehet puolestaan eivät pidä mitään kysytyistä asioista tärkeämpänä kuin naiset!

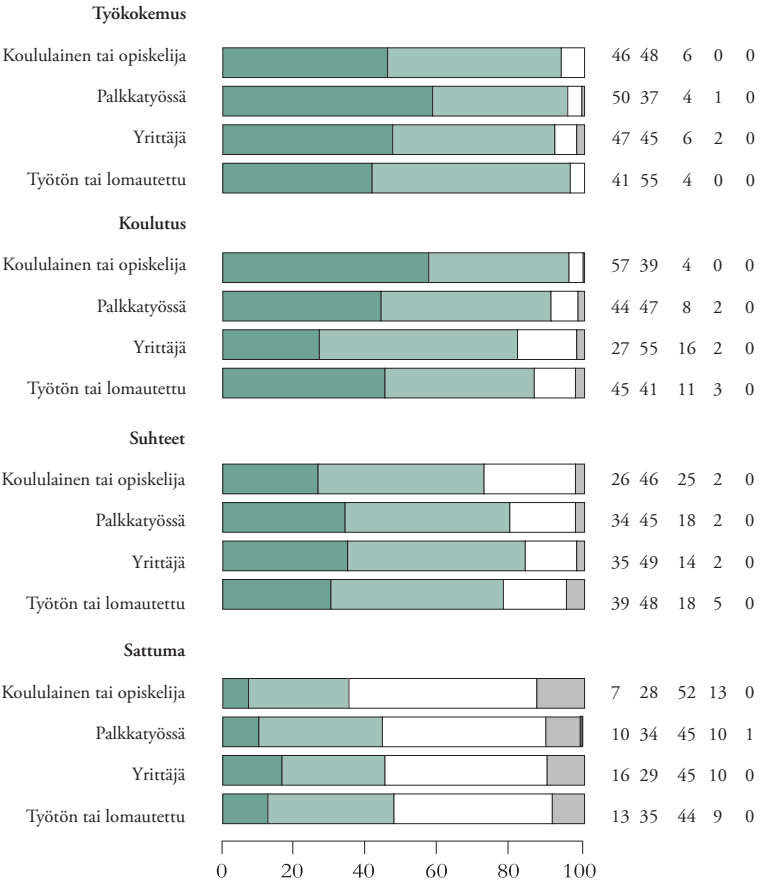
Pääasiallinen toiminta on siinä mielessä tärkeä taustamuuttuja selvitetessä käsityksiä työnsaantiin vaikuttavista asioista, että näin voidaan tarkastella palkkatyössä olevien käsityksiä – siis niiden, joilla on jo kokemusta työnsaannista. Kuvioon 10 on koottu asiat, joissa havaitaan merkitseviä pääasiallisen toi-

minnan mukaisia eroja. Palkkatyössä olevat korostavat muita enemmän työkokemusta ja suhteita. Opiskelijoiden näkemyksissä puolestaan korostuu – ymmärrettävästi – koulutuksen tärkeys työnsaannille. Kiinnostavaa on myös se, kuinka yrittäjänuoret arvioivat koulutuksen muita vähemmän tärkeäksi.

Kun tarkastellaan käsityksiä työn saamiseen vaikuttavista asioista vastaajan opiskelupaikan mukaan, huomataan korkeakouluopiskelijoiden pitävän työkokemusta, mutta myös sattumaa ja suhteita työnsaannin kannalta tärkeimpinä kuin muualla opiskelevien. Ammattikoululaiset puolestaan korostavat ammattitaidon merkitystä. Suoritetujen tutkintojen mukaisessa tarkastelussa ei ole muita merkitseviä eroja kuin se, että toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneet pitävät lahjakkuutta ja perhetaustaa jonkin verran muita tärkeämpinä.

Kuvio 10 ”KUINKA PALJON USKOT SEURAAVILLA VÄITTÄMILLÄ OLEVAN
VAIKUTUSTA TYÖNSAANTIIN?” (%)

ERITTÄIN PALJON PALJON JONKIN VERRAN
EI LAINKAAN EN OSAA SANOA

YHTEISKUNTA JA POLITIikka

YHTEISKUNNALLISET NÄKEMYKSET

Nuorten yhteiskunnallisia näkemyksiä selvitettiin pyytämällä heitä sijoittamaan itsensä viisiportaisella asteikolla erilaisille asenneulottuvuuksille. Naisten ja miesten vastausten jakaumat on koottu kuvioiksi 11–17. Vasemmisto-oikeisto- ja markkinahenkinen-julkisen toiminnan kannalla -ulottuvuuksien jakaumat muistuttavat muodoltaan normaalijakaumaa. Muiden jakaumien vinous kertoo nuorten painottuvan asenneulottuvuudella jompaankumpaan päähän. Nuoret ovat enemmän maaseutuhenkisiä kuin urbaaneita, enemmän arvoliberaaleja kuin arvokonservatiiveja, enemmän yhteisöllisiä kuin yksilökeskeisiä ja enemmän globalisaatiomyönteisiä kuin globalisaatiokielteisiä.

Kuvioissa 18–24 esitellään yhteiskunnallisen ajattelun ulottuvuuksia taustamuuttujittain. Näistä kolmessa (kuviot 18, 19 ja 20) on olemassa vertailutietoa vuoden 1996 kuntalaiskyselystä. Koska tämä Kuntaliiton kysely suunnattiin vain täysi-ikäisille, esitetään kuvioissa 18–20 vertailun vuoksi myös 18–29-vuotiaiden vastausten jakaumat.

VASEMMISTO – OIKEISTO

Kuviossa 18 nuorten jakautumisesta vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudelle on mukana myös vuoden 1996 kuntalaiskyselystä⁷ saatu vertailutieto. Sen mukaan nuorten yhteiskunnalliset näkemykset ovat kuluneen reilun kymmenen vuoden aikana siirtyneet kohti vasenta laitaa. Kun vuonna 1996 jatkumon vasempaan päähän samastui 12 prosenttia 18–29-vuotiaista, on osuus nyt vuonna 2008 jopa 23 prosenttia. Vastaavasti oikeistoon samastuvien osuus on pienentynyt 34:stä 29 prosenttiin.

Siirtymä on ollut siinä määrin suurta, että on syytä kysyä kuinka se näkyy puolueiden kannatuksessa. Taulukkoon 42 on koottu kyselytutkimusten avulla selvitetty eri puolueiden kannatusprosentit alle 30-vuotiaiden äänestäjien parissa. Perinteiset vasemmistopuolueet eivät näytä kasvattaneen suosiotaan, vaan vasemmistoliiton kannatus on pysynyt tasaisena ja SDP:n kannatus on ollut laskusuunnassa nuorten parissa. Yksi selitys vasemmistolaisen näkemyksen yleistymiselle onkin vihreiden nousu. Vaikka vihreys ei täysin istukaan perinteiseen vasen-oikea-jännitteeseen, sanovat vihreitä kannattavat nuoret kysyttäessä olevansa enemmän vasemmalla kuin SDP:tä kannattavat. Äänestyskäyttäytymiseen nuorten vasemmistolaisen ajattelun lisääntyminen heijastuu todennäköisesti pienemmällä painoarvolla, sillä nuoret ylipäätään, ja vasemmistopuolueita kannattavat erityisesti, ovat perinteisesti suhteellisen passiivisia äänestäjiä (ks. myös kuvio 30).

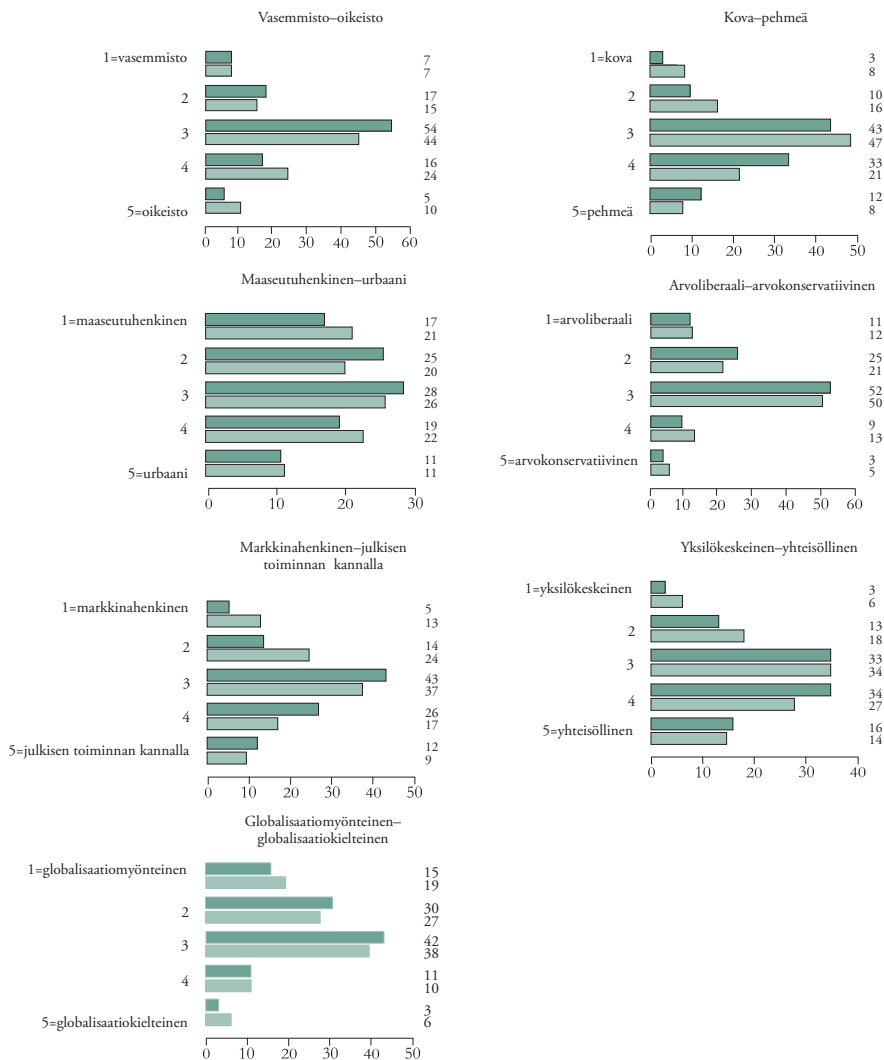
Nuoret naiset sijoittuvat vasemmisto-oikeisto-akselilla miehiä enemmän vasemmalle. Kuntatyypin vertailun mukaan maaseutumaisissa kunnissa on oikeistolaisempia nuoria kuin kaupungeissa, ja pääkaupunkiseutu erottuu vielä muita vasemmistolaisempaan saarekkeena. Koulutustason yhteys ei ole kovin suoraviivainen. Näyttäisi siltä, että eniten oikealla olisivat ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, ja eniten vasemmalla kokonaan vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevat. Erot eivät kuitenkaan ole merkitseviä.

Niistä nuorista, jotka aikovat äänestää syksyn kuntavaaleissa, suurempi osuus on sijoittanut itsensä vasemmisto-oikeisto-jatkumon jompaankumpaan päähän, kun taas nukkuvat äänestäjät ovat enimmäkseen siltä väliltä. Vaikuttaa luonnolliselta, että jollain kannalla oleminen lisää vaikuttamishalua myös äänestämällä. Toisaalta jo itsensä sijoittaminen vasemmistoon tai oikeistoon on osoitus jonkinasteisesta yhteiskunnallisesta kiinnostuksesta. Puoluekantansa mukaan nuoret sijoittuvat vasemmisto-oikeisto-akselille suunnilleen oletusarvon mukaisesti:

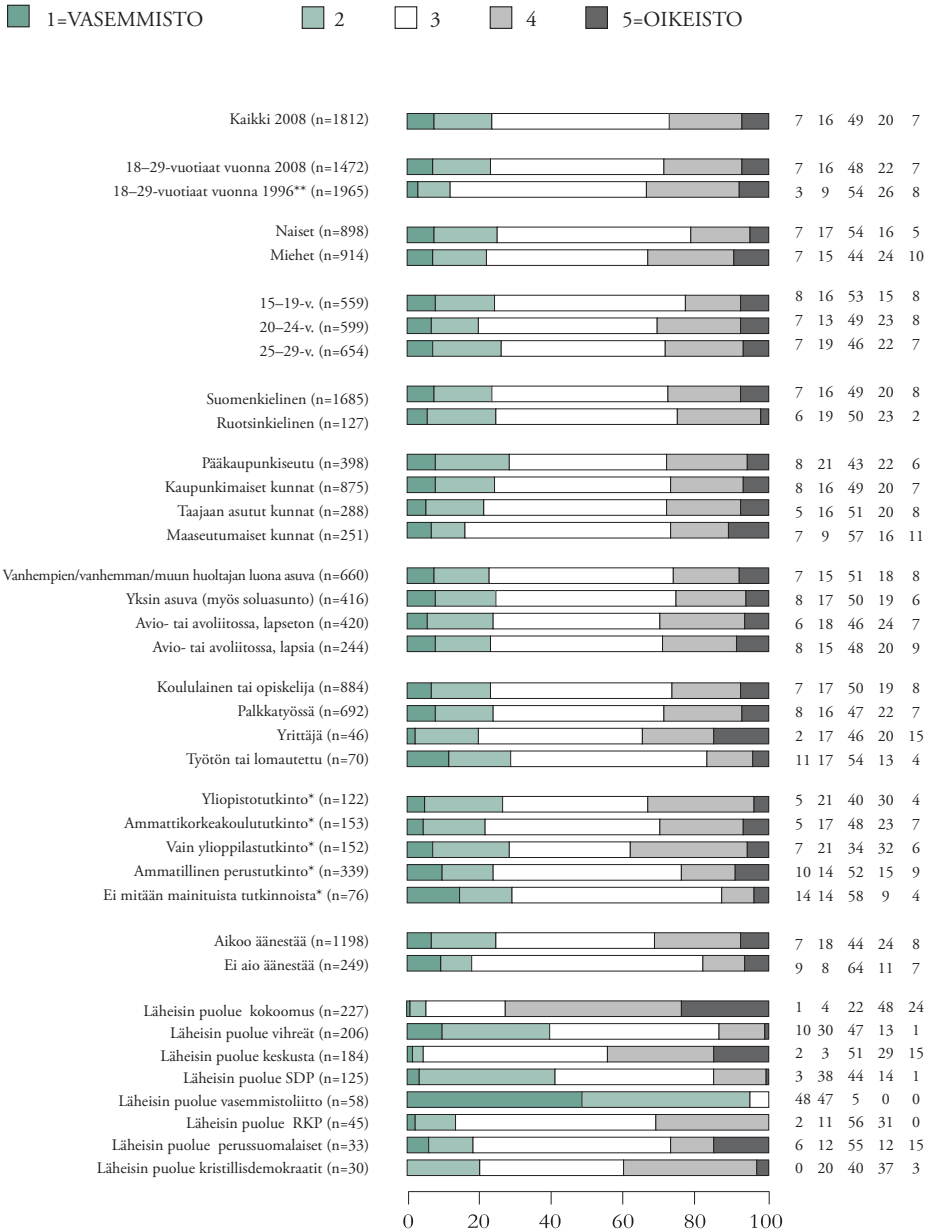
Kuviot 11–17

YHTEISKUNNALLISIA ULOTTUVUUKSIA KUVATAAN USEIN ERILAISILLA ULOTTUVUUKSILLA. MITEN SJOITTAISIT ITSESI SEURAAVILLE ULOTTUVUUKSILLE? (ASTEIKKO 1–5, VASTAUSTEN JAKAUTUMAT).

■ NAINEN ■ MIES

Kuvio 18 NUORTEN SIOITTUMINEN VASEMMISTO-OIKEISTO-AKSELILLE. (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

** Lähde: Kuntaliitto, Kuntalaiskysely 1996.

eniten vasemmalla ovat vasemmistoliiton, ja eniten oikealla kokoomuksen kannattajat. (Ks. myös kuvio 25.)

KOVA – PEHMEÄ

Kuvion 19 kova–pehmeä-ulottuvuudella muutokset ovat vuodesta 1996 pienempiä kuin vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella. Keskiarvoja tarkastellen arvot ovat pysyneet melko samoina, mutta vastausten jakaumissa sen sijaan on tapahtunut muutoksia. Ennen kaikkea arvoulottuvuuksien ääripäiden yleistyminen kiinnittää huomiota, sillä sekä kaikkein kovimmat että kaikkein pehmeimmät yhteiskunnalliset näkemykset ovat yleistyneet.

Miehet kokevat edustavansa selvästi kovempia yhteiskunnallisia arvoja kuin naiset, miehistä 24 prosenttia, naisista 13 sijoittuu akselin kovempaan päähän. Vanhemmissa ikäryhmissä pehmeät arvot ovat yleisempiä. Tämä liittyy iän myötä kasvavaan koulutustasoon, joka näyttää olevan erittäin voimakkaassa yhteydessä pehmeiden arvojen kanssa. Yliopistotutkimuksen suorittaneista enemmistö kokee olevansa kova–pehmeä-ulottuvuuden pehmeämmässä päässä. Myös perheellistyminen, varsinkin lasten saaminen, näkyy pehmeiden arvojen lisääntymisenä. Yhteyden voi toki ajatella toimivan myös toisin päin: niin, että pehmeiden arvojen edustajat saavat lapsia enemmän, tai ainakin nuorempina.

Puoluekannan mukaiset erot kova–pehmeä-ulottuvuudella ovat suhteellisen selviä. Kokoomuksen tai perussuomalaiset lähimmäksi puolueekseen kokevat nuoret ovat yhteiskunnallisilta arvoiltaan kovimpia, vihreitä, vasemmistoliittoa tai kristillisdemokraatteja kannattavat puolestaan pehmeimpiä. Otokseen osuneesta 30 kristillisdemokraattien kannattajasta yksikään ei koe olevansa arvoulottuvuuden kovemmasta päästä.

MAASEUTUHENKINEN – URBAANI

Suomalaisnuoret kokevat olevansa enemminkin maaseutuhenkisiä kuin urbaaneita (kuvio 20). Tätä voi pitää hieman yllättävänä, asuuhan enemmistö suomalaisista kaupungeissa. Toisaalta kysymyksen johdannossa puhuttiin nimenomaan yhteiskunnallisista näkemyksistä, eikä maaseutuhenkinen–urbaani-ulottuvuus siis ole sidottu asuinpaikkaan. Suomen kaupungit ovat myös kansainvälisessä vertailussa niin väljästi rakennettuja, että kaupungissa asuminen ei välttämättä näy välittömän asuinalueen urbaanisuuena. Vastaavasti tiiviit kylät voivat sisältää urbaaneja piirteitä.

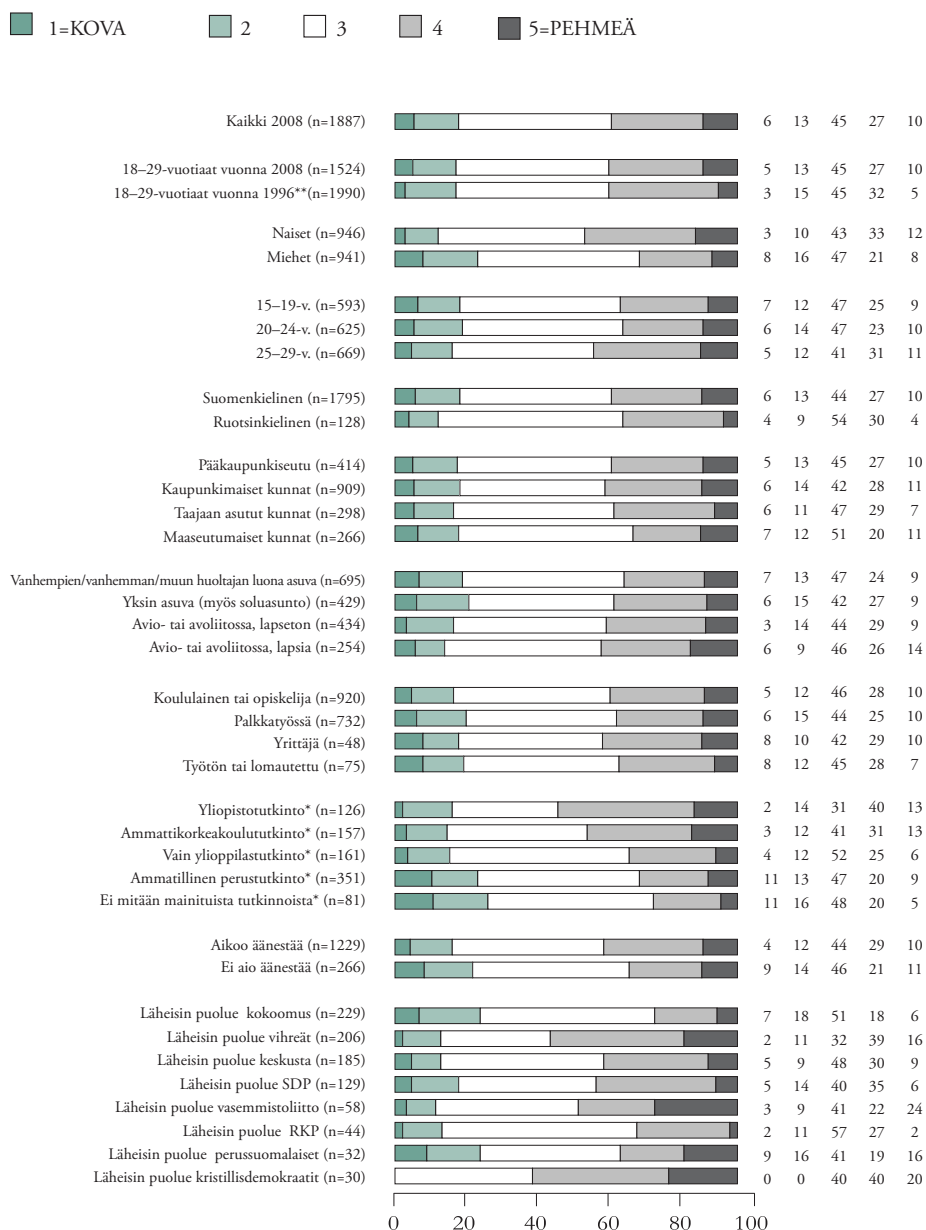
Siitä, miten nuoret sijoittavat itsensä tälle ulottuvuudelle, on vertailutietoa vuodelta 1996. Muutokset ovat keskiarvoin tarkasteltuna pieniä, mutta vastausten jakaumassa on tapahtunut jonkin verran liikettä. Molempien ääripäiden, täysin maaseutuhenkisten ja täysin urbaanien osuudet ovat kasvaneet.

Sukupuolten erot ovat tällä ulottuvuudella mitättömiä, nuoret naiset ja miehet ovat osapuilleen yhtä urbaaneja tai maaseutuhenkisiä. Iältään vanhemmat vastaajat ovat maaseutuhenkisempiä ja vähemmän urbaaneja kuin nuoremmat. Tätäkin voi pitää yllättävänä, onhan nuorten muuttovirta kuitenkin valtaosin maaseudulta kaupunkeihin päin. Liekö kyse iän myötä muuttuvasta yhteiskunnallisesta ajattelusta, kaipuusta maalle, vahvistuvasta samastumisesta omiin juuriin tai muista identiteetin muutoksista?

Muutenkaan maaseutuhenkinen–urbaani-ulottuvuudelle jakautuminen ei mene yksi yhteen vastaajan asuinkunnan tyypin suhteen. Maaseutumaisissa kunnissa asuvat ovat toki selvästi maaseutuhenkisempiä, ja pääkaupunkiseudun nuoret taas urbaanimpia. Mutta kaupunkimaisissa kunnissa asuvistakin nuorista joka kolmas kokee olevansa jatkumon maaseutuhenkisemmässä päässä.

Myös nykyisessä asuinkunnassa eletty aika vaikuttaa siihen, mihin kohtaan maaseutuhenkisen–urbaani-akselia nuoret samastuvat. Mitä

Kuvio 19 NUORTEN SIOJITTUMINEN KOVA-PEHMEÄ-ULOTTUVUDELLE. (%)

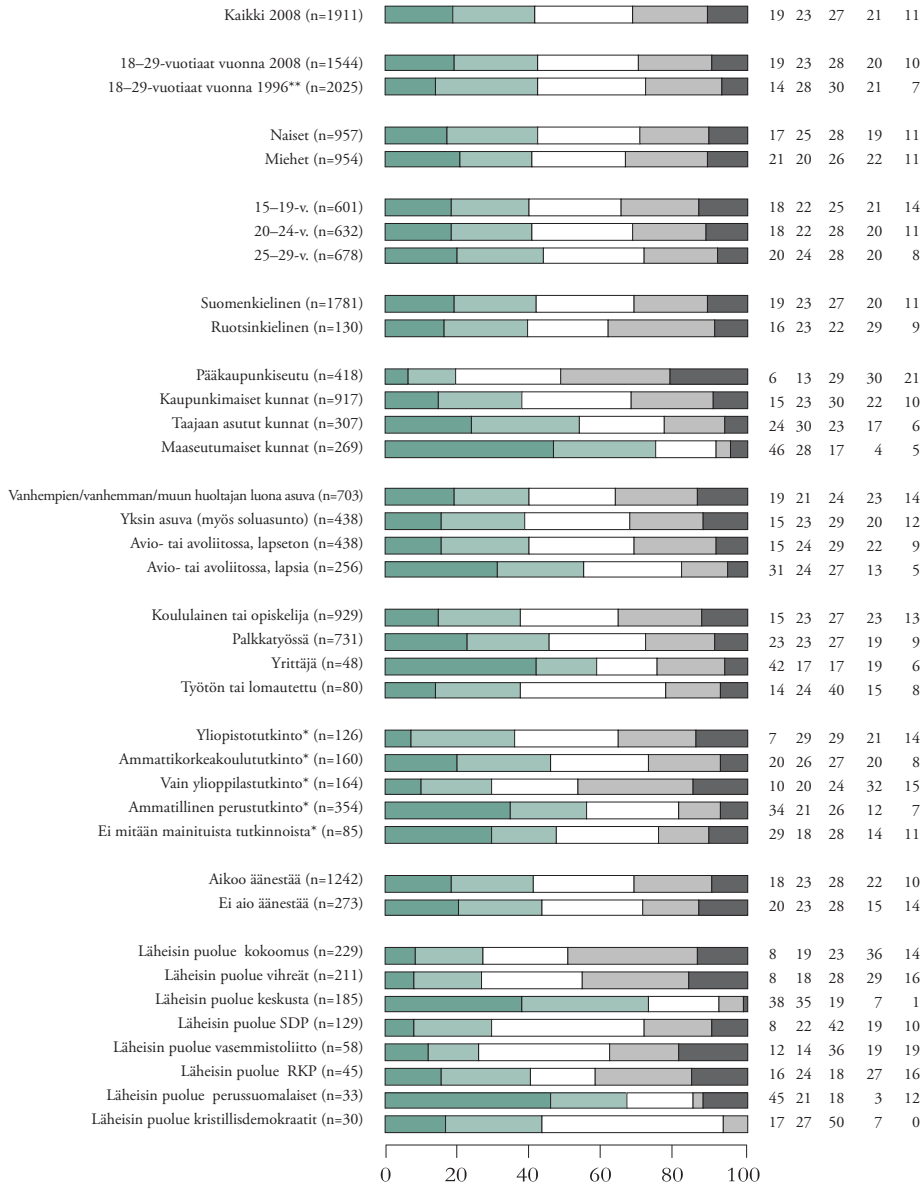
* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

** Lähde: Kuntaliitto. Kuntalaiskysely 1996.

Kuvio 20

NUORTEN SIIJOITTUMINEN MAASEUTUHENKINEN – URBAANI-ULOTTUVUDELLE. (%)

1=MAASEUTUHENKINEN 2 3 4 5=URBAANI

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

** Lähde: Kuntaliitto. Kuntalaiskysely 1996.

pidempään nuori on asunut nykyisessä maaseutumaisessa kotikunnassaan, sitä maaseutuhenkisempi hän on. Ja vastaavasti pitkään kaupunkimaisessa kunnassa asuvat ovat siellä vähemmän aikaa asuneita urbaanimpia. Kaupunkimaisessa kunnassa asutun ajan pituudella on suurempi vaikutus maaseutuhenkisen–urbaani-ulottuvuudelle sijoittumiseen kuin maaseutumaisessa kunnassa vietetyllä ajalla.⁸ Yli 10 vuotta pääkaupunkiseudulla asuneista yli neljännes onkin urbaaniusakselin ääripäässä.

Kiintoisa yksittäinen havainto on lapsia saaneiden nuorten voimakas maaseutuhenkisyys. Osan ilmiöstä voi selittää lasten saamisen hieman suurempi yleisyys maaseutumaisissa kunnissa (koko aineistossa lapsia on saanut 13 prosenttia, maaseutumaisissa kunnissa asuvista 19 prosenttia). Tämä ei kuitenkaan selitä kokonaan sitä, että reilu enemmistö nuorista vanhemmista kokee olevansa maaseutuhenkisiä enemmän kuin urbaaneita.

Pääasiallisen toiminnan mukaisessa tarkastelussa huomiota kiinnittävä yrittäjien maaseutuhenkisyys kertonee siitä, että suuri osa nuorista yrittäjistä on nimenomaan maatalousyrittäjiä. Puoluekantansa kertoneista maaseutuhenkisimpiä ovat keskustan ja perussuomalaisten kannattajat, urbaaneimpia puolestaan kokoomuksen, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat.

ARVOLIBERAALI – ARVOKONSERVATIIVINEN

Arvoliberaaliudesta tai arvokonservatiivisuudesta kysyttäessä on sanan ”arvo” ottamisella mukaan muotoiluun haluttu korostaa liberalismiin ja konservatiivisuuden muita kuin taloudellisia aspektoja. Taulukko 1, jossa esitetään eri yhteiskunnallisten näkemysulottuvuuksien väliset korrelaatiot, antaa viitteen siitä, että nuoret ovat ymmärtäneet käsitteet totutulla tavalla. Arvoliberaalius korreloi vahvasti vasemmistolaisuuden sekä tilastollisesti merkitsevästi myös yksilökeskeisyyden kanssa. Sen sijaan sillä ei juuri ole yhteyttä markkinahenkisyyden kanssa, joka kuitenkin liittyy kiinteästi talous- tai

markkinaliberalismiin.

Nuoret sijoittavat itsensä enemmän arvoliberaali–arvokonservatiivi-akselin liberaaliin päähän (kuvio 21). Kaikkien vastaajien keskiarvo on yhdestä viiteen asteikolla 2,7, kun se täysin symmetrisen jakauman tapauksessa olisi 3. Nuoret naiset ovat miehiä hieman, mutta kuitenkin tilastollisesti merkitsevästi liberaalimpia, samoin ruotsinkieliset ovat suomenkielisiä liberaalimpia. Ikäryhmien välillä eroja sen sijaan ei ole. Kaupunkimaisissa kunnissa asuvat nuoret kokevat olevansa hieman arvoliberalimpia kuin maaseutumaisissa kunnissa asuvat, ja pääkaupunkiseudun nuoret erottuvat vielä muitakin kaupunkilaisia liberaalimpina.

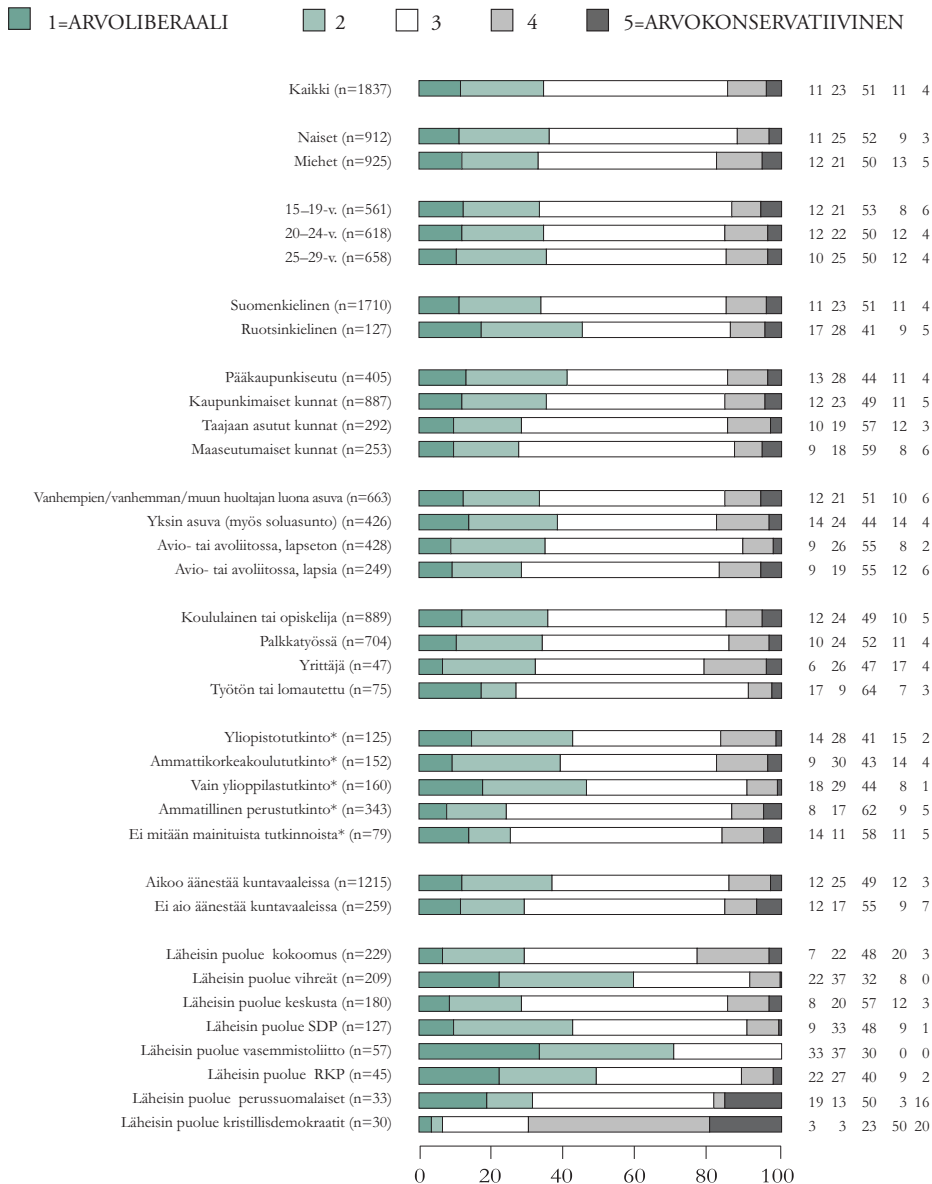
Korkea koulutustaso näyttää liittyvän arvoliberaliin asenteeseen. Koulutuksen tason lisäksi myös suuntautumisella on merkitystä. Ero on huomattavan suuri, kun verrataan ylioppilastutkinnon ja ammatillisen perustutkinnon suorittaneita, vaikka ne molemmat ovatkin toisen asteen tutkintoja. Ylioppilastutkinnon suorittaneista lähes puolet sijoittuu akselin arvoliberalimpaan päähän, ammatilliselta puolelta valmistuneista vain neljännes.

Erityisen suuret erot arvoliberali–arvokonservatiivi-akselille sijoittautumisessa on eri puolueita kannattavien nuorten välillä. Arvoliberalimpia ovat vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat, konservatiivisimpia puolestaan kristillisdemokraattien, kokoomuksen ja perussuomalaisten kannattajat. (Ks. myös kuvio 25.)

MARKKINAHENKINEN – JULKISEN TOIMINNAN KANNALLA

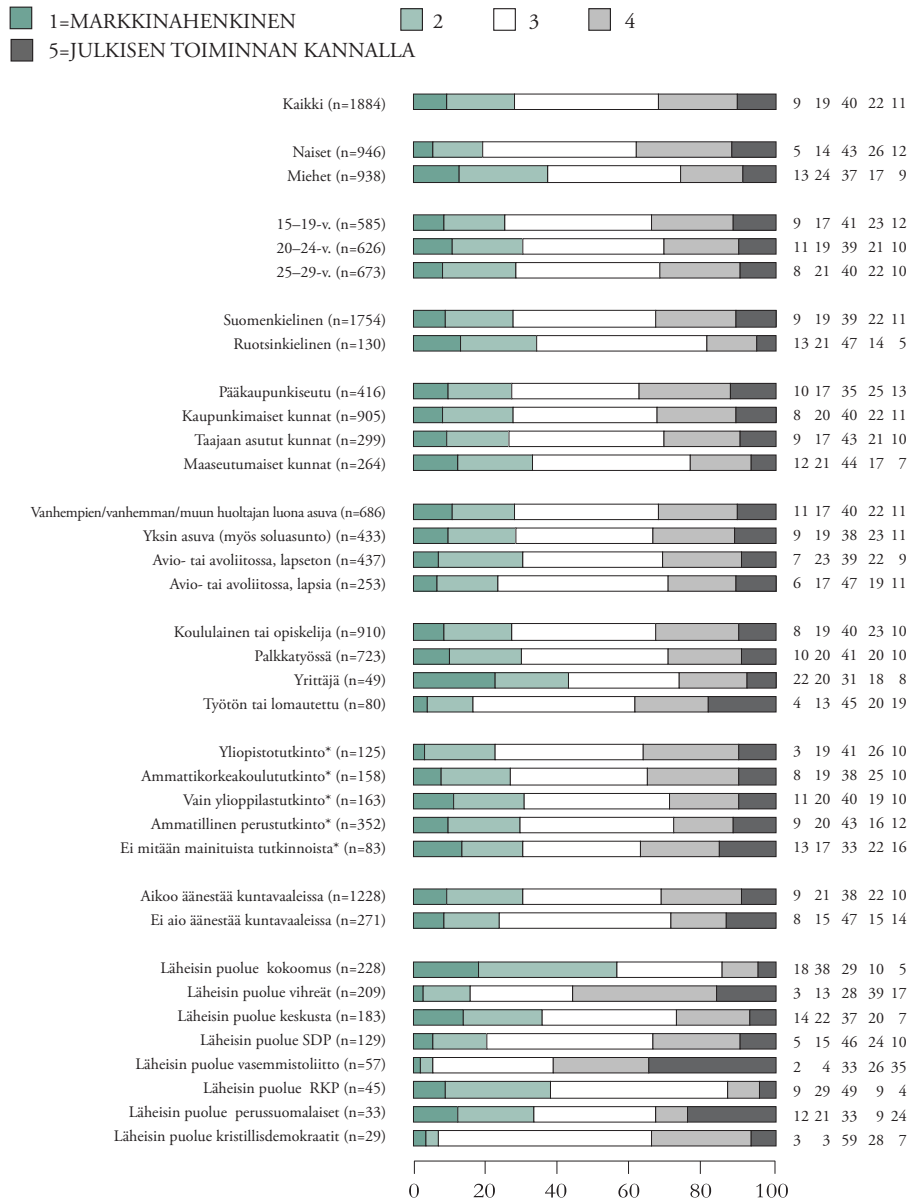
Kuviossa 21 käsiteltiin nuorten arvoliberaliliutta ja arvokonservatiivisuutta. Kuvion 22 arvoulottuvuus nuorten markkinahenkisyydestä tai julkisen toiminnan kannalla olemisesta on puolestaan läheistä sukua talous- tai markkinaliberalismille. Vaikka nuoret ovat hieman kallellaan arvoliberalismin suuntaan, ei liberalismiin taloudellisten aspektien puoleen ole samanlaista vetoa. Nuorten jakauma markkinahenkisen–julkisen toiminnan kannalla-akselilla on varsin

Kuvio 21 NUORTEN SIIJOITTUMINEN ARVOLIBERAALI-ARVOKONSERVATIIVINEN -ULOTTUVUDELLE. (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

Kuvio 22 NUORTEN SIOJOTTUMINEN MARKKINAHENKINEN
– JULKISEN TOIMINNAN KANNALLA-ULOTTUVUDELLE. (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

symmetrinen, ja muistuttaa normaalijakaumaa (ks. kuvio 15).

Nuoret miehet ovat selvästi naisia markkinahenkisempiä, mikä tuskin on yllätys, sillä he ovat myös oikeistolaisempia kuin naiset (kuvio 18). Ruotsinkieliset ovat markkinahenkisempiä kuin suomenkieliset, ja maaseutumaisissa kunnissa asuvat markkinahenkisempiä kuin kaupunkilaiset. Pääasiallisen toiminnan mukaisessa tarkastelussa yrittäjät erottuvat markkinahenkisimpinä, kun taas työttömät nuoret ovat huomattavan paljon julkisen toiminnan kannalla. Koulutustason yhteys tähän asenneulottuvuuteen ei ole suoraviivainen, sillä eniten julkisen toiminnan kannalla ovat kaikkein korkeimmin koulutetut sekä ne, joilla ei ole mitään peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Puoluekannan mukaan selvästi markkinahenkisimpiä ovat kokoomusta kannattavat, sitten RKP:ta ja keskustaa kannattavat nuoret. Toisessa päässä asteikkoa, eli kaikkein eniten julkisen toiminnan kannalla, ovat vasemmistoliittoa ja vihreitä itselleen lähimpinä puolueina pitävät nuoret.

YKSILÖKESKEINEN – YHTEISÖLLINEN

Nuorten yksilökeskeisyyden ja yhteisöllisyyden tarkastelu on erityisen kiinnostavaa, sillä mielikuvatasolla nuorison suhde käsitepariin on kaksinainen. Toisaalta nuorten arvojen sanotaan olevan yhä yksilökeskeisempiä, mutta toisaalta nuoria pidetään myös hyvin ryhmähenkisinä ja kaveriporukoiden mielipiteistä riippuvaisina. Haastattelutilanteessa vastaajille mainittiin kysymyksen koskevan nimenomaan yhteiskunnallisia näkemyksiä, ei vaikkapa omaa persoonallisuutta. Tämä kysymys esitetään nyt Nuorisobarometrissa ensimmäistä kertaa, ja onkin kiinnostavaa seurata, mihin suuntaan nuorten itse arvioima yksilökeskeisyys tai yhteisöllisyys tulevaisuudessa kehittyvät.

Käsitepari yksilökeskeisyys–yhteisöllisyys nähdään usein kulttuurin, ei niinkään yksilön ominaisuutena. Yhteisöllisyyden käsitteeseen ajatellaan kuuluvan enemmän tai vähemmän

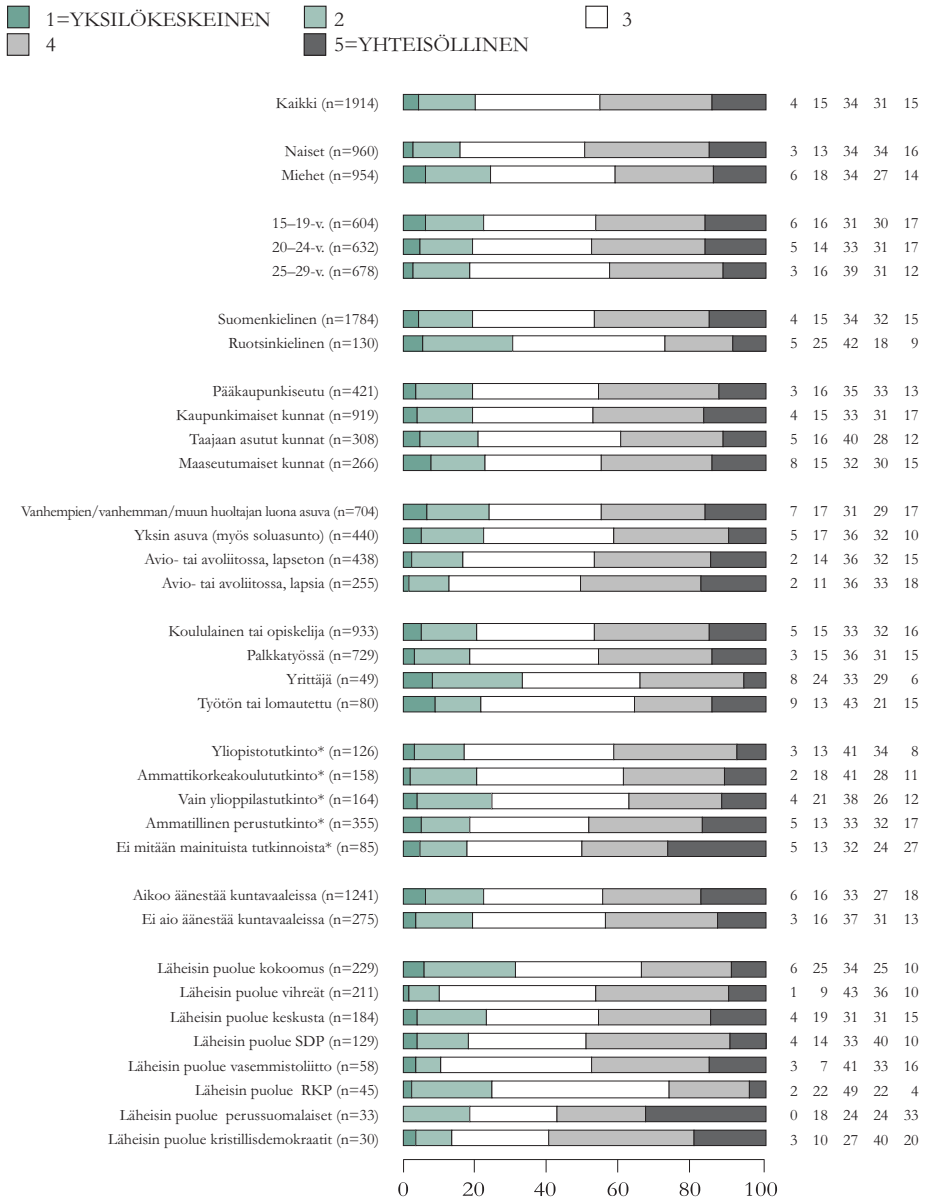
yhteisiä arvoja ja normeja, jotka yhdistävät yhteisön jäseniä ja joiden perusteella he toimivat. Länsimainen kulttuuri on siirtynyt yhteisöllisyydestä kohti yksilöllisyyttä, mutta toisaalta esimerkiksi nuorten suosimat uudet sosiaaliset mediat korostavat nimenomaan yhteisöllisyyttä. Netti-yhteisöissä tosin toimitaan yksilöinä, ja niihin kuuluminen on yksilöllinen valinta aivan toisella tapaa kuin esimerkiksi perhe-, suku- ja kyläyhteisöihin kuuluminen. Nuorten yhteiskuuluvuuden tunne nettiyhteisöihin on yleisesti ottaen varsin heikko. (Ks. kuvio 73.)

Kuviosta 23 nähdään, että nuorten omat kokemukset sijoittumisestaan yksilökeskeinen–yhteisöllinen-akselilla painottuvat selkeästi sen yhteisölliseen päähän. Miehet kokevat olevansa selvästi yksilökeskeisempiä kuin naiset, ja siinä missä naisista vain 3 prosenttia sijoittaa itsensä yksilökeskeinen–yhteisöllinen-ulottuvuuden yksilölliseen ääripäähän, on osuus miehillä kaksinkertainen, 6 prosenttia. Kiinnostava ikään liittyvä huomio on ikäluokkien välisten erojen pienuus.

Sillä, asuuko nuori maaseutumaisessa vai kaupunkimaisessa kunnassa, ei ole juurikaan yhteyttä yksilökeskeisyyden tai yhteisöllisyyden kanssa. Huomiota kiinnittää tosin se, että suhteellisen suuri osuus, 8 prosenttia, maaseudun nuorista sijoittaa itsensä yksilökeskeisyyden ääripäähän. Perhetyypin mukaiset erot sen sijaan ovat selviä: yksin asuvat ovat yksilökeskeisempiä, avio- tai avoliitossa asuvat yhteisöllisempiä – varsinkin jos heillä on lapsia. Tässäkin voi pohtia sitä, perustavatko yhteisölliset nuoret todennäköisemmin perheitä, vai onko vaikutussuunta mieluummin niin päin, että perheen perustaminen voimistaa yhteisöllisyyttä.

Korkea koulutustaso näyttäisi olevan yhteydessä yksilökeskeisyyden kanssa, ja ammatillisen perustutkinnon suorittaneet sekä ilman tutkintoja olevat näyttäisivät kokevan itsensä muita yhteisöllisemmiksi. Erot eivät kuitenkaan ole aivan tilastollisesti merkitseviä. Puoluekannatuksen mukaan sen sijaan löytyy merkitseviä eroja. Yksilökeskeisimpiä yhteiskunnalliselta

Kuvio 23 NUORTEN SIIJOITTUMINEN YKSILÖLLINEN-YHTEISÖLLINEN
-ULOTTUVUUDELLE. (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

ajattelultaan ovat kokoomusta tai RKP:tä kannattavat nuoret, yhteisöllisimpiä perussuomalaisia, kristillisdemokraatteja, vihreitä tai vasemmistoliittoa kannattavat.

GLOBALISAATIOMYÖNTEINEN – GLOBALISAATIOKIELTEINEN

Nuorten suhde globalisaatioon on kiintoisan jännitteinen. Toisaalta nuoret toimivat ja verkottuvat entistä kansainvälisemmin, matkustavat enemmän kuin aiemmat polvet ja myös pohtivat uudella tasolla globaalia vastuutaan esimerkiksi kulutukseen liittyvissä elämäntapavalinnoissa. Toisaalta tässä on myös kritiikin siemen: globalisaatiota vastustavat nuoret ovat varsin äänekkäs joukko, ja nuorten luottamuksen kansainvälisiin suuryrityksiin tiedetään olevan jyrkässä laskussa (Myllyniemi 2006, 50). Globalisaatiokriittisyyden motiivitkin ovat moninaiset. Jotkut saattavat kokea kaiken kansainvälistymisen uhkana, kun taas talouden globalisaatiota ja kaupan vapauttamista kritisoivat saattavat toimia hyvinkin globaaleissa aktivistiverkostoissa.

Keskimäärin nuoret näyttävät kuitenkin suhtautuvan globalisaatioon melko myönteisesti. 45 prosenttia kokee kuuluvansa jatkumon globalisaatiomyönteisempään päähän, ja vain 14 prosenttia globalisaatiokielteisempään päähän (kuvio 24). Puolet alle 20-vuotiaista suhtautuu globalisaatioon myönteisesti, mutta vanhemmat ovat kriittisempiä. Tästä yksittäisestä poikakeikkaustiedosta ei voi päätellä, onko Suomessa kasvamassa uusi, entistä myönteisemmin globalisaatioon suhtautuva sukupolvi, vai liittyykö kriittisyyden kasvu ennemminkin ikään.

Eri kuntatyypeissä asuvien nuorten välillä ei yllättäen ole merkitseviä eroja suhtautumisessa globalisaatioon; sekä maaseutumaisissa että kaupunkimaisissa kunnissa asuu siihen osapuileen yhtä myönteisesti tai kielteisesti suhtautuvia nuoria. Muista taustamuuttujista huomiota kiinnittää globalisaatioon myönteisesti suhtautuvien ylioppilaiden, ja siihen selvästi kielteisemmin suhtautuvien ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden suuret erot. Puoluekantansa ker-

toneista globalisaatioon myönteisimmin suhtautuvat kokoomusta, kielteisimmin puolestaan perussuomalaisia ja vasemmistoliittoa kannattavat nuoret.

PUOLUEET POLIITTISELLA KARTALLA

Kuviossa 25 hahmotellaan eri puolueita kannattavien nuorten sijoittuminen vasemmisto-oikeisto-vaaka-akselille, sekä arvoliberaali-arvokonservatiivinen-pystyakselille. Kaikki kuvion 25 sisältämä tieto on olemassa edellä esitetyissä kuvioissa 18 ja 21, mutta tietojen muokkaaminen kaksiulotteiseen kaavioon tekee siitä hahmotettavampaa.

Vasemmisto-oikeisto-akselille nuoret jakautuvat puoluekannan mukaan melko lailla samoin kuin puolueet (kuvitteellisella) puoluekartallakin: vasemmassa laidassa on vasemmistoliitto, oikeassa kokoomus. Huomionarvoista on myös vihreitä kannattavien nuorten sijoittuminen SDP:stä vasemmalle.

Järjestys arvoliberaali-arvokonservatiivinen-akselilla on lähes sama kuin vasemmisto-oikeisto-akselilla. Poikkeuksen muodostavat kristillisdemokraatteja kannattavat nuoret, jotka ovat kaikkein arvokonservatiivisimpia vaikkeivat aivan vasen-oikea-akselin oikeasta reunasta löytykään. Arvoliberaaleimmiksi itsensä kokevat vasemmistoliittoa kannattavat nuoret.

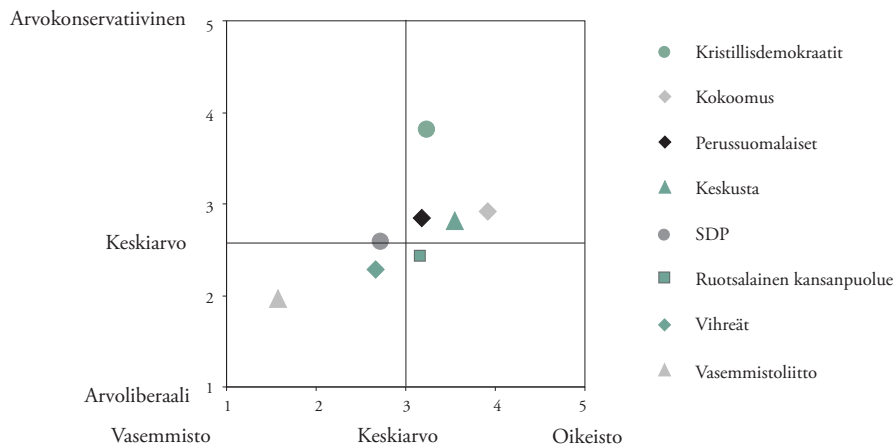
YHTEISKUNNALLISTEN NÄKEMYSTEN YHTEYDET

Taulukossa 1 esitetään kaikkien nuorilta kysytyjen yhteiskunnallisia näkemyksiä kuvaavien arvoulottuvuuksien väliset korrelaatiot. Tilastollisesti merkitsevät yhteydet on lihavoitu, ja yhteyden suunnan voi päätellä korrelaatiokertoimen etumerkistä. Esimerkiksi ensimmäisen sarakkeen lihavoitu korrelaatio 0,22 vasemmisto-oikeisto- ja arvoliberaali-arvokonservatiivisyyden välillä tarkoittaa, että oikeistolaisuus on tilastollisesti merkitsevässä positiivisessa yhteydessä arvokonservatismiin kanssa. Tämä yhteys voitiin hahmottaa silmämääräisesti myös kuviossa 25.

TAULUKKO 1 Eri yhteiskunnallisia näkemyksiä kuvaavien ulottuvuuksien välisiä

	1=Vasemmisto, 5=oikeisto	1=Kova, 5=pehmeä	1=Maaseutu- henkinen, 5=urbaani	1=Arvoliberaali, 5=arvokonserva- tiivinen	1=Markkina- henkinen, 5=julkisen toiminnan kannalla	1=Yksilö- keskeinen, 5=yhteisöllinen	1=Globalisaatio- myönteinen, 5=globalisaatio- kielteinen
1=Vasemmisto, 5=oikeisto	1, 00						
1=Kova, 5=pehmeä	-0,02	1,00					
1=Maaseutuhenkinen, 5=urbaani	0,00	0,06	1,00				
1=Arvoliberaali, 5=arvokonservatiivinen	0,22	-0,02	-0,04	1,00			
1=Markkinahenkinen, 5=julkisen toiminnan kannalla	-0,20	0,18	0,03	-0,03	1,00		
1=Yksilökeskeinen, 5=yhteisöllinen	-0,03	0,10	-0,05	0,05	0,22	1,00	
1=Globalisaatiomyönteinen, 5=globalisaatiokielteinen	-0,11	0,02	-0,11	0,03	0,15	0,01	1,00

Kuvio 25 ERI PUOLUEITA KANNATTAVIEN NUORTEN SIIJOITTUMINEN ERÄILLE YHTEISKUNNALLISEN AJATTELUN ULOTTUVUUKSILLE. ITSE ANNETUT ARVIOT ASTEIKOLLA 1–5, KESKIARVOT.

Vastaavasti ensimmäisen sarakkeen alimman rivin korrelaatio -0,11 vasemmisto–oikeisto- ja globalisaatiomyönteisyys–globalisaatiokielteisyys-ulottuvuuden välillä tarkoittaa sitä, että oikeistolaiset nuoret suhtautuvat yleensä myönteisemmin globalisaatioon kuin vasemmistolaiset.

KIINNOSTUS POLITIIKKA KOHTAAN

Nuorten kiinnostusta politiikkaan on selvitetty samalla asteikolla vuodesta 1996 lähtien. Kuvion 26 seurannassa nähdään suhteellisen

selkeä trendi: 1990-luvulla nuorten kiinnostus politiikkaa kohtaan lisääntyi, mutta tällä vuosikymmenellä se on kääntynyt laskuun. Tällä hetkellä 43 prosenttia nuorista sanoo olevansa ainakin jonkin verran kiinnostuneita politiikasta. Lähes yhtä moni (35 prosenttia) on vain vähän kiinnostunut, ja niiden osuus, jotka eivät ole lainkaan kiinnostuneita politiikasta, on suurempi kuin kertaakaan tähän asti (22 prosenttia). Huomattavin muutos edelliseen kyselyyn verrattuna onkin lainkaan politiikasta kiinnostumattomien osuuden selvä kasvu, kun taas siitä kiinnostuneiden osuus on pysynyt suunnilleen ennallaan.

Kysymys kiinnostuksesta politiikkaan esitet-

tiin määrittelemättä politiikan käsitettä, jolloin jokainen on ymmärtänyt sen omalla tavallaan. Se, mitä nuorten kiinnostus tai kiinnostumattomuus politiikasta kertoo, on hyvä ja myös paljon pohdittu kysymys. Ainakaan se ei kerro suoraan mitään siitä, miten mahdollinen kiinnostus politiikkaa kohtaan voisi kanavoitua toiminnaksi. Emme voi myöskään tietää sitä, minkälaisen painon politiikan konventionaaliset tai toisaalta ei-institutionaaliset, uuteen politiikkakäsitykseen liittyvät aspektit nuorten vastauksissa ovat saaneet. Nuorisobarometrissa kysymys esitettiin kuntavaaleihin liittyvien kysymysten jälkeen, minkä voisi olettaa ohjanneen vastaajien ajatuksia perinteisen politiikkakäsityksen suuntaan. Ainakin kiinnostus politiikkaan on erittäin vahvasti yhteydessä äänestysaikeiden kanssa: politiikasta hyvin kiinnostuneista nuorista 83 prosenttia aikoo varmasti äänestää (kuvio 30).

Muista kuvion 27 taustamuuttujista koulutuksella on erittäin vahva yhteys poliittisen kiinnostuksen kanssa. Nimenomaan yliopistokoulutuksen saaneet ovat selvästi muita kiinnostuneempia, ero ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneisiin on selvä. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden poliittinen kiinnostus on

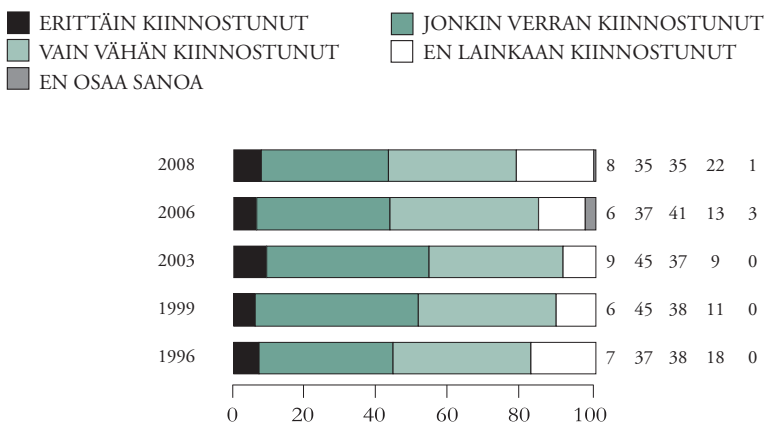
osapuilleen yhtä matalalla tasolla kuin kokonaan ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevilla.

Itsensä vasemmistolaisiksi tai oikeistolaisiksi kokevat ovat selvästi kiinnostuneempia politiikasta kuin ne, jotka ovat näkemyksiltään jossain sillä välillä. Tämä lienee ennakkoletusten mukaista, sillä jo kyky ottaa kantaa vasemmisto–oikeisto-kysymykseen kertoo ainakin jonkinasteisesta kiinnostuksesta poliittisiin kysymyksiin. Sekä vasemmistoon että oikeistoon samastuvat eroavat kiinnostuksen tasossa tilastollisesti merkitsevästi keskittien kulkijoista, mutta eivät toisistaan. Puoluekannatuksen mukaan tarkasteltuna poliittisesti kiinnostuneimpia ovat ennen kaikkea vasemmistoliiton, mutta myös kokoomuksen tai vihreät läheisimmäksi puolueekseen kokevat nuoret.

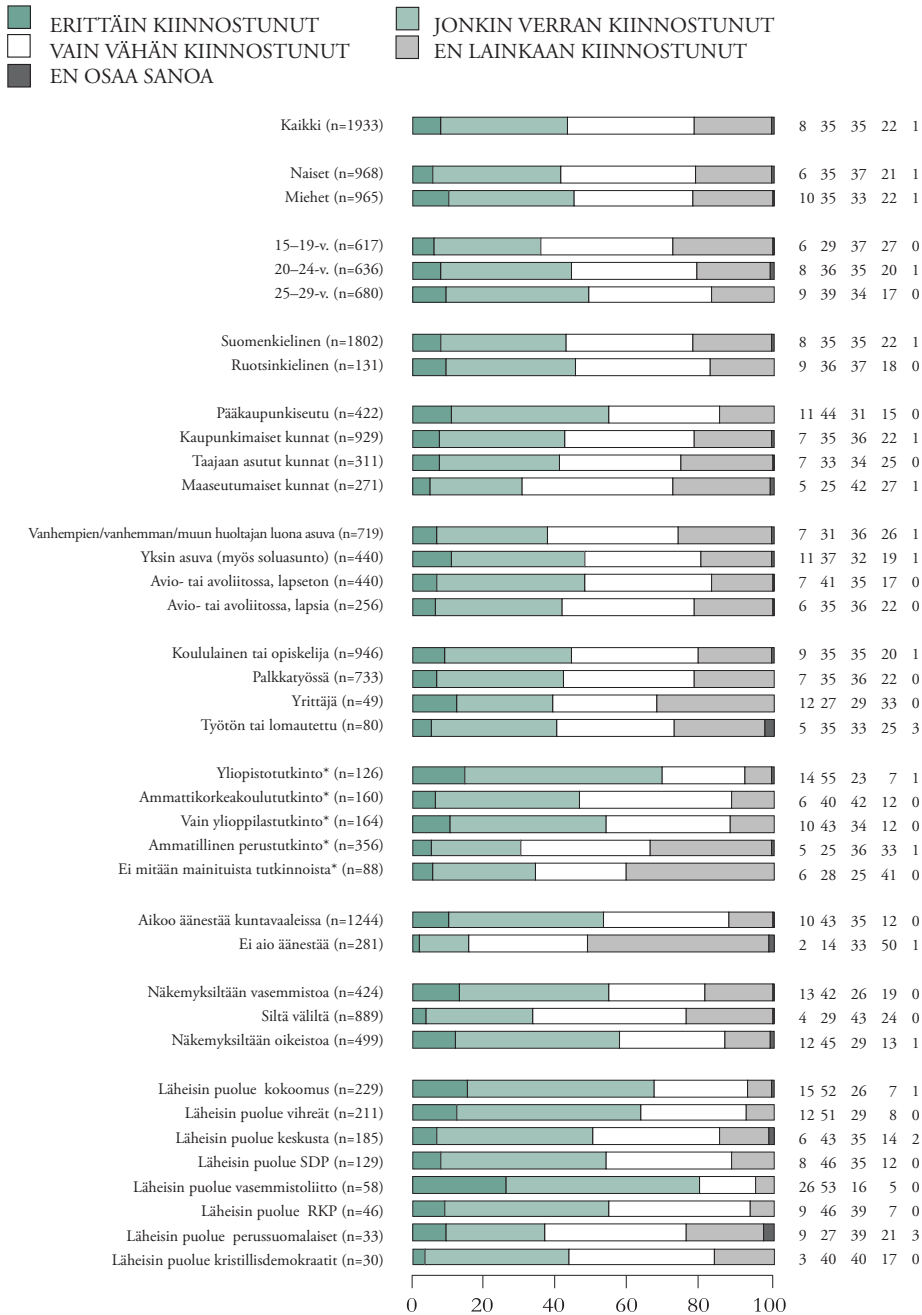
KIINNOSTUS KUNTAPOLITIikkaA KOHTAAN

Kuntavaalien alla selvitettiin myös nuorten kiinnostusta kuntapolitiikkaa kohtaan. Se näyttää olevan selvästi matalammalla tasolla kuin kiinnostus politiikkaa kohtaan ylipäätään. Poliitikasta ainakin jonkin verran kiinnostuneita nuoria on 43 prosenttia, kunnallispolitiikan kohdalla

Kuvio 26 ”KUINKA KIINNOSTUNUT OLET POLITIIKASTA?”
VERTAILU 1996–2008. (%)

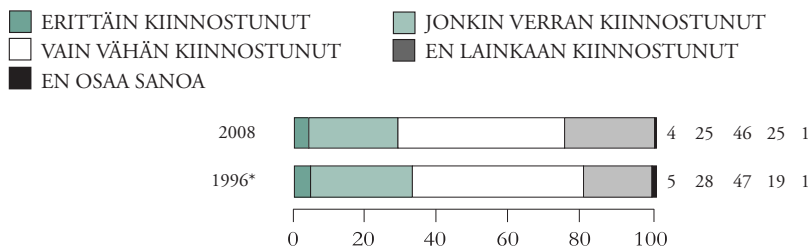

Kuvio 27 ”KUINKA KIINNOSTUNUT OLET POLITIIKASTA?” (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

Kuvio 28 ”KUINKA KIINNOSTUNUT OLET KUNNALLISPOLITIIKASTA?” (%)

*Lähde: Borg, Sami: Puolueet ja kunnallisdemokratia 1996. 18 - 29-vuotiaiden vastaajien n=153.

osuus on vain 27 prosenttia (kuvio 29).

Nuorisobarometrissa kunnallispoliittikan kiinnostavuutta ei ole aiemmin mitattu, mutta Sami Borgin tutkimuksessa Puolueet ja kunnallisdemokratia vuodelta 1996 on olemassa vertailutietoa. Kuvion 28 vertailussa, jossa ovat mukana vain 18 vuotta täyttäneet vastaajat, nähdään kiinnostuksen kunnallispoliittikkaa kohtaan hieman laskeneen. Muutos on samansuuntainen ja samaa suuruusluokkaa kuin kuviossa 26 havaittu kiinnostuksen kehitys politiikkaa kohtaan ylipäättään.

Kuvion 29 taustamuuttujien väliset erot kiinnostuksessa kuntopoliittikkaa kohtaan ovat varsin samankaltaisia kuin kuvion 27 erot kiinnostuksessa politiikkaa kohtaan ylipäättään. Mielenkiintoinen ero on kuitenkin siinä, että vaikka nuoret miehet kysyttäessä politiikkasta ylipäättään ovat kiinnostuneempia kuin naiset, ei tätä eroa kunnallispoliittikan kohdalla ole. Kuntatyyppin kohdalla havaitaan samantyyppinen ilmiö: vaikka pääkaupunkiseudun ja kaupunkimaisten kuntien nuoret ovat maa-seutumaisten kuntien nuoria kiinnostuneempia politiikkasta, ei eroa kunnallispoliittikan kohdalla ole. Ruotsinkielisten nuorten kiinnostus kuntopoliittikkaa kohtaan on toisaalta suurempaa kuin suomenkielisten, vaikka eroa politiikkasta ylipäättään kysyttäessä ei ole.

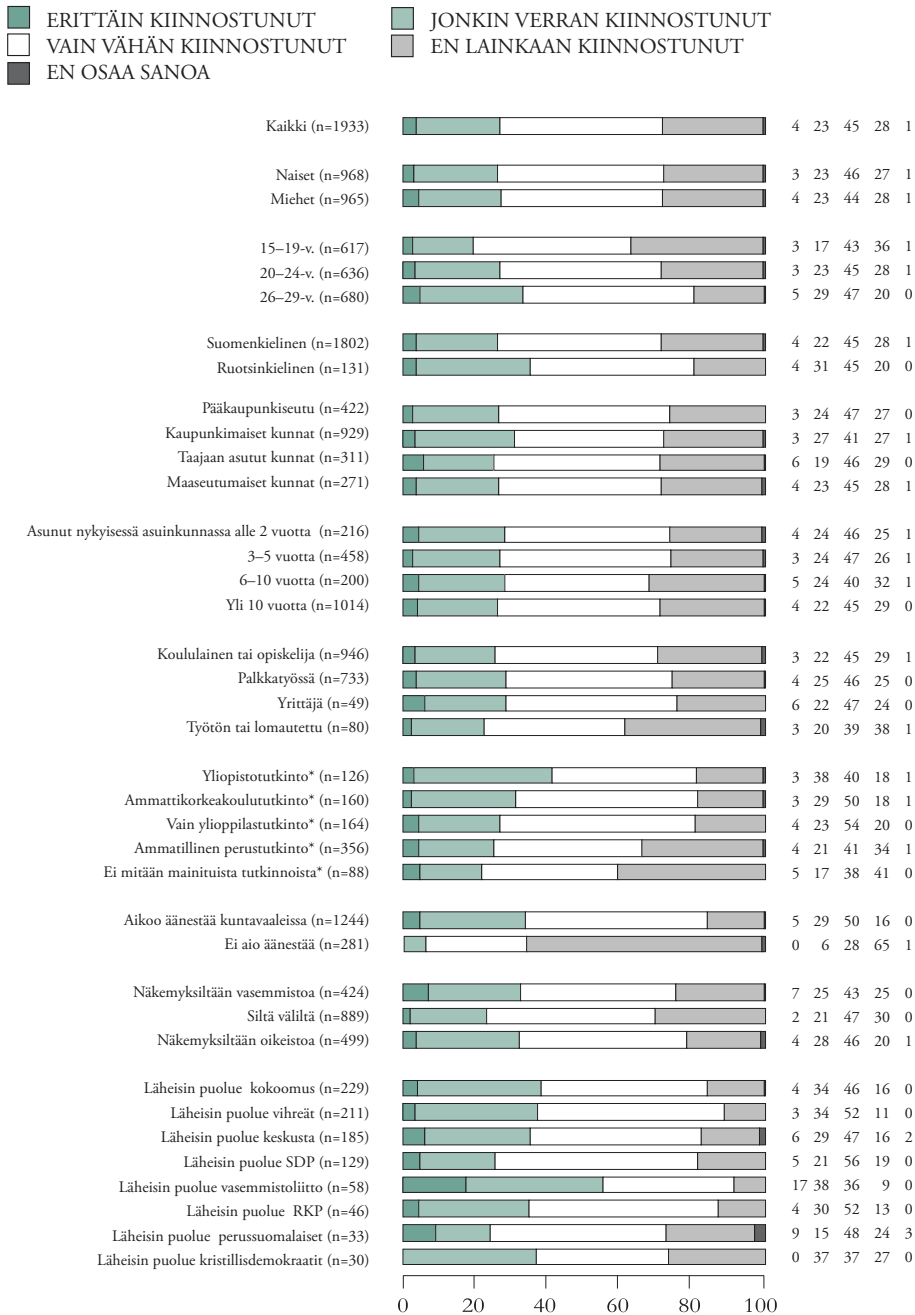
ÄÄNESTÄMINEN

ÄÄNESTYSAKTIIVISUUS

Suomalaisten äänestysaktiivisuus on laskenut yhtäjaksoisesti jo noin 40 vuotta. Täsmällistä kokonaiskuvaa eri ikäryhmien valtakunnallisesta äänestysaktiivisuudesta ei tältä vuosituhanelta ole, mutta erilaisten kysely- ja haastattelututkimusten sekä joissain vaalipiireissä tehtyjen vaaliluettelopohjaisten selvitysten perusteella nuorten äänestysaktiivisuuden päätellään laskeneen vielä nopeammin kuin muissa ikäryhmissä. (Aalto-Matturi 2007; Martikainen & Wass 2007, 7–8.) Trendi on lisännyt huolta suomalaisen demokratian kehityksen suunnasta, ja samalla myös kiinnostusta nuorten äänestyskäyttäytymistä kohtaan.

Kyselytutkimuksin saadusta tiedosta ei voi suoraan päätellä todellista äänestystasoa vaaleissa. Äänestysaikeita kartoittavissa kyselyissä saadaan perinteisesti korkeampia äänestyslukuja kuin äänestystilanteessa, niin nuorilla kuin vanhemmillakin. Toisaalta tämä johtuu siitä, että osa äänestämättä jättävistä ilmoittaa äänestystietonsa väärin. Toisaalta tutkimuksen kato vääristää kuvaa äänestystasosta, poliittisesti aktiiviset kun vastailevat passiivisia todennäköisemmin kyselytutkimuksiin. (Peltola 2007, 83; Pesonen ym. 1993, 86–87.)

Kuvio 29 ”KUINKA KIINNOSTUNUT OLET KUNNALLISPOLITIIKASTA?” (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

Vuoden 1999 eduskuntavaalien äänestysaktiivisuudesta on kuitenkin olemassa todellisia vaaliluettelopohjaisia ikäryhmittäisiä valtakunnallisia tietoja. Samoista vaaleista on olemassa myös ennen vaaleja tehty nuorten järjestökiinnittelyseuraukset (Nurmela 1998), jossa selvitettiin äänestysaikomuksia. Tämä mahdollistaa vertailun kyselyvastausten ja todellisen äänestyskäyttäytymisen välillä. Kyselytutkimuksen mukaan 18–29-vuotiaista 51,4 prosenttia aikoi äänestää varmasti ja 34,7 prosenttia melko varmasti. Todellinen äänestysprosentti tässä ikäryhmässä oli noin 53.

Myös vuoden 2007 eduskuntavaalien alla tehdyn kyselytutkimuksen (Paakkunainen 2007) tuloksia voi suuntaa-antavasti verrata toteutuneeseen äänestysaktiivisuuteen Helsingin vaalipiirissä. Tuolloin 64,6 prosenttia Helsingin vaalipiirin 18–29-vuotiaista sanoi äänestävänsä varmasti ja 24,6 prosenttia todennäköisesti. Todellinen äänestysaktiivisuus tässä ikäryhmässä oli noin 63 prosenttia (Martikainen & Wass 2007).

Tämän vuoden Nuorisobarometrin kysymyksessä äänestysaikomuksista käytettiin samaa muotoilua kuin ennen 1999 ja 2007 vaaleja toteutetuissa kyselyissä. Myös tiedonkeruutapa, vaaleja edeltävät puhelinhaastattelut, on sama kuin vuonna 1999. On siis ainakin periaatteessa mahdollista hyödyntää aiempaa tietoa kyselyn ja todellisen äänestyskäyttäytymisen suhteesta arvioitaessa nuorten äänestysaktiivisuutta.⁹

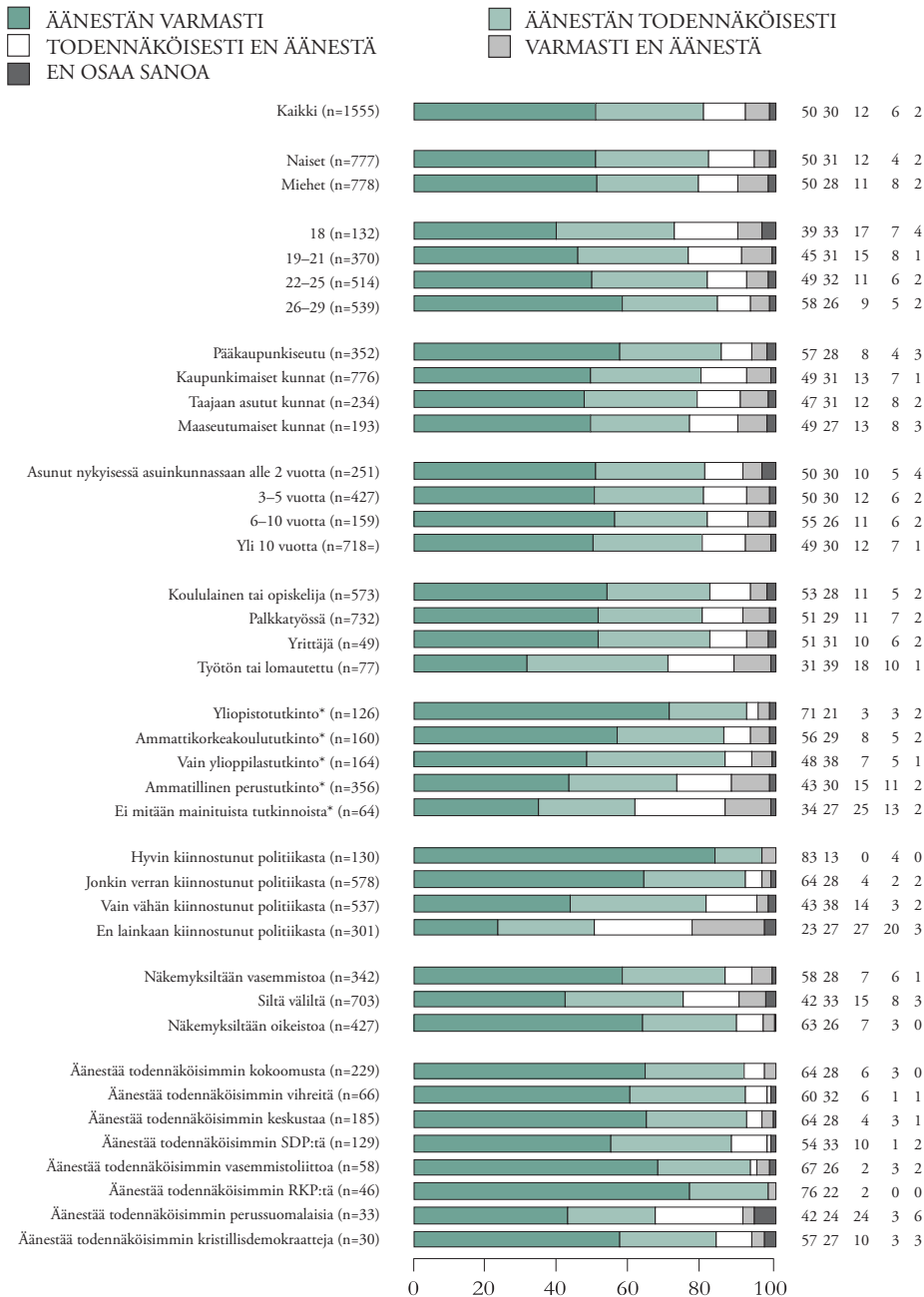
Nuorten todellista äänestystasoa onkin tarkkojen vaaliluettelopohjaisten tietojen puuttuessa yritetty päätellä kyselytulosten avulla (ks. esim. Nurmela & Pehkonen 2003, 34–35; Paakkunainen 2005, 7–9; Peltola 2007, 82–83; Pesonen ym. 1993, 86–87, 528). Vertaamalla aiempien tutkimusten arvioita todellisiin äänestysprosentteihin voidaan nuorten äänestysaktiivisuudesta 2008 kuntavaaleissa tehdä suuntaa-antavia päätelmiä.¹⁰ Haastatelluista nuorista 50 prosenttia sanoi äänestävänsä varmasti ja 30 prosenttia todennäköisesti. Jos kyselytuloksen suhde todelliseen äänestysaktiivisuuteen pysyi

syksyn 2008 kuntavaaleissa samana kuin 1999 eduskuntavaaleissa, äänestäisi 18–29-vuotiaista noin 50 prosenttia.¹¹ On tosin havaittu, että mitä alhaisempi on todellinen äänestysaktiivisuus, sitä suurempi on niiden osuus, jotka kysyttäessä ilmoittavat käyneensä äänestämässä, vaikka todellisuudessa näin ei tapahtuisikaan (Nurmela & Pehkonen, 34). Näillä tiedoilla voi esittää valistuneena arvauksena pientä parannusta edellisten kuntavaalien nuorten äänestysprosenttiin, jonka arvioidaan olleen noin 46–47 prosenttia (Paakkunainen 2005, 9). Samaan arvioon nuorten kasvavasta äänestysinnostasta päätyi myös HS-Gallup kesäkuussa tehtyjen puhelinhaastatteluiden perusteella¹² (Astikainen 2008). Todelliseen äänestysaktiivisuuteen vaikuttavat luonnollisesti asiat, joita ei parhaassakaan laskelmissa voi ottaa huomioon, kuten ehdokasasettelun inspiroivuus (muistetakoon vaikka 2003 vaalien ”Halme-ilmiö”) tai päivänpoliittiset tapahtumat vaalien alla.

Luettaessa kuvion 30 tietoja äänestysaikeista on siis muistettava, että luvut eivät kerro todellisesta äänestystasosta syksyn kuntavaaleissa. Taustamuuttujien mukaiset erot ovat kuitenkin todellisia, ja kertonevat myös todellisen äänestyskäyttäytymisen eroista. Miesten ja naisten erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä, mutta ikä lisää äänestysaktiivisuutta erittäin merkittävästi. Yllättävää iän mukaisessa tarkastelussa on se, että 18-vuotiaat eivät näytä innostuvan ensimmäisistä kuntavaaleistaan tämän enempää. Vaaliluettelopohjaisista tutkimuksista tiedetään 18-vuotiaiden olevan aktiivisempia kuin hieman vanhempien,¹³ mutta nyt tätä ilmiötä ei näy. Päinvastoin: 18-vuotiaista vain 39 prosenttia aikoo varmasti äänestää, kun osuus 19–20-vuotiailla on sentään 45 prosenttia.

Kuntatyypeittäin tarkasteltuna erot äänestysaikeissa ovat muuten pieniä, mutta pääkaupunkiseutu erottautuu muita aktiivisempänä.¹⁴ Yhtenä kuvion 30 taustamuuttujista on vastaajan nykyisessä asuinkunnassaan asuma aika vuosina. Voisi ajatella, että varsinkin kunnallisvaaleissa asuinkunnan tuttuudella olisi merkitystä, mutta

Kuvio 30 ”AIOTKO ÄÄNESTÄÄ SEURAAVISSA KUNNALLISVAALEISSA
TÄMÄN VUODEN LOKAKUUSSA?” (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

äänestysaikomuksissa kunnassa vietetty aika ei kuitenkaan juuri näy.¹⁵

Jos nuorten äänestysinto on muutenkin huolestuttavan matalalla tasolla, voi työttömien nuorten tapausta pitää jo hälyttävänä, heistä kun aikoo varmasti äänestää vain 31 prosenttia. Koulutustason mukaiset erot ovat myös erittäin selviä. Yliopistotutkinnon suorittaneista aikoo varmasti äänestää 71 prosenttia (miehistä 77 prosenttia), ammatillisen perustutkinnon suorittaneista 43 prosenttia ja vailla mitään toisen asteen koulutusta olevista ainoastaan 34 prosenttia.

Vasemmisto-oikeisto-akselin keskivaiheille itsensä sijoittaneiden into äänestää on selvästi heikompaa kuin niillä, jotka ovat jompaankumpaan suuntaan kallellaan. Vasemmistoon samastuvista 58 aikoo varmasti äänestää, oikeistoon samastuvat ovat hieman aktiivisempia: heistä sanoo äänestävänsä varmasti 63 prosenttia. Puoluekannatuksen mukaan aktiivisimpina äänestäjinä näyttäytyvät RKP:n, kokoomuksen ja keskustan kannattajat. Heikoimmat äänestysaikeet ovat perussuomalaisten ja SDP:n kannattajilla.

NETTIÄÄNESTÄMISEN VAIKUTUS

Nuorten äänestämättömyyden herättämät huolet ovat osaltaan ruokkineet keskustelua internetin kautta tapahtuvan äänestämisen käytönotosta. Parhaassa tapauksessa nettiäänestyksen toivottaisiin paitsi vaikuttavan myönteisesti äänestysaktiivisuuteen, myös lisäävän nuorten kiinnostumista politiikasta ja ylipäättään kokemusta vaikuttamismahdollisuuksista heille tärkeisiin asioihin.

Toteutuessaan mahdollisuus äänestää internetin kautta näyttäisi nuorten omien arvioiden mukaan lisäävän äänestysaktiivisuutta (kuvio 31). Yli puolet uskoisi oman äänestämisensä lisääntyvän, eikä käytännössä kukaan usko, että nettiäänestäminen vähentäisi heidän äänestysintoaan. Vielä enemmän kuin omaansa, nuoret arvioivat internetin kautta äänestämisen lisäävän muiden äänestämistä. Ennen kaikkea muiden nuorten äänestysaktiivisuudelle nettiäänestämisen arvioidaan tekevän hyvää; yli 90 prosenttia uskoo, että se paransi.

Ällä tai kuntatyyppillä ei ole vaikutusta siihen, kuinka innostavaksi nettiäänestäminen koetaan. Myöskään pääasiallisella toiminnalla,

TAULUKKO 2. Alle 30-vuotiaiden puoluekannatukset kyselytutkimuksissa 1996–2008.

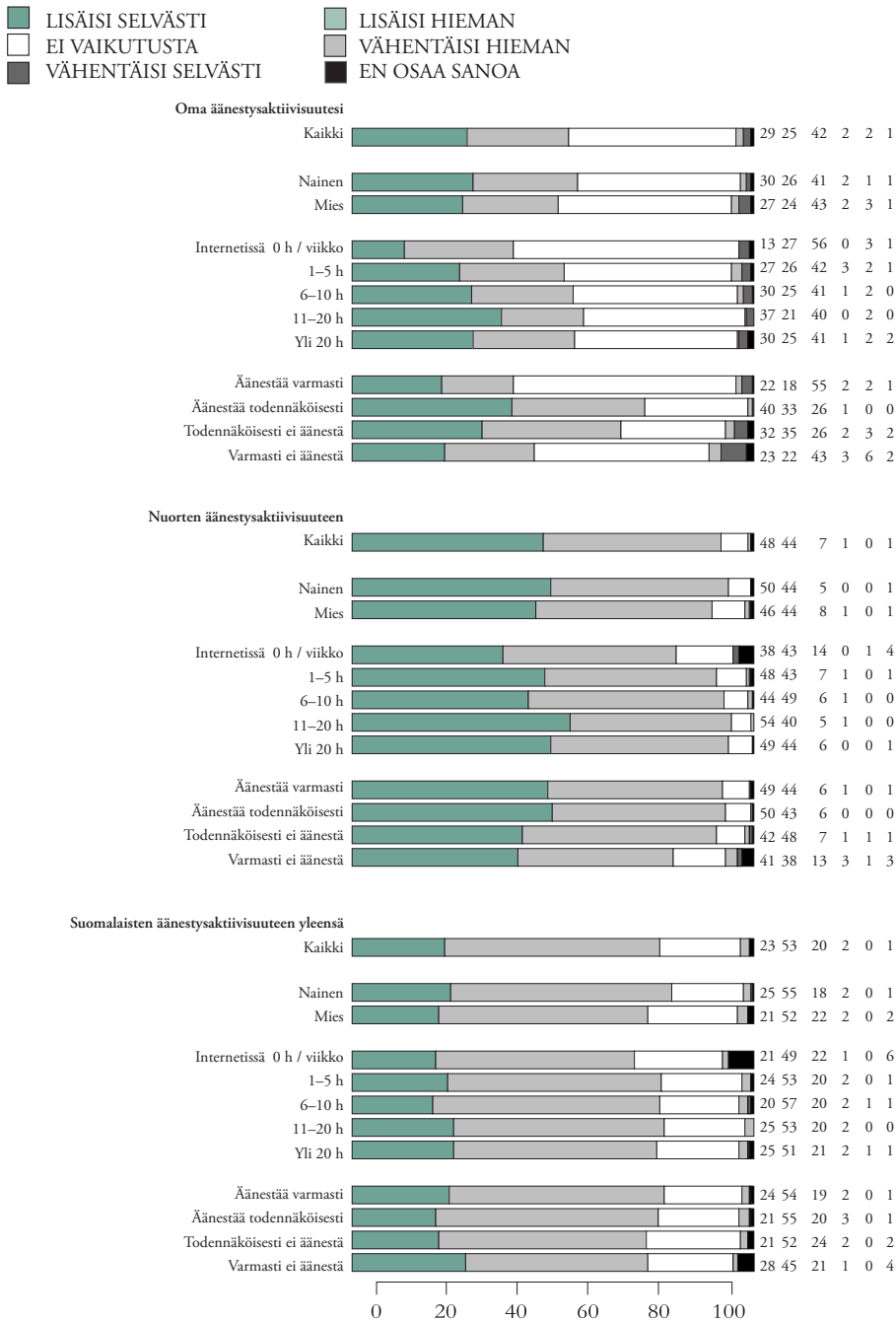
	Kuntavaalit 1996 (n=1171)	Eduskuntavaalit 2003* (n=1002)	Kuntavaalit 2004 (n=311)	Eduskuntavaalit 2007 (n=338)	Kuntavaalit 2008 (n=939)
Kokoomus	19 %	21 %	17 %	23 %	24 %
Vihreät	9 %	19 %	15 %	20 %	22 %
Keskusta	23 %	23 %	24 %	23 %	20 %
Sosiaalidemokraatit	20 %	17 %	25 %	20 %	14 %
Vasemmistoliitto	6 %	-	5 %	6 %	6 %
Ruotsalainen kansanpuolue	9 %	-	5 %	3 %	5 %
Perussuomalaiset	1 %	-	4 %	4 %	4 %
Kristillisdemokraatit	4 %	-	2 %	1 %	3 %
Muut	9 %	20 %**	3 %	0 %	2%

Lähteet: Kuntaliitto (1996) Kuntalaiskysely 1996; Nurmela & Pehkonen (2003) Nuoret ja vuoden 2003 eduskuntavaalit; Paakkunainen & Myllyniemi (2007) Tihtenytä sukupolitiikka ja aktiivisuuden kasautuminen; Paakkunainen (2007, toim.) Nuoret ja eduskuntavaalit 2007.

* Muista poiketen ikäryhmänä 18–30 vuotta. Kaikki haastattelut tehtiin suomenkielillä, mistä syystä luvuissa on arvioitu RKP:n kannatus samaksi kuin äänestäneiden parissa keskimäärin.

** Kaikkien pienempien puolueiden yhteenlaskettu kannatus.

Kuvio 31 ”JOS ÄÄNESTÄMINEN OLISI MAHDOLLISTA INTERNETIN KAUTTA, MITEN ARVIOISIT SEN VAIKUTTAVAN SEURAAVIIN ASIOIHIN?” (%)

koulutustasolla tai puoluekannalla ei ole yhteyttä asiaan. Tytöt uskovat poikia enemmän nettiäänestyksen kohentavan äänestysintoa. Tätä voi pitää hieman yllättävänä, sillä poikien into teknologian käyttöön on yleensä suurempaa, ja pojat myös käyttävät enemmän internetiä (kuvio 63). Tämänvuotisessa Nuorisobarometrissa selvitettiin nuorten internetin käyttöä, mikä mahdollistaa netissä vietetyn ajan käyttämisen taustamuuttujana. Internetin käytön määrä näyttää vaikuttavan käsitykseen nettiäänestämisen vaikutuksesta omaan, mutta ei juurikaan muiden äänestysintoon.

PUOLUEIDEN KANNATUS

18 vuotta täyttäneiltä nuorilta kysyttiin puoluetta, jonka he olisivat kokeneet itselleen läheisimmäksi, jos vaalit olisi pidetty haastatteluhetkellä. Peräti 32 prosenttia vastaajista ei kertonut kantansa (ja enemmistö heistä sanoo äänestävänsä vähintään todennäköisesti). Tulokset taulukossa 2 ovat suuntaa-antavia, sillä emme voi tietää, jakautuuko kantansa salaavien puoluekannatus samoin kuin muiden.

Suurin ero varsinaiseen vaalikannatukseen verrattuna taulukossa 2 on vihreiden 22 prosentin kannatus, joka on yli kaksi kertaa suurempi

kuin puolueen kannatus edellisissä eduskuntavaaleissa. Alle kolmikymppisten äänestäjien keskuudessa demareiden kannatus puolestaan on selvästi matalampaa kuin vaaleissa yleensä (SDP:n keskimääräinen kannatus mielipidemittauksissa ja vaaleissa on ollut 22–24 prosentin luokkaa). Nuorten kokoomuksen ja keskustan kannatus ei suuresti poikkea puolueiden kannatuksesta koko äänestäjäkunnan parissa.

Puolueiden kannatuksen viimeaikaisen kehityksen suuret linjat nuorten parissa näyttävät yhdenmukaisilta varsinaisten kannatusmittausten kanssa siinä, että suuremmista puolueista kokoomuksen ja vihreiden kannatus on joko tasaista tai lievässä nousussa, keskustan mahdollisesti lievässä laskussa. SDP:n kannatus näyttää poikkeavan yleisestä linjasta, sillä sen kannatus on laskenut nuorten parissa jyrkästi. Nuorisobarometrin aineistossa SDP:n kannatus on nyt vain 14 prosenttia, kun se vielä eduskuntavaalien alla oli 20 prosenttia. Havainto on samansuuntainen kuin HS-Gallupin tulos, jonka mukaan demareiden kannatus nuorten parissa 2008 tammikuussa oli 16 prosenttia, kun se vielä vuonna 2004 vastaavassa mittauksessa oli yli 20 prosenttia (Kaarto 2008).

KUNNALLINEN VAIKUTTAMINEN

Nuorten yhteiskunnallinen osallisuus on ajan-kohtainen kysymys ja paljon laajempi asia kuin vain vaalien alla säännöllisesti heräävä huoli nuorten äänestysaktiivisuudesta. Vaikutusmahdollisuuksia kaivataan kouluihin, järjestöihin ja poliittisiin instituutioihin, mutta myös arkipäivän politiikka kulutus- ja elämäntaparakaisui- neen on nopeassa muutoksessa (Stranius 2008). Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on vain yksi, mutta hyvin keskeinen osallisuuden muodoista, ja kunta nuoren välittömänä lähiympäristönä sen keskeisiä areenoita. Tärkeitä vaikuttamis- kanavia ovat esimerkiksi nuorisovaltuustot ja vastaavat vaikuttajaryhmät, oppilaskunnat sekä nuorisotalotoimikunnat ja muut nuorisotalolla toimivat ryhmät. (Kiilakoski 2007, 8–20.)

NUORTEN VAIKUTTAJARYHMÄT

Nuorisobarometrin kysymys siitä, toimiiko vastaajien asuinkunnassa nuorten vaikuttaja-ryhmä, nuorisovaltuusto tai jokin muu nuorten edustuksellinen ryhmä, ei liity suoraan tämän tiedon tarpeeseen. Läänihallitusten peruspal-veluiden arvioinnin perusteella tiedetään var- sin tarkasti, missä kunnissa vaikuttajaryhmiä on ja missä ei (Valtiovarainministeriö 2008, 151–158). Kiinnostavaa sen sijaan on yhdistää nämä kaksi tietoa: nuorten vastaukset siihen, onko heidän asuinkunnassaan nuorten vaikutta- jaryhmää, ja kunnan todellinen tilanne.¹⁶ Näin saadaan suuntaa-antavaa tietoa siitä, kuinka tunnettuja nuorten vaikuttajaryhmät nuorten parissa ovat.

Taulukosta 3 nähdään, että 44 prosenttia vastaajista tietää, että heidän kunnassaan toimii vaikuttajaryhmä. Toinen suuri ryhmä, 38 pro- senttia, asuu kunnassa, jossa todella on vaikut- tajaryhmä, mutta he eivät ole osanneet kertoa asian laitaa. Paljon pienempi osuus nuorista,

TAULUKKO 3. Toimiiko kunnassa nuorten vaikuttajaryhmä.
Tilanne Nuorisobarometriin haastateltujen ja kuntien nuorisoasioista vastaavien viranhaltijoiden mukaan. (%-osuus nuorista.)

		Viranhaltijat		
		Toimii	Ei toimi	
Nuoret	Toimii	44 % (813)	5 % (87)	49 % (900)
	Ei toimi	5 % (84)	2 % (45)	7 % (129)
	Ei tiedä toimiiko	38 % (716)	6 % (118)	44 % (834)
		87 % (1613)	13 % (250)	100 % (1863)

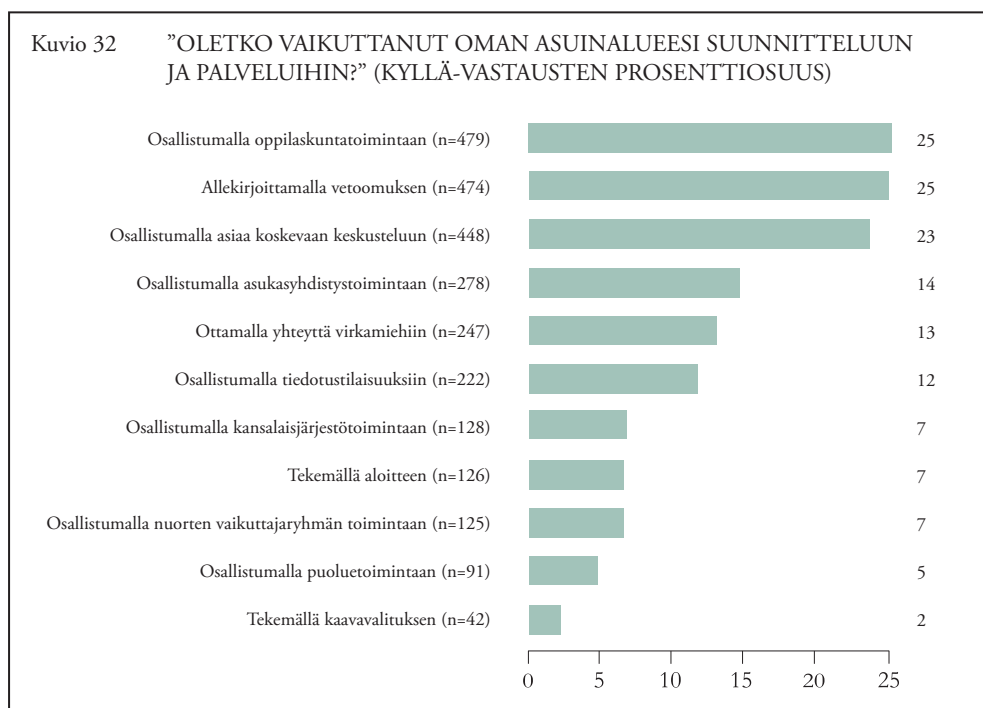
5 prosenttia, sanoo kunnassaan olevan vaikuttajaryhmän, vaikka sellaista ei olisikaan. Yhtä pieni 5 prosentin joukko arvelee, että heidän kunnassaan ei toimisi vaikuttajaryhmää, vaikka todellisuudessa sellainen olisikin. Kokonaisuutena ottaen nuorten voi sanoa olevan yllättävänkin hyvin perillä vaikuttajaryhmistä kunnassaan. Suurehkoa osuutta voi pitää yllätyksenä osin siksi, että 15–29-vuotiaat vastaajat ovat vanhempia kuin vaikuttajaryhmien nuoret, mutta myös siksi, että moninaisten vaikuttajaryhmien sekä niiden nimien, määritelmien ja rajanvetojen voisi ajatella olevan sekoittavaa.

Toinen taulukossa 3 huomiota herättävä asia on se, että peräti 87 prosenttia nuorista asuu kunnassa, jossa toimii nuorten vaikuttajaryhmä, nuorisovaltuusto tai jokin muu nuorten edustuksellinen ryhmä. Peruspalveluiden arvioinnin mukaan kuitenkin vain noin 59 prosentissa Manner-Suomen kunnista on vaikuttajaryhmiä. Ero johtuu siitä, että kaupunkimaaisissa kunnissa tilanne on huomattavasti muita kuntia parempi,

ja vaikuttajaryhmiä on niistä jopa 80 prosentissa. Kaupunkien suuren väkimäärän takia 87 prosentin osuus ei vaikuta epärealistiselta.

ASUINALUEESEEN VAIKUTTAMINEN

Kuviossa 32 esitetään oman asuinalueen suunnitteluun ja palveluihin eri tavoin vaikuttaneiden nuorten osuuksia, ja kuviossa 33 verrataan osallistumista vuosina 2001 ja 2008. Nuorten aktiivisuus näyttää lisääntyneen voimakkaasti kaikilla kysytyillä alueilla.¹⁷ Erot seitsemän vuoden takaiseen tilanteeseen ovat niin suuria, että ne herättävät kysymyksiä muutoksen luonteesta. Puhtaan tutkimusmetodologisessa mielessä vertailu vanhemman Nuorisobarometrin tietoihin on joka tapauksessa mahdollista, sillä kysymyksen muotoilu on molemmilla kerroilla sama, samoin otanta ja tiedonkeruutapa. (Tosin

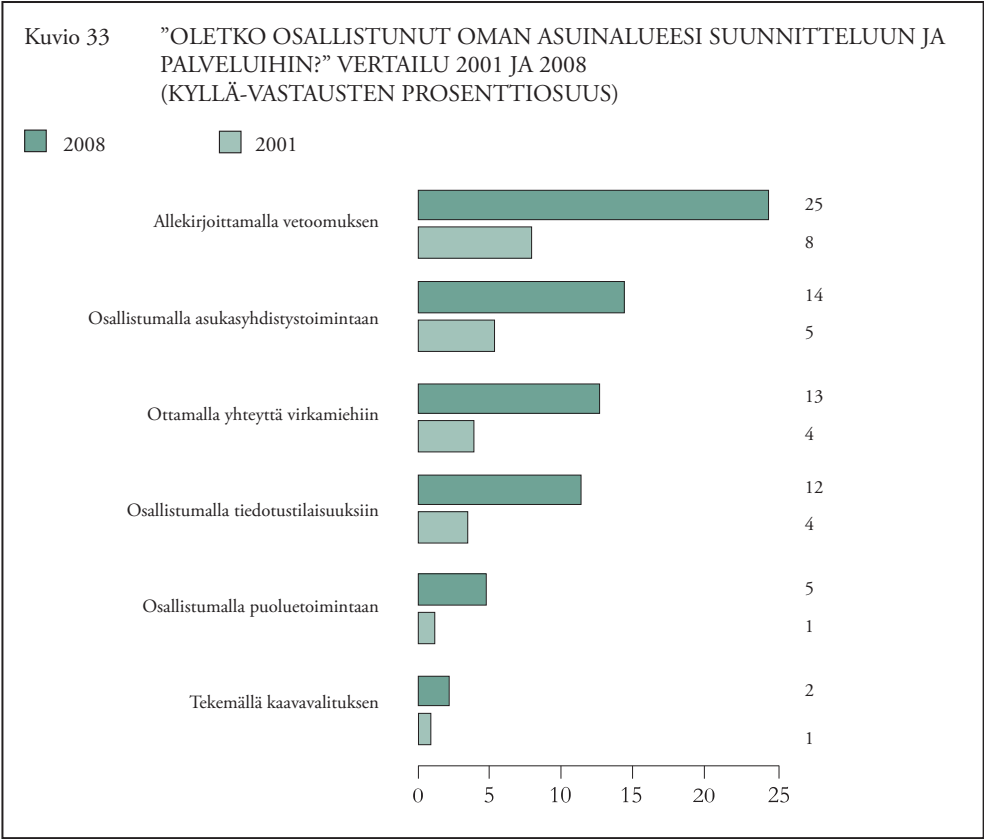
2001 ei haastateltu ruotsinkielisiä, mutta heidän aktiivisuutensa ei ole suomenkielisiä korkeammalla tasolla, ks. kuvio 35.)

Mielipidetutkimuksissa ei kuitenkaan aina ole yhdentekevää, millaisessa järjestyksessä kysymykset esitetään. Tämän vuoden Nuorisobarometrin pitkä yhteiskunnallisten kysymysten sarja ennen kysymystä osallistumisesta oman asuinalueen suunnitteluun on saattanut viritää nuoret poliittisesti aktiiviseen ilmapiiriin. Myös vuoden 2001 Nuorisobarometrissa tämä kysymys oli kyselyn lopussa, mutta silloin vaikuttamiseen liittyviä kysymyksiä oli vähemmän. Tällaisilla kyselyteknisillä seikoilla saattaa olla oma vaikutuksensa tuloksiin.¹⁸

Yleisempi muutokseen vaikuttava taustailmiö saattaa myös olla osallistumisen käsitteen laajentuminen. Yhteiskunnallisen ilmapiirin

muutoksen vuoksi kysymys lienee siis ymmärretty hieman eri tavalla kuin 2001, vaikka se on kysytty samoin sanoin. Nimenomaan nuorten osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyvä julkinen keskustelu on voinut vaikuttaa normatiiviseen ilmastoon siten, että käsitteet liitetään entistä voimakkaammin kunnon kansalaisuuteen. Kyselytutkimuksissa vastaajilla saattaa olla taipumus vastata sen mukaan, mitä heiltä arvelaan odotettavan.

Näillä metodologisilla pohdinnoilla ei ole tarkoitus torpedoida tuloksia nuorten osallistumisen kasvusta. Esimerkiksi nettiadressit ja vetoomukset ovat tehneet osallistumisen entistä vaivattomammaksi, samoin yhteydenottokynys virkamiehiin tai poliitikkoihin on internetin myötä laskenut. Erilaisissa kampanjoissa ja järjestöjen varainkeruussa aktiivisten nuorten

määrän kasvu näkyy myös katukuvassa. Erilaisen vaikuttamiskanavien määrä on kasvanut, ja etenkin paikallisella tasolla kuntaliitoksiin ynnä muihin liittyvät keskustelut ja tiedotustilaisuudet ovat mahdollisesti virittäneet myös nuorten kiinnostusta kunnalliseen vaikuttamiseen.

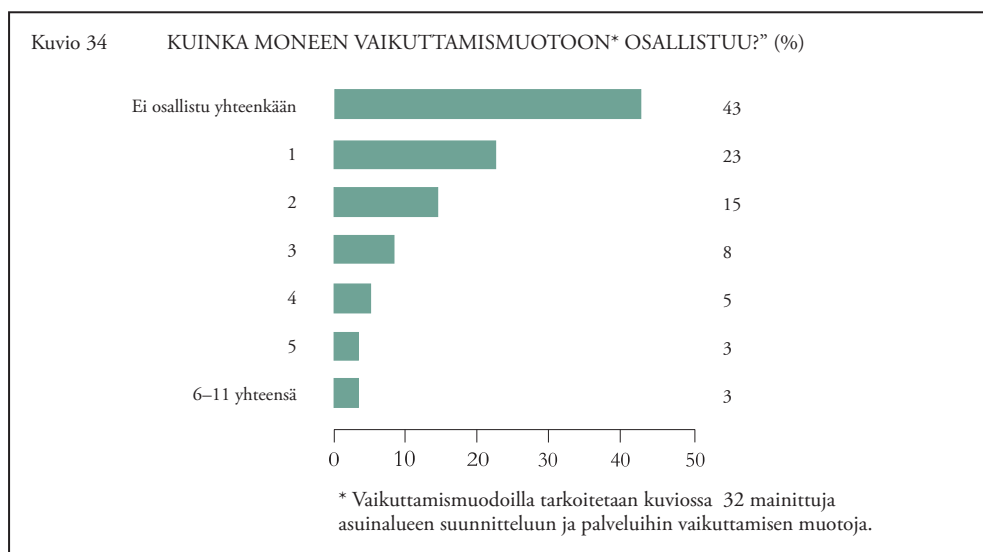
Kuviossa 34 aktiivisuus asuinalueen suunnitteluun ja palveluihin vaikuttamisessa esitetään sen mukaan, kuinka moneen eri toimintamuotoon vastaaja sanoo osallistuneensa. Reilut 40 prosenttia ei ole osallistunut yhteenkään kysytyistä vaikuttamistavoista. Tätä tulosta voi tulkita myös toisin päin: enemmistö nuorista on ainakin jollain tavoin osallistunut asuinalueensa suunnitteluun. Kovin monipuoliseksi ei nuorten enemmistön osallistumista kuitenkaan voi väittää; useampaan kuin kolmeen vaikuttamismuotoon on osallistunut vain noin joka kymmenes.

Osallistumisessa on kuitenkin havaittavissa kasautumista. Ainakin johonkin kysytyistä vaikuttamismuodoista osallistuneista yli 60 prosenttia osallistuu myös jollain muulla tavalla. Eri toimintatavat näyttävät olevan myös tavallaan hierarkkisia siten, että toisiin toimintoihin osallistuminen kertoo toisia suuremmalla todennäköisyydellä osallistumisen kasautumi-

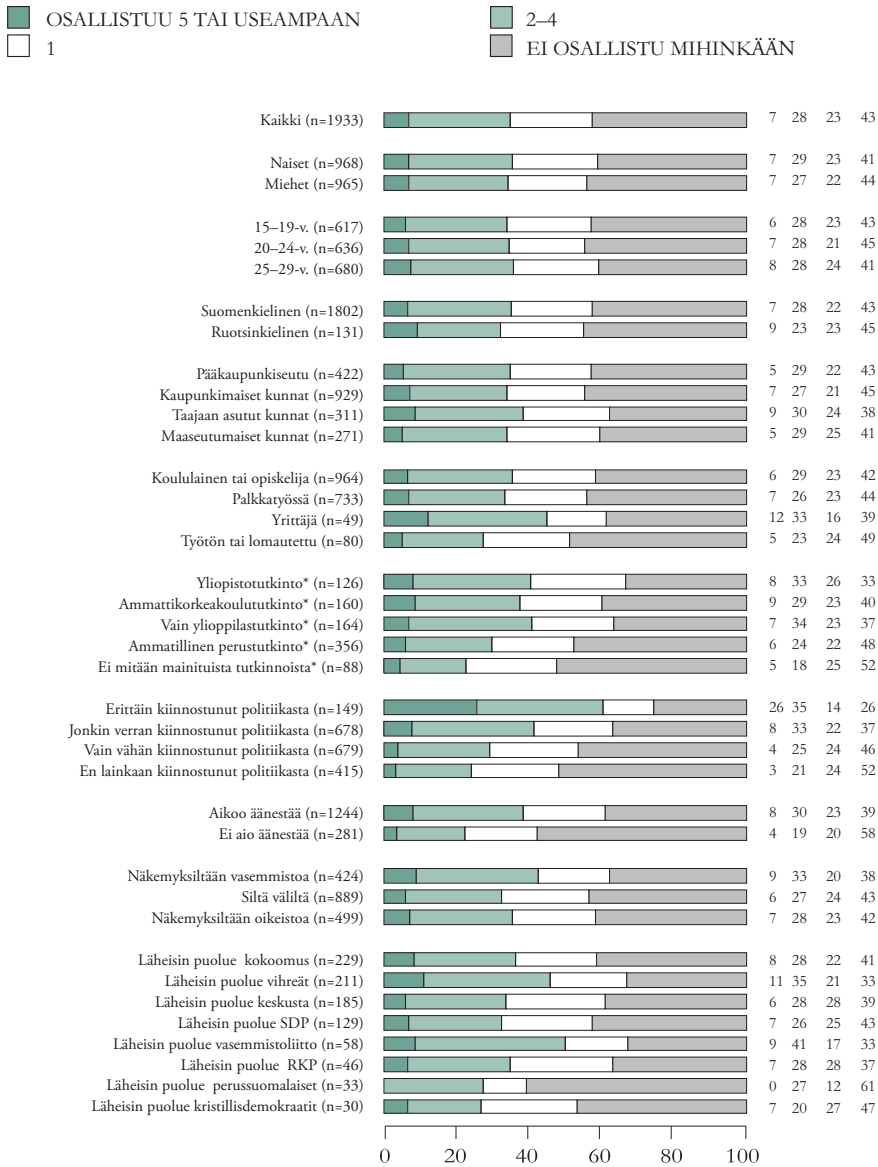
sesta. Esimerkiksi kaavavalituksen tehneistä tai puoluetoimintaan osallistuneista nuorista käytännössä kaikki toimivat myös muilla tavoin, ja jopa yli puolet heistä osallistuu vähintään viiteen eri toimintamuotoon.

Kuviossa 35 tarkastellaan eri vaikuttamismuotomääriä taustamuuttujittain. Erot osallistumisen monimuotoisuudessa ovat varsin pieniä useimpien taustamuuttujien luokissa, naiset ja miehet erityyppisissä kunnissa näyttävät olevan osapuilleen yhtä aktiivisia vaikuttamaan asuinalueeseensa. Myöskään ikä- ja kieliryhmien välillä ei ole eroja. Tosin se, että alle 20-vuotiaat ovat ehtineet vaikuttaa yhtä monella tapaa kuin kymmenen vuotta vanhemmat, saattaa kertoa suuremmasta aktiivisuudesta.

Pääasiallisen toiminnan mukaisessa tarkastelussa havaitaan varsinkin yrittäjien osallistuminen ja työttömien osallistumattomuus. Koulutustason yhteys paikalliseen vaikuttamiseen on erittäin voimakas, osittain jo siksi, että yksi selvitetystä vaikuttamismuodoista oli oppilaskuntatoiminta. Ne nuoret, jotka aikovat äänestää seuraavissa kuntavaaleissa, ovat käyttäneet monipuolisemmin myös muita vaikutuskanavia. Tämäkin havainto vahvistaa käsitystä nuorten osallistumisen kasautumisesta: äänes-

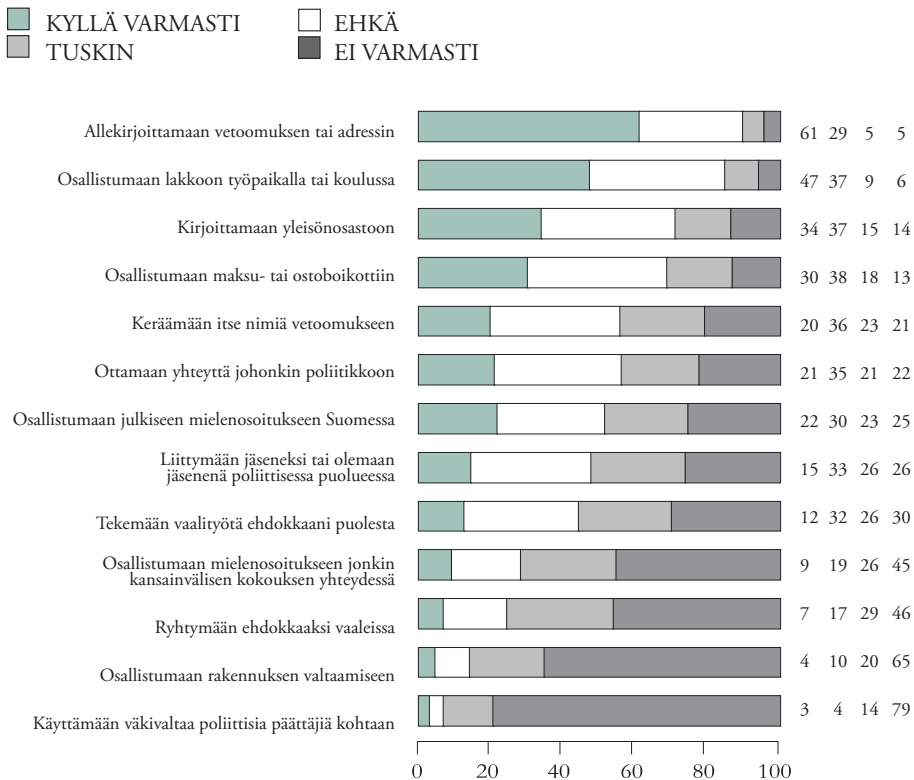

Kuvio 35 KUINKA MONEEN VAIKUTTAMISMUOTOON OSALLISTUU.?" (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

Kuvio 36 ”JOS ASIA OLISI MIELESTÄSI TÄRKEÄ, NIIN OLISITKO VALMIS TEKEMÄÄN SEURAAVIA ASIOITA?” (%)

täminen ja muut vaikuttamismuodot eivät ole vaihtoehtoisia, vaan samat nuoret ovat aktiivisia monin eri tavoin.

Näin mitattuna vasemmistolaiseksi itsensä kokevat ovat hieman oikeistolaisia monipuolisemmin aktiivisia asuinalueensa vaikuttamisessa.¹⁹ Tämä on kiinnostavaa, sillä oikeistolaisemmin ajattelevat kokevat voivansa vaikuttaa kotikuntansa asioihin aidommin (kuvio 40) ja myös äänestävät aktiivisemmin kuin vasemmistolaisemmat nuoret (kuvio 30). Nuorten yhteiskunnallisen ajattelun vasen–oikea-akseli näyttäisikin olevan yhteydessä poliittisen vaikuttamisen muotojen konventionaalisuuden kanssa. Tätä päätelmää tukee myös kuviossa 36 esitettyjen toimintamuotojen tarkastelu. Siinä

missä oikeistolaisemmin ajattelevat nuoret ovat hieman valmiimpia liittymään puolueeseen, tekemään vaalityötä tai ryhtymään ehdokkaaksi, ovat vasemmistolaiset huomattavasti valmiimpia mielenosoituksiin, lakkoihin, maksu- ja ostoboikotteihin sekä rakennusten valtaamisiin.

OSALLISTUMISVALMIUDET

Toisessa osallistumista mittaavassa kysymyssarjassa selvitettiin varsinaisen osallistumisen sijaan valmiutta tehdä erilaisia asioita. Kuvioon 36 kootuissa vastauksissa näkyy laaja skaala valmiusasteita, jotka omalta osaltaan taustoittavat kuviossa 33 havaittuja muutoksia oman asuin-

alueen suunnitteluun liittyvän osallistumisen kasvussa. Yleisimpiä vaikuttamistapoja, joihin oltaisiin valmiita, ovat vetoomusten allekirjoittaminen (61 prosenttia tekisi niin varmasti jos asia olisi kyllin tärkeä), lakkoilu työpaikalla tai koulussa (47 prosenttia), yleisönosastoon kirjoittaminen (34 prosenttia) ja maksu- tai ostoboikottiin osallistuminen (30 prosenttia). Julkiseen mielenosoitukseen asian ollessa tärkeä olisi varmasti valmis 22 prosenttia nuorista, mielenosoittamiseen jonkin kansainvälisen kokouksen yhteydessä olisi valmiutta vain 9 prosentilla. Selvästikään kansainväliset kokoukset eivät siis suurelle osalle nuorista edusta riittävän tärkeää syytä.

Kuviossa 37 verrataan osallistumisvalmiutta aiempien Nuorisobarometrien tuloksiin. Julkisiin mielenosoituksiin osallistumisen valmius on selvästi laskusuunnassa. Vuonna 1996 useampi kuin kaksi kolmesta oli valmis osallistumaan niihin, 2008 enää joka toinen.

Kaikkiin muihin kysyttyihin toimintamuotoihin osallistumisen valmius on sen sijaan joko pysynyt ennallaan tai vahvistunut. Vetoomusten allekirjoittamisvalmius on kasvussa, mutta kasvu ei ole yhtä voimakasta kuin kuviossa 33 havaittu muutos todellisessa toiminnassa. Tämä on luonnollista, sillä valmius oli valmiiksi erittäin korkealla tasolla. Kynnys allekirjoittaa erilaisia adresseja ja vetoomuksia on joka tapauksessa alentunut niiden määrän lisääntyttyä ja internetin käytön yleistyttyä.

Toinen kuviossa 33 havaittu, selvästi kasvanut toimintamuoto oli osallistuminen puolue-toimintaan. Kysymyksessä ei täsmennetty minkä tyyppistä puolue-toimintaa tarkoitetaan, joten asiaan tuo lisävalaistusta kuvion 37 tarkastelu siitä, miten on kehittynyt valmius liittyä jäseneksi puolueeseen, tehdä vaalityötä ehdokkaan puolesta tai ryhtyä itse ehdokkaaksi vaaleissa. Nähdään, että kaikkiin näihin vaaleihin ja puoluepolitiikkaan liittyviin toimintamuotoihin osallistumisvalmius on kasvusuunnassa. Kymmenen vuotta sitten 35 prosenttia nuorista olisi ollut ehkä tai varmasti valmis olemaan

jäsenenä poliittisessa puolueessa, nyt osuus on 48 prosenttia. Myös valmius harkita ehdokkaaksi ryhtymistä on kasvanut voimakkaasti kuuden vuoden takaisesta 16 prosentista 24 prosenttiin.

Vaikka kuvion 37 trendit vaikuttamisvalmiuksista eivät kerro toteutuneesta toiminnasta, niistä voi lukea asenteen puolue-toimintaa kohtaan muuttuneen myönteisemmäksi. Sitä, että jo noin puolet alle kolmekymppisistä on valmis olemaan puolueen jäsenenä, voi tulkita osoitukseksi melkoisen positiivisesta suhtautumisesta puoluepolitiikkaan. Nämä muutokset varmentavat aiemmin havaittua trendiä. 2007 Nuorisobarometrin mukaan nuorten halu olla 35 ikävuoteen mennessä mukana politiikassa on kasvanut selvästi (Myllyniemi 2007, 86). Vuoden 2006 barometrissa puolestaan havaittiin nuorten luottamuksen poliittisiin instituutioihin – puolueisiin, eduskuntaan ja kunnanvaltuustoihin – vahvistuneen selvästi kymmenessä vuodessa (Myllyniemi 2006, 50). Kysyttiinpä asiaa miten vain, tulokset näyttävät jatkuvasti osoittavan siihen suuntaan, että nuorten asenteet konventionaalista politiikkaa kohtaan ovat parantuneet – vaikkei se toistaiseksi äänestysaktiivisuudessa olekaan näkynyt.

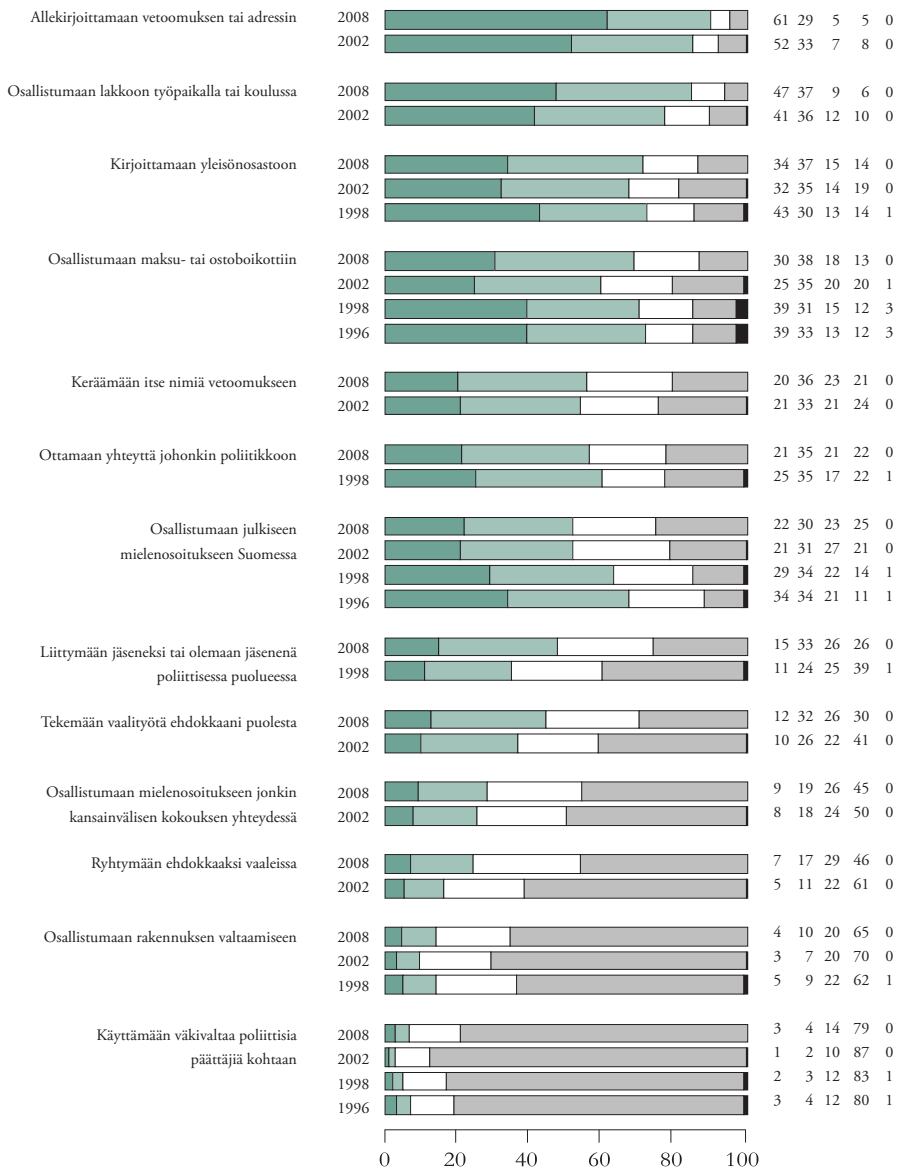
TIETO VAIKUTTAMIS- MAHDOLLISUUKSISTA ASUINKUNNASSA

Nuorten kokemuksia paikalliseen vaikuttamiseen liittyvän tiedon riittävydestä selvitettiin viisiportaisella asteikolla 5=riittävä, 1=ei lainkaan riittävä. Vastaukset on koottu kuvioihin 38 ja 39. Reilu kolmannes (36 prosenttia) pitää saadun vaikuttamistiedon määrää jokseenkin riittävänä (arviot 4 ja 5), selvästi pienempi osuus (26 prosenttia) ei koe saaneensa tietoa tarpeeksi. Se, onko tulos kuntien kannalta hyvä vai huono, onkin vaikeampi kysymys. Vastaukset kyllä painottuvat asteikon myönteiseen päähän, mutta

Kuvio 37 ”JOS ASIA OLISI MIELESTÄSI TÄRKEÄ, NIIN OLISITKO VALMIS
TEKEMÄÄN SEURAAVIA ASIOITA?” VERTAILU 1996–2008*(%)

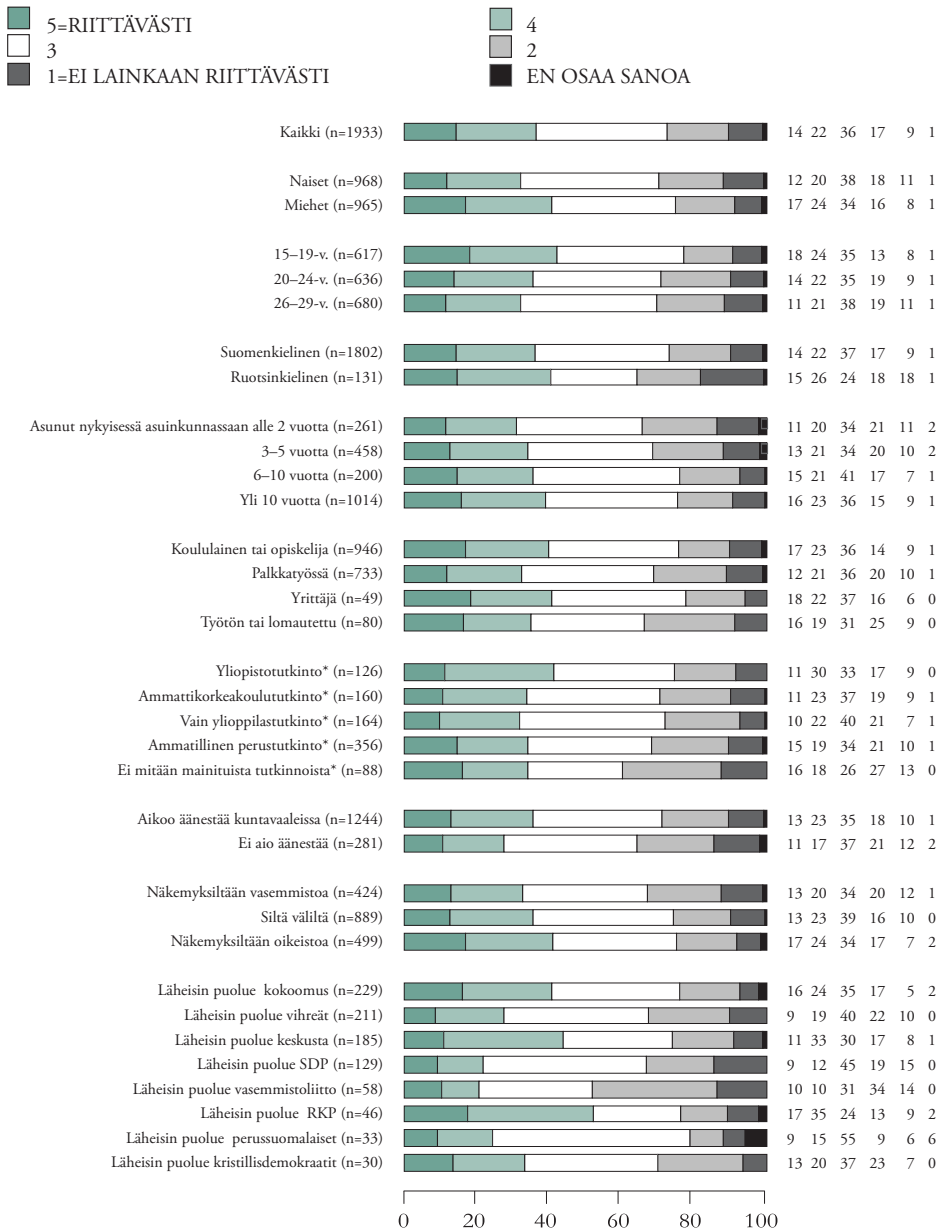
KYLLÄ VARMASTI
TUSKIN
EN OSAA SANOA

EHKÄ
EI VARMASTI

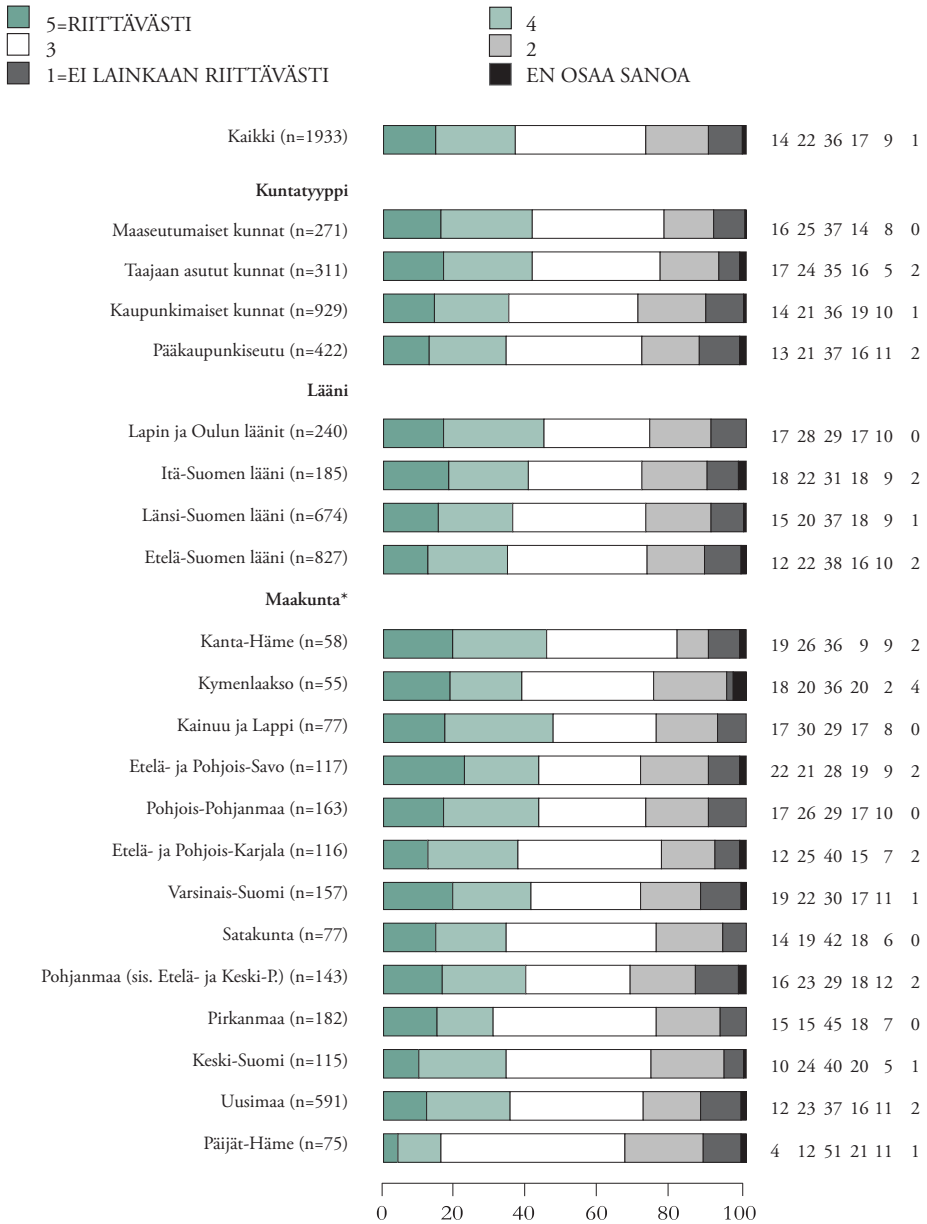
* Vertailuvuosi ei ole kaikissa kysymyksissä sama, sillä eri vuosina Nuorisobarometreissa on kysytty eri asioita.

Kuvio 38 ”KOETKO SAANEESI RIITTÄVÄSTI TIETOA OSALLISTUMIS-
JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSISTA ASUINKUNNASSASI?” (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

Kuvio 39 ”KOETKO SAANEESI RIITTÄVÄSTI TIETOA OSALLISTUMIS- JA VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSISTA ASUINKUNNASSASI?”
ALUEMUUTTUJIIEN MUKAINEN VERTAILU. (%)

* Pienimmät (n<50) maakunnat yhdistetty naapurimaakuntansa kanssa.

kuitenkin joka neljäs nuori kokee tietomäärän enemmän tai vähemmän riittämättömäksi.

Kaikkein nuorimpien vastaajien kokemukset vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvästä tiedosta ovat parempia kuin vanhempien. Nykyisessä asuinkunnassa vietetty aika lisää tiedon riittävyyttä. Nämä havainnot liittyvät toisiinsa, sillä alle 20-vuotiaista valtaosa ei ole vielä muuttanut pois lapsuudenkodistaan, ja kotikunta on suuremmalle osalle tuttu pidemmältä ajalta.

Korkeammin koulutetut nuoret kokevat tiedon vaikuttamismahdollisuuksista riittävämpänä kuin vähemmän koulutetut. Kiintoisa havainto on oikeistolaisesti ajattelevien vasemmistolaisia suurempi tyytyväisyys tiedon riittävyyteen.

Kuvion 39 aluemuuttujien mukaisessa vertailussa kannattaa panna merkille kuntatyyppin vaikutus; maaseutumaaisissa kunnissa tieto koetaan riittävämmäksi kuin kaupunkimaaisissa kunnissa. Havainto vaikuttaa luonnolliselta, sillä todennäköisesti pienemmissä maaseutumaaisissa kunnissa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyvät asiat ovat helpommin hahmotettavissa. Tiedonkulku ei kuitenkaan näy maaseutumaisten kuntien nuorten kaupunkilaisia parempina vaikuttamiskokemuksina (kuvio 41).

VAIKUTTAMISKOKEMUKSET ASUINKUNNASSA

Tieto vaikutusmahdollisuuksista ei luonnollisesti ole suureksiakaan hyödyksi, ellei sitä käytetä hyväksi. Tieto on kyllä välttämätön, mutta ei kuitenkaan riittävä edellytys itse vaikuttamisen kannalta. Siksi on tärkeää, että nuorilta kysyttiin myös heidän omia kokemuksiaan siitä, ovatko he voineet aidosti vaikuttaa asuinkuntansa asioihin.

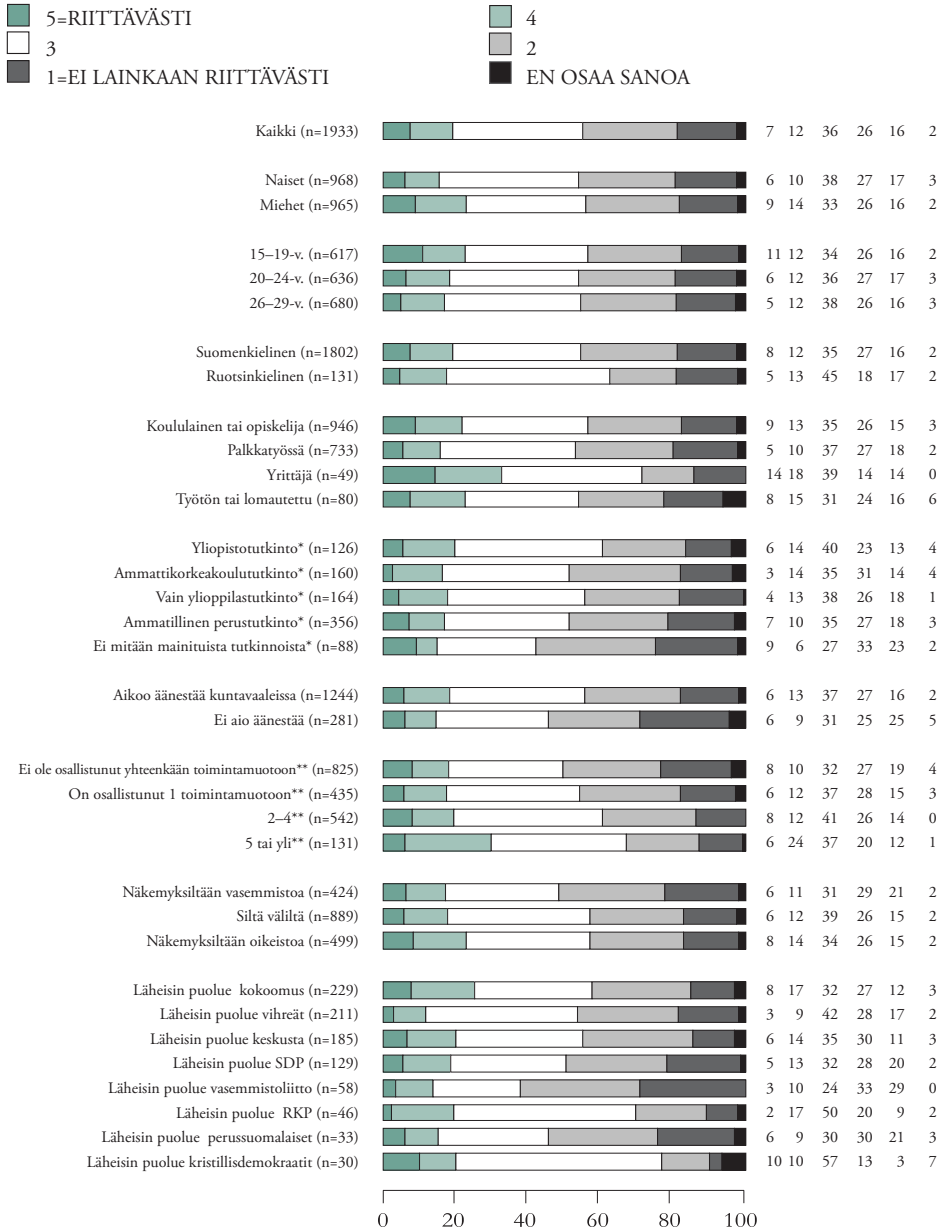
Tulokset eivät vaikuta kovin rohkaisevilta. Käytetyn 5-portaisen vastausasteikon arvosanan 4 tai 5 kokemuksilleen aidosta vaikutta-

mismahdollisuuksista asuinkuntansa asioihin antaa harvempi kuin yksi vastaaja viidestä (19 prosenttia). Keskimmäisen arvosanan verran katsoo voineensa vaikuttaa reilu kolmannes (36 prosenttia), ja peräti 42 prosenttia ei koe aitoa vaikutusmahdollisuutta edes sen vertaa. (Kuvio 40.)

Nuoret miehet kokevat vaikutusmahdollisuutensa hieman riittävämpinä kuin nuoret naiset. Kaikkein nuorimmissa, alle 20-vuotiaissa vastaajissa on jonkin verran enemmän täysin riittävästi vaikutuskokemuksia saaneita (11 prosenttia). Muista kuvion 40 taustamuuttujista merkille pantavia ovat yrittäjänuorten ja yhteiskunnallisilta näkemyksiltään oikeistolaisten keskimääräistä voimakkaammat kokemukset aidosta vaikuttamismahdollisuuksista asuinkuntansa asioihin. Äänestysaiheet kulkevat käsi kädessä vaikuttamiskokemusten kanssa; niistä nuorista, jotka eivät aio äänestää kuntavaaleissa, muita harvempi kokee voineensa vaikuttaa asuinkuntansa asioihin. Tulos ei ole yllättävä, onhan erilaisten osallistumismuotojen kasautuminen tutkittu tosiseikka. Voi kuitenkin pohtia sitä, onko riittämättömien vaikuttamiskokemusten ja äänestämättömyyden yhteydessä jotain asenteellista ristiriitaa.

Kokemukseen riittävästä vaikuttamisesta vaikuttaa luonnollisesti vaikuttamishalujen taso. On mahdollista kuvitella henkilö, joka passiivisuudestaan huolimatta kokisi voineensa vaikuttaa riittävästi, tai vastaavasti monipuolisesti aktiivinen vaikuttaja, joka ei silti kokisi saaneensa riittävästi aikaan. Kuviosta 40 toki nähdään monipuolisesti asuinalueensa suunniteltuun vaikuttaneiden nuorten kokevan muita useammin vaikuttamisensa riittäväksi. Kuitenkin myös vähintään viiteen eri vaikuttamismuotoon osallistuneistakin vain vajaa kolmannes kokee vaikuttamisensa riittäväksi. Yksilön oma kokemus on osallisuuden olennainen piirre. Mitkään kuulemisjärjestelmät eivät riitä, elleivät ne kykene tuottamaan nuorille kokemusta, että heitä arvostetaan ja että heidän mielipiteillään on vaikutusta. (Ks. Gretsches 2002, 90–91;

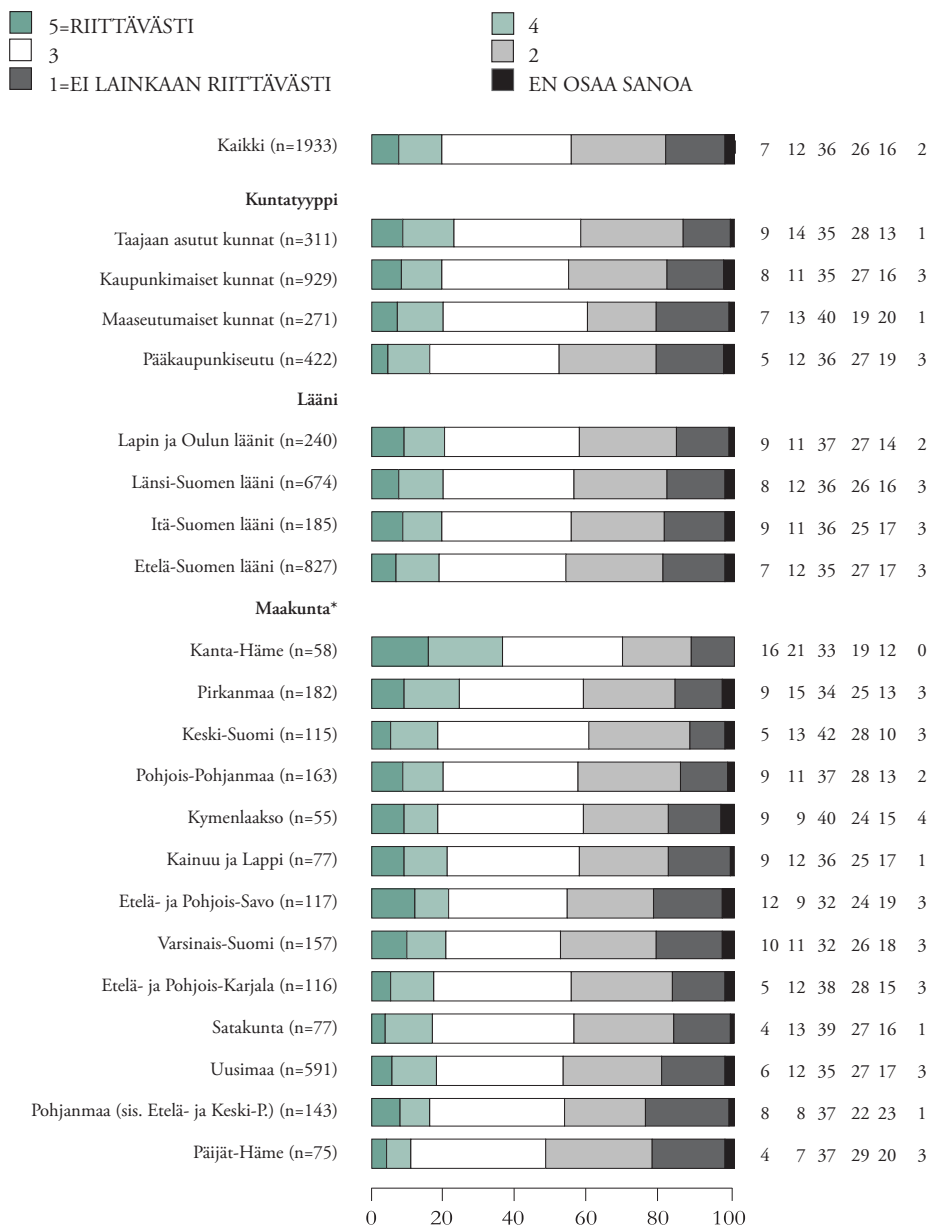
Kuvio 40 ”KOETKO, ETTÄ OLET VOINUT AIDOSTI VAIKUTTA A OMAN ASUINKUNTASI ASIOIHIN?” (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

** Toimintamuodoilla tarkoitetaan kuviossa 32 esitettyjä paikallisen vaikuttamisen keinoja

Kuvio 41 ”KOETKO, ETTÄ OLET VOINUT AIDOSTI VAIKUTTA A OMAN ASUINKUNTASI ASIOIHIN?”
ALUEMUUTTUJ IEN MUKAINEN VERTAILU. (%)

* Pienimmät (n<50) maakunnat yhdistetty naapurimaakuntansa kanssa.

Kiilakoski 2007, 13.)

Edellä nähtiin, että maaseutumaisten kuntien nuorilla on parhaat kokemukset tiedonsaannista osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin liittyen (kuvio 39). Varsinaiset vaikuttamiskokemukset eivät ole heillä kuitenkaan sen parempia kuin kaupunkimaisten kuntien nuorillakaan (kuvio 41). Pääkaupunkiseutu omana erityistapauksenaan jää nuorten vaikuttamiskokemusten riittävytydessä jälkeen muista.

Vertaamalla maakuntien sijoittumista kuvioissa 39 ja 41 voidaan järjestyksessä havaita suuria yhtäläisyyksiä. Tiedonsaanti vaikuttamismahdollisuuksista ja aidot vaikuttamiskokemukset liittyvätkin vahvasti toisiinsa.²⁰ Suurimmat poikkeamat maakuntien järjestyksessä näillä kahdella vaikuttamisen ulottuvuudella ovat Keski-Suomen ja Pirkanmaan maakuntien tapauksissa, sillä niissä nuorten kokemus vaikutusmahdollisuuksistaan on suhteessa paljon korkeammalla tasolla kuin heidän kokemuksensa osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin liittyvästä tiedonsaannista.²¹

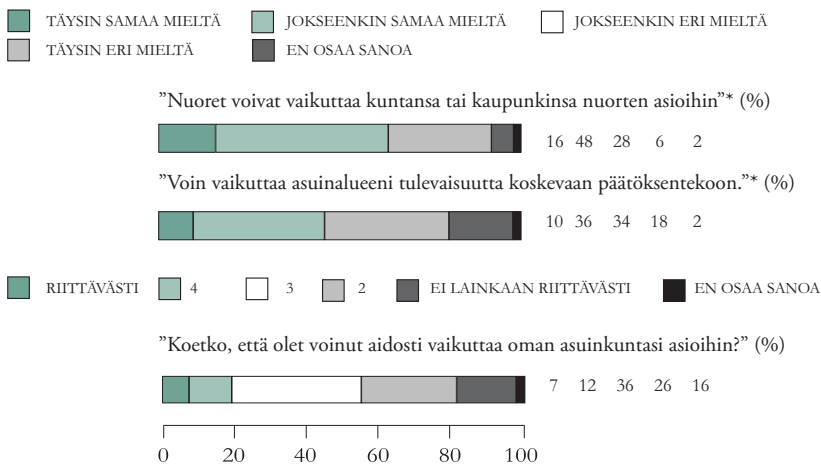
PAIKALLISEN VAIKUTTAMISEN OSOITTIMIA

Nuorten paikallisia vaikuttamiskokemuksia kysyttiin myös edellisen vuoden Nuorisobarometrissa. Kun kysymys silloin muotoiltiin väitteeksi ”Nuoret voivat vaikuttaa kuntansa tai kaupunkinsa nuorten asioihin”, oli samaa mieltä 64 prosenttia nuorista. Tausta-ajatuksena kysymyksen muotoilussa oli luoda seurantatyökalu vuoden 2006 maaliskuussa voimaan astuneen nuorisolain 8. pykälälle nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta. Laissa todetaan, että ”nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevista asioista.” (Nuorisolaki 72/2006, 8§.) Toinen vuoden 2007 Nuorisobarometrin kuntavaikuttamiseen liittyvä kysymys oli ”Voin vaikuttaa asuinalueeni tulevaisuutta koskevaan päätöksentekoon”. Näin muotoillun väitteen kanssa oli samaa mieltä selvästi harvempi, 46 prosenttia nuorista.

Edellisen Nuorisobarometrin valossa nuorten kunnallisen vaikuttamisen tila näytti kuitenkin huomattavan myönteiseltä verrattuna

Kuvio 42

PAIKALLISEEN VAIKUTTAMISEEN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ 2007 JA 2008 NUORISOBAROMETREISSA.

tämäkertaiseen tulokseen, jonka mukaan harvempi kuin yksi vastaaja viidestä sijoittaa vaikuttamiskokemuksensa riittävä–riittämätön-akselin parempaan päähän. Tulokset näistä kolmesta erilaisesta paikalliseen vaikuttamiseen liittyvästä kysymyksestä on koottu kuvioon 42. Suurten erojen syitä voi hakea kysymysmuotoilusta, joka tänä vuonna painotti vaikuttamiskokemuksia vaikuttamismahdollisuuksien sijaan. Vaikuttamismahdollisuudet nuorisolaissakin mainittuihin ”nuoria koskeviin asioihin” (joiden rajaaminen tosin on mahdoton tehtävä) koetaan luonnollisesti parempina kuin asuinkunnan asioihin vaikuttamiseen ylipäättään. Myös vastausasteikolla on oma vaikutuksensa, sillä nyt vastaaja sai valita viidestä vaihtoehdosta aiemman neljän sijaan. Tulosten suuret erot avaavat kuitenkin mahdollisuuden hyvin erilaisille tulkinnoille nuorten kunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja -kokemuksista, mikä omalta osaltaan muistuttaa kysymyksen täsmällisen muotoilun ja seurantatiedon tärkeydestä tiedonkeruussa.

KUNNAN PÄÄTTÄJIEN SUHTAUTUMINEN

Nuorten kokemukset oman kuntansa tai kaupunkinsa päättäjien suhtautumisesta nuoriin vaikuttajina eivät välttämättä näytä kovin mairittelevilta. Vain joka kuudes (17 prosenttia) arvioi päättäjien pitävän nuoria varteenotettavina keskustelukumppaneina tai vaikuttajina kaikissa tai lähes kaikissa asioissa (viisiportaisen asteikon kaksi parasta luokkaa). Joka kymmenes nuori on sitä mieltä, ettei nuoria vaikuttajina oteta tosissaan missään asiassa. (Kuvio 43.)

Siihen, kuinka realistinen tai kyyninen tämä näkemys on, saattaa antaa lisävalaistusta nuorten vaikuttajaryhmien edustajien vastaukset samaan kysymykseen. Tiedot ovat peräisin Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien arviointi 2008

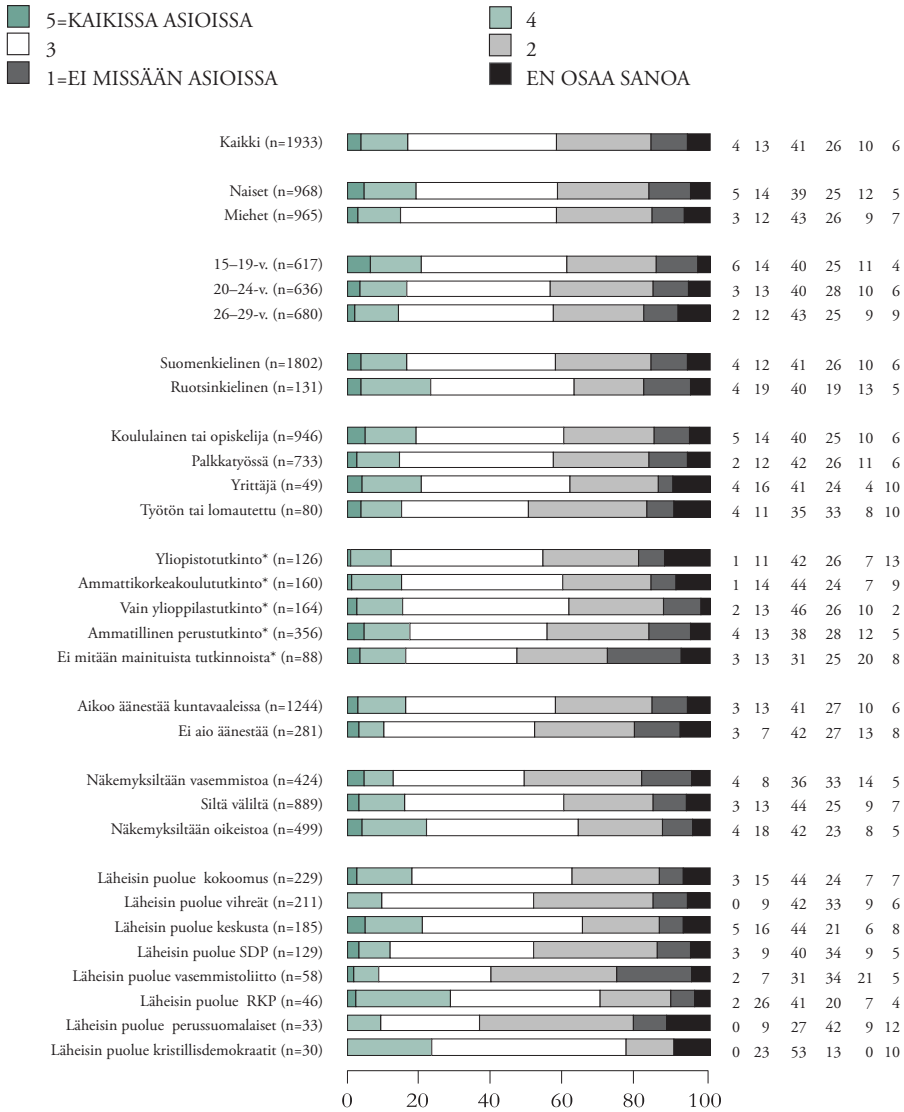
-hankkeesta (8§-hankkeesta; nimi viittaa nuorisolain ns. kuulemispykälään), jonka tiedonkeruu tapahtui samaan aikaan Nuorisobarometrin haastattelujen kanssa.²² 20 vaikuttajaryhmän vastauksia oli pohtimassa yhteensä 152 nuorta vaikuttajaryhmän jäsentä, joiden arviot päättäjien mielipiteistä nuorista vaikuttajina ovat varsin samansuuntaisia kuin Nuorisobarometrin satunnaisotannalla valittujen nuorten näkemykset. Asteikolla 1–5 nuorten vaikuttajien keskiarvo on 2,8 ja Nuorisobarometrin haastateltujen 2,7. Yleisin vastaus sekä vaikuttajanuorilla että muilla oli kolmonen. Yksikään vaikuttajaryhmistä ei ollut sitä mieltä, että kunnan päättäjät pitäisivät nuoria varteenotettavina keskustelukumppaneina tai vaikuttajina kaikissa asioissa. Yhden vaikuttajaryhmän mukaan nuoria ei heidän kunnassaan oteta tosissaan missään asiassa. Vaikka kysymyksessä haluttiin tietää nimenomaan nuorten omista kokemuksista, antaa vaikuttajaryhmän nuorten keskimääristä vankempi kokemuspohja lisäpainoa tuloksille.

Kuviosta 43 nähdään, kuinka iän myötä usko siihen, että kunnan päättäjät kuulisivat nuoria, laskee. Kiinnostavaa on myös havainto vasemmistolaisesta ajattelevien nuorten suuremmasta epäuskosta nuorten kuulluksi tulemiseen. Siinä missä puoluekantansa kertoneista kokoomuksen tai keskustan läheisimmäksi puolueekseen kevat arvioivat kuntapäättäjien pitävän nuoria varteenotettavina keskustelukumppaneina keskimääristä useammassa asiassa, ovat erityisen kriittisiä vasemmistoliiton ja vihreiden, mutta myös perussuomalaisten kannattajat.

Aluemuuttujien mukaisista eroista kuviossa 44 kiinnittävät huomiota pääkaupunkiseudun nuorten suhteellisen heikot kokemukset päättäjien suhtautumisesta nuoriin vaikuttajina. Yksikään alueista ei lääni- eikä maakuntatasolla poikkeaa muista sen suuremmin edukseen. Nykyisessä asuinkunnassa vietetyllä ajalla ei ole muuta vaikutusta arvioihin, kuin ”en osaa sanoa”-vastausten suuri osuus alueelle hiljattain muuttaneilla nuorilla.

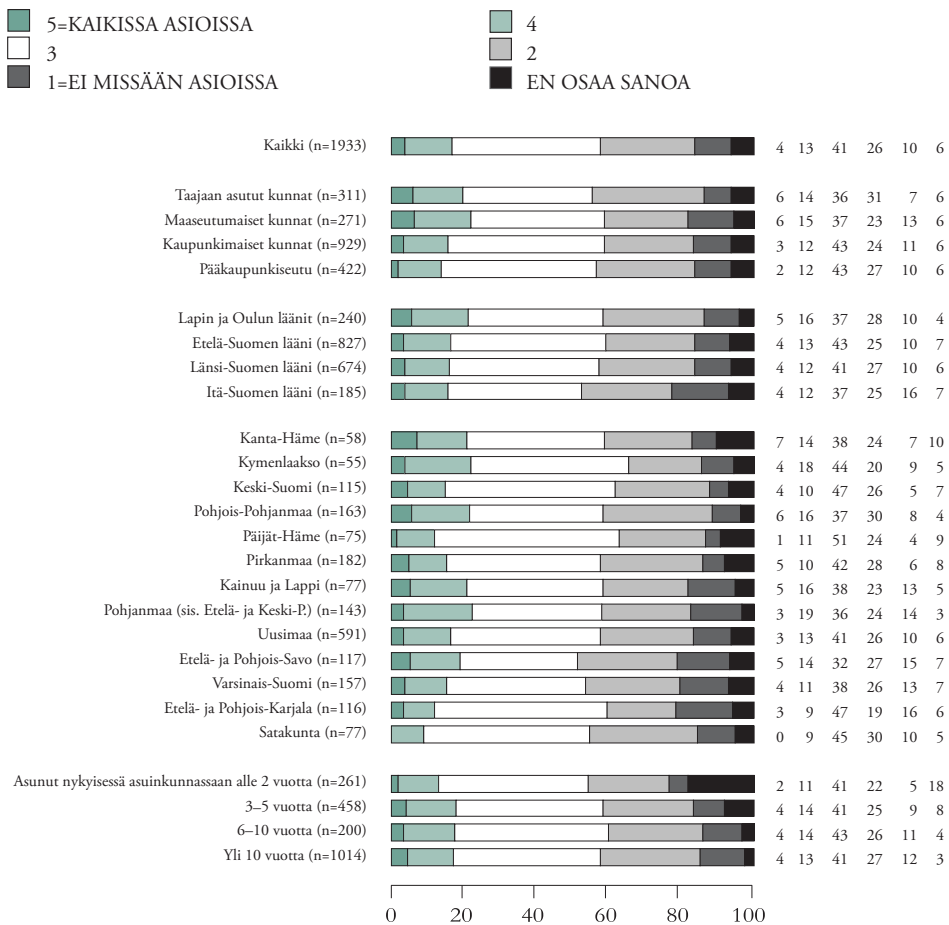
Kuvio 43

”PITÄVÄTKÖ ASUINKUNTASI PÄÄTTÄJÄT KOKEMUSTESI MUKAAN
NUORIA VARTEENOTETTAVINA KESKUSTELUKUMPPANEINA
TAI VAIKUTTAJINA?” (%)

* Vain ei-opiskelijat lukuunottamatta yliopistotutkinnon suorittaneita opiskelijoita

Kuvio 44 ”PITÄVÄTKÖ ASUINKUNTASI PÄÄTTÄJÄT KOKEMUSTESI MUKAAN NUORIA VARTEENOTETTAVINA KESKUSTELUKUMPPANEINA TAI VAIKUTTAJINA?” ALUEMUUTTUJIEN MUKAINEN VERTAILU. (%)

* Pienimmät (n<50) maakunnat yhdistetty naapurimaakuntansa kanssa.

VALINTOIHIIN VAIKUTTAMINEN JA VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

ULKOPUOLISET ELÄMÄNVALINTOIHIIN VAIKUTTAJAT

Nuorisobarometrissa selvitettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa nuorten näkemyksiä eri tahojen vaikutuksesta elämän tärkeisiin valintoihin. Menetelmänä oli kysyä eri suunnista tulevien vaikutteiden suuruutta ammatinvalintaan, harrastuksiin, päihteiden käyttöön ja poliittiseen suuntautumiseen. Kuvioon 45 koottuissa vastauksissa kiinnittää huomion se, kuinka vähän vaikutusta nuoret kokevat millään kysytyistä tahoista olevan. Yhdelläkään niistä ei ole enemmistön mielestä paljoa vaikutusta mihinkään selvitetystä asiasta, vaikka kysymykseen valitut tahot ovat erittäin keskeisiä: vanhemmat, kaverit, koulu, media ja yhteiskunta. Suurimpia havaittuja vaikutuksia ovat kavereiden vaikutus harrastuksiin (48 prosentin mielestä paljon vaikutusta) ja koulun vaikutus ammatinvalintaan (45 prosentin mielestä paljon vaikutusta). Myös vanhempien ja kavereiden vaikutus päihteidenkäyttöön koetaan suhteellisen voimakkaaksi, mutta muuten ylivoimainen enemmistö on sitä mieltä, että vaikutusta on vähän tai ei lainkaan.

Tämä herättää kysymyksen siitä, miten nuoret sitten kokevat päätyneensä ratkaisuihinsa, jos ulkopuolinen vaikutus koetaan näin heikoksi. Puuttuvatko kyselystä kenties nuorten mielestä kaikkein oleelliset vaikuttajat? Vaihtoehtojen luettelo on kieltämättä vajavainen, onhan mahdollista kokea vaikkapa geenit, persoonallisuus, kohtalo, jumala tai sattuma keskeisimmiksi elämänkulkuun vaikuttaviksi voimiksi. Todennäköisesti suurempi merkitys lienee kuitenkin sillä, että nuoret kokevat nimenomaan itse olevansa valintojensa taustalla. Kysymys siitä, mikä elämää ohjaa, ei varmasti palaudu

vain todellisiin vaikutuksiin, vaan liittyy mitä suurimmassa määrin maailmankuvaan. (Ks. myös kuvio 48.)

Nuoret naiset kokevat yleisesti ottaen ulkoiset vaikutteet elämänvalintoihin voimakkaampana kuin nuoret miehet. Kuviossa 46a nähdään asiat, joissa naiset pitävät vanhempien, median ja yhteiskunnan vaikutusta suurempana kuin miehet. Nuoret miehet puolestaan pitävät kavereita suurempana vaikuttajina omiin harrastuksiinsa ja ammatinvalintaansa (kuvio 46b).

Iän mukaisessa vertailussa kaikkein nuorimmat vastaajat pitävät vanhempia muita tärkeämpinä vaikuttajina. Tähän itsestään selvältä kuulostavaan havaintoon on kuitenkin yksi poikkeus: vanhempien vaikutusta poliittiseen suuntautumiseen pitävät suurempana kaikkein vanhimmat vastaajat. Nuorimmat pitävät suurempana myös kavereiden vaikutusta poliittisiin valintoihinsa ja päihteiden käyttöön sekä median vaikutusta päihteiden käyttöön ja ammatinvalintaansa.

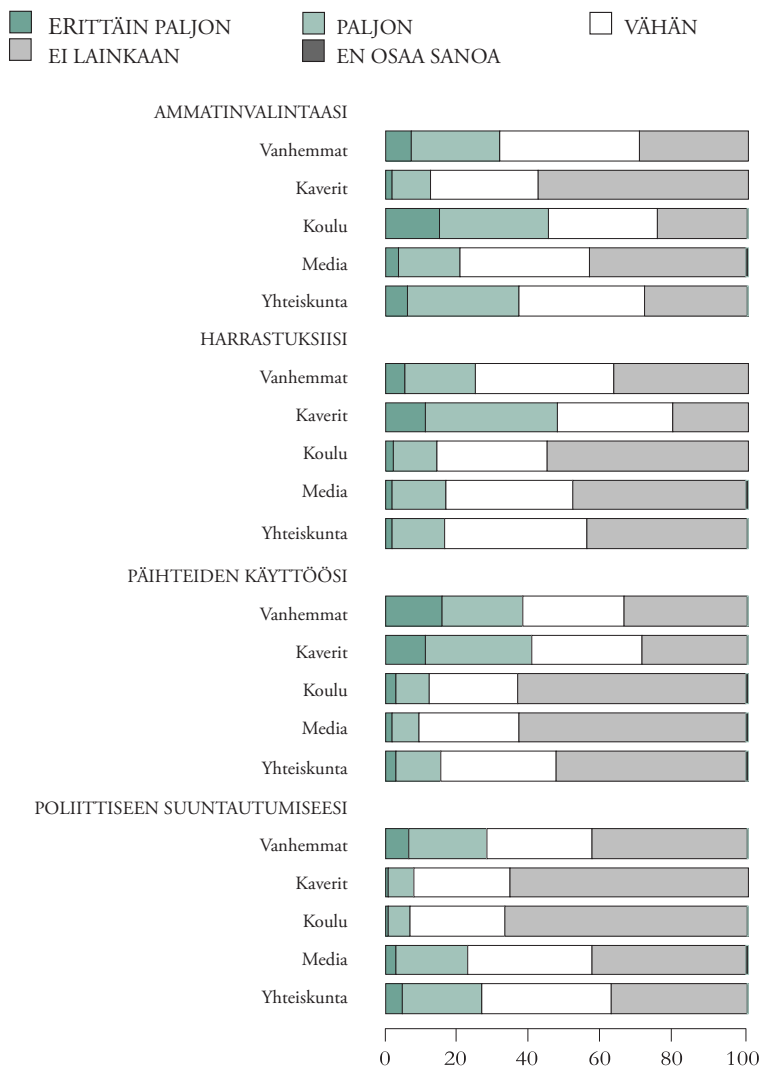
OMAT VAIKUTUSMAHDOLLISUUDET

Jossain määrin käsitystä elämänvalintoihin vaikuttavista tekijöistä voi valaista kysymys nuorten luottamuksesta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa.²³ Asiaa selvitettiin kysymällä viisiportaisella asteikolla kokemusta vaikutusmahdollisuuksista kahdeksaan elämänalueeseen, ja vastaukset on koottu kuvioon 47. Verrattuna näkemyksiin eri tahojen vaikutuksesta elämänvalintoihin (kuvio 45) kiinnittää huomion nuorten suhteellisen vahva usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin, kaikkien kysytyjen elämänalueiden kohdalla ylivoimainen enemmistö nuorista kokee vaikutusmahdollisuutensa vähintään viisiportaisen asteikon keskimmäisen arvon suuruiseksi.

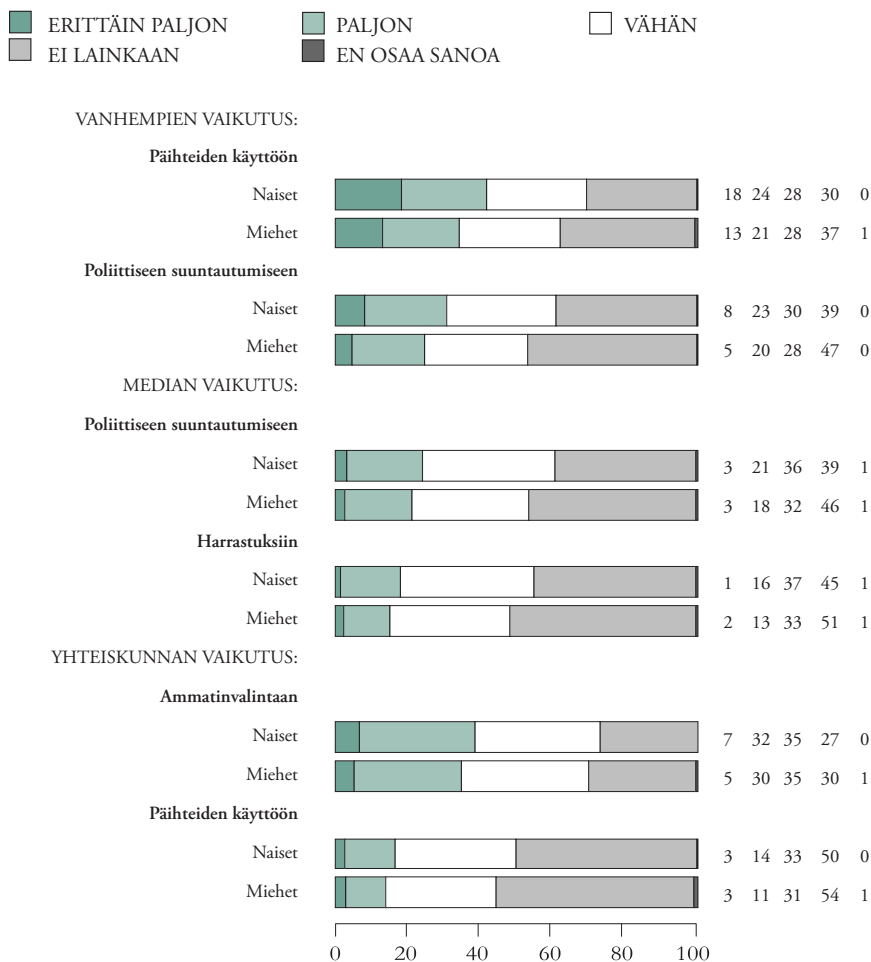
Kuvion 47 kysymykset omista vaikuttamismahdollisuuksista on vertailun mahdollistamiseksi otettu Ruotsin Nuorisobarometria vastaavasta 16–29-vuotiaiden arvo- ja asennetutkimuksesta *Unga med attityd* vuodelta 2007

Kuvio 45

"MITEN PALJON ARVELEE ERI TAHOJEN VAIKUTTAVAN ERILAIISIIN
ELÄMÄNVALINTOIHIIN." (%)

Kuvio 46a ASIAT, JOISSA NAISET KOKEVAT ERI TAHOJEN VAIKUTUKSEN ELÄMÄNVALINTOIHIIN SUUREMMAKSI. (%)

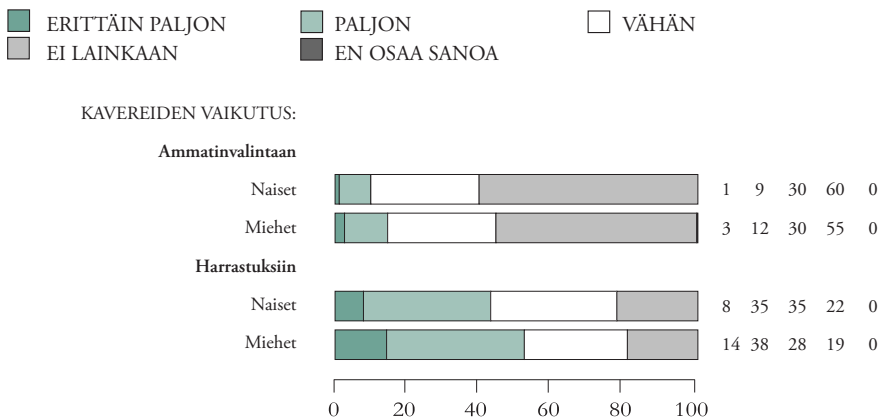

(Ungdomsstyrelsen 2007). Ruotsalaisnuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa suuremmiksi kuin suomalaiset mitä tulee koulutusvalintoihin, taloudelliseen hyvinvointiin ja siihen, millainen elämästä kokonaisuutena tulee. Suomalaisnuoret puolestaan kokevat suurempana vaikutusmahdollisuutensa asumistilanteeseensa ja ennen kaikkea poliittiseen päätöksentekoon.

Varsinkin jälkimmäinen ero kiinnittää

huomiota: suomalaisista nuorista 17 prosenttia kokee vaikutusmahdollisuutensa poliittiseen päätöksentekoon suuriksi, ruotsalaisista vain 5 prosenttia.²⁴ Suomalaisnuorten äänestysaktiivisuus tiedetään selvästi ruotsalaisnuoria maltammaksi. Muissa kuin institutionaaliseen politiikkaan liittyvissä osallistumismuodoissa – mielenosoituksissa, järjestötoiminnassa ja niin edelleen – erot ovat pienemmät, mutta

Kuvio 46b ASIAT, JOISSA MIEHET KOKEVAT ERI TAHOJEN VAIKUTUKSEN ELÄMÄNVALINTOIHIIN SUUREMMAKSI. (%)

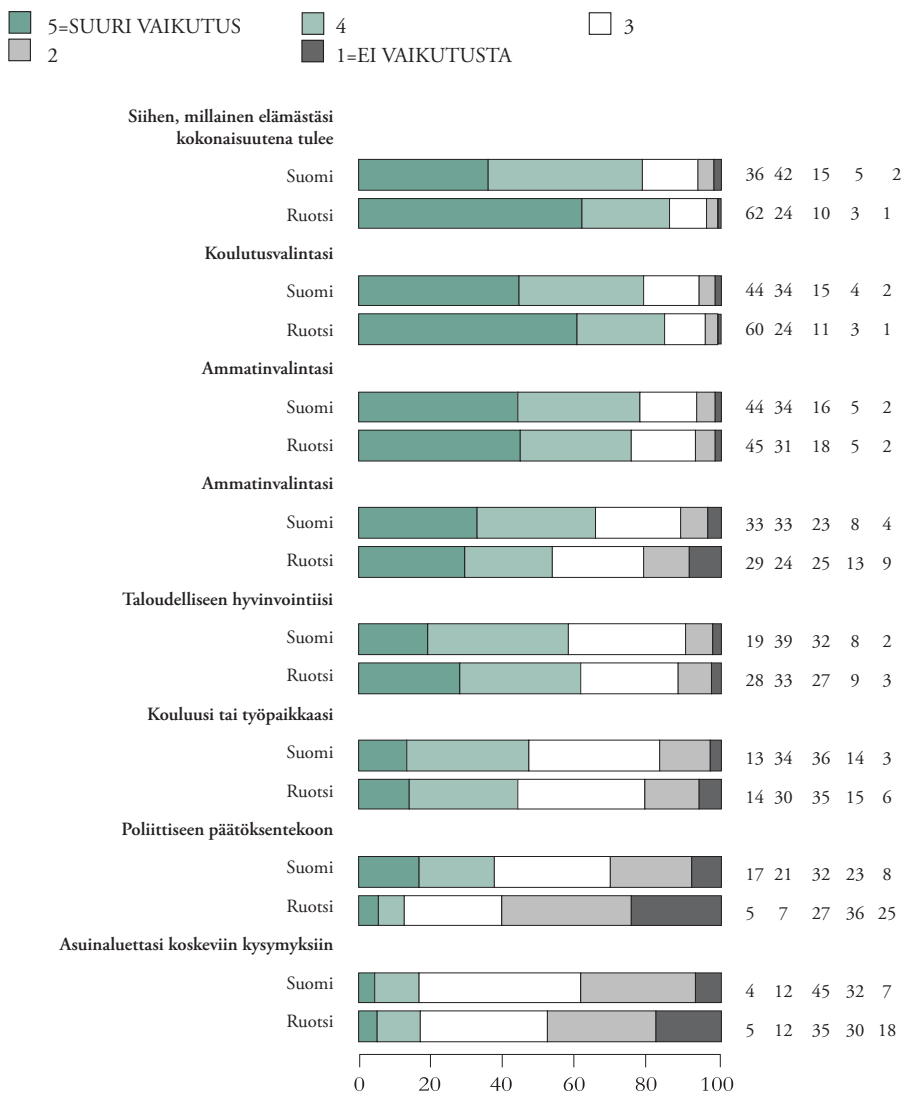
niissäkin suomalaisnuoret näyttäytyvät kautta linjan passiivisempina²⁵ (European Social Survey 2006). Vaikka kysymyksellä ei pyrittykään selvittämään todellista vaikuttamista, vaan kokemuksia vaikutusmahdollisuuksista, herättää tulos joka tapauksessa kysymyksiä.²⁶

Naiset kokevat kautta linjan mahdollisuutensa vaikuttaa suuremmiksi kuin miehet. Erot ovat erityisen suuria liittyen koulutus- ja ammatinvalintaan, mutta naiset pitävät vaikutusmahdollisuuksiaan merkittävästi suurempina myös liittyen asumistilanteeseensa, poliittiseen päätöksentekoon sekä siihen, millainen elämästä kokonaisuutena tulee. Iän myötä nuoren todelliset vaikutusmahdollisuudet kasvavat, ja niin näyttävät voimistuvan myös kokemukset vaikuttamismahdollisuuksista. Ikäryhmien erot ovat suurimpia käsityksissä mahdollisuuksista vaikuttaa asumistilanteeseensa, jotka ovat suuria 15–19-vuotiaista 18 prosentilla, 20–24-vuotiaista 30 prosentilla ja 25–29-vuotiaista jo

44 prosentilla.

Kuviossa 48 esitellään tilastollisesti merkitsevät erot erityyppisissä kunnissa asuvien nuorten arvioissa vaikutusmahdollisuuksistaan. Kaupunkimaisissa kunnissa asuvat nuoret kokevat muita enemmän voivansa vaikuttaa koulutus- ja ammatinvalintaansa sekä siihen, minkälainen elämästä kokonaisuutena ottaen tulee. Asuinaluetta koskevilla kysymyksissä sen sijaan maaseudun nuoret arvioivat vaikutusmahdollisuutensa suuremmiksi. Vaikka maaseudulla vaikuttamiskokemukset kunnan asioihin yleisesti ottaen eivät ole sen parempia kuin muuallakaan (ks. kuvio 41), koetaan mahdollisuudet omaan asuinalueeseen vaikuttamiseksi kuitenkin paremmiksi kuin kaupungeissa. Tämä valonpilkahdus ei kuitenkaan muuta sitä tosiseikkaa, että nuoret keskimäärin pitävät vaikutusmahdollisuuksiaan asuinaluetta koskeviin kysymyksiin erittäin heikkoina.

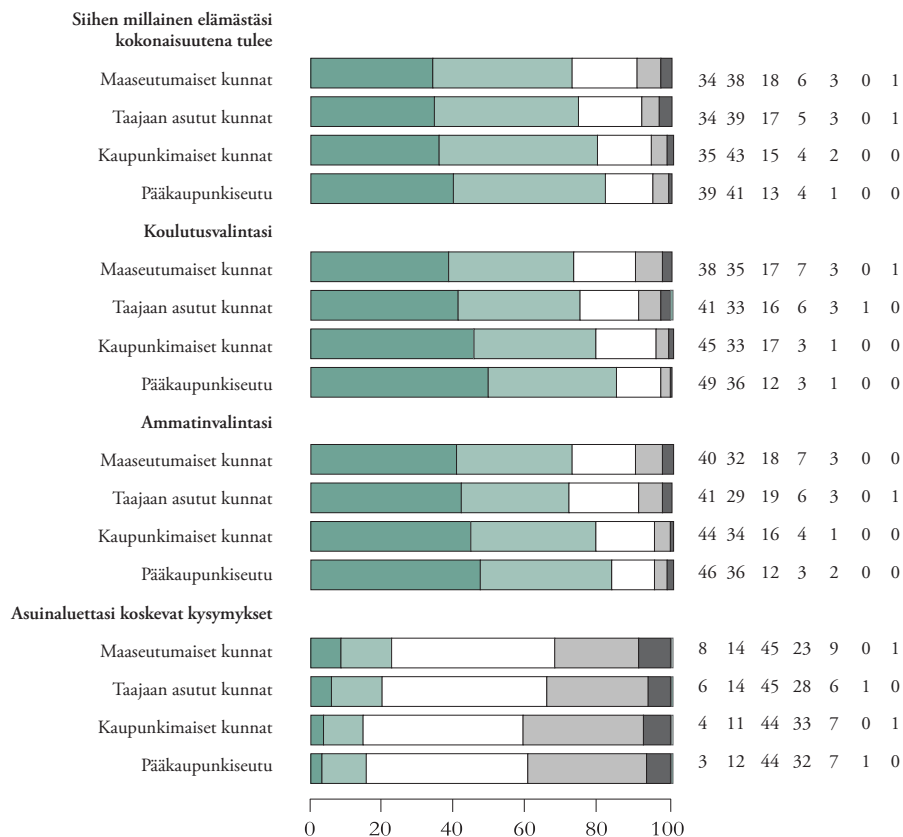
Kuvio 47 ”KUINKA SUURENA PIDÄT VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSIASI
LIITTYEN SEURAABIIN ASIOIHIN...?” (%)

Ruotsin tietojen lähde: Unga med attityd.
Ungdomsstyrelsen 2007

Kuvio 48 ”KUINKA SUURENA PIDÄT VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSIASI LIITTYEN SEURAAVIIN ASIOIHIN...?” (%) KUNTATYYPIN MUKAINEN VERTAILU.

5=SUURI VAIKUTUS 4 3 2
1=EI VAIKUTUSTA EI KOSKE SINUA EN OSAA SANOA

KUNTAKANSALAISUUS

KUNTAPOLITIIKAN KYSYMYKSIÄ

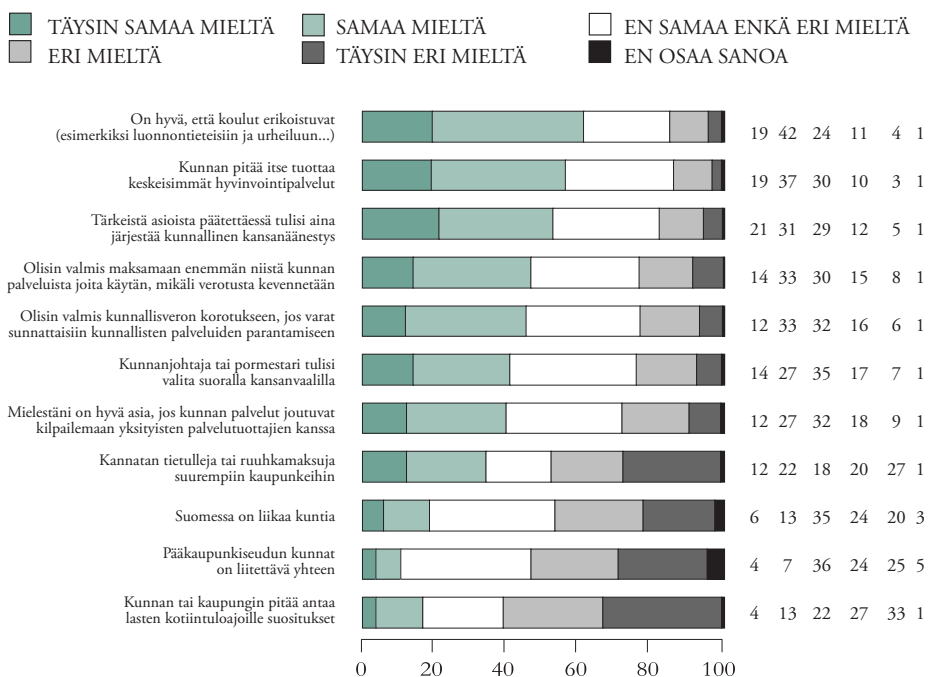
Edellä on käsitelty kunnallista vaikuttamista ja muita vaikuttamishaluja ja -valmiuksia puutumatta juurikaan sisältöihin. Kuvioon 49 on koottu nuorten näkemyksiä kuntapolitiikan sisältöihin liittyviin kysymyksiin. Vaikka aiheita ja kysymyksiä voi pitää suhteellisen vaikeina, ovat ”en osaa sanoa”-vastausten osuudet kautta linjan hyvin pieniä, samoin ”en samaa enkä eri mieltä”-vastausten. Nuorilla voi siis sanoa näidenkin vastausten perusteella olevan voimakkaita näkemyksiä siitä, mihin suuntaan kuntia pitäisi kehittää.

Yleisesti kysymyssarjan perusteella voi todeta

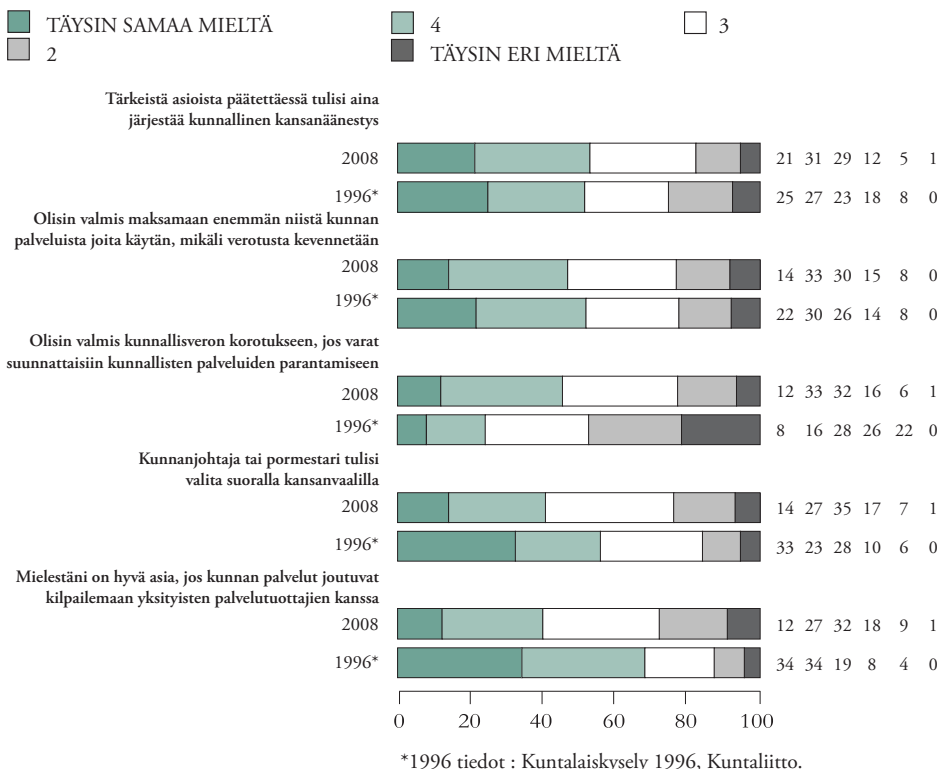
nuorten mielipiteiden kunnasta ja kunnallisista palveluista jakautuvan melko voimakkaasti. Lähes puolet (45 prosenttia) on valmis kunnallisveron korotuksiin, jos varat suunnattaisiin kunnallisten palveluiden parantamiseen. Vielä hieman useampi (47 prosenttia) olisi kuitenkin valmis maksamaan enemmän käyttämistään kunnan palveluista, mikäli verotusta kevennettäisiin. 56 prosenttia nuorista toivoisi kunnan tuottavan itse keskeisimmät hyvinvointipalvelut, ja samaan aikaan 39 prosenttia pitää hyvänä asiana, jos kunnan palvelut joutuvat kilpailemaan yksityisten palvelutuottajien kanssa. Nämä vaihtoehdot eivät tosin ole toisensa poissulkevia. Niistä nuorista, jotka toivoisivat kunnan itse tuottavan keskeisimmät hyvinvointipalvelut, 40 prosenttia pitää hyvänä asiana kunnan palveluiden kilpailua yksityisten kanssa.

Kuntien määrän vähentäminen on viime vuodet ollut vahvasti esillä poliittisessa kes-

Kuvio 49 NUORTEN MIELIPITEITÄ KUNTAPOLITIIKAN KYSYMYKSISTÄ. (%)

Kuvio 50 ”NUORTEN MIELIPITEITÄ KUNTAPOLITIIKAN KYSYMYKSISTÄ. VERTAILU 1996 JA 2008.” (%) 18–29-VUOTIAAT VASTAAJAT.

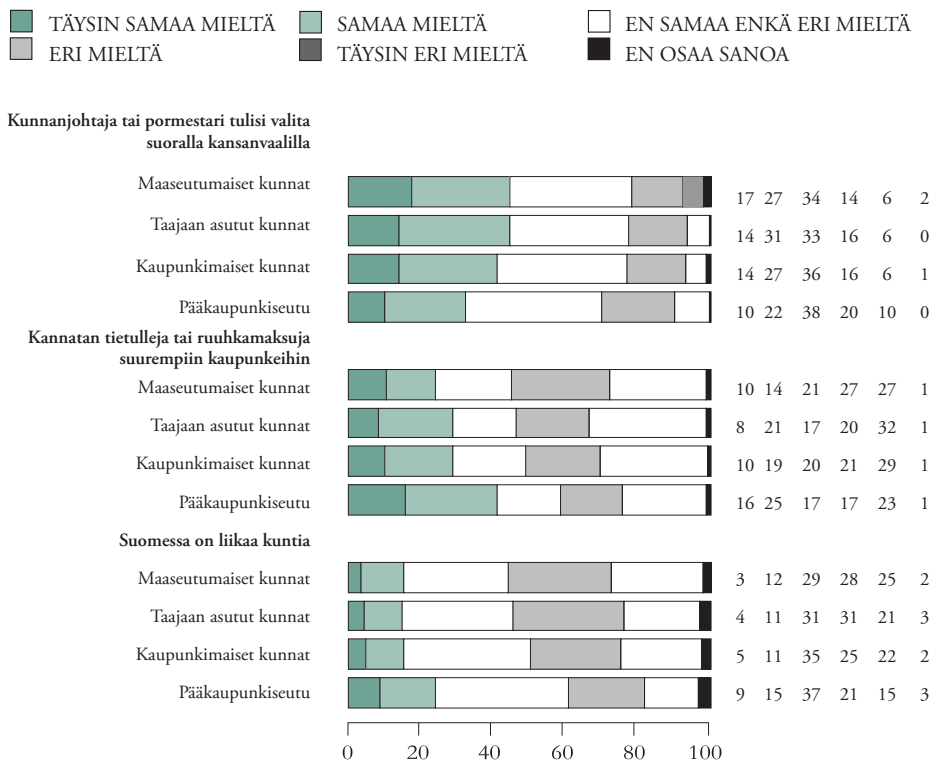
kustelussa. Vuoden 2009 alussa toteutuu 32 kuntaliitosta ja kuntien määrä vähenee 67:llä. Tässä valossa yllättävän pieni osuus nuorista, vain yksi viidestä, on sitä mieltä, että Suomessa on liikaa kuntia. Kuviossa 51, jossa verrataan eri kuntatyypeissä asuvien näkemyksiä tähän kysymykseen, huomataan kaupunkimaisten kuntien, ja varsinkin pääkaupunkiseudun nuorten pitävän kuntien suurta määrää muita suurempana ongelmana. Kuntien määrää pitävät liian suurena varsinkin itsensä oikeistolaisiksi mieltävät nuoret.

Pääkaupunkiseudun kuntien liittämistä yhteen kannattaa vain 11 prosenttia nuorista. Itse alueella, eli Helsingissä, Vantaalla, Espoossa tai Kauniaisissa asuvat nuoret eivät keskimäärin

kannata eivätkä vastusta kuntien yhteenliittämistä sen enempää kuin muutkaan. Näkemykset pääkaupunkiseudun sisällä sen sijaan poikkeavat toisistaan. Vastustus on selvästi suurinta Espoossa, siellä asuvista nuorista peräti 62 prosenttia vastustaa yhdistymistä.

Varsinkin pääkaupunkiseudun liikenteeseen on pohdittu otettavaksi käyttöön tienkäyttömaksut jossain muodossa, tietullina tai ruuhkamaksuna. Suurempiin kaupunkeihin rajattuna ajatusta tienkäyttömaksuista kannattaa noin kolmannes nuorista, mutta vastustajia on kuitenkin selvästi enemmän (44 prosenttia). Kuvion 51 kuntatyyppin mukaisesta tarkastelusta nähdään tietullien tai ruuhkamaksujen kannatuksen olevan selvästi suurinta nimenomaan

Kuvio 51 NUORTEN NÄKEMYKSIÄ KUNTAPOLITIIKAN KYSYMYKSISTÄ. (%) KUNTATYYPIN MUKAINEN VERTAILU.

pääkaupunkiseudulla.

Kaikista kysytyistä kuntapolitiikan sisältökysymyksistä vähiten saa kannatusta ajatus kunnan tai kaupungin lapsille antamista kotiintuloaikasuosituksista. Erityisen epäsuosittu ajatus kotiintuloajoista on alle 20-vuotiaiden parissa; heistä vain 10 prosenttia kannattaa sitä. 20–24-vuotiaista sentään 17 prosenttia ja 25–29-vuotiaista 19 prosenttia pitää ajatusta hyvänä. Näkemykset liittyvät myös vastaajan perheasemaan. Niistä nuorista, joilla itsellään on lapsia, 23 prosenttia kannattaa kunnallisia kotiintuloaikasuosituksia.

Osa kuntapolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä toistettiin samanlaisina kuin vuoden 1996 kuntalaiskyselyssä. Kuviossa 50 verrataan näiden

kahden kyselyn 18–29-vuotiaiden vastaajien näkemyksiä, joissa onkin tapahtunut huomattavia muutoksia.

Ajatus suoralla kansanvaalilla valittavasta kunnanjohtajasta tai pormestarista näyttää viime vuosina menettäneen suosiotaan nuorten parissa. Kun vuonna 1996 ajatusta kannatti enemmistö (56 prosenttia) nuorista, on osuus nyt vain 41 prosenttia. Kyselyiden välillä keskusteluttanut suoran pormestarin vaalin mahdollistava kuntalain muutos ei siis erityisemmin näytä innostaneen nuoria. Kuviosta 51 nähdään, että kysymys kunnanjohtajan suorasta valintatavasta liittyy selvästi vastaajan asuin-kunnan tyyppiin. Suoran vaalin kannatus on suurinta maaseutumaaisissa kunnissa, pienempää

kaupunkimaisissa kunnissa ja selvästi pienintä pääkaupunkiseudulla.

Vaikka kunnanjohtajan suoran vaalin kannatus kunnallisdemokratian muotona on siis heikentynyt, saa kunnallisen kansanäänestyksen järjestäminen tärkeistä asioista päätettäessä yhä suunnilleen yhtä vahvan kannatuksen (52 prosenttia puolesta) kuin vuonna 1996. Kansanäänestyksen kannatus on selvästi heikointa pääkaupunkiseudulla.

Suurempi muutos reilun kymmenen vuoden takaiseen kuntalaiskyselyyn on kriittisyyden kasvu liittyen kunnan palveluiden kilpailuttamiseen. Vuonna 1996 peräti 68 prosenttia piti kunnan kilpailua yksityisten palveluntuottajien kanssa enemmän tai vähemmän kannatettavana, nyt osuus on laskenut 40 prosenttiin. Toinen suuri muutos liittyy kysymykseen halukkuudesta maksaa lisää kunnallisveroa, jos varat käytettäisiin palveluiden parantamiseen. Vuoden 1996 noin neljäsosasta on veronkorotukseen valmiiden osuus kasvanut 45 prosenttiin. Samaan aikaan veronkevennysten tapauksessa lisää palveluista maksamaan valmiiden nuorten osuus on laskenut. Muutokset ovat varsin suuria, ja herättävät kysymyksiä niiden yhteydestä edellä (kuvio 18) havaittuun nuorten vasemmistolaisen ajattelun lisääntymiseen. Ainakin mainitut asenteet liittyvät vahvasti vastaajan vasemmisto-oikeisto-samastumiseen.²⁷ Toisaalta myös suosiotaan menettänyt ajatus suorasta pormestarinvaalista liittyy vahvasti vastaajien vasemmistolaiseen ajatteluun.

KUNNAN PALVELUT

PALVELUIDEN KÄYTTÄMINEN JA KÄYTTÄMÄTTÖMYYS

Kuvioon 52 on koottu tietoa nuorten kotikunnan tai kotikaupunkien palveluiden käytöstä ja käyttöhalukkuudesta. Tieto palvelun käytön säännöllisyydestä on saatu kysymällä se vastaajilta sen tarkemmin määrittelemättä, mitä

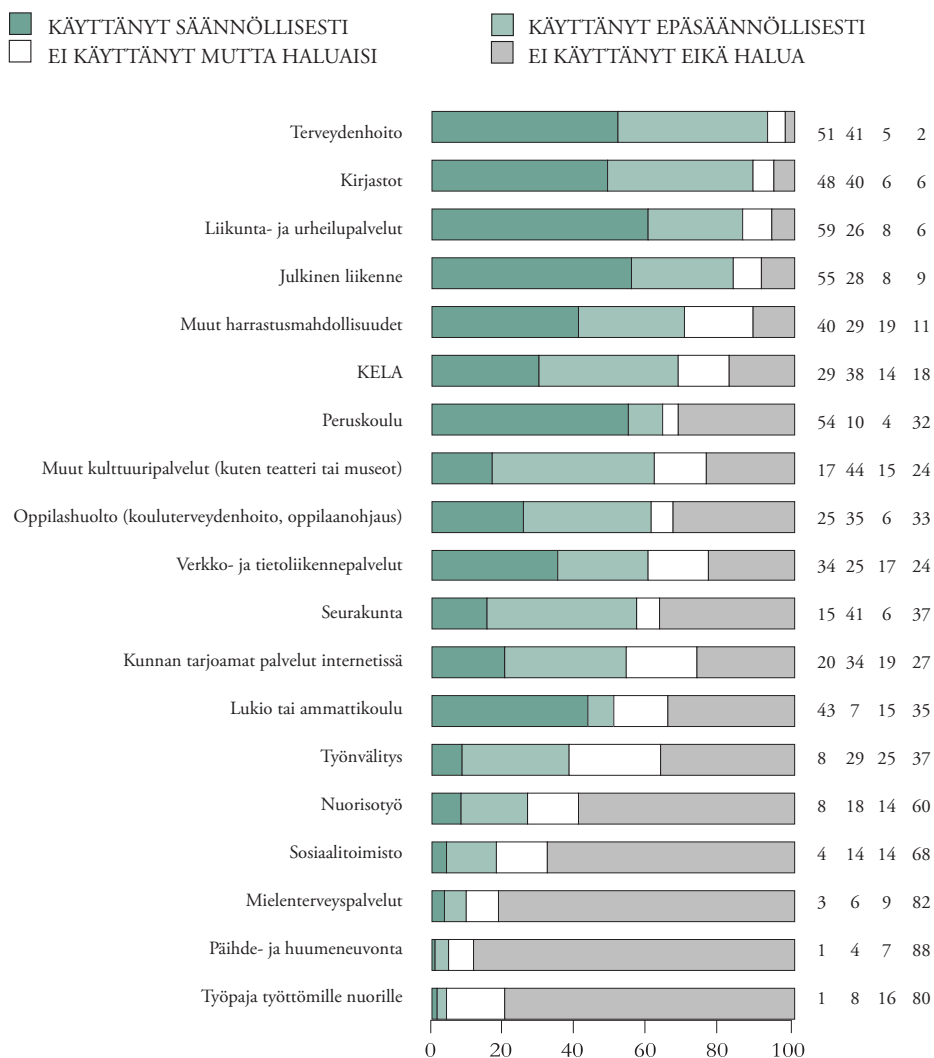
säännöllisyydellä tarkoitetaan. Yhdenmukainen säännöllisyyden määrittely olisikin mahdollon tehtävä niinkin erityyppisten palveluiden kohdalla kuin esimerkiksi julkinen liikenne, peruskoulu ja työnvälitys ovat. Myöskään käyttöhalukkuutta ei haastattelutilanteessa määritelty, eikä sitä sidottu palvelun tarpeeseen. Tämä on hyvä pitää mielessä erityisen tarvesidonnaisten palveluiden tulkinnessa. Esimerkiksi siitä, että 25 prosenttia nuorista haluaisi käyttää työnvälityksen palveluita, ei voi päätellä heidän haluavan työttömäksi. Todennäköisemmin vastaajilla on ollut mielessään halu luottaa palvelun saatuuteen sitten jos sille tulisi tarvetta. (Koko aineistosta löytyykin ainoastaan viisi työtöntä nuorta, jotka eivät käytä työnvälitystä vaikka haluaisivat.) Yleisesti voi sanoa, että haluttomuus käyttää jotain palvelua on yleisin syy olla käyttämättä sitä.

Nuorisotyön palveluiden käyttäjien pieni osuus selittyy osin vastaajien ikäjakaumalla: 15–29-vuotiaat ovat selvästi vanhempia kuin nuorisotyön asiakkaat keskimäärin. Alle 20-vuotiaista vastaajista nuorisotyön palveluiden käyttäjiä on jo 38 prosenttia, ja säännöllisiä käyttäjiä 16 prosenttia.

Tarkemmin syitä olla käyttämättä kotikunnan tai -kaupungin palveluita esitellään kuviossa 53. Kysymyksistä ”haluaisitko käyttää kyseistä palvelua?” ja ”tiedätkö, mistä voisit kyseistä palvelua löytää?” on muodostettu neljä luokkaa, ja kuviossa 53 nämä erilaiset syyt jätettyä palveluiden ulkopuolelle on laskettu yhteen. Näin saadaan eräänlaiset käyttämättömyyden profiilit kullekin palvelulle.

Luokka ”ei halua käyttää, mutta tietää mistä palvelun löytäisi” on kaikkein yleisin syy olla käyttämättä jotain palvelua. Tavallaan se on myös ongelmattomin, sillä se vihjaa omaan valintaan ja vapaaehtoisuuteen olla käyttämättä kyseistä palvelua. Tähän luokkaan kuuluvilla ei luultavasti ole suurta tarvetta palvelulle. Erityisen suuri tämän ryhmän osuus onkin luonnollisesti peruskoulun, lukion ja ammattikoulun kohdalla. Myös seurakunnan palvelut olisivat

Kuvio 52 KOTIKUNNAN TAI KAUPUNGIN PALVELUIDEN KÄYTTÄMINEN JA KÄYTTÖHALUKKUUS. (%)

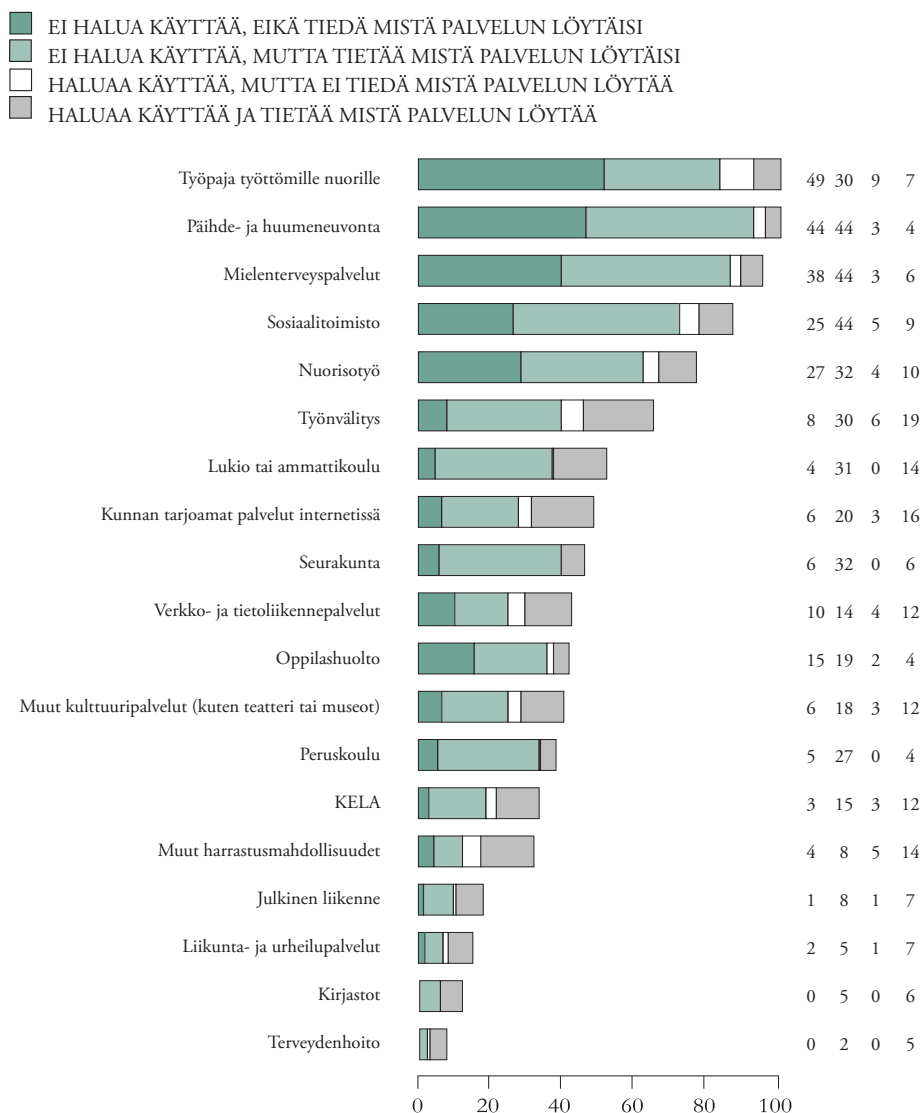

löydettävissä, mutta niiden käyttöhalukkuus on pieniä.

Ryhmän ”ei halua käyttää, eikä tiedä mistä palvelun voisi löytää” suuruus kertoo paitsi vähäisestä tarpeesta, myös palvelun heikosta tunnettuudesta. Tähän ryhmään kuuluvat varsinkin työpajat, päihde- ja huumeneuvonta sekä

mielenterveyspalvelut. Myös sosiaalitoimiston ja nuorisotyön palveluiden pariin löytäminen saattaisi tarpeen vaatiessa vaatia monilta selvittämistä. Se, että peräti 27 prosenttia nuorista ei halua käyttää nuorisotyön palveluita, eikä myöskään tiedä mistä niitä löytäisi, saattaa herättää ihmetystä. Kuten edellä jo mainittiin,

Kuvio 53 KOTIKUNTANSA TAI KAUPUNKINSA PALVELUITA
KÄYTTÄMÄTTÖMIEN RYHMITTELY. (%)

Nuorisobarometrin 15–29-vuotiaat vastaajat ovat selvästi vanhempia kuin nuorisotyön keskimääräinen käyttäjäkunta. Alle 20-vuotiaista vastaajista niiden osuus, jotka eivät halua käyttää nuorisotyön palveluita eivätkä myöskään tiedä mistä niitä löytäisi, on vain 14 prosent-

tia. 20–24-vuotiaista osuus on 31 prosenttia ja 20–25-vuotiaista jo 34 prosenttia.

Palveluiden kehittämisen kannalta mielenkiintoinen ryhmä ovat ne, jotka haluavat käyttää palveluita, mutta eivät tiedä mistä niitä löytäisivät, sillä siihen sisältyy mahdollinen kysynnän

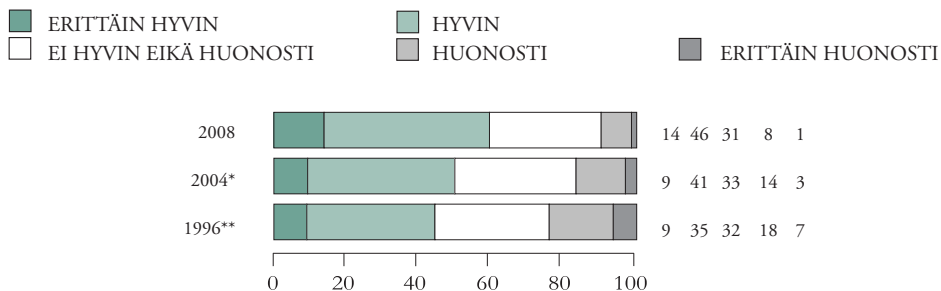
ja tarjonnan kohtaamisongelma. Tämän joukon suhteellinen koko on useimpien palveluiden kohdalla suhteellisen pieni. Täytyy kuitenkin muistaa, että 15–29-vuotiaita on Suomessa noin miljoona, ja yksi prosentti tämänsuuruudesta joukosta tarkoittaa siis noin kymmentätuhatta nuorta. Kuviosta 53 näemme esimerkiksi, että kolme prosenttia nuorista sanoo haluavansa käyttää mielenterveyspalveluita, mutta ei tiedä mistä niitä löytäisi. Väestötasolla tämä tarkoittaisi noin 30 000 nuorta. Tästä ei voi kuitenkaan päätellä yksioikoisesti, että näin suuri määrä nuoria olisi etsimässä apua ongelmiinsa. Se, että sanoo haluavansa käyttää jotain palvelua, ei tarkoita välttämättä akuuttia tarvetta, vaan voi myös viitata haluun käyttää palvelua sitten jos tarvetta joskus ilmenee. Tämän tulkinnan puolesta puhuu niiden verrattain suuri osuus, jotka haluavat käyttää jotain palvelua, tietävät mistä sen löytäisi, mutta eivät kuitenkaan käytä sitä.

TYYTYVÄISYYS KUNTAAN JA SEN PALVELUIHIN

ASUMISVIIHTYVYYS

Yksi tapa mitata kunnan onnistumista tehtäviensä toteuttamisessa on kysyä vastaajilta, kuinka hyvä siellä on asua ja elää. Nuorisobarometrimassa kysymys esitettiin samassa muodossa kuin kahdessa aiemmassa kyselytutkimuksessa, pyytämällä vastaajia arvioimaan, kuinka hyvin nykyinen kotikunta tai -kaupunki pärjäisi, jos kunnat kilpailisivat siitä, missä kunnassa on hyvä asua ja elää. Valtakunnallisessa tutkimuksessa tämänkaltaisen kilpailun voisi ajatella olevan nollasummapeleä, jolloin yhden kunnan suhteellisen tilanteen parantaminen laskisi vastaavasti muiden suhteellista tilannetta. Voisi myös kuvitella, että kaikkien kuntien keskimääräinen menestys arvioitaisiin lähelle asteikon keskimmäistä arvoa. Näin ei kuitenkaan ole. Kuviosta 54 nähdään, että nuorten arviot oman kuntansa hyvyydestä suhteessa muihin ovat parantuneet vuodesta 1996 lähtien. Nyt

Kuvio 54 ”KUVITTELE TILANNE, JOSSA KUNNAT KILPAILEVAT KESKENÄÄN SIITÄ, MISSÄ KUNNASSA ON HYVÄ ASUA JA ELÄÄ. MITEN ARVIOISIT NYKYISEN KOTIKUNTASI TAI KOTIKAUPUNKISI SIOITTUVA KILPAILUSSA?” VERTAILU 1996–2008 (%)

*Lähde: Nuorten vaikutusmahdollisuudet paikallistasolla 2004 -tutkimus. Lomakekysely, 18–29-vuotiaiden n=365

**Lähde: Kuntakysely 1996. Lomakekysely, 18–29-vuotiaiden n=2071

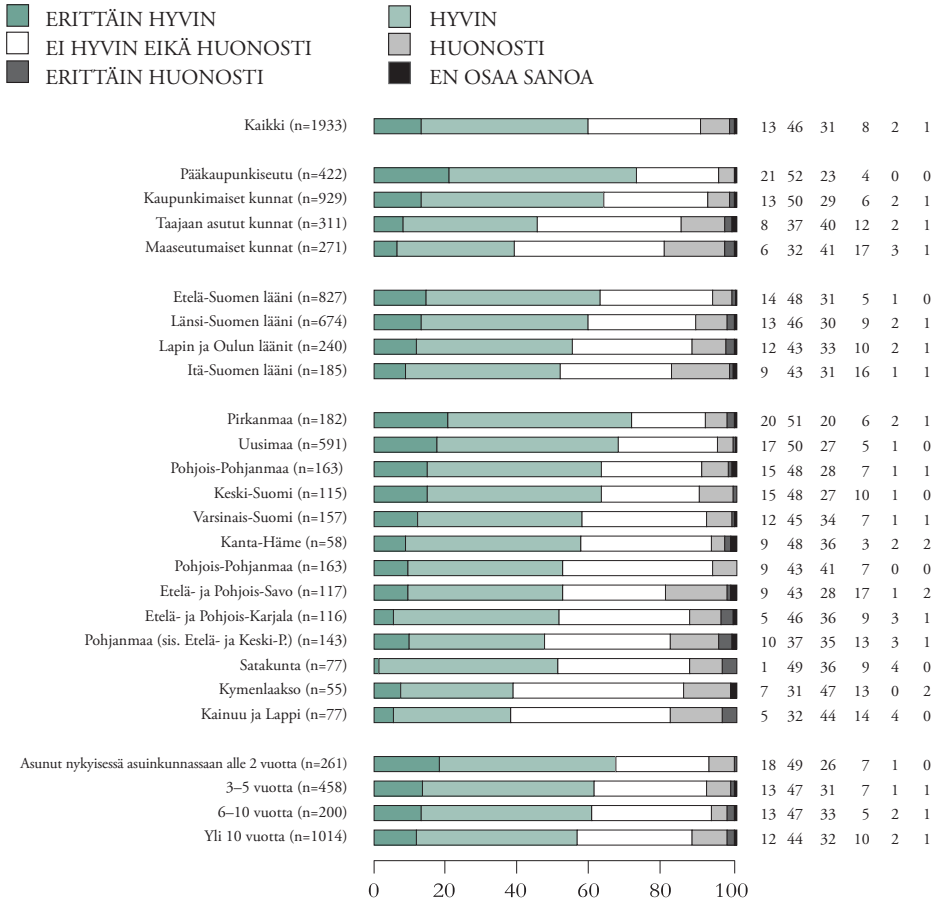
jo 60 prosenttia nuorista arvioi oman kuntansa keskimääräistä paremmaksi, ja vain 9 prosenttia huonommaksi.

Tulos saattaa vaikuttaa yhtä erikoiselta kuin väite siitä, että 90 prosenttia autoilijoista pitää itseään keskimääräistä parempana kuljettajana. Eihän suurin osa kunnistakaan loogisesti ajatellen voi olla keskimääräistä parempia. Tulosta voi kuitenkin ajatella toisinkin. Tuskin herät-

täisi suurta ihmetystä, jos suuren enemmistön maailman ihmisistä todettaisiin pitävän omaa kotimaataan parhaana paikkana olla ja elää. Myös tulos nuorten uskosta oman kunnan pärjäämiseen asumisviihtyvyyssvertailussa kertoo heidän viihtyvän kotikunnassaan, miksei myös kotiseutuyrpeydestä.

Nuoret arvioivat kaupungit selvästi maaseutumaisia kuntia paremmiksi paikoiksi olla ja elää

Kuvio 55 ”KUVITTELE TILANNE, JOSSA KUNNAT KILPAILEVAT KESKENÄÄN SIITÄ, MISSÄ KUNNASSA ON HYVÄ ASUA JA ELÄÄ. MITEN ARVOISIT NYKYISEN KOTIKUNTASI TAI KOTIKAUPUNKISI SIIJOITTUVAN KILPAILUSSA?” (%) ALUEMUUTTUJIEN MUKAINEN VERTAILU.

* Pienimmät (n<50) maakunnat yhdistetty naapurimaakuntansa kanssa.

(kuvio 55). On kuitenkin syytä huomioida, että nuorilta ei kysytty suoraan sitä, kuinka hyvänä he itse pitävät kotikuntaansa. Kysymyksessä pyydettiin arvioimaan oman kotikunnan sijoittumista kuvitteellisessa kilvassa siitä, missä kunnassa on hyvä elää, eikä tuloksesta siis välttämättä voi vetää suoria johtopäätöksiä nuorten omasta viihtymisestä kotikunnassaan.²⁸ Yleinen havainto kyselytutkimuksista puhuu kuitenkin sen puolesta, että vastaajilla on taipumus vastata yleisemminkin muotoiltuihin kysymyksiin omasta tilanteestaan käsin.

Tämän puolesta puhuu myös tulosten yhdenmukaisuus vuoden 2007 Nuorisobarometrin kanssa. Siinä nuorten toiveita selvitettiin yksinkertaisesti kysymällä sitä, missä kunnassa tai kaupungissa he mieluiten asuisivat. Myös näin kysyttyä ennen kaikkea suuret kaupungit osoittautuivat vetävän nuoria puoleensa. Kaikista vastaajista 55 prosenttia asui mieluiten nykyisessä kotikunnassaan, maaseutumaisissa kunnissa osuus oli vain 43 prosenttia ja pääkaupunkiseudulla peräti 67 prosenttia. Suosituimmat suuremmat kaupungit ovat samoja sekä kysyttäessä omia asumistoiveita että arviota oman asuinalueen pärjäämisestä asuinvihtyvyyden vertailussa. Molemmilla tavoilla selvitettynä kärjestä löytyvät yliopistokaupungit Helsinki, Tampere, Jyväskylä ja Oulu, joiden lisäksi myös Espoo, Kuopio ja Joensuu saavat nuorilta erinomaisia arvioita. (Myllyniemi 2007, 81–89.)

TYTYTVÄISYYS KUNNAN PALVELUIHIIN

Kunnallisten palveluiden käyttämisen ja käyttämättömyyden ohella Nuorisobarometrissa selvitettiin tyytyväisyyttä niihin. Kysymys esitettiin vain niille vastaajille, joilla on kokemusta kyseisestä palvelusta, ja vastaukset on koottu kuvioon 56. Kaikkein tyytyväisimpiä nuoret ovat kirjastoihin, kouluihin (sekä peruskouluun että toisen asteen oppilaitoksiin) sekä liikunta- ja urheilupalveluihin. Vähemmän tyytyväisiä käyttäjiä on puolestaan sosiaalitoimistoissa, työnvä-

lityksessä ja Kelassa. Erityyppisten palveluiden luonne, tilanne jossa niihin turvaututaan ja käytön vapaaehtoisuus poikkeavat toisistaan niin paljon, että tällaisiin vertailuihin voi syystä suhtautua kriittisesti. Joka tapauksessa voisi kiinnittää huomiota siihen, että jopa palveluun, johon ollaan kaikkein vähiten tyytyväisiä, sosiaalitoimistoon, on tyytymättömiä vain viidennes, mutta tyytyväisiä on useampi kuin joka kolmas. Yleisesti ottaen nuorten voinee tulkita olevan suhteellisen tyytyväisiä kunnallisiin palveluihin.²⁹

Kuvioon 57 on koottu kuntatyyppin mukaiset erot. Selvästi tyytyväisimpiä palveluihin ovat kaupunkien, etenkin pääkaupunkiseudun nuoret. Tyytyväisyyserot ovat erityisen suuria kulttuuripalveluissa ja julkisessa liikenteessä.³⁰ Maaseutumaisien kuntien nuoret ovat muita tyytyväisempiä ainoastaan kuntansa sosiaalitoimistoon, ja siinäkin erot eivät ole aivan merkittäviä.

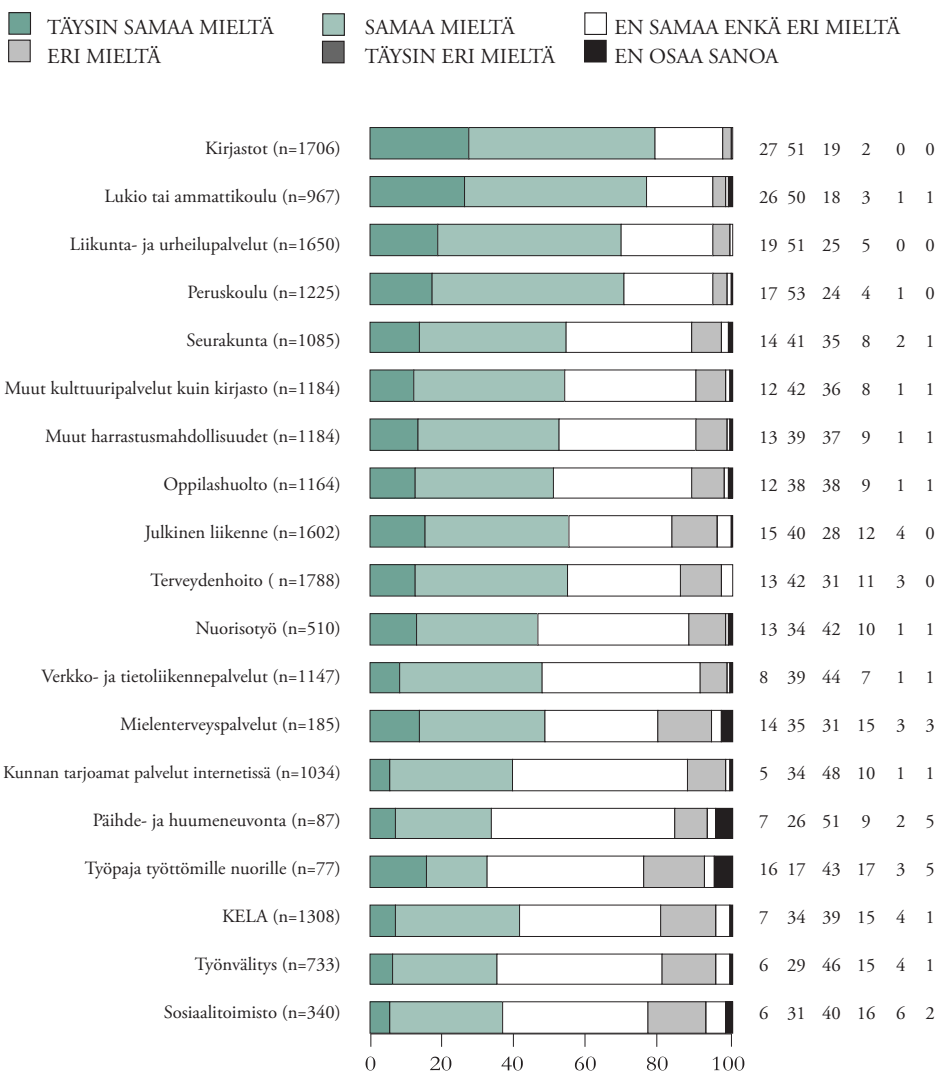
Tyytyväisyyttä lukioon tai ammattikouluun on mahdollista tarkastella sen mukaan, missä vastaaja itse parhaillaan opiskelee. Lukiolaiset ovat selvästi tyytyväisempiä oppilaitokseensa. Heistä 86 prosenttia on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä, ammattikoululaisista 78 prosenttia.

KUNNAN HYVINVOINTINELIKENTTÄ

Kuviossa 58 pyritään hahmottelemaan samaan kenttään sekä nuorten tyytyväisyys kunnan palveluihin että palveluiden tärkeys nuorten viihtyvyydelle kotikunnassaan. Vaaka-akseli kuvaa tyytyväisyyttä palveluihin, ja pystyakseli tärkeyttä kokonaisviihtyvyyden kannalta. Tyytyväisyyden indeksinä käytetään niiden prosenttiosuutta, jotka ovat valinneet viisiportaisella tyytyväisyysasteikolla vaihtoehdon neljä tai viisi, eli ovat ”tyytyväisiä” tai ”erittäin tyytyväisiä”. Tärkeyttä puolestaan ei ole kysytty nuorilta suoraan, vaan se on selvitetty tarkastelemalla kuinka voimakkaasti yksittäiset palvelut korreloivat kokonaisviihtyvyyden kanssa.³¹ Kenttään on merkitty vielä sekä tyytyväisyyden että tär-

Kuvio 56

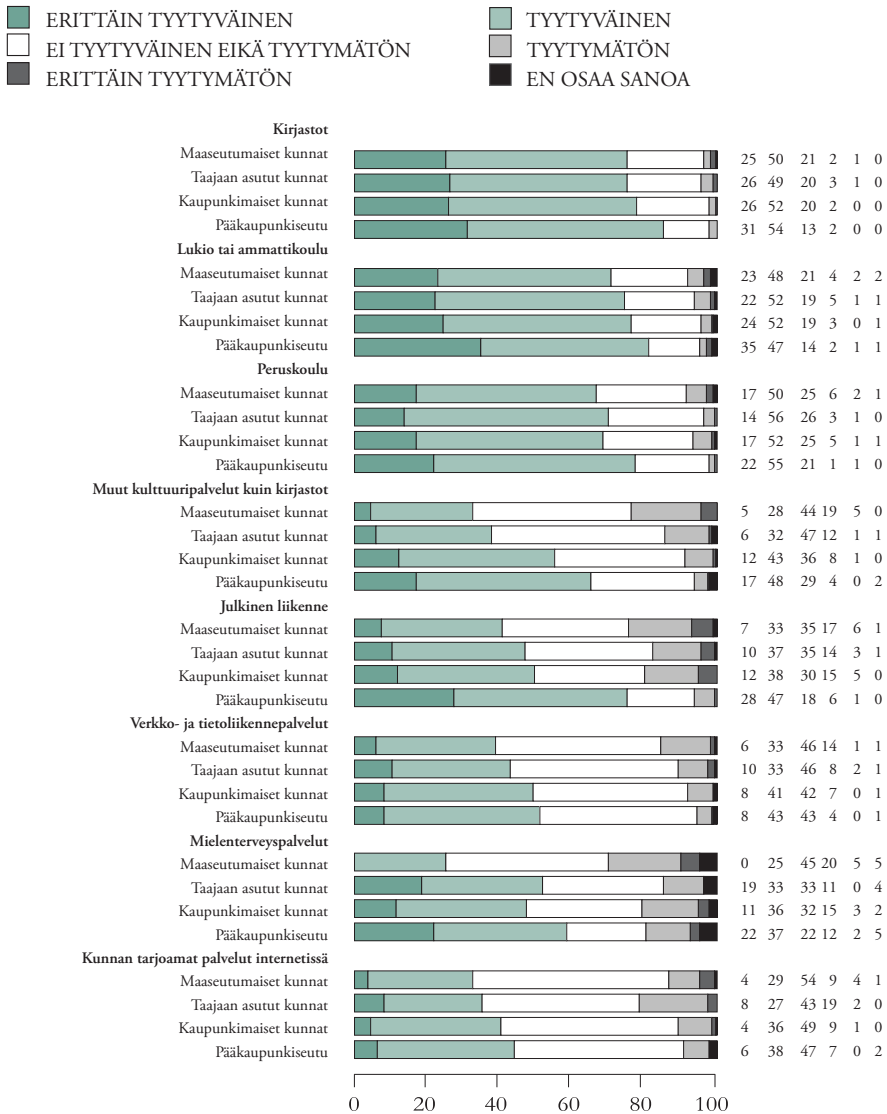
NUORTEN TYYTYVÄISYYS KÄYTTÄMIINSÄ KOTIKUNTANSA TAI KOTIKAUPUNKINSA PALVELUIHIN. (%)

keyden keskiarvot. Näin saadaan eräänlainen hyvinvointinelikenttä, jonka oikeassa puoliskossa sijaitseviin asioihin ollaan keskiarvoa tyytyväisempiä ja jonka ylemmässä puoliskossa sijaitsevat asiat ovat keskiarvoa tärkeämpiä kokonaisviihtyvyydelle.

Kuvion 58 vasemmassa yläkulmassa sijaitseviin palveluihin nuoret ovat keskimääräistä tyytymättömämpiä, mutta ne ovat tärkeitä kuntaviihtyvyydelle. Täältä löydämme mielenterveyspalvelut sekä kunnan verkkopalvelut. Nämä ovat palveluita, joista on kokemusta

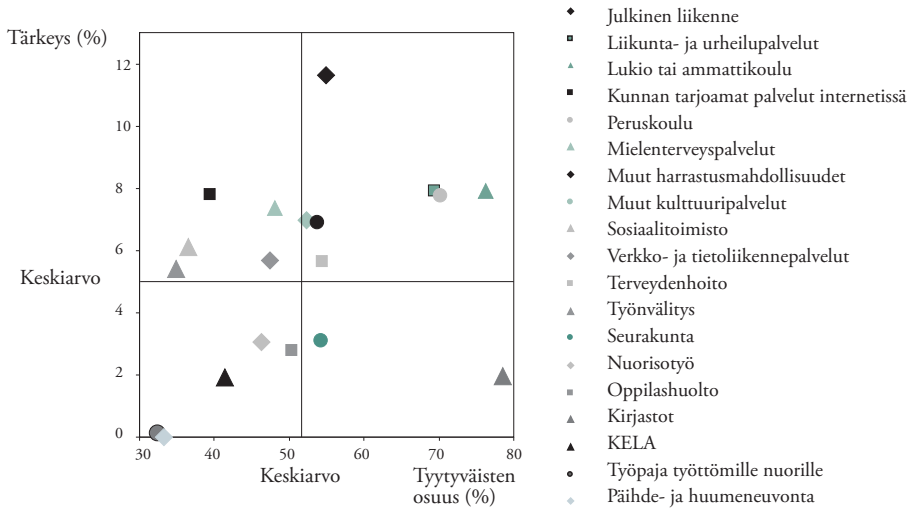
Kuvio 57 ”NUORTEN TYYTYVÄISYYS KÄYTTÄMIINSÄ KOTIKUNTANSA
TAI -KAUPUNKINSA PALVELUIHIIN.” (%)
KUNTATYYPIN MUKAINEN VERTAILU

vain osalla vastaajista, mutta heidän kohdallaan tyytyväisyys niihin korreloi voimakkaasti kokonaisviihtyvyyden kanssa. Sama pätee niin ikään vasemmassa yläneljänneksessä sijaitsevien sosiaalitoimiston ja työnvälityksen kanssa. Tulkinta näiden palveluiden tärkeydestä niitä tarvitsevien kohdalla vaikuttaa varsin luontevalta tulokselta. Suhteellinen tyytymättömyys niihin antaa myös tukea johtopäätökselle, että niihin panostaminen voisi parantaa osan nuorista hyvinvointia kunnassa.

Kuvion 58 oikeassa yläkulmassa puolestaan sijaitsevat ne kunnan palvelut, joihin nuoret ovat suhteellisen tyytyväisiä ja jotka myös ovat tärkeitä viihtyvyydelle. Tällaisia ovat liikunta- ja urheilupalvelut, peruskoulut sekä lukiot ja ammattikoulut. Näitä voi pitää kunnan vahvuuksina, jotka hyvin toimiessaan parantavat nuorten hyvinvointia kotikunnassaan. Julkinen liikenne nousee tärkeydessä vielä näidenkin yläpuolelle.

Kuvio 58 NUORTEN TYYTYVÄISYYS KUNNAN ERI PALVELUIHIN JA NIIDEN TÄRKEYS NUORTEN VIIHTYVYYDELLE KUNNASSA.

NUORISOPALVELUT

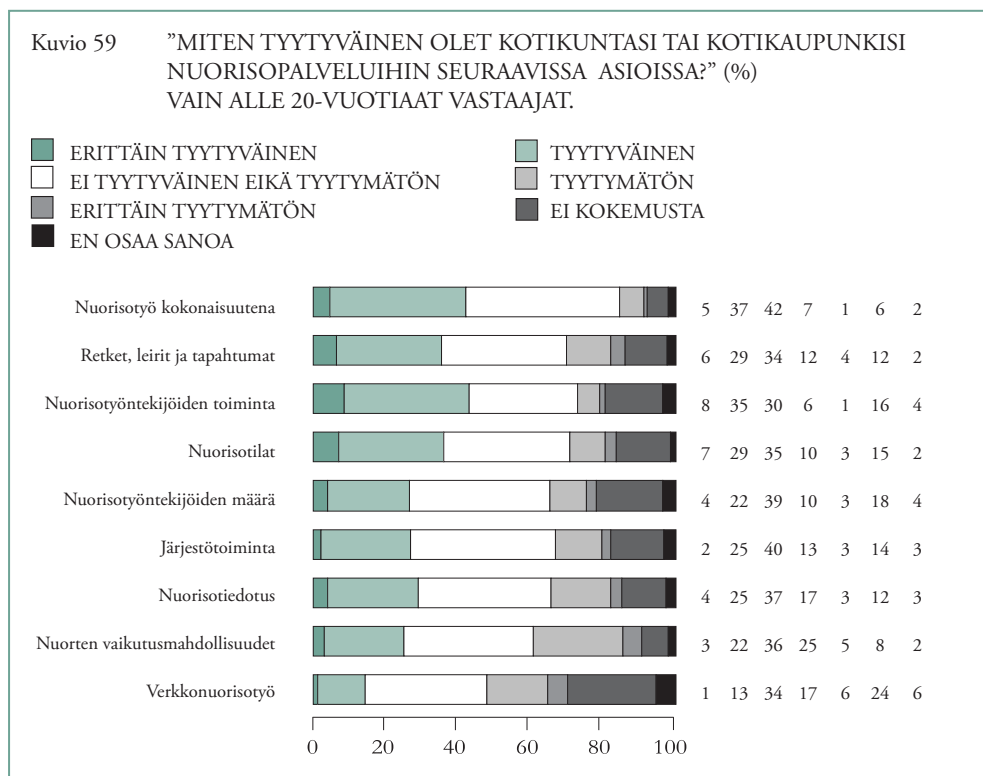
TYTYTVÄISYYS NUORISOTYÖN PALVELUIHIN

Kuvioon 59 on listattu nuorten arviot kotikuntansa nuorisopalveluista tyytyväisyyden mukaisessa järjestyksessä. Nuorisotyön käyttäjien keskimääräinen ikä on otettu huomioon siinä, että kysymys esitettiin vain alle 20-vuotiaille vastaajille, joita on aineistossa 617.

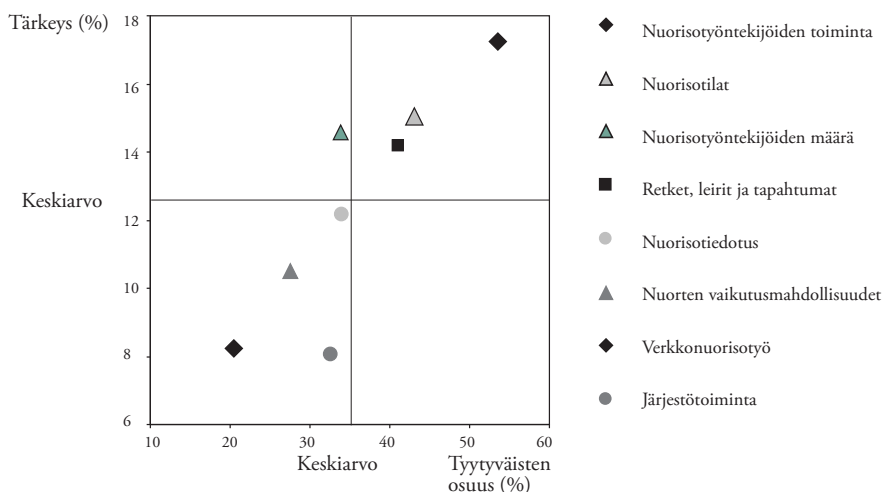
Kiinnostavaa on, että nuorisotyö kokonaisuutena saa paremmat arviot kuin yksikään sen osa-alueista. Yksittäisistä kysytyistä asioista tyytyväisimpiä nuoret ovat retkiin, leireihin ja tapahtumiin, nuorisotyöntekijöihin ja nuorisotiloihin. Tyytymättömyyttä on eniten liittyen verkkonuorisotyöhön ja nuorten vaikutusmahdollisuuksiin. Noin neljännes vastaajista sanoi, ettei heillä ole kokemusta verkkonuorisotyös-

tä, mutta muuten yllättävänkin suuri osuus nuorista on kyennyt arvioimaan nuorisotyön palveluita. Edellä todettiin (kuvio 52 ja siihen liittyvä teksti), että kaikista vastaajista vain 26 prosenttia on käyttänyt nuorisotyön palveluita kotikunnassa, osuuden alle 20-vuotiaista ollessa 38 prosenttia. Kenties osa on vastannut kuvion 59 kysymyksiin mielikuvien pohjalta, mutta on myös mahdollista, että esimerkiksi nuorisotiloissa käymistä ei ole mielletty nuorisotyön palveluiden käytöksi, jos asiaa ei erikseen ole konkretisoitu.

Kysymys tyytyväisyydestä nuorisotyöntekijöihin jaettiin kahteen osaan: määrään ja toimintaan. Tärkeä havainto on nuorten selvästi suurempi tyytyväisyys nuorisotyöntekijöiden toimintaan kuin heidän määräänsä. Tämä herättää kysymyksiä nuorisotyön resursseista – vaikka ne luonnollisesti rajaavat myös nuorisotyöntekijöiden toimintamahdollisuuksia.

Kuvio 60 NUORTEN TYYTYVÄISYYS KUNNAN NUORISOPALVELUIHIN JA NIIDEN TÄRKEYS TYYTYVÄISYYDELLE NUORISOTYÖHÖN KOKONAISUUTENA.

NUORISOPALVELUIDEN TÄRKEYS

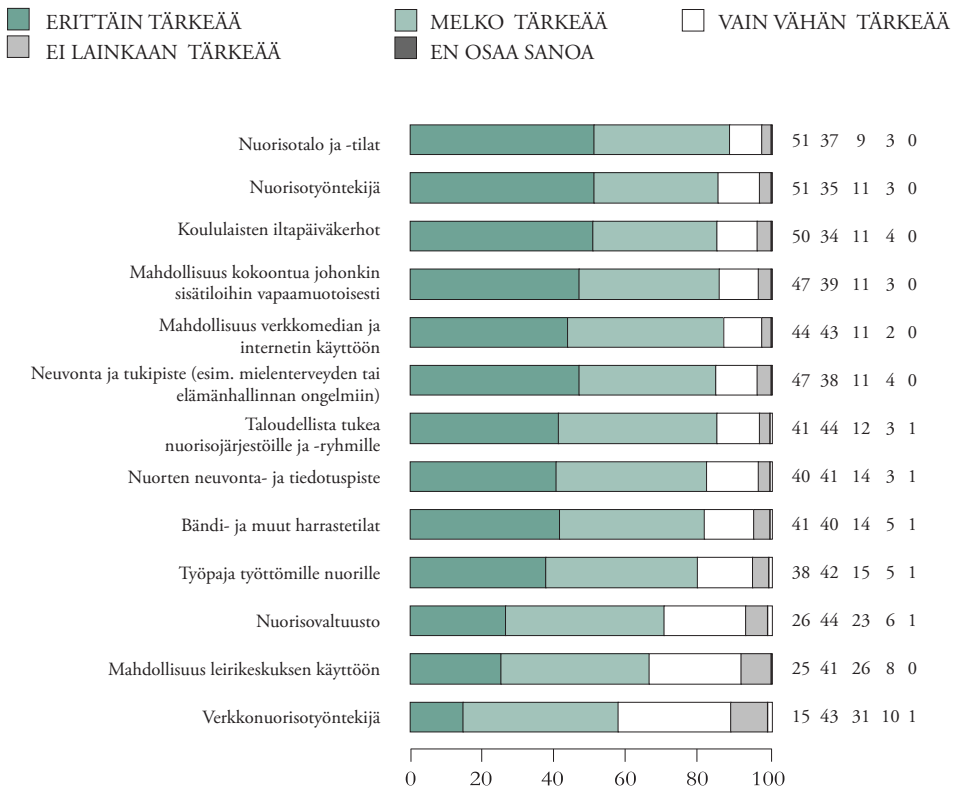
Kuvioon 60 on koottu nuorten tyytyväisyys nuorisotyön eri puoliin ja niiden tärkeys tyytyväisyydelle nuorisotyöhön kokonaisuutena. Vaaka-akseli kuvaa palveluun tyytyväisten osuutta ja pystyakseli yksittäisten palveluiden vaikutusta kokonaistyytyväisyyteen kunnan nuorisotyöhön. Laskutapa on sama kuin kuviossa 58.

Nuorisotyön aspektit sijoittuvat kuvion 60 koordinaatistoon kauniiseen linjaan: mitä tyytyväisempiä nuoret yksittäiseen nuorisotyön osa-alueeseen ovat, sitä tärkeämpi se on kokonaistyytyväisyydelle. Kaikkein vahvimmin nuorisotyön kokonaistyytyväisyyden kanssa korreloivat nuorisotyöntekijöiden toiminta ja nuorisotilat. Nuorisotyöntekijöiden määrä poikkeaa hieman linjasta, sillä se näyttäytyy erittäin tärkeänä mutta tyytyväisten osuus on hieman keskiarvoa pienempi. Siihen on siis syytä

kiinnittää erityistä huomiota.

Kuvion 60 korrelaatioanalyysin lisäksi toinen, yksinkertaisempi tapa selvittää erilaisten palveluiden tärkeyttä on kysyä sitä suoraan nuorilta itseltään. Kuviossa 61 esitetään tärkeysjärjestyksessä nuorten vastaukset kysymykseen erilaisten palveluiden tärkeydestä. Kysyttyjen asioiden luettelo ei ole sama kuin kuviossa 56, sillä tässä haluttiin säilyttää vertailumahdollisuus vuoden 2002 Nuorisobarometrin tietoihin. Kuvion 60 kanssa vertailukelpoiset nuorisopalveluiden muodot ovat kuitenkin täsmälleen samassa tärkeysjärjestyksessä, selvitetiinpä tärkeys laskemalla tai kysymällä. Selvästi tärkeimpiä ovat joka tapauksessa nuorisotilat ja nuorisotyöntekijät. Seuraavana tärkeysjärjestyksessä tulee nuorisotiedotus (kuviossa 61 nuorten neuvonta- ja tiedotuspiste), ja vähemmän tärkeinä nuorten vaikutusmahdollisuudet (kuviossa 61 nuorisovaltuusto) ja verkkonuorisotyö (kuviossa 61 verkkonuorisotyöntekijä). Tulosten yhdenmukaisuus luonnollisesti vahvistaa niiden luotettavuutta.

Kuvio 61 “KUINKA TÄRKEÄTÄ SINULLE ON, ETTÄ KUNNASSASI ON SEURAAVIA ASIOITA?” (%)

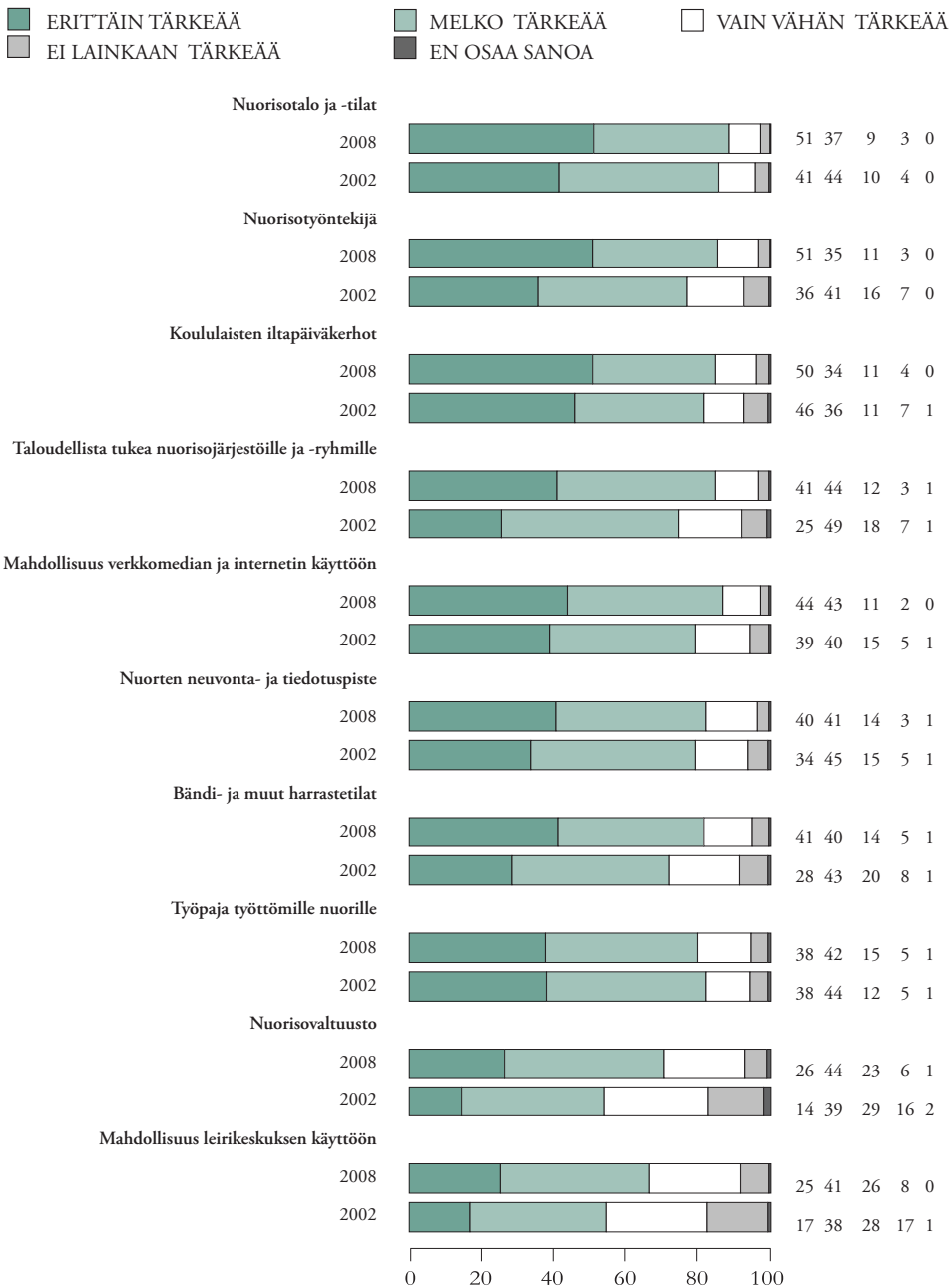

Kuviossa 62, jossa verrataan nuorten näkemyksiä erilaisten palveluiden tärkeydestä vuosina 2002 ja 2008, kiinnittää huomiota erityisesti lähes kaikkien asioiden tärkeyden kasvu. Ainoastaan työttömille nuorille tarkoitettun työpajan tärkeys on pysynyt ennallaan. Ehkäpä tästä voi vetää sen johtopäätöksen, että nuorisotyötä ja nuorille suunnattuja kunnallisia palveluita ylipäätään pidetään entistä tärkeämpänä. Erityisen

voimakkaasti on kasvanut nuorisotyöntekijän, netinkäyttömahdollisuuksien, harrastetilojen ja nuorisovaltuustojen tärkeys.

Kokoontumistilojen merkitys näyttää nousevan esiin monessa yhteydessä. Nuorisotalot ja -tilat ovat tärkeysrankingin kärjessä (kuviot 60 ja 61), ja kuviosta 60 nähdään myös, että mahdollisuutta kokoontua johonkin sisätiloihin vapaamuotoisesti pitää tärkeänä peräti 85 prosenttia nuorista.

Kuvio 62 ”KUINKA TÄRKEÄTÄ SINULLE ON, ETTÄ KUNNASSASI ON SEURAAVIA ASIOITA?” (%) VERTAILU 2002 JA 2008.

INTERNET

NETISSÄ VIETETTY AIKA

Edellä käsiteltiin jo nuorten arvioita internetin kautta äänestämisen vaikutuksista äänestyskäyttäytymiseen (kuvio 31). Myös kysymykset kunnallisten verkkopalveluiden käytöstä (kuviot 56 ja 61) liittyvät barometrin tämänvuotiseen teemaan nuorista kuntakansalaisina, ja internet kuuluu monien nuorten elämään niin kokonaisvaltaisena osana, ettei sitä voi ohittaa myöskään pohdittaessa nuorten yhteiskunnallisia vaikutustekijöitä.

Aiemmin Nuorisobarometreissa internetiä on käsitelty muun muassa sen kiinnostavuuden (Saarela 2000, 26) ja luotettavuuden kannalta (Myllyniemi 2006, 51). Nuorten internetin käyttöä tutkitaan monipuolisesti useammallakin taholla,³² ja tiedetään sen lisääntyneen viime vuosina nopeaa vauhtia. Nyt jo enemmistö nuorista käyttää internetiä päivittäin, ja tämä koskee sekä 15–30-vuotiaita (Digitaalinen arki -tutkimushanke) että tätä nuorempia (Yippee-tutkimus 2006). Tiedonkeruun päällekkäisyyksien välttämiseksi Nuorisobarometrin internet-kysymykset on rajattu muutama kiinnostaviin verkkopalveluiden muotoihin sekä niihin liittyvään ajan- ja rahankäyttöön.

Keskeinen internetin käyttöön liittyvä tieto on joka tapauksessa internetissä vietetty kokonaisaika, joka selvitettiin kysymällä kuinka monta tuntia vastaaja on käyttänyt internetiä viimeksi kuluneen viikon aikana (kuvio 63). Kaikkien vastaajien internetin käytön keskiarvo viikossa on 10,2 tuntia, naisilla 8,4 ja miehillä 12,1 tuntia.³³ Keskiarvo on usein käyttökel-poinen tapa tiivistää tietoa, mutta samalla se hukkaa informaatiota, minkä takia kuviossa 63 esitetään myös jakaumat internetin käyttöma-rien mukaan luoduissa luokissa.

Varsinaisia suurkuluttajia, yli 20 tuntia viikossa, eli keskimäärin vähintään 3 tuntia päivässä internetiä käyttäviä, on 11 prosenttia. Yli 10 tuntia käyttäviä on noin neljännes, ja yli

5 tuntia viikossa internetiä käyttäviä on noin puolet vastaajista. Internetin käyttö on nopeasti levinnyt käytännössä lähes kaikkia koskettavaksi kansalaistaidoksi. Vähintään tunnin verran sitä sanoo edellisen viikon aikana käyttäneensä 95 prosenttia nuorista.

Ei liene kovin yllättävää, että nuoret miehet viettävät naisia enemmän aikaa internetissä. Ikäryhmittäisen tarkastelun mukaan alle 20-vuotiaiden netinkäyttö on hieman vähäisempää kuin vanhempien mutta sen jälkeen iän mukaiset erot ovat melko pieniä. Kolmeakymppiä lähestyvien kohdalla myös perhe-elämä saattaa nuorempia enemmän vaikuttaa ajankäyttöön. Yksin asuvat viettävätkin selvästi enemmän aikaa internetissä kuin avio- tai avoliitossa asuvat, ja lapsettomat parit enemmän kuin lapsia saaneet.

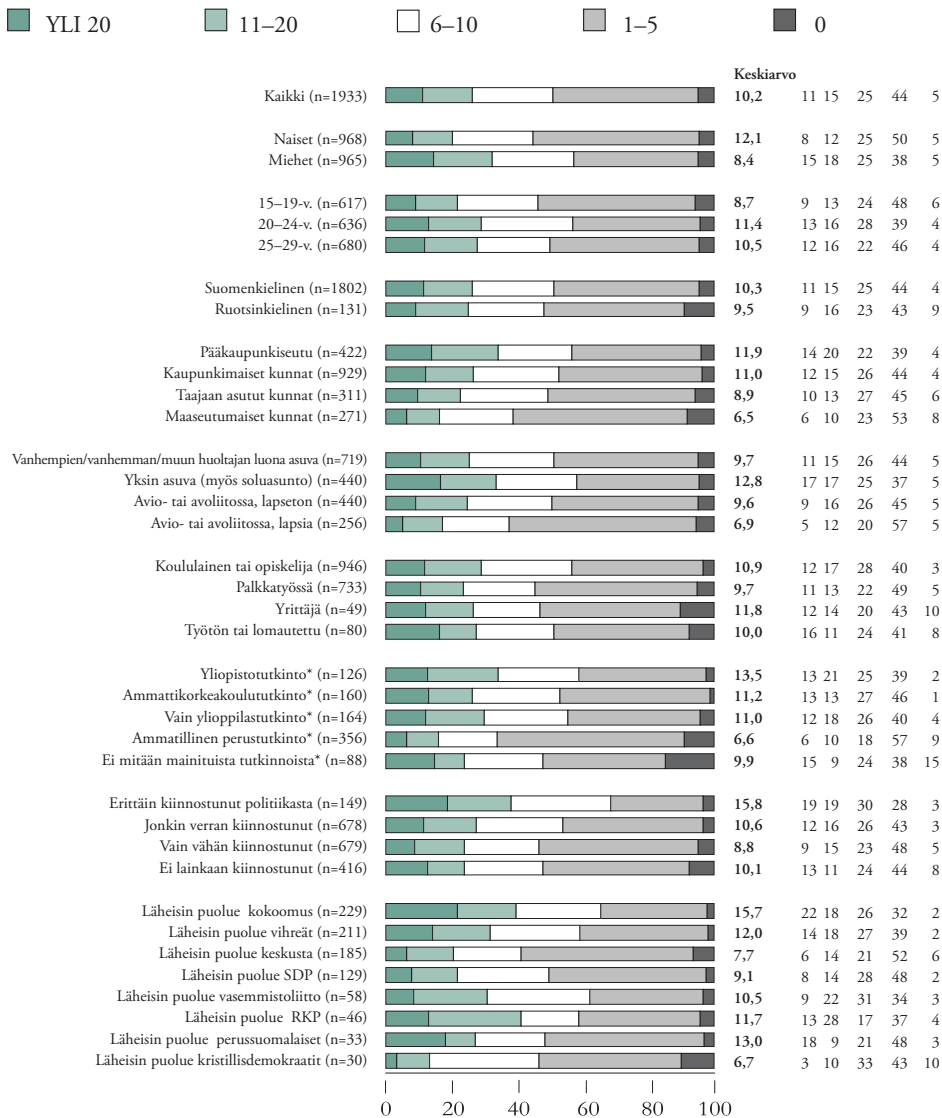
Kuntatyyppien yhteys internetin käyttöön on selvä, ja maaseutumaisissa kunnissa asuvien nuorten netinkäyttö huomattavasti vähäisempää kuin kaupunkilaisten. Myös koulutustaustan yhteys on voimakas: korkeasti koulutetut nuoret käyttävät internetiä eniten, ja ammatillisen perustutkinnon suorittaneet vähiten. Vailla mitään peruskoulun jälkeisiä tutkintoja olevien nuorten netinkäyttö puolestaan on lähellä keskimääräistä tasoa. Pääasiallisella toiminnalla ei juuri ole yhteyttä internetin käyttömääriin: opiskelijat, työssäkäyvät ja työttömät käyttävät nettiä suunnilleen yhtä paljon.

Puoluekannan ja politiikasta kiinnostuneisuuden yhteys internetissä vietettyyn aikaan on yllättävänkin voimakas. Poliitiikasta erittäin kiinnostuneet nuoret erottautuvat myös erittäin aktiivisina internetin käyttäjinä, samoin puoluekannaltaan lähellä kokoomusta, vihreitä tai RKP:tä olevat. SDP:n ja ennen kaikkea keskustan kannattajat puolestaan sanovat käyttävänsä nettiä keskimääräistä vähemmän. Äänestysaikomuksilla ja netin käyttömäärillä ei sen sijaan ole yhteyttä keskenään.

KÄYTETTY NETTIPALVELUT

Kuviosta 64 nähdään selvästi erilaisten verkkopalveluiden käytön sukupuolittuneisuus. Pojat

Kuvio 63 ”KUINKA MONTA TUNTIA OLET KÄYTTÄNYT INTERNETIÄ
VIIMEKSI KULUNEEN VIIKON AIKANA?” (TUNNEISSA)

pelaavat enemmän kuin tytöt, jotka puolestaan käyttävät internetiä poikia enemmän kommunikointiin. Poikien peli-into näkyy sekä World of Warcraftin kaltaisten virtuaalimaailmapelien että nettipokerin ja muiden rahapelien käytössä. Tytöt puolestaan ovat hieman poikia aktiivisempia käyttämään sekä yhteisöisivuja kuten IRC-Galleriaa tai Facebookia että sosiaalisia virtuaalimaailmoja kuten Habboa.³⁴

Kuvion 64 eri nettipalveluiden käyttö on luonnollisesti kasautuvaa. Vain yhtä mainituista palveluista oli viimeisen viikon aikana käyttänyt 36 prosenttia, kahta 24 prosenttia, kolmea 10 prosenttia ja useampaa kuin kolmea eri palvelua 5 prosenttia haastatelluista nuorista. 25 prosenttia ei ollut käyttänyt ainoatakaan mainituista palveluista.

Kuvion 65 ympyräkaaviot esittävät eri verkkopalveluissa käytetyn ajan osuuksia koko internetissä käytetystä ajasta. Kysytyt seitsemän erilaista nettipalveluiden tyyppiä kattavat yhteensä 42 prosenttia koko nettiajasta. Vaikka suurin osa jääkin ulkopuolelle, on 42 prosentin osuus yllättävän suuri ottaen huomioon, ettei siihen sisälly sellaisia internetin perustoimintoja kuin sähköpostit, blogit, hakukoneet, uutisten lukeminen, vertaisverkot, nettioستaminen tai keskustelupalstat.

Ajankäytön jakaumassa on huomionarvoista, että yhteisöisivustot (kuten Facebook tai IRC-Galleria) yksin haukkaavat 21 prosentin viipaleen 15–29-vuotiaiden ikäryhmän nettiajankäytöstä, mikä on yhtä paljon kuin kaikkiin muihin kysyttyihin verkkopalveluihin käytetty aika yhteensä. Sosiaaliset virtuaalimaailmat (kuten Habbo) ja pelilliset virtuaalimaailmat (kuten World of Warcraft) vievät kumpikin kokonaisuajasta netissä 4 prosenttia, muut verkkopelit 6 prosenttia ja nettipokeri 2 prosenttia. Kunnallinen verkkonuoisotyö jää vajaaseen prosenttiin ja muut kunnalliset verkkopalvelut vievät 5 prosenttia nettiajasta.

Tyttöjen ja poikien nettikäyttäytyminen on erilaista, ja ajankäytön jakautuminen eri verkkopalveluiden välillä on myös erittäin ikä-

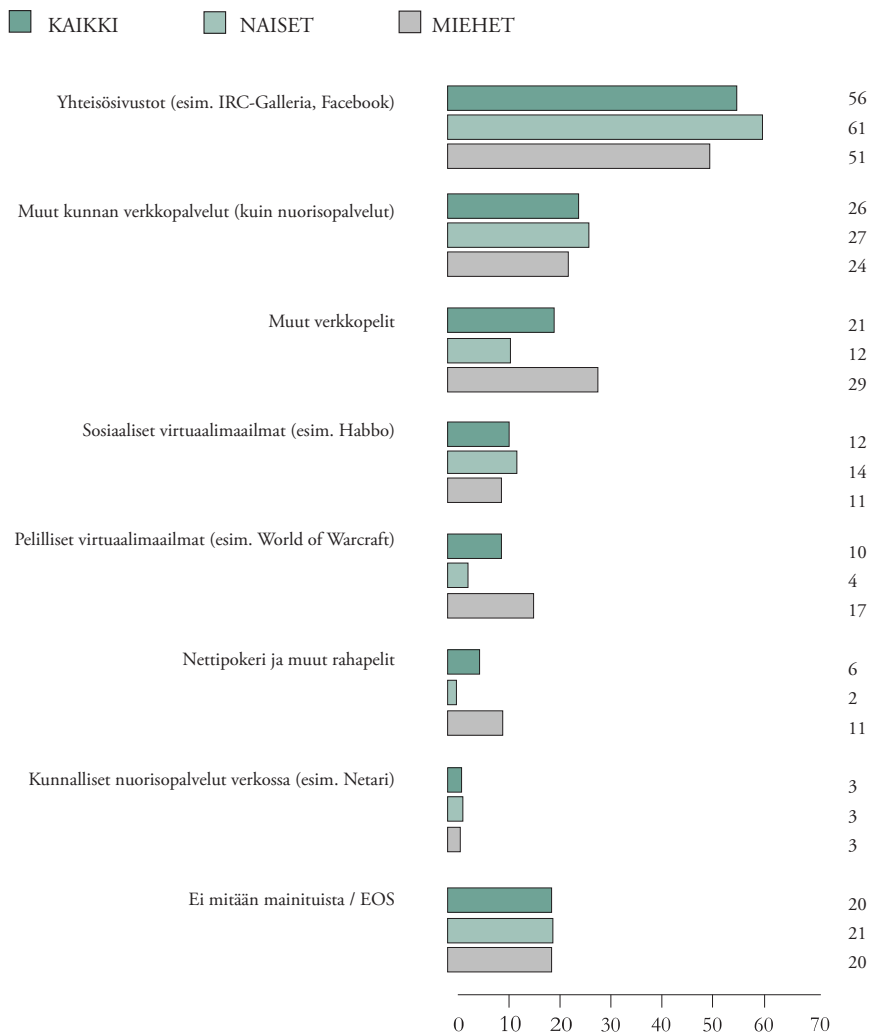
sidonnaista. Ajankäyttökaaviot kuviossa 65 havainnollistavat näitä eroja. Tyttöjen ajankäytöstä yhteisöisivustot vievät neljänneksen, pojilla vain 15 prosenttia (yhteenkuuluvuuden tunteista nettiyhteisöihin ks. kuvio 73). Poikien ajankäytöstä puolestaan kaikenlaiset pelit vievät suuremman osan.

Ikäryhmien välisessä tarkastelussa kiinnittää huomiota se, että sekä nettipelien että yhteisöisivustojen parissa vietetty aika vähenee nopeasti iän myötä. Vanhimmassa, 25–29-vuotiaiden ikäryhmässä jo 73 prosenttia netissä vietetystä ajasta ei kuulu mihinkään kysytyistä kategorioista. Nuorisobarometrin ikäryhmä onkin tavallaan tässä yhteydessä liian vanhaa, esimerkiksi suomalaiset Habbon käyttäjät ovat tuoreen selvityksen mukaan iältään keskimäärin noin 14-vuotiaita (Global Habbo Youth Survey 2008, 22). Nettipokeri on poikkeus tästä, sillä ajankäyttö sen parissa näyttää pysyvän osapuilleen samana myös yli 20-vuotiaiden ikäryhmissä.

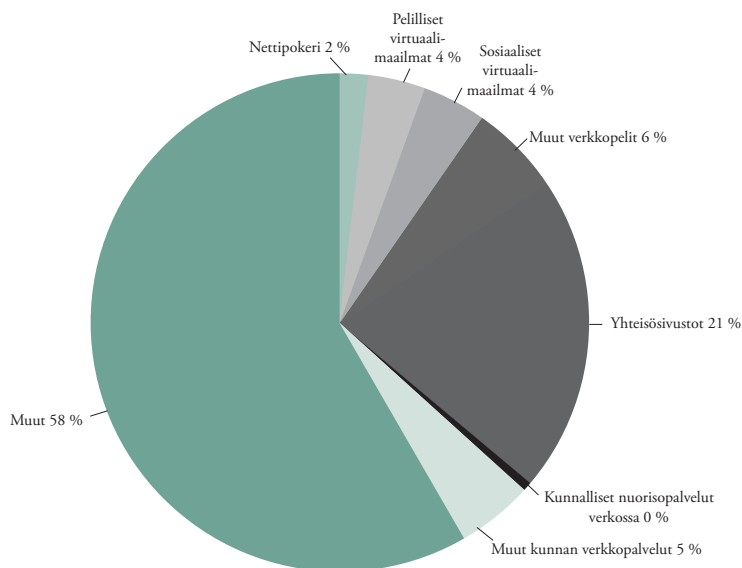
Täytyy huomioda, että kuvio 65 kertoo osuudet kaikkien vastaajien koko internetin käyttöajasta. Mukana laskuissa ovat siis myös ne, jotka eivät ole käyttäneet kyseisiä verkkopalveluita lainkaan. Jos tarkastellaan eri verkkopalveluiden osuuksia kokonaisuajasta internetissä vain niiden kohdalla, joilla todella on kokemusta kyseisistä palveluista, saadaankin aivan toisenlainen kuva (kuvio 66).

Eniten aikaa käyttäjältään vievät pelilliset virtuaalimaailmat, joita pelanneiden nettiajasta lähes puolet (46 prosenttia) on kulunut niiden parissa. Peräti 15 prosenttia World of Warcraftia tai muita virtuaalipelimaailmoja käyttäneistä sanoo niiden vieneen koko heidän netissä käyttämänsä ajan. Yhteisöisivustot (kuten Facebook) ovat vieneet niitä käyttäneiden internetin käytöstä 35 prosenttia, noin joka kymmenennellä heistä tämä netinkäyttömuoto on ainoa. Sosiaaliset virtuaalimaailmat (kuten Habbo) vei käyttäjiensä kokonaisnettiajasta 33 prosenttia, nettipokeri ja muut rahapelit 29 prosenttia ja muut verkkopelit 28 prosenttia. Suurinta osaa

Kuvio 64 ”MITÄ SEURAAVIA VERKKOPALVELUITA OLET KÄYTTÄNYT
VIIMEKSI KULUNEEN VIIKON AIKANA?” (%)

Kuvio 65a KAIKKIEN VASTAAJIEN KOKO INTERNETISSÄ KÄYTTÄMÄN AJAN JAKAUTUMINEN ERI VERKKOPALVELUIDEN KESKEN. (%)

verkkopalveluista käyttää siis vain pieni vähemmistö nuorista, mutta yksittäisen käyttäjän kohdalla kyseinen palvelu voi olla erittäin tärkeä osa hänen ajankäyttöään.

Erilaisten verkkopalveluiden käyttäjien tarkastelu sen mukaan, kuinka paljon he kokonaisuudessaan käyttävät internetiä, kertoo pelillisissä virtuaalimaailmoissa viihtyvien (keskiarvo 18 h viikossa) ja muiden verkkopelien pelaajien (16 h) olevan kovimpia netinkäyttäjiä. Kun virtuaalipelien vielä tiedetään haukkaavan leijonanosan käyttäjiensä netissä viettämästä kokonaisajasta (kuvio 66), vaikuttavat ne varsin aikaa vieviltä harrastuksilta.

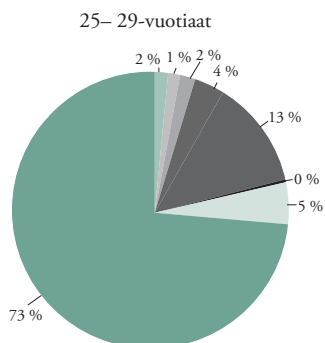
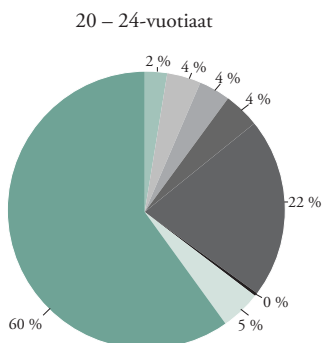
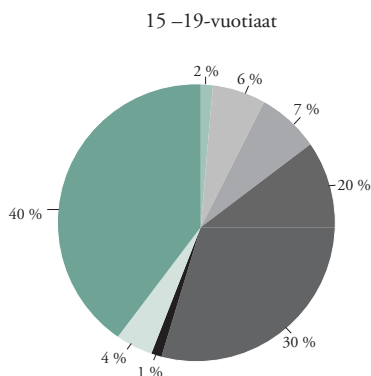
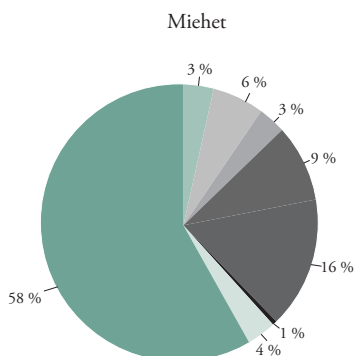
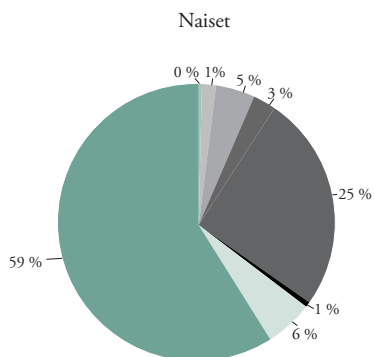
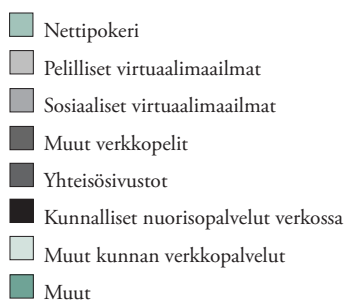
NETTIPALVELUIDEN KÄYTÖN ALOITTAMISIKÄ

Eri nettipalveluita käyttäviltä kysyttiin myös sitä, kuinka kauan he ovat vuosina mitaten käyttäneet kyseisiä palveluita. Vastaajien ikä-

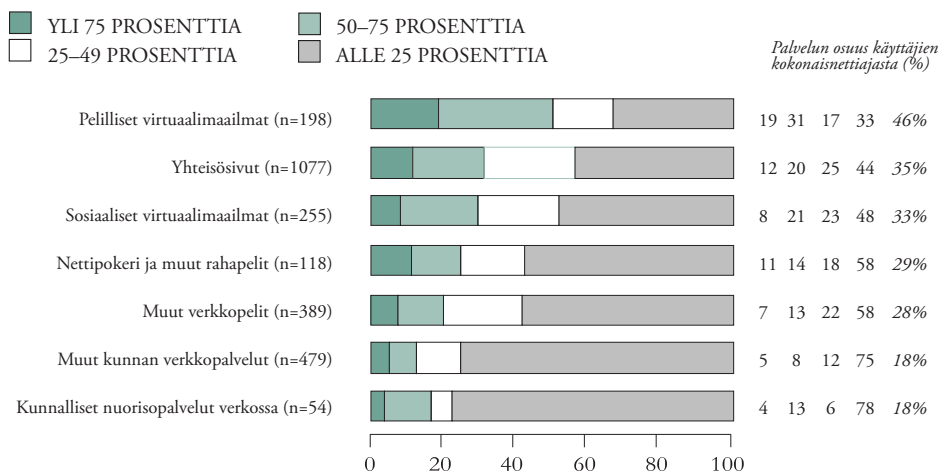
jakauman takia aika vuosissa ei ole kaikkein kiinnostavin tieto, sillä 15-vuotiaat ovat ehtineet käyttää jotain palvelua jo ikänsä takia vähemmän aikaa kuin 29-vuotiaat. Siksi palvelun käyttövuodet on vähennetty vastaajien iästä sen selvittämiseksi, mikä on kunkin nettipalvelun kohdalla tyypillinen ikä aloittaa sen käyttö. Tuloksia lukiessa kannattaa myös muistaa internetin nopea muutosvauhti: Nuorisobarometrin vanhimpien haastateltujen ollessa teini-iässä oli netin käyttö paljon vähäisempää eikä suurinta osaa mainituista verkkopalveluista ollut olemassakaan.

Kuviosta 67 nähdään, että keskimäärin nuorimpana aloitetaan verkkopelien ja vanhimpana nettipokerin tai muiden rahapelien parissa. Todelliset aloittamisiät kaikkien kyseisten palveluiden käyttäjien parissa ovat todennäköisesti matalampia johtuen Nuorisobarometrin 15–29 vuoden ikäjakaumasta.

Kuvio 65b INTERNETISSÄ KÄYTETYN AJAN JAKAUTUMINEN
VERKKOPALVELUIDEN KESKEN. (%)

Kuvio 66 ERI NETTIPALVELUIDEN OSUUS KÄYTTÄJIENSÄ KOKO INTERNETISSÄ VIETTÄMÄSTÄ AJASTA. (%)

Suuri osa vastaajista on aloittanut nettipalveluiden käytön varsin nuorena, jopa alle kymmenvuotiaina. Rahapelien muita korkeammasta aloittamisikästä huolimatta noin kolmannes niiden käyttäjistä sanoo aloittaneensa alaikäisenä. Tällä hetkellä suomalaiset saavat pelata vain ulkomaisilla sivustoilla, ja jos ehdotetulle kansalliselle nettipokerille asetettaisiin 18 vuoden ikäraja, se näyttäisi rajaavan suhteellisen suuren joukon pelaajista ulkopuolelleen.³⁵

RAHANKÄYTTÖ NETTIPALVELUIHIN

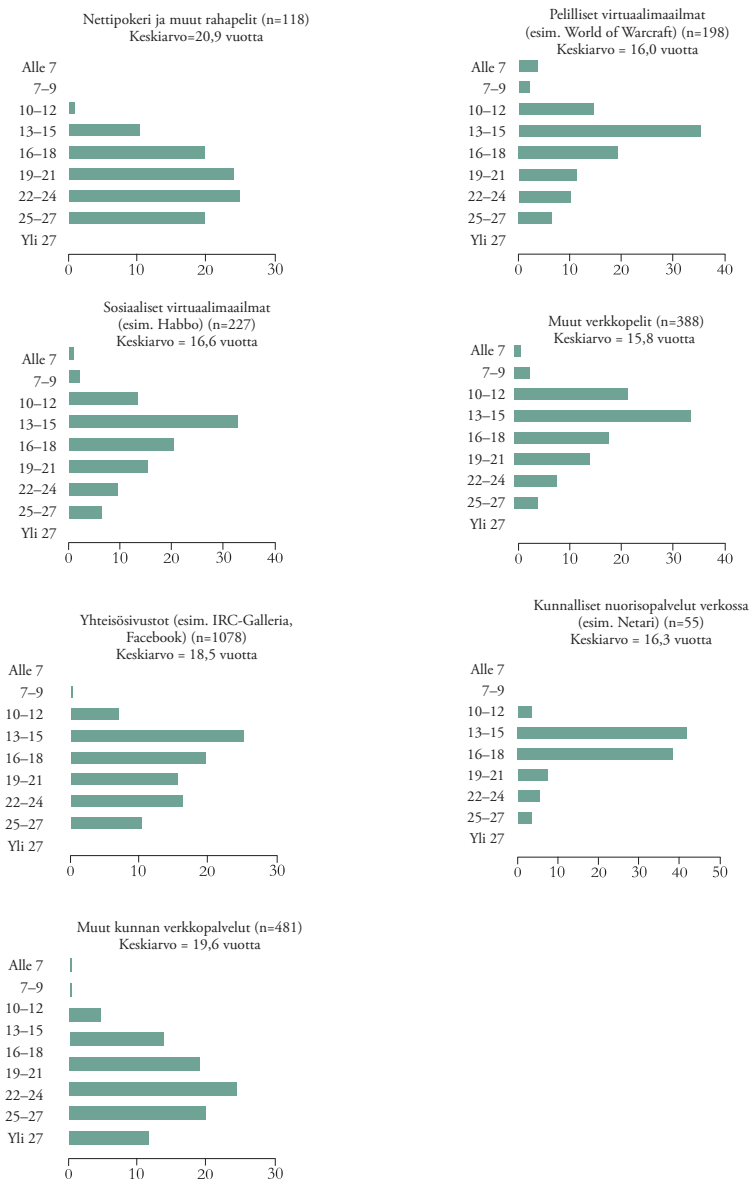
Kyselyssä selvitettiin myös nettipalveluihin käytettyä rahamääriä. Edellisen kuukauden kulutusta kysyttiin niiltä, jotka olivat käyttäneet ainakin jotakin kuviossa 64 mainituista palveluista edellisen viikon aikana. Kuviossa 68 esitetyt rahasummat näyttävät pääosin pieniltä. Poikien tyttöjä suurempi rahanmeno nettipalveluihin on siinä mielessä ymmärrettävää, että tyttöjen suosimilla yhteisösivustoilla kulutus on pienempää kuin nettipokerissa tai pelillisissä virtuaalimaailmoissa. Tosin esimerkiksi Habboon, jonka käyttäjistä pieni enemmistö on tyttöjä, saa rajoituksista huolimatta halutessaan myös

rahaa kulumaan. Niillä hieman yli 10 prosentilla nuorista, joita voi yli 20 tunnin viikoittaisella netinkäytöllään jo pitää netin suurkuluttajina, on myös rahankulutus selvästi suurempaa kuin muilla.³⁶

EPÄVARMUUS JA TURVATTOMUUS

Nuorten epävarmuuden tai turvattomuuden kokemuksia selvitettiin 13 kysymyksellä, joista kaksi, energian riittävyys ja maailmantalous, oli uusia (kuvio 69). Selvitettyjen aiheiden voi karkeasti ottaen katsoa jakautuvan kahteen luokkaan: yksilöllisiin ja yhteiskunnallisiin/globalleihin. Näin eri mittakaavan huolenaisten vertaamisen mielekkyyden voi kyseenalaistaa, mutta niiden käsittelemistä yhdessä puolustaa se, että kysymys on kuitenkin jokaisen itse ko-

Kuvio 67 ERILAISTEN VERKKOPALVELUIDEN KÄYTTÄMISEN ALOITTAMISIKÄ. (JAKAUMA PROSENTTEINA.)

kemista turvattomuudentunteista, oli pa niiden syy kuinka suuri tai pieni, todellinen tai epäto- dellinen tahansa.

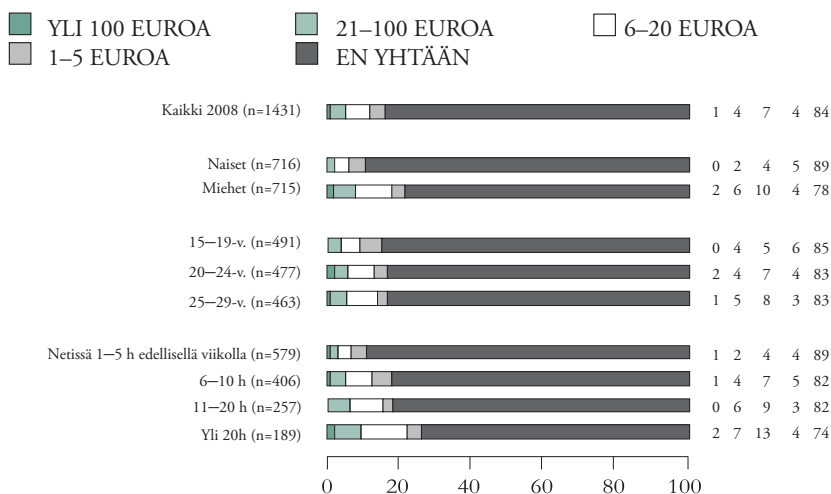
Kuviosta 69 nähdään, että nuorten suurim- mat epävarmuuden kokemukset liittyvät kysy- myksiin, jotka myös ovat mittakaavaltaan maa- ilmanlaajuisia: ilmastomuutokseen ja energian riittävyteen. Näihin globaaleihin teemoihin kytkeytyvät kiinteästi myös maailmantalous ja maailmanpoliittinen tilanne, joihin kohdistu- vat turvattomuudentunteet ovat jonkin verran vähäisempiä. Suoraan omaan ja lähimmäisten selviytymiseen liittyvistä epävarmuustekijöistä suurimpia ovat oma toimeentulo sekä perheen- jäsenten turvallisuus ja hyvinvointi.

Globaaleista kysymyksistä nuoret kokevat suhteellisen vähän epävarmuutta liittyen kan- sainväliseen terrorismista tai kulkutaudeista. Aukoton ei turvallisuudentunne näihinkään kysymykseen liittyen suinkaan ole. Erittäin vä- hän huolta terrorismia tai kulkutauteja kohtaan sanoo tuntevansa vain noin yksi vastaaja kuudes- ta, suunnilleen sama osuus, joka kokee ainakin melko paljon turvattomuutta niiden vuoksi.

Nuorten epävarmuuden ja turvattomuuden- tunteiden muutoksia viime vuosina tarkastellaan kuviossa 70. Myönteisenä kehityksenä voin ee pitää sitä, että suurimmasta osasta kysyttyjä asioita ei tunneta niin paljon epävarmuutta kuin vielä neljä vuotta sitten. Erityisesti ovat vähentyneet maailmanpoliittiseen tilanteeseen ja oman asuin ympäristön turvattomuuteen liit- tyvät huolet. Myös opiskelun tai työnsaannin takia turvattomuutta kokevien osuudet ovat vähentyneet. Kenties tässä näkyy laman jälken tasaisesti kohentunut nuorten työllisyystilanne, ja myös puheet uhkaavasta työvoimapulasta, jonka voi tulkita avaavan uusia mahdollisuuksia työmarkkinoille astuville nuorille.

Suurin turvattomuuden kasvu liittyy ihmisi- sestä johtuvaan ilmastomuutokseen. Asia on ollut erittäin paljon esillä viime aikoina, mikä näkyy myös nuorten kasvaneena huolena. Nyt enää joka neljäs nuori sanoo kokevansa vain vähän huolta ilmastomuutoksesta, kun vielä kaksi vuotta sitten huolettomia oli yli kolman- nes. Vuonna 2007 tehdyssä kyselytutkimuksessa selvä enemmistö nuorista oli sitä mieltä, että

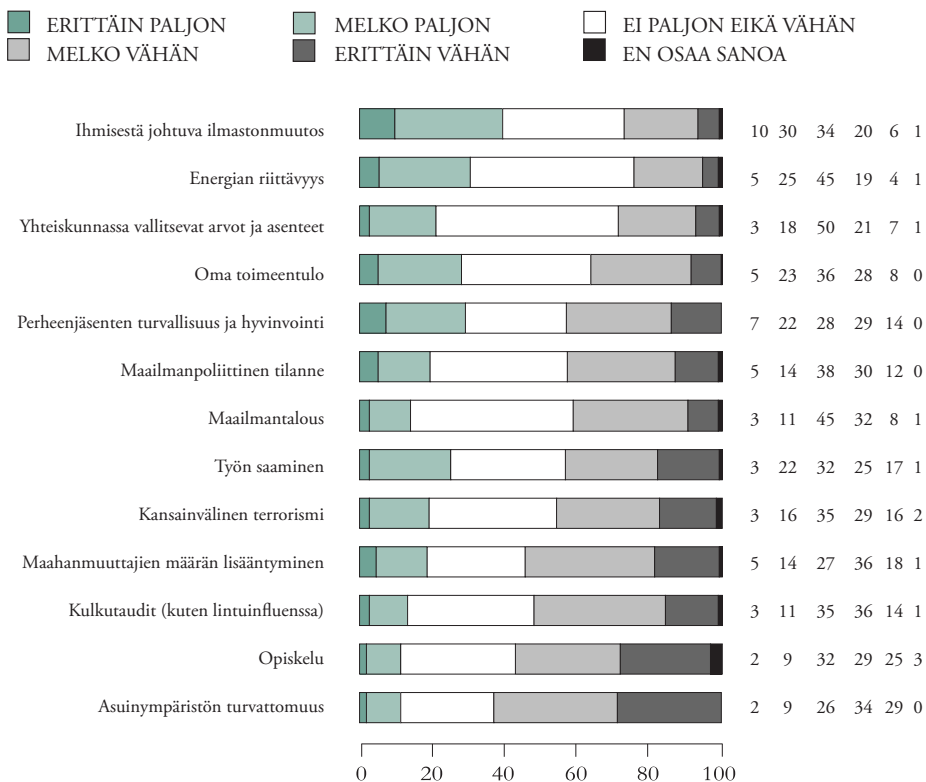
Kuvio 68 RAHANKÄYTTÖ VERKKOPALVELUISSA* EDELLISEN KUUKAUDEN AIKANA. (%)

* Verkkopalveluilla tarkoitetaan kuviossa 64 mainittuja palveluita.

Kuvio 69

”KUINKA PALJON KOET EPÄVARMUUTTA TAI TURVATTOMUUTTA SEURAAVIEN ASIOIDEN TAKIA?” (%)

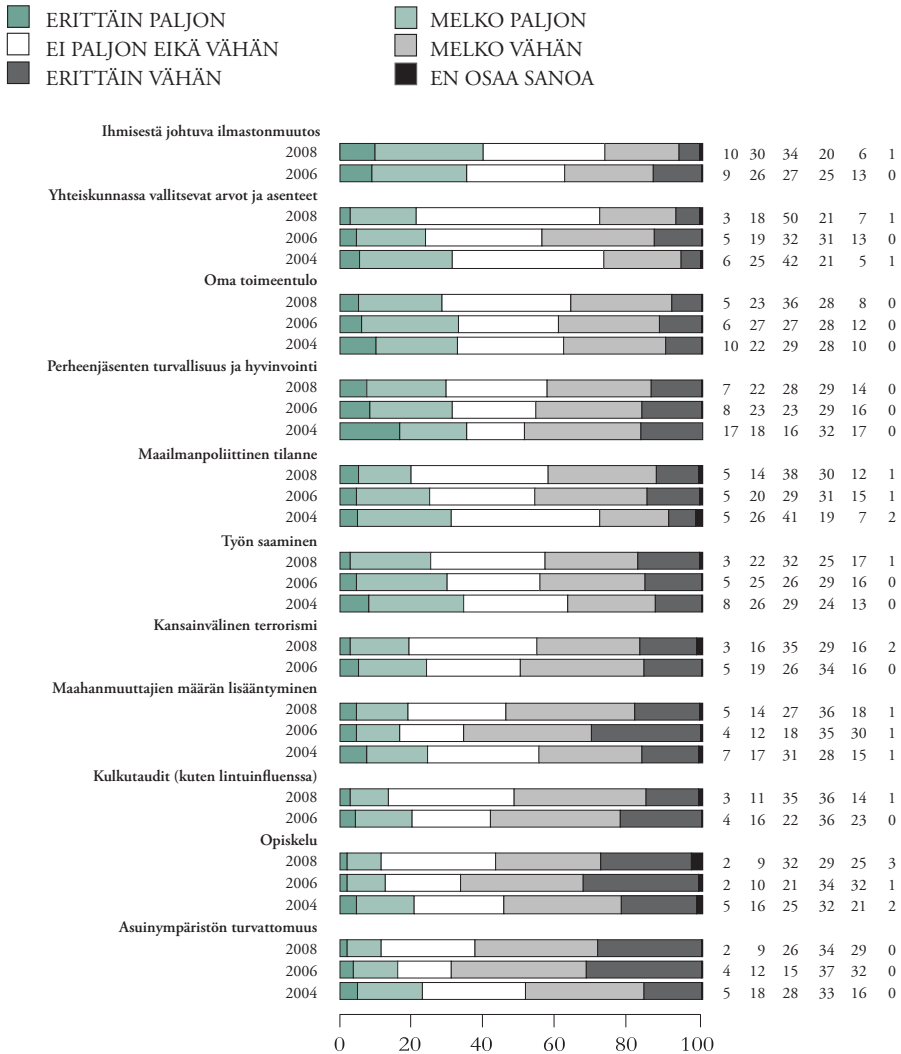

ilmastonmuutoksen torjuminen on tärkeämpää kuin mikään muu poliittinen kysymys (Paakkunainen & Myllyniemi 2007, 35).

Vuonna 2006 tehdyssä kansainvälisessä vertailussa suomalaisnuorten huoli ympäristöstä osoittautui kuitenkin olevan matalammalla tasolla kuin muissa kehittyneissä maissa. PISA-kyselyyn perustuvassa vertailussa suomalaisnuorten huoli ympäristökysymyksistä³⁷ oli pienintä kaikista mukana olleista 30 OECD-maasta. Kaikkien pohjoismaiden nuoret olivat

huolestuneisuuslistan hännillä. Tutkimuksessa mitattiin myös sitä, pelkäävätkö koululaiset ympäristöongelmien olevan pahempia 20 vuoden kuluttua vai suhtautuvatko he luottavaisesti tulevaisuuteen. Tässä vertailussa suomalaiset sijoittuivat keskivaiheille. Osin erot kuvastavat myös erilaisia olosuhteita: suomalaisnuoret ovat eniten huolissaan ilman saastumisesta, kun taas Meksikon ja Australian nuoret kantavat suurta huolta veden puutteesta. (Tilastokeskus 2008; Ängeslevä 2008.)

Kuvio 70 ”KUINKA PALJON KOET EPÄVARMUUTTA TAI TURVATTOMUUTTA SEURAAVIEN ASIOIDEN TAKIA?” (%)

* Vuonna 2008 kysymykseen oli vain 256 vastaajaa, sillä kysymyslomaketta lyhennettiin kesken haastattelujen.

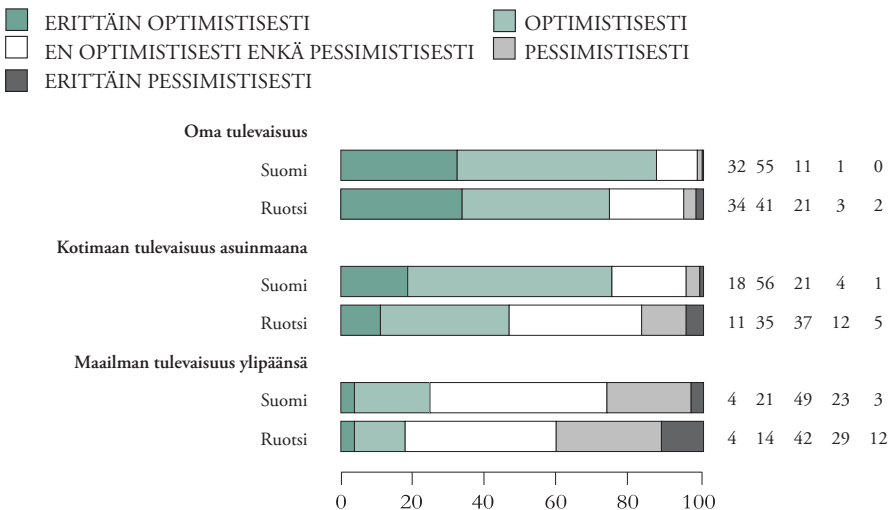
TULEVAISUUS

Nuorten uskoa tulevaisuuteen selvitetiin kysymällä kuinka optimistisesti tai pessimistisesti he siihen suhtautuvat. Kysymys jaettiin omaan tulevaisuuteen, Suomen tulevaisuuteen asuinmaana ja maailman tulevaisuuteen ylipäänsä. Kuvioon 71 kootuista tuloksista voi havaita nuorten suhtautuvan valoisammin omaan tulevaisuuteensa (optimistisia 87 prosenttia) kuin kotimaansa tulevaisuuteen (optimistisia 74 prosenttia). Maailman tulevaisuuteen ylipäänsä alle 30-vuotiaat suhtautuvat jo huomattavasti pessimistisemmin vain neljänneksen suomalaisnuorista katsoessa sitä optimistisesti. Kysymys esitettiin nyt Nuorisobarometrissa ensimmäistä kertaa, joten ajallista vertailua tulevaisuudennäkymien kehityksen suunnasta ei ole. Nuorten pessimismissä maailman tulevaisuutta kohtaan näkyy (mahdollisen kyynisyyden lisäksi) varmasti aitoa huolta, joten tulos on syytä panna merkille. Kiinnostava jatkokysymys on myös se, kuinka tämä pessimismi kanavoituu toiminnaksi.

Kysymys optimismista tai pessimismistä tulevaisuutta kohtaan esitettiin samassa muodossa ja samoin vastausvaihtoehdoin myös Ruotsin Ungdomsstyrelsenin kyselyssä vuodelta 2007.³⁸ Kuvion 71 vertailussa huomiota herättävä asia on se, että suomalaisnuorten tulevaisuuskuva vaikuttaa selvästi optimistisemmalla kuin ruotsalaisnuorten, varsinkin mitä tulee oman maan ja koko maailman tulevaisuuteen.³⁹ Oman tulevaisuuden kohdalla erot ovat pienemmät, mutta myös siihen suomalaisnuoret suhtautuvat hieman ruotsalaisnuoria optimistisemmin. Myönteinen asenne tulevaisuuteen lienee yksinomaan positiivinen asia – jos se ei perustu silmien sulkemiseen tosiasioilta. Varsinkaan maailman tulevaisuuden pohdinnassa ei ole kyse vain asenteesta, ja ruotsalaisnuorten pessimismin voi niin halutessaan tulkita myös valistuneisuudeksi.

Naisten ja miesten tulevaisuudenkuvien optimismissa ei ole eroja. Myös eri kuntatyypeissä ja lääneissä asuvat nuoret katsovat suunnilleen yhtä luottavaisesti tulevaisuuteen. Eri-ikäisten

Kuvio 71 KUINKA NUORET SUHTAUTUVAT TULEVAISUUTEEN (%) SUOMEN JA RUOTSIN VERTAILU, 16–29-VUOTIAAT.

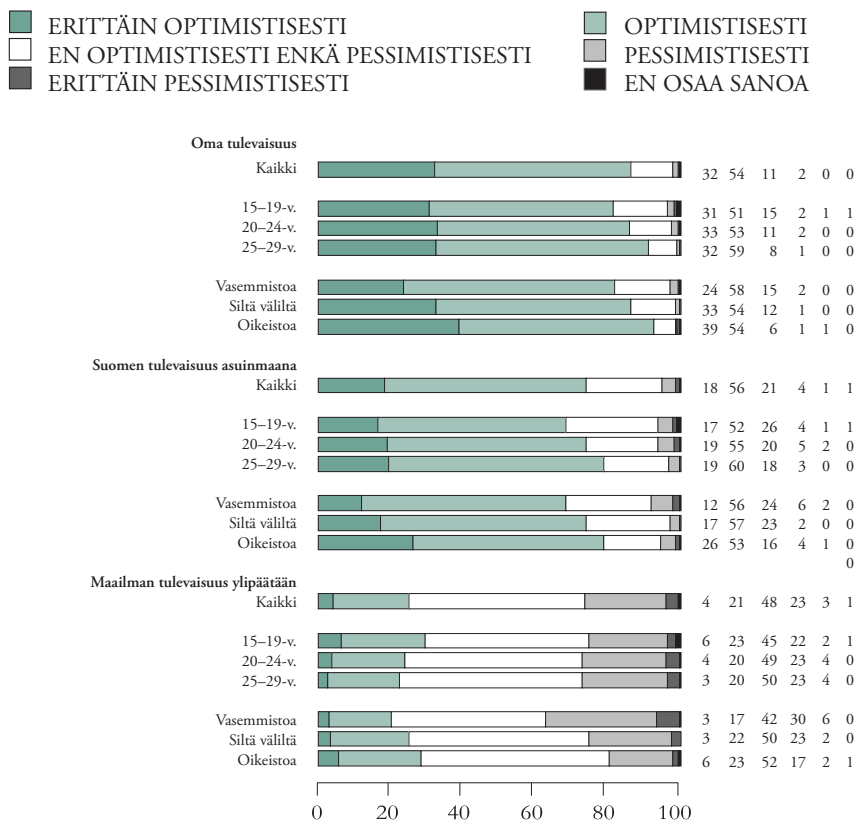
Ruotsin tietojen lähde: Unga med attityd. Ungdomsstyrelsen 2007.

nuorten vastauksissa sen sijaan on eroja: vanhimmat vastaajat ovat nuorempia optimistisempia liittyen omaan ja Suomen tulevaisuuteen, mutta pessimistisempiä mitä maailman tulevaisuuteen tulee (kuvio 72).

Puoluekannan mukaiset erot ovat melko suuria. Oman tulevaisuuden optimismin suhteen tosin ainoa tilastollisesti merkitsevä ero on perussuomalaisten suhteellinen pessimismi, mutta Suomen tulevaisuuteen asuinmaana eri puolueita kannattavat nuoret sen

sijaan suhtautuvat hyvin vaihtelevasti. Selvästi optimistisimpia ovat kokoomuksen ja RKP:n, pessimistisimpiä puolestaan vasemmistoliiton lähimmäksi puolueeseen kokevat nuoret. Maailman tulevaisuuden näkevät synkimpänä vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat, valoisimpana kokoomuksen ja keskustan kannattajat. Vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella erot tulevat selvästi näkyville: oikeistolaisiksi itsensä kokevat katsovat optimistisemmin tulevaisuuteen (kuvio 72).

Kuvio 72 NUORTEN SUHTAUTUMINEN TULEVAISUUTEEN. IÄN JA YHTEISKUNNALLISEN AJATTELUTAVAN MUKAINEN VERTAILU. (%)

YHTEENKUULUVUUS

Kysymys yhteenkuuluvuuden kiinteydestä erilaisiin sosiaalisiin yhteisöihin esitettiin Nuorisobarometrissa nyt toista kertaa. Kuviossa 73 esitetään kaikki kyselyssä esitetyt yhteisöt yhteenkuuluvuuden kiinteyden mukaisessa järjestyksessä, kuviossa 74 puolestaan ne, joista on olemassa vertailutieto neljän vuoden takaa vuodelta 2004.

Yhteenkuuluvuuden tunne kertoo paitsi sosiaalisten siteiden vahvuudesta, myös luottamuksesta muihin toimijoihin. Yhteenkuuluvuuden kiinteyks kertoo myös samastumisesta ja identiteetistä, ja jonkinlaista me-henkeä voi pitää tärkeänä kaiken yhteisöllisyyden, sekä myös osallisuuden, yhteistyön ja kansalaistoiminnan kannalta.

Nuorten vastauksissa erottuu viisi sosiaalista yksikköä, joihin yhteenkuuluvuus on kiinteintä. Selvästi kiinteimmäksi yhteys koetaan perheeseen ja ystäväpiiriin. Seuraavaksi voimakkainta yhteenkuuluvuus on sukuun, koulu-/työyhteisöön ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Muut kysytyt yhteisöt jäävät selvästi jälkeen näistä viidestä, joita voikin pitää sosiaalisina perusyksikköinä.

Nuoret tuntevat kiinteämpää yhteenkuuluvuutta Pohjoismaihin kuin Eurooppaan. Vielä matalammalla tasolla yhteenkuuluvuuden tunne on suhteessa Euroopan unioniin vain yhden viidestä kokiessa sen edes melko kiinteäksi. Merkille pantavaa on, että myös yhteenkuuluvuuden tunne globaaliin yhteisöön on kiinteämpää kuin Euroopan unioniin.

Kaupunkiin tai kuntaan kuulutaan kiinteämmin kuin maakuntaan tai muuhun alueeseen Suomessa. Yhteenkuuluvuuden tunne kaupunginosaan tai kylään on vielä tätäkin heikompaa. Myös nettiyhteisöihin kuulumisen on varsin löyhää, vain joka viides kokee yhteenkuuluvuuden edes melko kiinteäksi suhteessa eniten käyttämäänsä nettiyhteisöön.

Kuviosta 74 nähdään, että verrattuna neljän

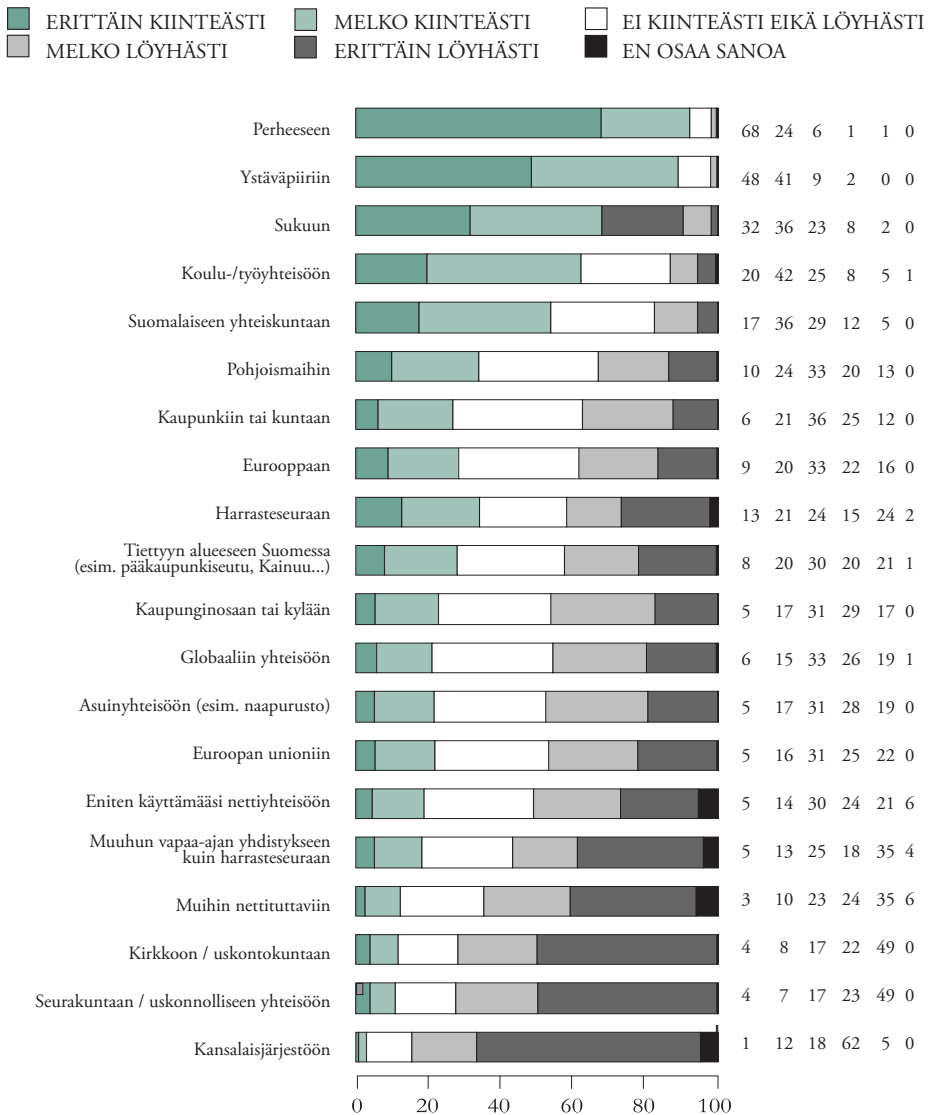
vuoden takaiseen tilanteeseen tuntevat nuoret vähemmän yhteenkuuluvuutta lähes kaikkiin kysyttyihin yhteisöihin. Pudotus on ollut pientä tai olematonta suhteessa perheeseen, koulu-/työyhteisöön sekä Euroopan unioniin. Erityisen paljon puolestaan on löyhtynyt nuorten yhteenkuuluvuuden tunne harrasteseuroihin ja muihin vapaa-ajan yhdistyksiin. Vertailututkimusten mukaan jossain järjestössä tai seurassa toimivien nuorten osuus on pysynyt suunnilleen samalla tasolla, hieman yli 50 prosentissa (Nurmela 1998; Pehkonen 2001; Paakkunainen 2007). Järjestötoiminnan luonteen tai intensiteetin muutoksista ei ole yhtä tarkkaa tietoa, ja ainakin tämä Nuorisobarometrin tulos antaa viitteen järjestöissä syntyvien sosiaalisten siteiden löyhymisestä.

Myöskään kuviossa 74 havaittava entistä löyhempi yhteenkuuluvuus ystäväpiiriin ei johdu ystävien vähenemisestä, tai siitä, että heitä tavattaisiin entistä harvemmin. Päinvastoin, sekä ystävien määrä että heidän tapaamisensa ja muu yhteydenpito (esim. puhelimella tai sähköpostilla) on kyselyiden mukaan pikemminkin kasvusuunnassa (Myllyniemi 2007, 92–100). Kuviosta 76 nähdään, että myös ajan viettäminen ystävien ja kavereiden kanssa on nuorten mielestä entistä tärkeämpää.

Näiden havaintojen voi tulkita tukevan postmodernin yhteiskunnan tutkijoiden tulokintoja sosiaalisuuden muutoksista. Joustava postmoderni yhteisöllisyys ja perinteisen yhteisöllisyyden hämärtyminen ovat piirteitä, jotka on liitetty varsinkin nuorisokulttuuriseen muutokseen. Sosiaaliset tarpeet sinänsä eivät ole muuttuneet, ystävät ja heidän kanssaan vietetty aika on nuorille tärkeää, mutta syntyvät yhteisöt ovat sosiaaliselta sitovuudeltaan löyhempiä, niistä irtautuminen ja niiden vaihtaminen on helpompaa, mikä mahdollisesti näkyy kyselytutkimuksissa yhteenkuuluvaisuuden tunteen löyhentymisenä.⁴⁰

Myös muut kuvion 76 muutokset sopivat kuvaan atomisoituvasta sukupolvea (Salasuo 2007). Suku, naapurusto, järjestöt – tai edes

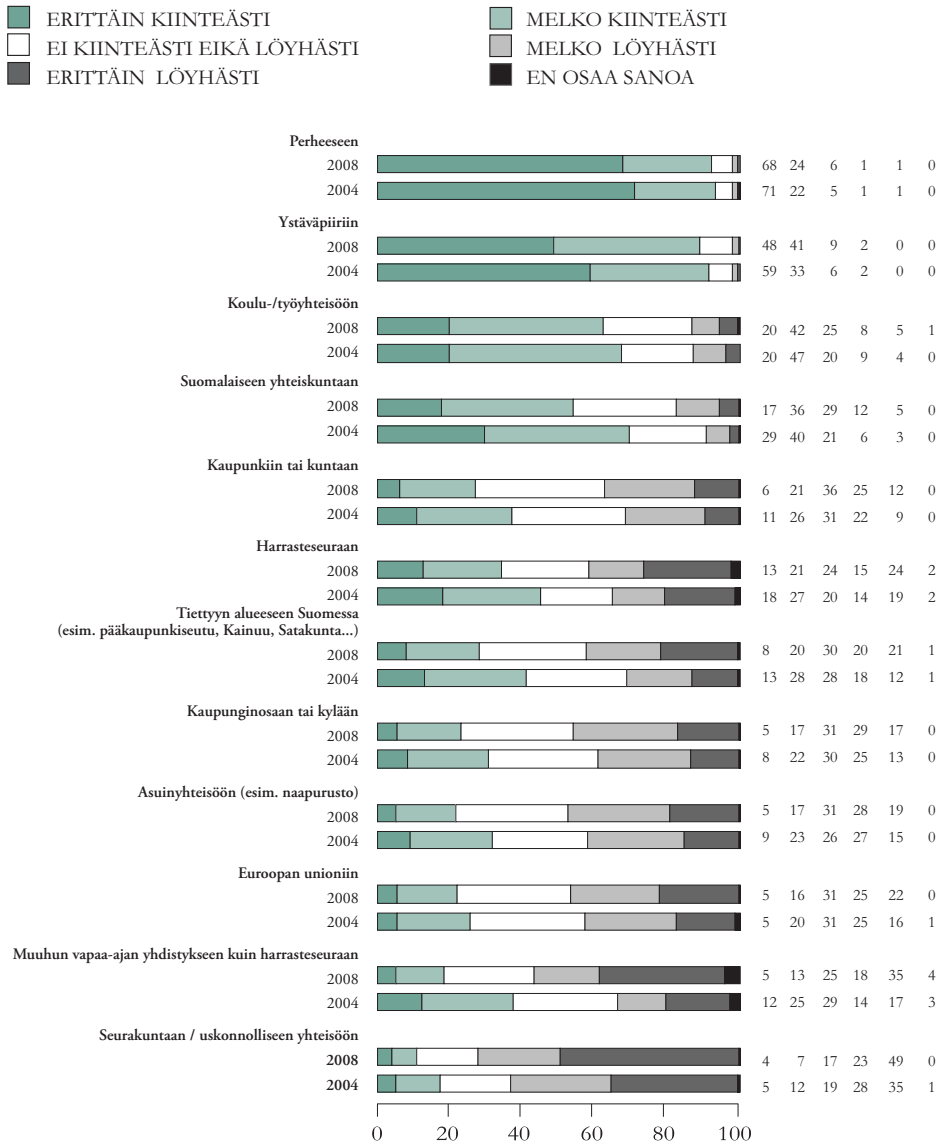
Kuvio 73 ”KUINKA KIINTEÄSTI TUNNET KUULUVASI SEURAABIIN?” (%)

suomalainen yhteiskunta eivät toimi samanlaisina kiinnekohtina kuin ennen. Myös alueellinen yhteenkuuluvuuden tunne on heikentynyt.

Tämä pätee niin suhteessa asuinyhteisöön, kaupunginosaan tai kylään, kaupunkiin tai kuntaan kuin johonkin tiettyyn alueeseen Suomessa.

Kuvio 74 ”KUINKA KIINTEÄSTI TUNNET KUULUVASI SEURAAVIIN?”
VERTAILU 2004 JA 2008. (%)

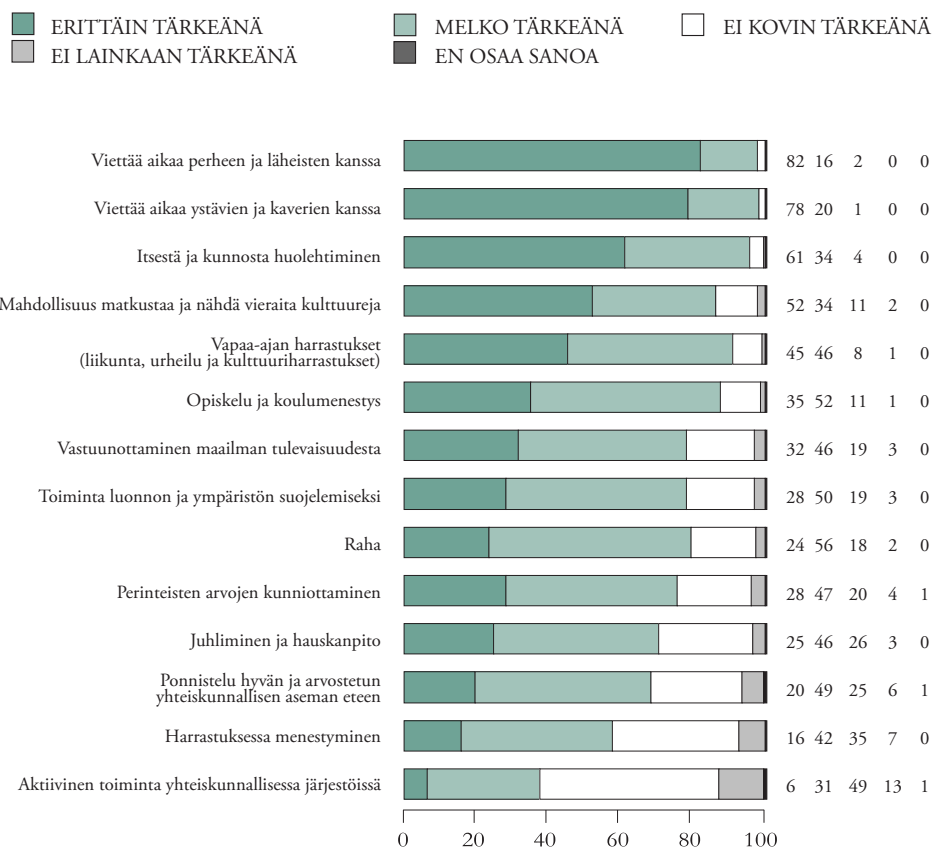
ASIOIDEN TÄRKEYS

Kysyttäessä nuorilta kuinka tärkeänä he pitävät erilaisia asioita saadaan kuvion 75 lista elämän tärkeysjärjestyksistä. Kysytty asioiden luettelo ei ole kattava, mutta piirtää kyllä kokonaisuutena suuntaa-antavan kuvan nuorten tämän hetken arvotuksista, ainakin julkilausutuista sellaisista. Perheen ja muiden läheisten kanssa vietetty aika nousee kaikkein tärkeimmäksi asiaksi, heti perässään ystävien ja kavereiden kanssa vietetty aika. Näitä molempia pitää erittäin tärkeänä asiana noin neljä vastaajaa viidestä, vähintään

melko tärkeänä käytännössä kaikki.

Myös itsestä ja kunnosta huolehtimista pitää vähintään melko tärkeänä 95 prosenttia. Nämä tulokset ovat sopusoinnussa aiempien selvitysten kanssa. Vuonna 2005 Nuorisobarometrissa asiaa selvitettiin hieman eri muodossa,⁴¹ ja silloin tärkeimmiksi asioiksi nousivat rakkaus ja ihmis-suhteet sekä oma terveys (Myllyniemi 2005, 44). Vuoden 2007 Nuorisobarometrissa asioiden tärkeyttä ei kysytty suoraan, vaan tarkasteltiin eri elämäntilanteisiin ja elämään kaiken kaikkiaan tyytyväisyyden välisiä korrelaatioita. Myös näin laskennallisesti tutkittuna tärkeimmiksi asioiksi

Kuvio 75 ”KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA ASIOITA OMASSA ELÄMÄSSÄSI?” (%)

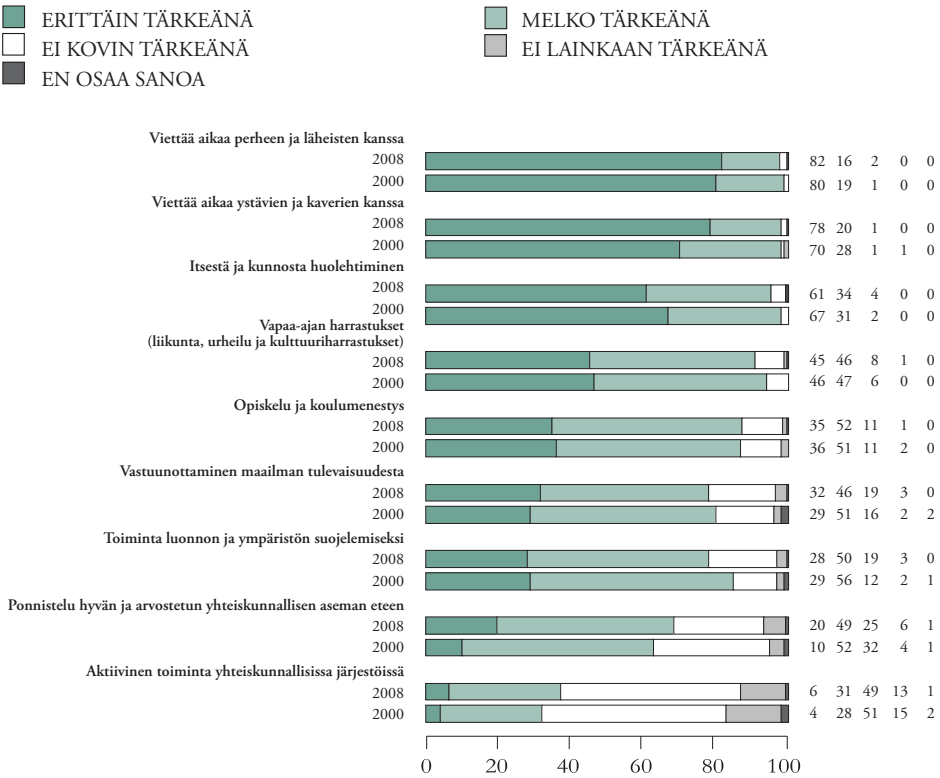
elämään tyytyväisyyden kannalta havaittiin ihmissuhteet ja terveydentila (Myllyniemi 2007, 110).

Osaan asioiden tärkeyttä mittaavista kysymyksistä on vertailutietoa vuoden 2000 Nuorisobarometrissa. Kuviossa 76 tuloksia vertaillaan soveltuvien osin kahdeksan vuoden takaiseen. Tärkeysjärjestykset näyttävät pysyneen varsin stabiileina, muutokset ovat enimmäkseen joko pieniä tai sitten niitä ei ole lainkaan. Aineistosta voi kyllä nähdä lievää siirtymää kohti ystävien ja kavereiden tärkeyden kasvua; ajan viettämistä heidän kanssaan piti vuonna 2000 erittäin tärkeänä 70 prosenttia, nyt 78 prosenttia.

Kuinka trendi ystävien kanssa vietetyn ajan tärkeyden kasvusta sitten sopii yhteen sen kanssa, että yhteenkuuluvaisuuden tunne ystäväpiiriin on löyhtymässä (kuvio 74)? Kenties muuttuvat sosiaalisuuden muodot, yksilöllistyminen ja nimenomaan nuoriin liitetty kevyen yhteisöllisyyden yleistymisen tulee näin näkyväksi myös kyselytutkimuksissa.

Vaikka nuorten huoli ihmisestä johtuvasta ilmastomuutoksesta kasvaa (kuvio 70), on ympäristön suojelemisen puolesta toimimisen tärkeys nuorten mielessä pikemminkin laskusuunnassa. Nämä kaksi asiaa eivät tosin ole aivan samoissa mittasuhteissa, ilmastomuutoksen

Kuvio 76 ”KUINKA TÄRKEÄNÄ PIDÄT SEURAAVIA ASIOITA OMASSA ELÄMÄSSÄSI?”
VERTAILU 2004 JA 2008. (%)

takia epävarmuutta kokevia on vähemmistö, kun taas toimintaa luonnon suojelemiseksi pitää tärkeänä tai erittäin tärkeänä useampi kuin kolme neljästä. Kysymysten välillä voidaankin havaita eräänlainen hierarkia. Viidennekselle niistä, jotka pitävät toimintaa ympäristön suojelemiseksi tärkeänä, ilmastonmuutos ei ole turvattomuuden aihe. Sen sijaan lähes kaikki ilmastonmuutoksesta huolta kantavat pitävät toimintaa ympäristön suojelemiseksi tärkeänä. Huolta ilmastonmuutoksesta voi siis tavallaan pitää vahvempana ympäristöajattelun osoitimenä kuin luonnonsuojelemisen pitämistä tärkeänä.

Suurimmat muutokset nuorten arvostuksissa on havaittavissa hyvän ja arvostetun yhteiskunnallisen aseman eteen ponnistelun tärkeudessa. Kun vuonna 2000 sitä piti erittäin tärkeänä joka kymmenes, nyt tätä mieltä on jo joka viides. Myös aktiivista toimintaa yhteiskunnallisissa järjestöissä pitää tärkeänä entistä useampi nuori. Yhteiskunnallinen järjestötoiminta koskettaa kuitenkin suhteellisen pientä joukkoa nuorista. Tässä sitä pitää tärkeänä reilu kolmannes nuorista. Muista tutkimuksista (Nurmela 1998; Pehkonen 2001; Paakkunainen 2007) tiedetään, että vaikka hieman yli puolet nuorista toimii jossakin järjestössä tai seurassa, valtaosa tästä toiminnasta tapahtuu urheiluseuroissa.

Sukupuolten väliset erot asioiden tärkeydessä ovat tilastollisesti merkitseviä lähes kaikissa kysytyistä asioista.⁴² Kiinnostava, myös aiem-

pina vuosina havaittu asia on se, että nuoret naiset pitävät lähes kaikkia kysytyjä asioita tärkeämpinä kuin nuoret miehet. Suurimmat erot ovat toiminnassa luonnon ja ympäristön suojelemiseksi (naisista 33 prosenttia, miehistä 23 prosenttia pitää erittäin tärkeänä) sekä vastuun ottamisessa maailman tulevaisuudesta (naisista 37 prosenttia, miehistä 26 prosenttia pitää erittäin tärkeänä). Miehet pitävät tärkeämpinä omassa elämässään ainoastaan juhlimista ja hauskanpitoa, harrastuksissa menestymistä sekä rahaa.

Alle 20-vuotiaat pitävät lähes kaikkia kuvion 75 asioita tärkeämpinä kuin tätä vanhemmat. Erot ovat erittäin suuria liittyen opiskelu- ja kouluasioiden tärkeyteen, mikä liittyy luonnollisesti nuorimpien vastaajien elämäntilanteeseen. Erot ovat huomattavan suuria myös juhlimisen ja hauskanpidon sekä harrastuksissa menestymisen tärkeydessä. Tähänkin voi hakea selitystä paitsi arvoista, myös elämäntilanteesta: vanhemmilla, mahdollisesti jo työssäkäyvillä ja perheellistyneillä, ei yksinkertaisesti ole niin paljon aikaa juhlimiseen ja harrastuksiin. Vuoden 2007 Nuorisobarometrissa nähtiinkin vapaa-aikaan tyytyväisyyden nopea lasku iän myötä (Myllyniemi 2007, 105). Asioita, jotka vanhemmat kokevat tärkeämmiksi kuin nuoremmat, ovat ajan viettäminen perheen ja läheisten kanssa, luonnon suojeleminen sekä vastuun ottaminen maailman tulevaisuudesta.

LÄHTEET

- Aalto-Matturi, Sari (2007) Nuorten laiska äänestysinto ei ole vain arvailua. *Helsingin Sanomat* 22.12.2007, C9.
- Astikainen, Arto (2008) Demarit olisi suurin puolue, jos kuntavaalit pidettäisiin nyt. *Helsingin Sanomat* 30.6.2008, A4.
- Ellonen, Noora (2008) *Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen*. Tampere: Tampereen yliopisto & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Global Habbo Youth Survey 2008*. Helsinki: Sulake.
- Gretschel, Anu (2002) *Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Studies in Sport, Physical Education and Health, 85.
- Ilmonen, Mervi & Hirvonen, Jukka & Manninen, Rikhard (2005) *Nuorten asuminen 2005. Suomen ympäristö 812*. Helsinki: Ympäristöministeriö.
- Kaarto, Hanna (2008) Keskusta edelleen kannatukseltaan suurin nuorisopuolue. *Helsingin Sanomat* 6.2.2008, A4.
- Kiilakoski, Tomi (2007) Johdanto: lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Anu Gretschel & Tomi Kiilakoski (toim.) *Lasten ja nuorten kunta*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Opetushallitus & Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kumpulainen, Timo & Saari, Seija (2006) *Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2006*. http://www.oph.fi/info/tilastot/Indikaattorit_2006.pdf. Helsinki: Opetushallitus. (Viitattu 20.6.2008.)
- Martikainen, Tuomo & Wass, Hanna (2005). *Nuorten äänestysaktiivisuus vuoden 2004 kunnallisvaaleissa Helsingissä*. Nuorisosiain neuvottelukunta. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisosiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/Kuntavaalit2004.pdf. (Viitattu 9.6.2008.)
- Martikainen, Tuomo & Wass, Hanna (2007) *Äänestysaktiivisuuden ja puolueiden kannatuksen muutos vuoden 2007 eduskuntavaaleissa Helsingissä*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 8/2007. http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/07_11_20_Tutk_8_Martikainen.pdf. (Viitattu 28.6.2008.)
- Mikkola, Riitta (2008) Koululaisille kerrotaan talouden perusasioista. *Helsingin Sanomat* 25.2.2008, C5.
- Myllyniemi, Sami (2005) Nuorisobarometri 2005. Teoksessa Terhi-Anna Wilska (toim.) *Erilaiset ja samalaiset. Nuorisobarometri 2005*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta, 11–64.
- Myllyniemi, Sami (2006) Nuorisobarometri 2006. Teoksessa Terhi-Anna Wilska (toim.) *Uskon asia. Nuorisobarometri 2006*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta, 13–90.
- Myllyniemi, Sami (2007) *Perusarvot puntarissa. Nuorisobarometri 2007*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta.
- Nuorisolaki 72/2006. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. (Viitattu 1.7.2008.)
- Nurmela, Sakari (1998) *Nuorten järjestökiinnittyneisyys*. Valtion Nuorisosiain neuvottelukunta. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisosiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/Nuorten_osallistuminen_1998.pdf. (Viitattu 9.6.2008.)
- Nurmela, Sakari & Pehkonen, Juhani (2003) Nuoret ja vuoden 2003 eduskuntavaalit. Teoksessa Paakkunainen, Kari (toim.) *”Kyllä politiikalle mutta...” Nuoret ja eduskuntavaalit 2003*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 35 & Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 27.
- Nykyri, Päivi & Salonen, Kristina (2008) Kouluyhteisöön kuulumisen tukee lapsen mielenterveyttä. *Helsingin Sanomat*, Vieraskynä 25.2.2008, A2.
- Oksanen, Annukka (2008) Kysely: Yli puolet 18–19-vuotiaista Suomessa ei tunne koron käsitettä. Puutteet nuorten ja aikuisten taloustiedossa yllättävät. *Helsingin Sanomat* 12.2.2008, B4.
- Paakkunainen, Kari (2005) *Kuuluiko nuorten ääni kunnallisvaaleissa 2004? Vaalien aktiiveista, passiiveista ja poliittista aktiivisuutta inspiroivista tekijöistä*. Nuorisosiain neuvottelukunta. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisosiain_neuvottelukunta/julkaisut/muut_tutkimukset/Kuntavaalit2004.pdf. (Viitattu 28.6.2008.)
- Paakkunainen, Kari (toim.) (2007) *Sukupolvipolitiikka. Nuoret ja eduskuntavaalit 2007*. Helsinki: Opetusministeriö & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta.
- Paakkunainen, Kari & Myllyniemi, Sami (2007) Tihentävä sukupolvipolitiikka ja aktiivisuuden kasautuminen. Teoksessa Kari Paakkunainen (toim.) *Sukupolvipolitiikka. Nuoret ja eduskuntavaalit 2007*. Helsinki: Opetusministeriö & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta, 8–81.
- Pehkonen, Juhani (2001) *Nuorten suhde järjestöihin ja globalisaatioon*. Tutkimustiivistelmä. Espoo: Suomen Gallup & Nuorisosiain neuvottelukunta.
- Peltola, Marja (2007) Konventioita ja vaihtoehtoja – nuoret muuttuvan yhteiskunnan poliittisina toimijoina. Teoksessa Kari Paakkunainen (toim.) *Sukupolvipolitiikka. Nuoret ja eduskuntavaalit 2007*. Helsinki: Opetusministeriö & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura & Nuorisosiain neuvottelukunta, 82–102.
- Pesonen, Pertti & Sankiaho, Risto & Borg, Sami (1993)

Vaalikansan äänivalta. Tutkimus eduskuntavaaleista ja valitsijakunnasta Suomen poliittisessa järjestelmässä. Helsinki: WSOY.

Saarela, Pekka (2000) *Nuorisobarometri*. Nuorisosiain neuvottelukunta. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisosiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/barometri2000.pdf. (Viitattu 22.6.2008.)

Salasuo, Mikko (2007) *Atomisoitunut sukupolvi*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 7/2007. http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/07_10_31_Tutk_7_Salasuo.pdf. (Viitattu 9.7.2008.)

Tilastokeskus (2008) Tiedote 2.7.2008. *Suomalaisten koululaisten ympäristötietämys keskitasoa*. http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2008/tiedote_019_2008-07-02.html. (Viitattu 4.7.2008.)

Stranius, Leo (2008) Yksilöllinen kevytaktivismi on uutta kansalaistoimintaa. *Helsingin Sanomat*, Vieraskynä 1.7.2008, A2.

Ungdomsstyrelsen (2007). *Unga med attityd*. Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie 2007. Stockholm: Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:11.

Ungdomsstyrelsen (2008) *Demokrati och mänskliga rättigheter. Svenska folkets kunskaper och värderingar*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:4. http://www.ungdomsstyrelsen.se/butiksadmin/showDoc/4028e59519bd98550119bd9877300002/Demokrati_och_manskliga_%20rattigheter.pdf. (Viitattu 3.7.2008.)

Valtiovarainministeriö (2008) *Lääninhallitusten keskeiset arviot peruspalveluiden tilasta 2007. Lääninhallitusten suorittama toimialansa peruspalveluiden arviointi*. Helsinki: Valtiovarainministeriön julkaisuja 23/2008.

Yippee 2006. Sanoma-Magazines. http://62.78.223.82/PublicFiles/2006/03/0322/8603/yippee2006_tivistelma.pdf. (Viitattu 23.6.2008.)

Ängeslevä, Heta (2008) Ympäristön tila ei huolestuta Suomen koululaisia. *Helsingin Sanomat* 3.7.2008, A6.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Rahkonen, Juho (2008). Taloustutkimus Oy:n tutkimuspäällikön Juho Rahkosen toistaiseksi julkaisemattomat tutkimukset mielipidemittausten vaikutuksesta politiikkaa koskevaan kiinnostukseen. Tiedonanto sähköpostitse 12.6.2008.

MUUT AINEISTOT

Borg, Sami: Puolueet ja kunnallisdemokratia 1996. Perusjoukkona oli 18 vuotta täyttäneet suomalaiset poislukien Ahvenanmaa. Omnibus-käyntikyselyt sekä lomakekysely. Aineistonkeruu: Suomen Gallup. Aineiston jakaja: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo.

European Social Survey (ESS) 2006. ESS on tutkimusohjelma, jossa kerätään vertailukelpoista tutkimusaineistoa yli 20 Euroopan maasta. ESS-aineistot kerätään kahden vuoden välein henkilökohtaisilla haastatteluilta. Suomesta oli vastaajia 2006/2007 kyselyssä 1896, joista alle 30-vuotiaita 399.

Nuorten digitaalinen arki Japanissa, Etelä-Koreassa ja Suomessa on kesällä 2007 toteutettuun 15–29-vuotiaille suunnattuun lomakekyselyyn pohjautuva vertailututkimus- ja kirjahanke. Suomen aineiston n=1307. Vastaavana tutkijana toimii Sonja Kangas.

Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien arviointi 2008 eli 8S-hanke on Suomen Nuorisotyöyhteistyö Allianssin, Opetusministeriön, lääninhallitusten, Suomen Nuorisovaltuustojen liiton, Kuntaliiton ja Nuorisotutkimusverkoston yhteistyöhanke. Hankkeen kysely lähetettiin pilottikunniksi valikoituneiden kuntien nuorten vaikuttajaryhmille verkkopohjaisena webropol-kyselynä. Kustakin vaikuttajaryhmästä saatiin yksi vastaus, joka edusti useamman vaikuttajan nuoren mielipidettä. Pilottikuntia kyselyssä oli 20, ne edustivat kaikkia läännejä sekä erikokoisia kuntia ja kaupunkeja. 20:ta vaikuttajaryhmän vastausta oli pohtimassa yhteensä 152 entistä tai nykyistä vaikuttajaryhmän jäsentä.

<http://www.valtikka.fi/Toimintaa/8-pykala-hanke>.

Kuntalaiskysely 1996. Kuntaliiton KuntaSuomi 2004 -tutkimusohjelmaan kuuluneen Kuntalaiskyselyn 1996 perusjoukkona oli 18–70-vuotias väestö. Kysely toteutettiin kirjekyselynä, otantamenetelmänä oli kaksivaiheinen ositettu otanta projektikuntien valinnassa, yksinkertainen satunnaisotanta kohdejoukosta. Otoskoko oli 25 400, vastausprosentti 60. Aineiston jakaja: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo.

Nuorisosiain neuvottelukunnan Nuorten suhde järjestöihin ja globalisaatioon 2001 -tutkimuksessa selvitettiin 10–29-vuotiaiden suhdetta kansalaisjärjestöihin. Tiedonkeruu toteutettiin puhelinkyselyin. Otantamenetelmänä oli yksinkertainen satunnaisotanta. Kyselyn kohdejoukkona oli 1267 henkilöä satunnaisesti poimittuna koko maan 10–29-vuotiaasta väestöstä (pl. Ahvenanmaa).

VIITTEET

¹ Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–29-vuotiaiden ikäryhmästä oli vuonna 2006 hieman yli 85 prosenttia. (Lähde: Tilastokeskus.)

² Kyselyn teki Danske Bank joulukuussa 2007 ja tammi-kuussa 2008. Monivalintakysymyksiin vastasi yhteensä 1800 nuorta ja 1800 aikuista kuudessa maassa. Suo-

messä kyselyyn vastasi noin 300 nuorta ja 300 aikuista. Myöskään suomalaisten aikuisten taloustiedon taso ei kyselyssä ollut kovin korkea, sillä heistä vain 44 prosenttia osasi määritellä koron oikein. 90 prosenttia kyselyyn vastanneista vanhemmista olikin sitä mieltä, että koulujen pitäisi keskittyä opettamaan henkilökohtaista taloudenpitoa. Johtopäätöksissä taloustiedon tasosta on kuitenkin oltava varovainen. Esimerkiksi koron käsitteen tuntemusta selvitettiin esittämällä vaihtoehdot (a) korko on pankin perimä maksu, (b) korko on lainan nostamisesta kertyvä maksu, (c) korko on lainarahan hinta, (d) korko on vero, jonka valtio perii rahan lainaamisesta, (e) ei mikään näistä, (f) en tiedä, ja vastaajan piti näiden joukosta valita oikea koron määritelmä (c).

³ Vuonna 2004 hyväksytyssä opetussuunnitelmassa perusopetuksen yhteiskuntaoppi sai yhden vuosiviikkotunnin lisää, ja tarkoituksena oli lisätä juuri talousasioiden opetusta. Lukiossa taloustiedosta tuli pakollinen kurssi.

⁴ Kyselyn lyhentämiseksi tämä kysymys poistettiin tiedonkeruun ollessa jo käynnissä, mistä syystä vastaajia on vain 256. Tämä vähentää tulosten luotettavuutta.

⁵ Aineisto ei anna mahdollisuutta verrata toisen kotimaisen kielen tärkeyttä vastaajan äidinkielen mukaan, sillä tämän kysymyksen kohdalla haastattelut keskeytettiin ennen kuin ruotsinkielisiä haastatteluja oli tehty. Muista taustamuuttujista voi mainita, että kaikkein nuorimmat pitävät toista kotimaista selvästi tärkeämpänä kuin hie-man vanhemmat vastaajat. Samanikäisten arvion toisen kotimaisen tärkeydestä poikkeavat suuresti sen mukaan, opiskeleeko lukiossa (77 prosenttia pitää tärkeänä tai erittäin tärkeänä) vai ammattikoulussa (30 prosenttia pitää tärkeänä tai erittäin tärkeänä). Erot ovat tilastollisesti merkitseviä, mutta vastaajien vähyyden takia niitä ei voi yleistää koskemaan koko perusjoukkoa.

⁶ Kysymykseen opiskelun syistä saatiin vain 257 vastausta, sillä kysymys poistettiin, kun havaittiin haastattelun kesto liian pitkäksi. Vastausten pienempi määrä vähentää tulosten luotettavuutta, eikä taustamuuttujien mukaisista eroista tästä syystä ole kuviota. Tekstissä raportoidut erot ovat kuitenkin tilastollisesti merkitseviä.

⁷ Kuntalaiskyselyn tiedonkeruu toteutettiin kirjekyselynä, mikä saattaa heikentää vertailtavuutta Nuorisobarometrin puhelinhaastatteluin saatuihin tuloksiin.

⁸ Tämä havainto ei välttämättä tarkoita sitä, että kaupungissa asuminen urbanisoiisi ajattelua sen voimakkaammin kuin maaseutumaisessa kunnassa asuminen vaikuttaa maaseutuhenkisyyden voimistumiseen. Kysymyshän oli nimenomaan nykyisessä asuinkunnassa asutusta ajasta. Tässä on siis huomioitava se, että nuorten muuttoliike maaseudulta kaupunkiin päin on yleisempää kuin toisin päin, mikä tarkoittaa, että kaupunkimaiseen kuntaan muualta muuttanut on todennäköisemmin muuttanut maaseutumaista kunnasta kuin maaseutumaiseen kuntaan muuttanut kaupunkimaisesta kunnasta. Näin ollen

on tavallaan ymmärrettävää, että nykyisessä kaupunkimaisessa kunnassa asutulla ajalla on enemmän vaikutusta maaseutuhenkinen–urbaani-asenneulottuvuuteen kuin nykyisessä maaseutumaisessa kunnassa asutulla ajalla.

⁹ Epävarmuustekijöitä jää toki edelleen. Emme esimerkiksi tiedä, mikä merkitys on sillä, että vuonna 1999 kyselystä oli aikaa vaaleihin reilut kolme kuukautta, nyt puolisen vuotta. Jotain vaikutusta voi olla silläkin, että edellisessä selvityksessä oli kyse eduskuntavaaleista, ja nyt kunnallisvaaleista. Tämän vuoden Nuorisobarometrin haastattelun kesto oli pidempi kuin 1999, mikä on saatanut vaikuttaa katoon. 2007 tutkimuksen tiedonkeruu tehtiin puolestaan kyselylomakkein. On myös mahdollista, että itse ilmoitetun äänestysaikaan ja todellisen äänestyskäyttäytymisen suhde ei pysy samana.

¹⁰ Pesonen, Sankiaho ja Borg (1993) esittävät vaaliosallistumistutkimustensa perusteella, että 18–30-vuotiaiden todellinen äänestystaso olisi 11,4 prosenttia ilmoitettua alempi, minkä lisäksi tutkimuskadon tuoma vääristymä olisi 6,2 prosenttia. Korjauslaskut on tehty ”varmasti äänestävien” ryhmässä, minkä lisäksi on arvioitu, että ”luultavasti äänestävien” ryhmästä noin puolet aikoi äänestää, ja suoritettu sama korjaus myös tähän ryhmään. Soveltamalla Pesosen ym. kaavaa vuotta ennen vuoden 1999 eduskuntavaaleja tehdyn kyselyn (Nurmela 1998, 29) tuloksiin, saadaan arvioksi alle 30-vuotiaiden äänestysaktiivisuudesta 57 prosenttia. Todellinen äänestysaktiivisuus ikäryhmässä oli noin 53 prosenttia, eli näin saatu arvio oli noin neljä prosenttiyksikköä liian korkea. Peltola (2007, 83) sovelsi samaa laskutapaa nuorten äänestysaktiivisuuden arvioinnissa 2007 eduskuntavaaleissa päätyen noin 56 prosenttiin. Valtakunnan tasolla arviota ei voi verrata toteutuneeseen, mutta Helsingin vaalipiirin kohdalla vertailu voidaan tehdä. Soveltamalla Pesosen ym. laskutapaa vuoden 2007 kyselyn Helsingin vaalipiirin 18–29-vuotiaisiin päädytään arvioon 64 prosentin äänestysaktiivisuudesta. 14 äänestysalueen otokseen perustuvan tutkimuksen (Martikainen & Wass 2007) mukaan 18–29-vuotiaiden äänestysprosentti vuoden 2007 eduskuntavaaleissa oli Helsingissä noin 63, siis yhden prosenttiyksikön arvioitua matalampi. Kyselyotoksessa oli vain 65 Helsingin vaalipiiriin kuuluvaa, mikä vähentää tuloksen luotettavuutta, samoin se, että tiedonkeruu toteutettiin lomakekyselyin, eikä puhelinhaastatteluin. Nuorisobarometrin aineistossa Pesosen ym. laskutavalla arvioksi äänestysprosentista 2008 kuntavaaleissa saadaan noin 54 prosenttia. Jos huomioidaan se, että kaava tuotti 1999 vaaleissa neljä prosenttiyksikköä liian korkean arvion, voi esittää varovaisen arvion noin 50 prosentin äänestysaktiivisuudesta.

¹¹ Kuntaliiton maaliskuussa 2008 tekemässä haastattelututkimuksessa (kohderyhmänä manner-Suomen 15–79-vuotias väestö, satunnaisosot, n=966) 18–24-vuotiaista

- 40 % vastasi kysymykseen äänestysaikeista ”kyllä”, 35 % ”ehkä”, 23 % ”ei” ja 2 % ei osannut sanoa. <http://www.kunnat.net/attachment.asp?path=1;29;60;498;132449;135849;136623;136624>.
- ¹² Koko väestön tasolla äänestysinto HS-Gallupin mukaan sen sijaan näyttää olevan samalla tasolla kuin 2004 vaalien alla. Itse kuntavaaleissa äänioikeutetuista äänesti silloin 59 prosenttia.
- ¹³ Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa 18-vuotiaista äänesti 55 prosenttia, 19–20-vuotiaista vain 50 prosenttia (Tilastokeskus, vaalitulokset). Vuoden 2004 kuntavaaleissa Helsingissä 18-vuotiaista äänesti 48 prosenttia, 19–24-vuotiaista vain 41 prosenttia (Martikainen & Wass 2005).
- ¹⁴ Nuorisobarometrin aineistossa Helsingissä asuvat nuoret erottuvat selvästi muita aktiivisempina: otoksen 206 helsinkiläisnuoresta peräti 65 prosenttia aikoo äänestää varmasti ja 26 prosenttia todennäköisesti. Jos tämä tulos osoittautuisi edes suuntaa-antavaksi, nuorten äänestysaktiivisuus kääntyisi Helsingissä nousuun. Luvut ovat tosin todennäköisesti turhan optimistisia, sillä 2007 eduskuntavaaleissa 18–29-vuotiaiden äänestysprosentin tiedetään Helsingissä olleen noin 62, ja kuntavaaleissa äänestysinto jää yleensä huomattavasti matalammaksi (Martikainen & Wass 2007). 2004 kuntavaalien Helsingin äänestyspiirien vaaliluettelopohjaisessa tutkimuksessa (Martikainen & Wass 2005) puolestaan 18–29-vuotiaiden äänestysaktiivisuus oli noin 46 prosenttia, joka oli noin 11 prosenttiyksikköä alle Helsingin vaalipiirin keskimääräisen 57 prosentin äänestysaktiivisuuden. Koko Suomen äänestysprosentti 2004 kuntavaaleissa oli noin 59.
- ¹⁵ Kotikunnassa vietetty aika liittyy kiinteästi vastaajan ikään. Alle 20-vuotiaista ylivoimainen enemmistö on asunut koko ikänsä nykyisessä asuinkunnassaan. Tämä näkyy myös yli 10 vuotta nykyisessä kunnassaan asuneiden matalampana keski-ikä. Koska nuorempien äänestysaktiivisuus tiedetään matalammaksi, on tässä osaselitys sille, etteivät asuinkunnassa vietetyt vuodet näy äänestysinnossa. Iän vakioiminen ei kuitenkaan tee eroista merkitseviä.
- ¹⁶ Arviointia varten tehtiin kysely, joka toimitettiin kuntiin nuorisosaioista vastaaville viranhaltijoille. Kunnasta riippuen vastaajana toimi esim. nuorisotoimenjohtaja, nuorisosihteeri tai sivistystoimenjohtaja. Kysely toteutettiin kaikkien lääninhallitusten yhteistyönä verkkolomakkeella, joka laadittiin Webropol-ohjelman avulla. Kyselyyn vastasi 378 Manner-Suomen kuntaa kyselyn vastausprosentin ollessa 94,5. Kyselyyn vastaamattomat kunnat olivat Länsi- ja Itä-Suomessa. Etelä-Suomessa, Lapissa ja Oulussa vastausprosentti oli 100.
- ¹⁷ Vuonna 2001 johonkin kuviossa 33 esitetyistä asuinalueen suunnitteluun tai palveluihin liittyvistä toimintamuodoista oli osallistunut 18 prosenttia nuorista, mikä tarkoittaa, että peräti 82 prosenttia ei ollut osallistunut niistä mihinkään. Tämä mihinkään osallistumattomien osuus on laskussa, mutta varsinainen vertailu vuoteen 2001 on kuitenkin mahdollista tehdä vain yksittäisten toimintamuotojen kohdalla, sillä lista eri toimintamuodoista ei ole sama.
- ¹⁸ Taloustutkimuksessa tehtiin alkuvuonna 2008 kaksi erillistä tutkimusta mielipidemittausten vaikutuksesta politiikkaa koskevaan kiinnostukseen. Kummassakin tutkimuksessa oli tuhannen vastaajan edustava otos, ja ne tehtiin lähes samanaikaisesti. Kysymysten sanamuodotkin olivat täsmälleen samat. Ainoa ero oli, että toinen tutkimus alkoi kiinnostusta koskevalla kysymyksellä ja toisessa tutkimuksessa kiinnostuskysymystä edelsi neljä politiikkaan (SDP:n puheenjohtajakamppailuun) liittyvää kysymystä. Verrattaessa kyselyiden tuloksia havaittiin, että politiikkaa koskevat kysymykset vaikuttivat siihen, miten suureksi vastaajat arvioivat politiikkaa koskevan kiinnostuksensa. Erot olivat yli kymmenen prosenttiyksikön luokkaa. (Rahkonen 2008.)
- ¹⁹ Täytyy tosin muistaa kuvion 32 vaikuttamismuotojen rajallisuus, samoin se, ettei kokemus vaikuttamisen riittävydestä mittaa todellista vaikuttamista.
- ²⁰ Kysymysten ”Koetko saaneesi riittävästi tietoa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista asuinkunnassasi” ja ”Koetko, että olet voinut aidosti vaikuttaa oman asuinkuntasi asioihin” järjestyskorrelaatiokerroin (Spearmanin rho) on 0,529, eli erittäin korkea. ”Koetko, että olet voinut aidosti vaikuttaa oman asuinkuntasi asioihin” korreloi hyvin voimakkaasti myös kysymyksen ”Pitävätkö asuinkuntasi päättäjät kokemustesi mukaan nuoria varten otettavina keskustelukumppaneina tai vaikuttajina?” kanssa (Spearmanin rho 0,424). Erittäin merkitsevä yhteys (Spearmanin rho 0,348) on lisäksi kysymysten ”Koetko saaneesi riittävästi tietoa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista asuinkunnassasi?” ja ”Pitävätkö asuinkuntasi päättäjät kokemustesi mukaan nuoria varten otettavina keskustelukumppaneina tai vaikuttajina?” välillä.
- ²¹ Kuviossa 39 ja 41 herättää huomiota myös Päijät-Hämeen maakunnan nuorten suhteellisen heikot kokemukset vaikutusmahdollisuuksista ja tiedonsaannista niihin liittyen. Otokseen on osunut 75 maakunnan nuorta, joista peräti 46 asuu Lahdessa. Päijät-Hämeen vaikuttamiskokemukset näyttävät suhteellisen heikoilta, mutta verrattaessa lahtelaisia muiden suurempien kaupunkien nuoriin, erot ovat pieniä (eivätäkä tilastollisesti merkitseviä). Osan Päijät-Hämeen maakunnan suhteellisen heikolta näyttävää tilannetta siis selittää se, että yli puolet otokseen osuneista maakunnan vastaajista asuu suuressa kaupungissa, joissa vaikuttamismahdollisuudet yleensäkin koetaan hieman keskimääräistä heikommiksi.
- ²² Hankkeen kysely lähetettiin pilottikunniksi valikoituneiden kuntien nuorten vaikuttajaryhmille verkkopohjais-

sena webropol-kyselyinä. Kustakin vaikuttajaryhmästä saatiin yksi vastaus, joka edusti useamman vaikuttajanuoren mielipidettä. Pilottikuntia kyselyssä oli 20, ne edustivat kaikkia läänejä sekä erikokoisia kuntia ja kaupunkeja. 20:ta vaikuttajaryhmän vastausta oli pohtimassa yhteensä 152 entistä tai nykyistä vaikuttajaryhmän jäsentä.

²³ Kuvion 45 tietojen vertaamismahdollisuudet kuviossa 47 esitettiin ovien kuitenkin rajallisia, sillä vastausvaihtoehdot ja kysytyt elämäntilanteet poikkeavat toisistaan.

²⁴ Oma vaikutuksensa eroihin voi olla tiedonkeruutavalla, joka Nuorisobarometrin puhelinhaastattelusta poiketen suoritettiin Ruotsissa kyselylomakkein. Nuorisobarometrin vaikuttamisteemaan painottunut kysely on myös saattanut viritellä haastatellut vastaamaan ”odotusten mukaisesti” vaikuttamismahdollisuuksiinsa korostaen. On myös huomioitava se, että käsitteiden merkitykset eivät käännä ongelmitta kielestä toiseen. Ruotsalaisen kyselylomakkeen muotoilu oli: ”Hur stort inflytande tycker du att du har över...?” (din bostadssituation / ditt val av utbildning / din möjlighet att få en god ekonomi / ditt yrkesval / politiska beslut / frågor som rör ditt bostadsområde / din skola/ditt jobb / hur ditt liv i sin helhet kommer att bli). ”Politiska beslut” oli käännetty suomeksi ”poliittiseksi päätöksenteoksi”, mikä saattaa painottaa ruotsinkielistä versiota enemmän poliittisen päätöksenteon prosessia kuin lopputulosta, eli itse poliittisia päätöksiä. Myös ingressit saattavat erota toisistaan painotuksiltaan. Ruotsin ”Hur stort inflytande...” viittaa suomen ”vaikutusmahdollisuuksiin” enemmän todelliseen vaikutukseen. Tämä merkitysero saattaa selittää osan tuloksesta, sillä on luonnollista kokea vaikutusmahdollisuudet suurempina kuin varsinainen vaikutus.

²⁵ Vuoden 2006 European Social Survey selvitti erityyppiseen vaikuttamistoimintaan osallistumista eri maissa. Alle 30-vuotiaista viimeisten 12 kuukauden aikana oli vetoomuksen allekirjoittanut 45 prosenttia suomalaisista, 46 prosenttia ruotsalaisista. Mielenosoitukseen oli osallistunut 6 prosenttia suomalaisista, 9 prosenttia ruotsalaisista, järjestötoimintaan 23 prosenttia suomalaisista, 24 prosenttia ruotsalaisista, jotain aatteellista kampanja- tms. merkkiä oli käyttänyt 17 prosenttia suomalaisista ja 22 prosenttia ruotsalaisista, johonkin poliittikkoon tai virkamieheen oli ottanut yhteyttä 9 prosenttia suomalaisista ja 10 prosenttia ruotsalaisista.

²⁶ Mielenkiintoisia eroja nähdään Ruotsin Ungdomsstyrelsenin tuoreessa tutkimuksessa Demokrati och mänskliga rättigheter, jossa verrataan eri maiden kansalaisten vaikuttamismuotoja ja kiinnostusta politiikkaan. European Social Survey -aineistoon perustuvassa vertailussa suomalaiset kokevat politiikan ruotsalaisia vaikeammaksi ymmärtää, ovat vähemmän kiinnostuneita politiikasta – mutta ovat samaan aikaan myös tyytyväisempiä demo-

kratian toimivuuteen! (Ungdomsstyrelsen 2008.)

²⁷ Itsensä vasemmisto-oikeisto-jatkumon vasemmistolaiseen päähän sijoittaneista 54 prosenttia olisi valmiita kunnallisveronkorotuksiin, jos palvelut sillä paransivat, oikeistolaisista 40 prosenttia. Kunnan palveluiden kilpailemista yksityisten palveluntuottajien kanssa pitää kannatettavana 47 prosenttia oikeistolaisista, 40 prosenttia siltä väliltä olevista ja 20 prosenttia vasemmistolaisista.

²⁸ Esimerkiksi kun vuoden 2007 Nuorisobarometrissa kysyttiin tyytyväisyyttä elämään kokonaisuutena, huomattiin eri puolella Suomea erityyppisissä kunnissa asuvan osapuolleen yhtä tyytyväisiä nuoria (Myllyniemi 2007).

²⁹ Tyytyväisyyden hajonta on suurinta työpajojen ja julkisen liikenteen kohdalla, pienintä kirjastojen, kunnan nettipalveluiden ja oppilaitosten kohdalla.

³⁰ Raportoidut erot ovat tilastollisesti merkitseviä, mutta joidenkin palveluiden kohdalla vastaajien määrät ovat liian pieniä luotettavien yleistysten tekemiseksi. Erityisesti on huomautettava, että mielenterveyspalveluista on kokemusta vain 20:lla maaseutumaisten kuntien nuorella.

³¹ Kuvion pysty- eli y-akseli kuvaa yksittäisten kunnan toimintojen tärkeyttä viihtyvyydelle kunnassa. Arvo on laskettu korreloimalla (Spearmanin järjestyskorrelaatiokerroin) tyytyväisyys yksittäisiin toimintoihin kunnan kokonaisviihtyvyyden kanssa. Viihtyvyyden mittarina käytetään kysymystä ”Miten arvioisit asuinkuntasi sijoituvan kilpailussa siitä, missä kunnassa on hyvä asua ja elää?”. Korrelaatiokertoimien neliöt ovat selitysosuuksia, jotka kertovat, kuinka paljon viihtyvyyden vaihtelusta kukin kysytty toiminto selittää. Nämä tulkitaan kunkin yksittäisen kunnan toiminnan tai palvelun tärkeydeksi kunnassa viihtyvyydelle. Selitysosuudet on vielä muunnettu niin, että niiden summa on 100 prosenttia, ja keskiarvo tässä 19 muuttujan tapauksessa on siis 100/19= 5,3 prosenttia, mikä on merkitty taulukkoon vaakaviivalla. Sen yläpuolella olevat toiminnat ovat siis keskimääräistä tärkeämpiä kokonaisviihtyvyydelle, ja alapuolella olevat vastaavasti vähemmän tärkeitä.

³² Tarkkoja tietoja nuorten internetin käytöstä saa esimerkiksi Tilastokeskuksen vapaa-aikatuutkimuksesta. Sanoma Magazines Finlandin Yippee-tutkimus selvittää 3–16-vuotiaiden suomalaisten ja -nuorten asenteita, ajankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Nuorisotutkimusverkoston parhaillaan käynnissä olevassa, 1307 lomakehaastattelun pohjautuvassa ”Digitaalinen arki”-tutkimuksessa keskitytään internetin käytön määriin, tarkoituksiin ja internetkulttuureihin.

³³ Nuorisotutkimusverkoston lomakekyselyssä, jonka tiedonkeruu toteutettiin 2007, asiaa selvitettiin pyytämällä 15–29-vuotiaita vastaajia arvioimaan heidän keskimäärin internetissä viettämänsä aika minuutteina. Keskiarvo tunneiksi viikossa muunnettuna oli 11,8

tuntia, naisilla 8,9 ja miehillä 14,7. Noin 1,6 tuntia Nuorisobarometrin 10,2 tuntia suurempi keskiarvo saattaa johtua tiedonkeruutavan aiheuttamasta otoksen vääristymästä: kyselylomakkeen palautti vain noin 26 prosenttia, ja varsinkin kyselyn teeman huomioon ottaen on todennäköistä, että heidän joukossaan on keskimääräistä aktiivisempia internetin käyttäjiä.

³⁴ Tuoreessa kansainvälisessä Habbo-selvityksessä suomalaisnuorten sukupuolijakauma käyttäjistä on käytännössä sama kuin Nuorisobarometrissa, noin 55 prosenttia tyttöjä, 45 poikia. Koko 31 maan Habbo-kyselyaineistossa jakauma on kuitenkin päinvastainen kuin Suomessa, 44 prosenttia tyttöjä, 56 prosenttia poikia. Käyttäjien keskimääräinen ikä kyselyssä on selvästi matalampi kuin Nuorisobarometrin 15–29-vuotiailla vastaajilla: noin 15,5 vuotta. Suomalaiset Habbon käyttäjät ovat vielä keskimääräistä nuorempia keskiarvon ollessa alle 14 vuotta. (Global Habbo Youth Survey 2008, 22.)

³⁵ Alkuvuodesta 2008 keskusteltiin kulttuuriministeri Stefan Wallinin ehdotuksesta perustaa kansallinen nettipokeri Suomeen. Ministerin ehdotuksen taustalla oli huoli ongelmapelaamisen yleistymisestä sekä myös voittojen kerääntymisestä Suomen ulkopuolelle.

³⁶ Olisi kiinnostavaa tarkastella käytettyjä rahamääriä yksittäisten verkkopalveluiden luokissa, mutta tässä aineistossa se ei ole mahdollista. Yksittäiseen nettipalveluun käytettyjen rahamäärien selvittämiseksi pitäisi pystyä tarkastelemaan niitä vastaajia, jotka ovat käyttäneet rahaa vain yhteen kysytyistä palveluista, mihin aineisto ei anna mahdollisuutta.

³⁷ Kyselyssä selvitettiin nuorten kokemaa huolta liittyen ilman saastumiseen, energiapulaan, sukupuuttoihin, metsän hävittämisen vaikutuksiin, vedenpuutteeseen sekä ydinjätteisiin.

³⁸ Kysymykset alkukielellä olivat ”Hur ser du på framtiden... för din egen del / för Sverige som land att leva i / för världen i allmänhet?” (1=är mycket pessimistisk, 5=är mycket optimistisk).

³⁹ Tuloksia vertailtaessa on syytä muistaa erilaiset tiedonkeruumenetelmät mahdollisena epävarmuustekijänä. Nuorisobarometrin tiedonkeruu toteutettiin puhelinhaastatteluin, Ruotsin tapauksessa puolestaan kirjekyselynä. Kysyttäessä tulevaisuudenuskon kaltaisia melko henkilökohtaisia asioita saattaa myös tiedonkeruun anonyymiydellä olla oma vaikutuksensa.

⁴⁰ Neljän vuoden aikajänne on suhteellisen lyhyt, eikä kulttuuristen muutosten määrällisiin mittareihin palauttamisen mielekkyys muutenkaan ole lainkaan selvää. Ylitulkinnan vaara on siis ilmeinen.

⁴¹ Vuonna 2005 kysyttiin ”asioiden tärkeyttä” sen tarkemmin määrittelemättä miltä kannalta asiaa haluttiin pohdittavan. Nyt kysyttiin vuoden 2000 Nuorisobarometrin mallin mukaan nimenomaan asioiden tärkeyttä omassa elämässä.

⁴² Ainoat poikkeukset, joissa eroja ei ole, ovat ponnistelu hyvän ja arvostetun yhteiskunnallisen aseman eteen, aktiivinen toiminta yhteiskunnallisissa järjestöissä sekä vapaa-ajan harrastukset.

SE ON PIENESTÄ KII!

70-luvun loppupuolella oli ainakin yksi erittäin lämmin elokuu. Muistan sen hyvin, koska aurinko teki opiskelijan arjen auringon paahtamisessa luokissa Kiteen lukiossa todella tukalaksi. Oli kuuma ja ajatuskin tahtoi karata lasin toiselle puolelle. Monen muun tavoin toivoin, että ikkunoihin saataisiin sälekaihtimet, joilla saisi suljettua ulkomaailman aurinkoineen pois häiritsemästä.

Tuumasta toimeen ja idea oppilaskunnan kautta rehtorille ja siitä edelleen koulutoimesta vastaavien kirstunvartijoiden pohdittavaksi. Monen neuvottelun ja lobbausharjoituksen tuloksena jo seuraavana keväänä käännettiin lukion eteläsivustan luokissa uutuuttaan hohtavia sälekaihtimia auringon suojaksi.

Ehkä sälekaihtimet eivät tunnu yhteiskunnallisesti kovin mullistavalta tai vallankumoukselliselta, mutta ne kertoivat, että omaan elinympäristöön voi oikeasti vaikuttaa. Nuoren miehen mielenkiinto taisi tosin edelleen suuntautua enemmän niihin ikkunan ulkopuolisiin asioihin, mutta kevätaurinko ei enää tehnyt luokkahuoneista huonosti lämmitettyjä saunoja. Tuolla osallisuuden ydinkokemuksella on ollut todennäköisesti merkitystä myös myöhemmille valinnoille elämässä.

Onko meidän yhteiskunnastamme mahdollista rakentaa sellainen, ettei yksikään lapsi tai nuori pääse livahtamaan aikuisuuden kynnykselle ilman vastaavanlaista ydinkokemusta? Uskon, että on. Eikä muutos ole edes rahasta kiinni. Lasten ja nuorten osallisuuden kautta

saadaan jopa säästöjä, kun asiat järjestetään kerralla kuntoon. Lauluntekijän sanoin se on pienestä kii, nimittäin meidän aikuisten asenteista ja oivalluksista. Miten rakennamme lasten ja nuorten arjen toimintaympäristöt niin, että kaikessa on lähtökohtana lasten ja nuorten osallisuus; päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotiloilla, harrastuksissa ja toivottavasti myös mahdollisimman monessa kodissa.

Lasten ja nuorten osallisuus näyttäisi olevan myös kilpailutekijä kunnille. Allianssin ja Kuntaliiton toteuttamassa Nuorten Suomi 2001 -tutkimushankkeessa omalle kotikunnalle annettu hyvä arvosana oli yhteydessä nuorten kokemukseen omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Hyvät kokemukset vaikuttamisesta ja korkea arvosana omalle kotikunnalle lisäsivät halukkuutta myös jatkossa asua (lue: työskennellä ja maksaa veronsa) omassa kotikunnassa. Myös tämän barometrin valossa nuorten tyytyväisyys omaan kotikuntaan ja eri tavoin kysytty kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista näyttäisivät olevan yhteydessä toisiinsa. Erityisesti monille väkimääränsä kanssa kamppaileville kunnille viestin tulisi olla selvä. Paluumuuttoprojekti kannattaa aloittaa tässä ja nyt ottamalla lapset ja nuoret tasavertaisesti mukaan päättämään kunnan tulevaisuudesta.

Arjen ympäristöjen osallistamisen lisäksi tarvitaan myös suoria kanavia, joilla ääni saadaan kuuluviin kunnallisessa päätöksenteossa. Nuorisojärjestöt tarjoavat edelleen hyvän väylän vaikuttamiselle. Järjestöjen lisäksi suurimmalla osalla suomalaisista nuorista on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin kunnassa toimivan nuorten vaikuttajaryhmän kautta. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa tavoitteeksi on asetettu, että sama mahdollisuus olisi kaikilla nuorilla vuoteen 2010 mennessä. Tavoitteen toteuttaminen näyttäisi olevan kunnille monella tavoin kannattava sijoitus, mutta siihen velvoittaa myös nuorisolaki. Toivottavasti tietoisuus tästä nopeuttaa meidän aikuisten asenteiden muutosta ja oivallusten syntymistä.

Nyttemmin tuo alussa mainitsemani lukiora-

kennus on jo laitettu maan tasalle. Kansantaloudellisesti olisi varmaan ollut fiksumpaa uusia kattorakenteita sälekaihtimien sijaan, mutta se on jo jälkiviisautta se.

Kirjoittaja on yhteisöpedagogi (AMK) ja kehittämispäällikkö Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:ssä.

SINI KORPINEN

NUORTEN KUULEMISEEN ON HERÄTTÄVÄ NYT!

Lääninhallitusten kysyessä vuoden 2007 peruspalveluiden arvioinnissa nuorisotoimilta nuorten kuulemis- ja vaikuttamisjärjestelmistä, kävi ilmi, että lähes puolessa Suomen kuntia ei ole minkäänlaista nuorten vaikuttajaryhmää, nuorten edunvalvojaa. Kun sitten ryhdyin työkseni tarkastelemaan 20 kunnan nuorten tilannetta lähemmin, sain huomata, että nuorten vaikuttajaryhmän olemassaolo ei vielä takaa minkäänlaista nuorten kuulemistä käytännön päätöksenteossa. Lähes kaikissa hankkeeni kunnissa nuoret vastasivat, että heitä ei kuulla päätöksenteossa riittävästi eivätkä kuntien päättäjät suhtaudu nuoriin varteenotettavina keskustelukumppaneina. Myös huomattava prosenttiosuus tämän vuoden Nuorisobarometriin vastanneista nuorista toteaa saman asian. Toki kunnat vaihtelevat tässä voimakkaasti – joissakin kunnissa nuorilla ei ole

mitään pahaa sanottavaa päätöksentekoprosesseista, mutta joissakin kunnissa nuorten turhautuminen on jo kulminoitunut epäluottamukseksi ja aggressioksi kunnan päättäjiä kohtaan.

Nuorten kuuleminen laiminlyödään havaintojeni mukaan kunnissa useista syistä. Luulot nuorista ja heidän odotuksistaan voivat olla vääriä: nuoret haluavat liikaa ja liian kallista. Nuorten asiantuntijuuteen heidän omasta elämästään ei luoteta. Nuorten mielipiteitä ei kysytä, koska heidän vastauksensa ”tiedetään”: tietenkään nuoret eivät halua supistaa mistään palveluistaan! Joskus kunnissa päättäjät kokevat tekevänsä työnsä nuorisoystävällisesti, koska nuoret eivät tule kertomaan muutosehdotuksistaan tai ajatuksistaan. Nuorten kuulemisesta ei kuitenkaan voida sysätä vastuuta ainoastaan nuorille itselleen, sillä nähdäkseni se on kaksisuuntainen prosessi. Toisaalta nuorille tulee tarjota mahdollisuus tulla kuulluksi silloin, kun he sitä itse vaativat, mutta kysymyksen esittäminen silloin, kun valmistelussa oleva päätös vaikuttaa suoraan nuorten elämään, on myös tärkeää.

Minun ei tietenkään tarvitsisi pitää mitään mainospuhetta nuorten kuulemisen puolesta – laki velvoittaa siihen joka tapauksessa – mutta haastan kaikki kuntapäättäjät kuitenkin ajattelemaan, mitä nuorten mukaan ottaminen päätöksentekoon voisi antaa sekä pölyttyneille päättäjille itselleen että vanhanaikaisille käytännöille. Ei ole ainoastaan kliseinen lause, että tämän päivän nuoret ovat tulevaisuuden päättäjiä. Uskon, että mitä tutummaksi kunnallinen päätöksenteko käy nuorille, sitä mieluummin he äänestävät ja asettuvat jopa itse ehdolle. On totta, että päätöksenteossa kokemattomien ja tuoreiden nuorten mukaan ottaminen saattaa vaatia myös järjestelmää taipumaan joustavamaksi ja ihmisläheisemmäksi, mutta itse näen sen vain hyvänä asiana. Olisi jo aikakin päästä eroon jäykistä aloitteidentekoväylistä niin, että yhä useamman kuntalaisen olisi helpompi vaikuttaa myös vaalien välillä. Lisäksi, jos ikävältä kantilta haluaa asiaa katsoa, kenellä tahansa on

tietenkin oikeus valittaa tehdyistä päätöksistä ja päätöksenteossa ilmenneistä virheistä, joka nuorten kuulematta jättäminen mielestäni on. Jo nyt tunnetaan päätöksiä, jotka on palautettu valmisteluun nuorten tekemän kantelun takia.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa linjataan, että jokaisessa kunnassa tulee olla nuorten kuulemis- ja vaikuttamisjärjestelmä vuoden 2010 loppuun mennessä. Se merkitsee valtavaa kiirettä niissä kunnissa, joissa tälle asialle ei ole uhrattu ainoatakaan ajatusta. Ei ole olemassa mitään taikatempua, millä nuorten kuulemisen saisi nopeasti ja yksinkertaisesti hoidettua, mutta en malta silti olla antamatta muutamaa vinkkiä. Täysivaltaiset kuntalaiset saavat valita kuntaan omat edustajansa ja sen lisäksi heillä on aloitteentekomahdollisuus. Aloitteen voi tehdä kuka tahansa kuntalainen, myös alaikäinen, mutta tämän mahdollisuuden lisäksi nuorilla tulisi näkemykseni mukaan olla kunnassa myös edunvalvoja, nuorten vaikutta-

jaryhmä. Nuorten vaikuttajaryhmillä on oltava edustuksensa kunnan lautakunnissa, jotta heillä on mahdollisuus osallistua jo päätösten valmisteluun. Oppilaskunnille on annettava vaikuttamismahdollisuus paitsi oppilaitosten sisällä myös kunnallisessa päätöksenteossa erityisesti koulutukseen liittyvissä asioissa. Nuorisotilojen osallisuudesta voi huolehtia tilatoimikunta. Kysy siis siltä, jonka asioista päätät.

Kuntapäättäjäien ja virkamiesten kiukutte-
lun nuorten kuulemisen suhteen on nyt syytä loppua ja resurssien on löydyttävä. Jos nuorten kuuleminen onnistuu jo valtakunnan tasolla, ei osallisuuden remontoiminen kuntatasollakaan ole mahdotonta. Lupaan, että nuorten kuuleminen on, ei välttämättä helppoa, mutta aina sen arvoista.

Kirjoittaja on Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto – NUVA ry:n puheenjohtaja.

KUNNAN KAA?

Onko nuori mieluummin kunnan kaa vaan jonkun toisen? Joku toinen näyttää vievän voiton, mikäli uuden barometrin tietoihin on uskominen. Kunta ei ole kuitenkaan ainoa rannalle jäävä.

Verrattuna neljän vuoden takaiseen tilanteeseen nuori tuntee vähemmän yhteenkuuluvuutta suomalaiseen yhteiskuntaan, kuntaan, tiettyyn alueeseen Suomessa, kaupunginosaan tai kylään, naapurustoon, Euroopan unioniin sekä harrasteseuraan. Ystäväpiirikin on menettänyt merkitystään, joskin ystävien kanssa vietettävää aikaa pidetään tärkeänä. Jäljelle jää perhe.

Lähestulkoon kaikki nuoret pitävät tärkeimpinä asioinaan viettää aikaa perheen ja läheisten kanssa ja 92 prosenttia nuorista tuntee kuuluvansa kiinteästi omaan perheeseensä. Ystäväpiiri tulee siinä heti perässä, mutta neljän vuoden takaisiin aikoihin verrattuna selvästi löysemmin. Olisiko niin, että hallituksen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma olisi osunut oikeaan kytkiessään nuorisopolitiikkaa entistä tiukemmin lapsi- ja perhepolitiikkaan? Nuorten hyvinvointi näiden lukujen valossa lähtee perheestä myös nuorten omasta mielestä, joten se ei ole pelkkää hallituksen keksintöä.

Nuoret kiinnittyvät johonkin tiettyyn alueeseen entistä vähemmän, jos ei pidä alueena koko planeettaamme. Nuorista nimittäin peräti 78 prosenttia pitää tärkeänä vastuun ottamista maailman tulevaisuudesta. *Maailma kylänä* -ajattelu on tämän päivän nuoren arkipäivää. Nuorille

globaali maailma on tässä ja nyt uhkineen ja mahdollisuuksineen, joten eläkää ulkoministerimme, pääministerimme ja presidenttimme sen mukaisesti!

Onko kunnalla sitten mitään toivoa päästä nuoren elämässä johonkin rooliin, jos siitä ei ole ystäväksi tai alueellisen identiteetin tekijäksi? Rooli löytyy kuntapalveluista. Nuoret arvostavat kuntien palveluja, käyttävät niitä mielellään ja ovat valmiita maksamaan veroja palveluiden kehittämiseksi. Koska nuoret luottavat koulutukseen edelleenkin lujasti, he osaavat arvostaa myös kotikuntansa koulutuspalveluja ja asettavat ne tärkeyslistansa kärkisijoille.

Nuorista 56 prosenttia on sitä mieltä, että kuntien tulisi tuottaa itse keskeisimmät hyvinvointipalvelut. Kuntaa ei haluta kilpailuttaa yksityisten palvelutuottajien kanssa. Kilpailuttamisen kannattajia on lähes 30 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 1996 tehdyssä kyselyssä. Nuoret ovatkin barometrin mukaan enemmän arvoliberalisteja kuin markkinaliberalisteja.

Politiikka ei nuoria kunnallispolitiikan tasolla juurikaan kiinnosta. Politiikka yleensä valtakunnan tasolla kiinnostaa 43:a prosenttia nuorista, kunnallispolitiikka ainoastaan 29:ää prosenttia. Nämä luvut ovat räikeästi ristiriidassa sen kanssa, että suuri osa nuorista tuntee vastuuta globaalista maailmasta ja jopa 70 prosenttia nuorista pitää kuntansa nuorisovaltuustoa tärkeänä elimenä.

ELI SEURAAVAKSI KATEKISMUKSEN OSA MITÄ SE ON?

Kunnan päätöksenteon kannalta ongelma suhteessa nuoriin on päätöksenteon demokraattisuudessa. Mikäli kunta olisi pelkästään hyvinvointipalveluja tietyille alueelle tuottava ja koordinoiva yritys, demokraattisesta päätöksenteosta ei tarvitsisi kantaa huolta. Kunta on kuitenkin julkinen yhteisö, jolle on määritelty oma autonomia, oma alue ja verotusoikeus ja sitä kautta edustukselliseen demokratiaan perustuva päätöksentekojärjestelmä. Nykyisellään kuntien

palveluiden ja kuntademokratian välinen suhde on kuitenkin hämärtynt. Erityisesti nuoren on vaikea hahmottaa, mikä hänen saamiensa palveluiden suhde on kunnanvaltuustoon, joka on kunnan korkein päättävä elin.

Kunta- ja palvelurakennemuutos tulee hämärtämään tätä suhdetta entisestään. Kunnissa, joissa on siirrytty tilaaja–tuottaja-toimintamalliin, käytettävä sanasto muuttuu täysin markkinaperustaiseksi. Absurdeimmillaan määriteltynä nuorisovaltuustokin on palvelu, jonka joku tilaa ja jonka joku tuottaa. Vanhasta kuntabyrokratian kapulakielestä on siirrytty *management*-perustaiseen liturgiaan, jota on höystetty liiketaloustieteen käsitteistöllä. Uuteen liturgiaan verrattuna jopa EU-slangi alkaa vaikuttaa ymmärrettävän arkiselta puheelta.

Kuntademokratian ja palveluiden suhdetta hämärtää edelleen nuorten aluekiinnittymisen vähentyminen, mitä uusi kuntauudistus edes-

auttaa. Kuntauudistuksessa kunta-alue on määriteltävä mekaanisesti vähintään 20 000 asukkaan alueeksi, joka kootaan enemmän tai vähemmän rationaalisen suunnitelman mukaan. Määrittelyssä ei enää lähdetäkään siitä, että kunta muodostaisi alueellisen identiteetin yksikön. Lähtökohtana on se, että kunta on palveluja tuottava ja koordinoiva hallinnollinen organisaatio. Alueellinen identiteetti on rakennettava tietoisesti muiden elementtien varaan. Muutos-tilanteessa nuoren kuntalaisen suhde kuntaan näyttäytyy pelkästään kuntapalveluiden asiakkaana, ja hänen oikeutensa latistuvat asiakkaan oikeuksiksi. Kansalaisuus ja kansalaisoikeudet ovat kaukana poissa palvelukeskusteluista. Siinä haastetta kuntauudistukselle.

Kirjoittaja on dosentti ja Nuorisotutkimusverkoston tutkija.

”JOTTA OLISI JOTAIN MENETETTÄVÄÄ...”

Nuorisobarometrin tulosten mukaan nuorisotyön tärkeys nuorten mielestä on kasvanut sitten vuoden 2002. Ainoastaan nuorten työpajan arvostuksen kohdalla oli pientä laskua, mutta kaikki muut työmuodot koettiin tärkeämmiksi kuin aiemmin. Erityisesti nuorisovaltuustot ovat aikaisempaa tärkeämpiä, kun vuonna 2002 niitä piti tärkeinä 53 prosenttia ja nyt 70 prosenttia nuorista. Sitäkin tärkeämpiä kuitenkin olivat retket, leirit ja nuorisotyöntekijät.

Nuorisopolitiikassa ymmärretään kohtuullisen hyvin ihmissuhdeverkostojen merkitys. Nykyään jo usein siteeratussa vuoden 2006 nuorisobarometrissa yhdeksän kymmenestä nuoresta piti ystävien puutetta syrjäytymisen syynä. Vuoden 2007 nuorisobarometrissa kävi ilmi, että ystävät ovat hyvin keskeinen tuen lähde peruskoulun jälkeisten koulutusvalintojen suhteen. Näyttää siltä, että jossain asiassa nuoret myös pitivät tärkeänä sitä, mistä näyttäisi olevan heille hyötyä, kun hallinnosta käsin asiaa kansellaan.

On kaiketi parasta estää pulmia ennalta sen sijaan, että nuorisopolitiikassa lähdetäisiin erilaisten politiikan tai sen puutteen aiheuttamien pulmien jälkikäteisestä korjailusta. Pulmien korjailu -mentaliteettiä on arvosteltukin. Arvostelussa on se mieli, että pulmat eivät ehkä johdu yksilöistä, vaan niille voi esittää rakenteellisia selityksiä. Toisille kertyy esimerkiksi sosiaalista pääomaa elämänolosuhteista johtuen ja toiset

jäävät siitäkin paitsi. Ei tietenkään pidä unohtaa, että olemassa olevia pulmia, vaikkapa nuorten sijoittumista toiselle asteelle, täytyy pyrkiä ratkaisemaan myös jälkikäteen.

Sellaiset elämänkulkuun liittyvät seikat kuten pulmat toiselle tai kolmannelle asteelle siirtymisessä eivät kuitenkaan sinänsä syrjäytä vielä ketään, paitsi työstä ja koulutuksesta. Sekin on toisinaan tilapäistä – kuten Tilastokeskuksen edellä mainitusta ulkopuolisuuteen kohdistuvasta seurannasta käy ilmi, ylivoimaisen suuri osa peruskoulun jälkeen koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääneistä kuitenkin sijoittuu myöhemmin. Nuorten syrjäytymiseen liittyvä keskustelu käydään hyvin monenlaisin mittarein, joista työn ja koulutuksen ulkopuolelle jääminen on yksi. Toisaalta kuusituhatpäinen 15–19-vuotiaiden joukko, joka saa korvattavia depressiolääkkeitä, kasvaa entisestään, vaikkakaan osuus ikäryhmästä ei ole vielä yhtä suuri kuin 25–64-vuotiaiden kohdalla. Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on myös ollut kasvussa. Huostaanotettujen määräkin on kasvussa, ja valitettavasti joissain yhteyksissä huostaanotetut on tuomittu syrjäytymisen ydinjoukoksi.

Vaikka en itse ole masennuksen asiantuntija, arvelen masennukseen liittyvän kokemuksiä epäonnistumisesta, sosiaalisia vaikeuksia ja muiden ihmisten kovia odotuksia. Tulee mieleen, voiko olla kyseessä terve reaktio sairaaseen ympäristöön eli seuraus siitä, että yhteys toisiin ihmisiin ei toimi (tai sitä ei ole). Epäonnistumiset helposti kasautuvat. Yksi tekijä ei välttämättä kaada ketään syrjäytyneeksi. Samalla ei voi kuitenkaan vähentää työn ja koulutuksen merkitystä. Jos täyttää ympäristön perusodotukset ja on osa jotakin yhteisöä (onnistuneella tavalla), on ainakin välttänyt jotkin karikot. Jos toimeentulo on kohtuullisella pohjalla, riski pienenee jälleen. Siitä huolimatta nuorisopolitiikassa on myös kiinnitettävä huomiota ihmisten vapaamuotoiseen yhteiseen toimintaan, jonka kautta syntyy ystävyys-suhteita. Kyseessä ei ole vain karikkojen välttely, vaan jokaisen etu. Kaverit ovat usein

tärkeä informaation lähde ympäristön kohtaamisessa. Joskus keskinäisen avun saaminen on ainakin henkisesti tärkeää ja parhaimmillaan taloudellisesti. Jolla on ystäviä tai omaisuutta tai hyvä asema, sillä on jotakin menetettävää ja näin tällainen ihminen toimii setien ja tähtienkin iloksi. Jos ei ole mitään menetettävää (ei edes uskoa siihen, että tulevaisuudessa olisi jotakin menetettävää), toiminta voi olla varsin arvaamatonta.

Nuorisotyö tuottaa sosiaalista pääomaa, jota on vaikea mitata suoraan. Näyttää siltä, että jotakin mitattavaa evidenssiä sosiaalisen osaamisen

syntymisen eduista on tässäkin barometrissa käsillä. Yksi keskeinen haaste on se, että nuoret saadaan mahdollisimman kattavasti mukaan. Muuten voidaan olla siinä tilanteessa, että sosiaalinen pääoma polarisoi muiden tekijöiden osalta suomalaisia. Onnistunut ja kattava nuorisotyö voi myös vähentää polarisaatiouhkaa.

Kirjoittaja toimi valtion Nuorisoasiain neuvottelukunnan pääsihteerinä 17.1.–31.7.2008 ja työskentelee nykyään Teuvan kunnan hallintojohtajana.

MIKÄ ON KUN EI ÄÄNTÄ KÄYTETÄ?

Kunnallisvaalit valtaavat jälleen uutisotsikot, ja sen myötä esille nousevat tutut kysymykset koskien demokratiamme tilaa. Jos sivuutetaan varsinaisten vaalitulosten spekulointi/jälkianalyysikaruselli, niin toistuvana huolenaiheena on jo pitkään pidetty äänestysaktiivisuuden jatkuvaa alamäkeä. Erityisesti nuoren äänestäjän passiivisuus on omiaan herättämään kysymyksen siitä, onko perinteinen puoluejohdon parlamentarismimme kestäväällä pohjalla tulevaisuutta ajatellen.

Vastajulkaistun Nuorisobarometrin paljastamat luvut puhuvat karua kieltä. Alle kolmikymppisistä vain aniharvoille politiikalla ja ylipäätään yhteiskunnallisella vaikuttamisella on olennaisen tärkeä merkitys. Ajankohtaisena esimerkkinä voidaan barometrin perusteella todeta vain 4 prosentin vastaajista olevan hyvin kiinnostuneita kunnallispolitiikasta. Tästä onkin hyvä lähteä pohtimaan mikä hommassa mättää. Jo vanha totuus on, että se mistä ei tiedä, ei myöskään pahemmin hetkauta. Ainoastaan joka kolmas kokee saaneensa riittävästi valmiuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen peruskoulussa ja toisen asteen koulutuksessa.

Usein kuulee vaahdottavan siitä, kuinka politiikka mielletään ainoastaan puolueiden ja valtiollisten instituutioiden muodostamana kokonaisuutena, mikä luo pahan ”karman” koko politiikka-käsitteen yhteyteen. Samaan hengenvetoon korostetaan, että politiikkaa on

keskuudessamme paljon laajemmassa kontekstissa ja monissa eri ilmenemismuodoissa. Itse en kuitenkaan ole niinkään huolissani tästä niin sanotun kansalaisyhteiskunnan poliittisesta vireystilasta, vaan juuri tämän stereotyyppisen politiikan tulevaisuudesta. Tuntuu jokseenkin järjenvastaiselta, että ylivoimaisesti vahvimpana yksittäisenä vaikutuskanavana äänestäminen menettää alati suosiotaan. Monesti todetaan perinteisen politiikan hiipuneen jokseenkin harmaaksi ja aatteettomaksi toiminnaksi, jossa isoimmat puolueet tietyin väliajoin vaihtavat vetovastuun valtion asioista, eikä mikään todellisuudessa muutu.

Tähän liittyen on kornia havaita, miten nuori äänestäjäkunta tunnustaa poliittista väriä. Kysyttäessä kuinka vastaajat sijoittaisivat itsensä vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudelle saatiin mielenkiintoisia tuloksia: karkeasti sanottuna puolet vastaajista sijoittaisi itsensä keskustaan, siinä missä kummassakin ääripäässä on kussakin vain alle kymmenes vastaajista. Nopeasti ajateltuna keskustan puoluetoimisto räjähtäisi riemuun nämä tulokset nähdessään. Tosiasiaa tällainen jakauma ilmentää vain sitä, kuinka pahasti eksyksissä ja kiinnittymättömiä huomattava osa nuorista on. Enkä missään nimessä voi syyttää heitä.

Nykyinen nuori väestönosa on oman aikansa lapsia; ei yksinkertaisesti voida vaatia mielipiteitä yksilöiltä, jos vaihtoehdot ovat jo lähtökohdiltaan vaikeasti toisistaan erottuvia. Todella rankasti kärjistettynä voisi todeta perinteisen vasemmisto–oikeisto-vastakkainasettelun typistyneen pitkälti vain hyvinvointiyhteiskunnan puitteissa käytävään keskusteluun verotuksen, tulonsiirtojen ja palvelutarjonnan tasapainosta, jossa tapahtuvat muutokset näkyvät kansalaisten silmissä hyvin vähäisinä. Voin hyvin kuvitella, kuinka helppoa on siis sulkea silmänsä kaikelta tältä. En itsekään jaksa aina kovin aktiivisesti seurata päivänpolitiikan kulkua.

Yksi hälyttävä havainto barometrin perusteella on nuorten sijoittuminen puolueittain, mikä todentaa äsken mainitun vasemmisto–oi-

keisto-jaon hämärtymisen. Vastaajista lähes 40 prosenttia ei koe mitään puoluetta läheiseksi tai ei osaa sanoa, mitä puoluetta äänestäisi kunnallisvaaleissa. Hyvänä vertailukohtana keskustan, kokoomuksen ja SDP:n yhteenlaskettu osuus on 35 prosenttia. Tästäpä voisi kehittää aika metkan ajatusleikin, jos ”nukkuvien ja päättämättömien puolue” yksinään pystyy voittamaan tämän hetken kolme suurinta. Mitä tapahtuu, kun nuoriso aikanaan ottaa nykyisten suurten ikäluokkien aseman yhteiskunnassa?

Muutospaineita selvästi on, mutta onko vika nuorissa vai järjestelmässä? Tässä tapauksessa viimeksi mainitun muokkaaminen lieenee helpompaa. Yksi perimmäisistä ongelmista on tiedon puute: esimerkiksi kunnallispolitiikkaan liittyen barometrin mukaan vain noin kolmannes nuorista tuntee saaneensa riittävästi tietoa vaikuttamismahdollisuuksistaan kotikunnassaan. Vielä harvempi tuntee tosiasiallisesti vaikuttaneensa kunnan asioihin riittävästi. Tiedon puute johtaa turhautumiseen, mikä näkyy passivoitumisena. Mutta toisaalta olisiko esimerkiksi peruskoulun yhteiskuntaopin pakkosyötön lisäämisellä toivottuja vaikutuksia? Vai aiheutuisiko siitä sen sijaan puhdas inhoreaktio, joka joillain meistä on kouluajoilta liittyen maamme toiseen viralliseen kieleen? Jos vaikeisiin ongelmiin olisi helppoa osoittaa ratkaisua, eivät ne olisi vaikeita

ongelmia.

Tämän näsaviisastelyn päätteeksi voi nostaa esille ainakin yhden valopilkun, joka saattaisi ainakin osittain muuttaa vallitsevan trendin suuntaa. Realistisena lähitulevaisuuden uudistuksena sähköisen äänestämisen mahdollistaminen vaaleissa aktivoisi kyselyn perusteella nuoria käyttämään äänioikeuttaan. Kaikilla mittareilla kysyttäessä yli puolet vastaajista koki internetin kautta tapahtuvan äänestämisen mahdollistamisella olevan äänestysaktiivisuutta lisäävää vaikutusta.

Ottaen huomioon, ettei Suomi ole IT-alalla ihan kehityksen häntäpäätä, olisi tämä todellinen mahdollisuus lähteä kerimään ongelma-
vyyhtiä. Nykyaikana ihmisten vapaa-ajasta käydään niin kovaa kilpailua, että tässä tapauksessa olisi parhainta vuoren siirtyä äänestäjän luo kuin päinvastoin. Vaikka nuori kuinka tuntisi kansalaisvelvollisuudekseen käydä uurnalla, yllättävä räntäkuuro on ihana tekosyy jäädä kotiin tuijottamaan tv-uutisia, joissa aiheet luultavasti käsittelevät puoluejohtajien paneelikeskustelua tai jotain vastaavaa tyhjänpäiväisyyttä...

Kirjoittaja on valtio-opin opiskelija
Tampereen yliopistossa.

AJASSA ELÄVÄ NUORISOTYÖ

Internet on nuorille luonteva osa arkipäivää. Nuorisobarometrin mukaan lähes jokainen suomalaisnuori käyttää nettiä vähintään viikoittain ja reilu neljäsosa enemmän kuin kymmenen tuntia viikossa. Kun nuoret viettävät suuren osan vapaa-ajastaan verkossa, on nuorisotyön seurattava perässä, sillä nuorisotyötä on tärkeää tehdä siellä missä nuoret ovat (Siurala 2004; Merikivi 2007).

Osaltaan tähän haasteeseen on vastannut vuonna 2004 alkunsa saanut Netari-toiminta, jonka tarkoituksena on kehittää ja toteuttaa verkossa tehtävää kunnallista nuorisotyötä. Toiminnan tavoitteena on saada nuorisotyöllinen kontakti niihin nuoriin, jotka viettävät suuren osan vapaa-ajastaan verkossa.

Vuonna 2008 verkkonuoorisotyötä tehdään kahdessa nuorten suosimassa verkkoympäristössä: Habbossa ja IRC-Galleriassa. Kummassakin ympäristössä toimii virtuaalinen nuorisotila, jossa nuorten on mahdollista käydä keskustelua sekä toisten nuorten että koulutettujen nuorisotyön ammattilaisten kanssa. Virtuaalisen kohtaamisen ohella Netari järjestää verkossa tavatuille nuorille reaaliaikaisen tapaamisia eli *miittejä* sekä valtakunnallisia kesäleirejä. Nuorille tarjotaan myös mahdollisuus kouluttautua vapaaehtoisiksi apuohjaajiksi, jotka osallistuvat verkkonuoorisotyöhön varsinaisen nuoriso-ohjaajan avustuksella.

Netari-toimintaa on tehty nyt säännöllisesti kolme ja puoli vuotta. Sinä aikana toimintaan osallistuvien kuntien määrä on kasvanut neljästä 18:aan ja aukioloillat lisääntyneet kahdesta kuuteen viikossa. Kävijäluvut ovat kasvaneet vuosi vuodelta, ja vuoden 2007 aikana Netari-toiminta tavoitti yli 54 000 nuorta. Netaria koskevat tutkimukset ja asiakaskyselyt ovat antaneet myönteisiä tuloksia toiminnan tarpeellisuudesta ja laadusta. Niin ikään verkkonuoorisotyötä tekevät ohjaajat ovat kokeneet työn antoisaksi ja merkitykselliseksi. (Sihvola 2008.)

Toiminnan koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa keskitetysti Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus opetusministeriön tuella. Netari.fi-hankkeen tavoitteena on luoda yhtenäinen työmalli sekä toimintakulttuuri valtakunnalliseen verkkonuoorisotyöhön vuoden 2009 loppuun mennessä. Tämä tavoite on kirjattu myös hallituksen Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2007–2011 (Opetusministeriö 2007, ks. luku 6.5).

Tällä hetkellä tavoite tuntuu olevan saavutettavissa. Kuitenkaan takeita toiminnan jatkuvuudelle hankkeen päättymisen eli vuoden 2009 jälkeen ei ole. Syynä tähän on toiminnan valtakunnallisuus ja sen edellyttämä keskitetty koordinointi. Se vaatii työntekijäresursseja, joiden kustannuksia ei voida kohdentaa yksittäisen kunnan vastuulle. Asiaan saattaa vaikuttaa myös kunnallisen rahoitusjärjestelmän sisältämä ajatus siitä, että kunnalle myönnetty rahoitus on sijoitettava toimintaan, joka tapahtuu kunnan fyysisten rajojen sisäpuolella.

Verkossa tehtävässä nuorisotyössä kunta-rajat ei kuitenkaan tunneta. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi helsinkiläinen nuoriso-ohjaaja voi verkon välityksellä kohdata nuoria ympäri Suomen. Tarvittaessa on silti tärkeää, että nuori voidaan ohjata verkon ympäristöstä oman alueensa palveluiden ja tuen piiriin. Työmuodon valtakunnallisuus ja keskitetty hallinnointi on Netarissa koettu välttämättömänä ratkaisuna. Näin tehtynä se on tarkoituksenmukaista ja säästää toiminnassa mukana olevien

kuntien resursseja.

Voisiko internetiä ajatella rahoituksen kanalta omana kuntanaan, jonka lähiöitä ovat erilaiset yhteisölliset verkkopalvelut, kuten Habbo, IRC-Galleria, Facebook ja MySpace? Voisiko edelleen kuvitella, että julkinen sektori kohdentaisi tämän virtuaalisen kunnan nuorisotyöhön rahoitusta siinä, missä reaali maailman kunnillekin? Rahoituksen avulla olisi mahdollista muun muassa luoda nuorille yhteyksiä verkon lähiöistä reaali maailman palvelujärjestelmään. Tämä toiminta vaatii toteutuakseen keskitettyä koordinointia siten, että se säilyisi kuntarakenteessa, ja sen rahoitus olisi pysyvää ja mitoitukseltaan riittävää.

Kirjoittajista Huttunen on suunnittelija ja Tuuttila projektisuunnittelija Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen Netari.fi-hankkeessa.

LÄHTEET:

- Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011. Tulevaisuus velvoittaa, tämä päivä ratkaisee.* Opetusministeriön julkaisuja 2007/41. Helsinki: Yliopistopaino.
- Merikivi, Jani (2007) *Netari.fi – nuorisotyön arvo*. Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 14. [Http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/netari.pdf](http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/netari.pdf). (Viitattu 21.8.2008.)
- Sihvola, Sebastian (2008) Sama sisältö uudessa ympäristössä. *Nuorisotyö verkkoympäristössä* -blogi. [Http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=369](http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=369). (Viitattu 21.8.2008.)
- Siurala, Lasse (2004) *Changing Forms of Participation*. Paper presented at CIRCLE Round Table Meeting on Youth Culture, Barcelona, Spain, December 18–19, 2004. [Http://nk.hel.fi/nuorisoasiainkeskus/lassenLinkkiTiedostot/2004-1217-barcelona.doc](http://nk.hel.fi/nuorisoasiainkeskus/lassenLinkkiTiedostot/2004-1217-barcelona.doc). (Viitattu 21.8.2008.)

NUORISOBAROMETRI 2008

KYSYMYSLOMAKE

1) Sukupuoli (merkitään kysymättä)

- Nainen
- Mies

1B) Aluksi kysyisin ikääsi? (vuosina)

1C) Mikä on tähän hetkisen asuinpaikkasi - postinumero?

2) Kuinka kauan olet asunut nykyisessä asuinkunnassasi? (vuosina)

3) Mikä on perhemuotosi? Oletko ...

- Yksin asuva (myös soluasunto)
- Avio- tai avoliitossa, lapseton
- Avio- tai avoliitossa, lapsia
- Yksinhuoltaja
- Vanhempien/vanhemman/muun huoltajan luona asuva
- ”Kimppakämpässä” ystävien tai sisarusten kanssa asuva
- Muu perhemuoto
- Ei vastausta

4) Mitkä seuraavista tutkinnoista olet suorittanut?

- Ylioppilastutkinnon
- Ammatillisen perustutkinnon
- Ammattikorkeakoulututkinnon
- Yliopistotutkinnon
- Ei mitään mainituista
- Ei vastausta

5) Opiskeletko tällä hetkellä oppilaitoksessa tai oletko ammatillisessa koulutuksessa?

- Kyllä
- Ei
- Ei vastausta

(Kysytään, jos vastasi ”kyllä” kysymykseen 5)

6) Oletko tällä hetkellä...?

- Peruskoulussa
- Lukiossa
- Toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa
- Ammattikorkeakoulussa
- Yliopistossa
- Jossain muualla
- Ei osaa sanoa

7) Teetkö tällä hetkellä palkkatyötä?

- Kyllä
- Ei
- Ei osaa sanoa

(Kysytään, jos vastasi ”kyllä” kysymykseen 7)

8) Onko työsuhteesi?

- Täysipäiväinen vakinainen
- Täysipäiväinen määräaikainen
- Osa-aikainen vakinainen
- Osa-aikainen määräaikainen
- Ei osaa sanoa

9) Mikä on tällä hetkellä pääasiallinen toimintasi? Oletko ...

- Koululainen tai opiskelija
- Palkkatyössä
- Yrittäjä
- Työtön tai lomautettu
- Jokin muu
- Ei vastausta

(Kysytään, jos vastasi ”työtön tai lomautettu” kysymykseen 9)

10) Kuinka pitkään olet nyt yhtäjaksoisesti ollut työttömänä tai lomautettuna? Arvioi aika kuukausina.

11) Oletko jossain vaiheessa ollut työelämän ja koulutuksen ulkopuolella yli kahden kuukauden ajan?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään, jos vastasi ”kyllä” kysymykseen 11)

12) Saitko työttömyyskorvausta tai työmarkkinatukea?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään, jos vastasi ”ei” kysymykseen 11)

13a) Olitko tietoinen mahdollisuudesta saada työttömyyskorvausta tai työmarkkinatukea?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään, jos vastasi ”ei” kysymykseen 11)

13b) Pyritkö johonkin koulutukseen?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään, jos vastasi ”ei” kysymykseen 11)

13c) Pyritkö töihin?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään, jos vastasi ”ei” kysymyksiin 13 b ja 13 c)

14) Oliko oma valintasi jäädä työ- ja koulutuselämän ulkopuolelle?

- Kyllä
- Ei

15) Kuinka paljon peruskoulussa ja toisen asteen koulutuksessa (eli lukiossa tai ammattikoulussa) mielestäsi oppii seuraavia asioita? (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=jonkin verran, 1=ei lainkaan)

- yleissivistys
- kielitaito
- luovuus
- kansainvälisyys
- suvaitsevaisuus
- tavoitteellinen työskentely
- päätöksentekokyky
- keskittymiskyky
- sosiaaliset taidot
- mediataidot
- taloudelliset taidot
- valmiudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- valmiudet lähiympäristöön vaikuttamiseen
- ympäristötietoisuus

16) Kuinka tärkeänä pidät seuraavia taitoja elämässä pärjäämisen kannalta?

(4=erittäin tärkeänä, 3=tärkeänä, 2=jonkin verran tärkeänä, 1=ei lainkaan tärkeänä)

- yleissivistys
- kielitaito
- luovuus
- kansainvälisyys
- suvaitsevaisuus
- tavoitteellinen työskentely
- päätöksentekokyky
- keskittymiskyky
- sosiaaliset taidot
- mediataidot
- taloudelliset taidot
- valmiudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen

- valmiudet lähiympäristöön vaikuttamiseen
- ympäristötietoisuus

17) Kuinka tärkeinä pidät seuraavia kouluaineita? (4=erittäin tärkeänä, 3=tärkeänä, 2=jonkin verran tärkeänä, 1=ei lainkaan tärkeänä)

- äidinkieli
- toinen kotimainen kieli
- englantia
- ranska
- saksa
- venäjä
- espanja
- uskonto
- biologia
- maantieto
- matematiikka
- fysiikka
- kemia
- historia
- kuvataide
- musiikki
- liikunta

18) Kuinka tärkeinä itsellesi pidät seuraavia syitä opiskella? (4=erittäin tärkeänä, 3=tärkeänä, 2=jonkin verran tärkeänä, 1=ei lainkaan tärkeänä)

- työn saaminen
- vakituiseen työn saaminen
- sisällöltään kiinnostavan työn saaminen
- johtotehtäviin pääseminen
- hyvien tulojen saaminen
- sosiaalinen arvostus
- jatko-opiskelemaan pääseminen

19) Kuinka paljon uskot seuraavilla asioilla olevan vaikutusta työnsaantiin? (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=jonkin verran, 1=ei lainkaan)

- lahjakkuus
- sitkeys
- sattuma

- perhetausta
- suhteet
- koulutus
- työkokemus
- ammattitaito
- motivaatio

20) Kuvittele tilanne, jossa kunnat kilpailevat keskenään siitä, missä kunnassa on hyvä asua ja elää. Miten arvioisit nykyisen kotikuntasi tai kotikaupunkisi sijoittuvan kilpailussa? (5=erittäin hyvin, 4=hyvin, 3=ei hyvin eikä huonosti, 2=huonosti, 1=erittäin huonosti)

21) Mitä seuraavia kotikuntasi tai kotikaupunkisi palveluita olet käyttänyt?

- Kirjastot
- Muut kulttuuripalvelut (kuten teatteri tai museot)
- Liikunta- ja urheilupalvelut
- Muut harrastusmahdollisuudet
- Työnvälitys
- KELA
- Sosiaalitoimisto
- Seurakunta
- Peruskoulu
- Lukio tai ammattikoulu
- Terveystieteiden hoito
- Päihde- ja huumeneuvonta
- Mielenterveyspalvelut
- Oppilashuolto (kouluterveydenhoito, oppilaanohjaajat, kuraattorit)
- Julkinen liikenne
- Nuorisotyö
- Työpaja työttömille nuorille
- Verkko- ja tietoliikennepalvelut
- Kunnan tarjoamat palvelut internetissä

(Kysytään niiden palveluiden kohdalta, joita on käyttänyt kysymyksessä 21)

21a) Oletko käyttänyt palvelua säännöllisesti?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään niiden palveluiden kohdalta, joita on käyttänyt kysymyksessä 21)

21b) Kuinka tyytyväinen olet ollut kyseiseen palveluun?

(5=erittäin tyytyväinen, 4=tyytyväinen, 3=ei tyytyväinen eikä tyytymätön, 2=tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön)

(Kysytään niiden palveluiden kohdalta, joita ei ole käyttänyt kysymyksessä 21)

21c) Haluaisitko käyttää kyseistä palvelua?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään niiden palveluiden kohdalta, joita ei ole käyttänyt kysymyksessä 21)

21d) Tiedätkö, mistä voisit kyseistä palvelua löytää?

- Kyllä
- Ei

(Kysytään vain alle 20-vuotiailta vastaajilta)

22) Miten tyytyväinen olet kotikuntasi tai kotikaupunkisi nuorisopalveluihin seuraavissa asioissa? (5=erittäin tyytyväinen, 4=tyytyväinen, 3=ei tyytyväinen eikä tyytymätön, 2=tyytymätön, 1=erittäin tyytymätön, 0= ei kokemusta)

- Nuorisotilat
- Nuorisoyöntekijöiden määrä
- Nuorisoyöntekijöiden toiminta
- Nuorisotiedotus
- Järjestötoiminta
- Verkkonuorisotyö

- Nuorten vaikutusmahdollisuudet
- Retket, leirit ja tapahtumat
- Nuorisotyö kokonaisuutena

23) Kuinka tärkeää sinulle on, että kunnassasi tai kaupungissasi on seuraavia asioita? (4=erittäin tärkeää, 3=melko tärkeää, 2=vain vähän tärkeää, 1=ei lainkaan tärkeää, 0=Ei osaa sanoa)

- Nuorisoyöntekijä
- Mahdollisuus leirikeskuksen käyttöön
- Taloudellista tukea nuorisojärjestöille ja -ryhmille
- Työpaja työttömille nuorille
- Bändi- ja muut harrastetilat
- Nuorten neuvonta- ja tiedotuspiste
- Koululaisten iltapäiväkerhot
- Nuorisotalo ja -tilat
- Nuorisovaltuusto
- Mahdollisuus verkkomedian ja internetin käyttöön
- Mahdollisuus kokoontua johonkin sisätiloihin vapaamuotoisesti
- Verkkonuorisoyöntekijä
- Neuvonta ja tukipiste esim. mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmien

24) Toimiiko kunnassasi nuorten vaikuttajaryhmä, nuorisovaltuusto tai jokin muu nuorten edustuksellinen ryhmä?

- 1 Kyllä toimii
- 2 Ei toimi
- 3 En tiedä

25) Oletko vaikuttanut oman asuinalueesi suunnitteluun ja palveluihin seuraavilla tavoilla?

- Osallistumalla tiedotustilaisuuksiin
- Ottamalla yhteyttä virkamiehiin
- Tekemällä aloitteen
- Tekemällä kaavavalituksen
- Osallistumalla asukas yhdistystoimintaan
- Allekirjoittamalla vetoomuksen

- Osallistumalla asiaa koskevaan keskusteluun (esim. netissä, keskustelu-tilaisuudessa, yleisönosastolla)
- Osallistumalla puoluetoimintaan
- Osallistumalla nuorten vaikuttajaryhmän toimintaan
- Osallistumalla kansalaisjärjestötoimintaan
- Osallistumalla oppilaskuntatoimintaan
- Ei ole vaikuttanut millään tavalla

26) Koetko saaneesi riittävästi tietoa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista asuinkunnassasi? (1= ei lainkaan riittävästi, 5= riittävästi)

27) Koetko, että olet voinut aidosti vaikuttaa oman asuinkuntasi asioihin? (1= ei lainkaan riittävästi, 5= riittävästi)

28) Pitävätkö asuinkuntasi päättäjät kokemuksesi mukaan nuoria varten otettavina keskustelukumppaneina tai vaikuttajina? (1= ei missään asioissa, 5= kaikissa asioissa)

(Kysymykset 29–31 kysytään vain 18 vuotta täyttäneiltä)

29) Aiotko äänestää seuraavissa kunnallisvaaleissa tämän vuoden lokakuussa?

- Äänestän varmasti
- Äänestän todennäköisesti
- Todennäköisesti en äänestä
- Varmasti en äänestä

30) Jos kunnallisvaalit pidettäisiin nyt, minkä puolueen tai minkä puolueen ehdokkaan koksit itsellesi läheisimmäksi?

- SDP
- KOK
- Keskusta
- Vasemmistoliitto
- Ruotsalainen kansanpuolue
- Vihreät
- Suomen kristillisdemokraatit
- Perussuomalaiset

- Jokin muu
- Ei mikään puolue
- eos

31) Jos äänestäminen olisi mahdollista internetin kautta, miten arvioisit sen vaikuttavan seuraaviin asioihin? (5=Lisäisi selvästi 4=Lisäisi hieman 3=Ei vaikutusta 2=Vähentäisi hieman 1=vähentäisi selvästi)

- Omaan äänestysaktiivisuuteesi
- Nuorten äänestysaktiivisuuteen
- Suomalaisten äänestysaktiivisuuteen yleensä

32) Kuinka monta tuntia olet käyttänyt internetiä viimeksi kuluneen viikon aikana? (Tunneissa)

(Kysytään mikäli edellinen kysymys suurempi kuin 0)

33) Mitä seuraavia verkkopalveluita olet käyttänyt viimeksi kuluneen viikon aikana?

- a) Nettipokeri ja muut rahapelit
- b) Pelilliset virtuaalimaailmat (esim. World of Warcraft)
- c) Sosiaaliset virtuaalimaailmat (esim. Habbo)
- d) muut verkkopelit
- e) Yhteisö sivustot (esim. IRC-Galleria, Facebook)
- f) Kunnalliset nuorisopalvelut verkossa (esimerkiksi Netari)
- g) Muut kunnan verkkopalvelut

(Kysytään niiden palveluiden kohdalla, joita on käyttänyt kysymyksessä 33)

34) Kuinka kauan olet käyttänyt mainittuja palveluja? (Vuosissa)

(Kysytään niiden palveluiden kohdalla, joita on käyttänyt kysymyksessä 33)

35) Kuinka monta tuntia olet käyttänyt mainittuja palveluja viimeksi kuluneen viikon aikana?

(Kysytään, jos on maininnut käyttäneensä ainakin yhtä kysymyksen 33 palveluista)

36) Kuinka paljon rahaa olet kuluttanut edellä mainittuihin palveluihin viimeksi kuluneen kuukauden aikana?

- a) En yhtään
- b) 1–5 euroa
- c) 6–20 euroa
- d) 21–100 euroa
- e) yli 100 euroa

37) Kuinka kiinteästi tunnet kuuluvasi seuraaviin? (5=erittäin kiinteästi, 4=melko kiinteästi, 3=ei kiinteästi eikä löyhästi, 2= melko löyhästi, 1= erittäin löyhästi, 0=eos)

- a) perheeseen
- b) sukuun
- c) ystäväpiiriin
- d) koulu-/työyhteisöön
- e) eniten käyttämäsi nettiyhteisöön
- f) muihin nettituttaviin
- g) asuinyhteisöön (esim. naapurusto)
- h) kaupunginosaan tai kylään
- i) kaupunkiin tai kuntaan
- j) seurakuntaan / uskonnolliseen yhteisöön
- k) kirkkoon /uskontokuntaan
- l) harrasteseuraan
- m) muuhun vapaa-ajan yhdistykseen
- n) kansalaisjärjestöön
- o) tiettyyn alueeseen Suomessa (esim. pääkaupunkiseutu, Kainuu, Satakunta...)
- p) suomalaisen yhteiskuntaan
- q) Pohjoismaihin
- r) Euroopan unioniin
- s) Eurooppaan
- t) globaaliin yhteisöön

38) Kuinka kiinnostunut olet politiikasta? (4=erittäin kiinnostunut, jonkin verran kiinnostunut, vain vähän kiinnostunut, en lainkaan kiinnostunut)

39) Kuinka kiinnostunut olet kunnallispolitiikasta? (4=erittäin kiinnostunut, jonkin verran kiinnostunut, vain vähän kiinnostunut, en lainkaan kiinnostunut)

40) Yhteiskunnallisia näkemyksiä kuvataan usein erilaisilla ulottuvuuksilla. Miten sijoittaisit itsesi seuraaville ulottuvuuksille?

1 = vasemmisto, 2, 3, 4, 5 = oikeisto

1 = kova, 2, 3, 4, 5 = pehmeä

1 = maaseutuhenkinen, 2, 3, 4, 5 = urbaani

1 = arvoliberaali, 2, 3, 4, 5 = arvokonservatiivinen

1 = markkinahenkinen, 2, 3, 4, 5 = julkisen toiminnan kannalla

1 = yksilökeskeinen, 2, 3, 4, 5 = yhteisöllinen

1 = globalisaatiomyönteinen, 2, 3, 4, 5 = globalisaatiokielteinen

41a)Miten paljon arvelet vanhemmillasi ja muilla sukulaisillasi olevan vaikutusta ... (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=vähän, 1=ei lainkaan, 0=en osaa sanoa)

- ammatinvalintaasi
- harrastuksiisi
- päihteiden käyttöösi
- poliittiseen suuntautumiseesi

41b)Miten paljon arvelet kavereillasi olevan vaikutusta ... (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=vähän, 1=ei lainkaan, 0=en osaa sanoa)

- ammatinvalintaasi
- harrastuksiisi
- päihteiden käyttöösi
- poliittiseen suuntautumiseesi

41c) Miten paljon arvelet koululla olevan vaikutusta ... (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=vähän, 1=ei lainkaan, 0=en osaa sanoa)

- ammatinvalintaasi
- harrastuksiisi
- päihteiden käyttöösi
- poliittiseen suuntautumiseesi

41d) Miten paljon arvelet medialla olevan vaikutusta ... (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=vähän, 1=ei lainkaan, 0=en osaa sanoa)

- ammatinvalintaasi
- harrastuksiisi
- päihteiden käyttöösi
- poliittiseen suuntautumiseesi

41e) Entä miten paljon arvelet yhteiskunnalla olevan vaikutusta ... (4=erittäin paljon, 3=paljon, 2=vähän, 1=ei lainkaan, 0=en osaa sanoa)

- ammatinvalintaasi
- harrastuksiisi
- päihteiden käyttöösi
- poliittiseen suuntautumiseesi

42) Jos asia olisi mielestäsi tärkeä, niin olisitko valmis tekemään seuraavia asioita? (1 kyllä varmasti, 2 ehkä, 3 tuskin, 4 ei varmasti, 5 ei osaa sanoa)

- Osallistumaan lakkoon työpaikalla tai koulussa?
- Osallistumaan maksu- tai ostoboikottiin?
- Käyttämään väkivaltaa poliittisia päättäjiä kohtaan?
- Kirjoittamaan yleisönosastoon?
- Allekirjoittamaan vetoomuksen tai adressin?
- Keräämään itse nimiä vetoomukseen?
- Osallistumaan rakennuksen valtaamiseen?
- Ottamaan yhteyttä johonkin poliitikkoon?
- Liittymään jäseneksi tai olemaan jäsenenä poliittisessa puolueessa?

- Osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen Suomessa
- Ryhtymään ehdokkaaksi vaaleissa
- Osallistumaan mielenosoitukseen jonkin kansainvälisen kokouksen yhteydessä
- Tekemään vaalityötä ehdokkaani puolesta

42) Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? (5=täysin samaa mieltä, 4=samaa mieltä, 3=en samaa enkä eri mieltä, 2=eri mieltä, 1=täysin eri mieltä)

- Tärkeistä asioista päätettäessä tulisi aina järjestää kunnallinen kansanäänestys
- Olisin valmis maksamaan enemmän niistä kunnan palveluista joita käytän, mikäli verotusta kevennetään
- Mielestäni on hyvä asia, jos kunnan palvelut joutuvat kilpailemaan yksityisten palvelutuottajien kanssa
- Kunnanjohtaja tai pormestari tulisi valita suoralla kansanvaalilla
- Olisin valmis kunnallisveron korotukseen, jos varat suunnattaisiin kunnallisten palveluiden parantamiseen
- Pääkaupunkiseudun kunnat on liitettävä yhteen
- Suomessa on liikaa kuntia
- Kannatan tietulleja tai ruuhkamaksuja suurempiin kaupunkeihin
- Kunnan pitää itse tuottaa keskeisimmät hyvinvointipalvelut
- Kunnan tai kaupungin pitää antaa lasten kotiintuloajolle suositukset
- On hyvä, että koulut erikoistuvat (esimerkiksi luonnontieteisiin, urheiluun...??)

43) Kuinka suurina pidät vaikutusmahdollisuksiasi seuraavissa asioissa? (1=ei vaikutusta, 5=suuri vaikutus, 6=ei koske sinua)

- Asumistilanteesi
- Koulutusvalintasi
- Ammatinvalintasi

- Taloudelliseen hyvinvointiisi
- Poliittiseen päätöksentekoon
- Asuinaluettasi koskeviin kysymyksiin
- Kouluusi tai työpaikkaasi
- Siihen, millainen elämästäsi kokonaisuutena tulee

44) Kuinka tärkeänä pidät seuraavia asioita omassa elämässäsi? (4=erittäin tärkeänä, 3=melko tärkeänä, 2=ei kovin tärkeänä, 1=ei lainkaan tärkeänä, 0=en osaa sanoa)

- Ponnistelu hyvän ja arvostetun yhteiskunnallisen aseman eteen?
- Aktiivinen toiminta yhteiskunnallisissa järjestöissä?
- Mahdollisuus matkustaa ja nähdä vieraita kulttuureja?
- Viettää aikaa ystävien ja kaverien kanssa?
- Viettää aikaa perheen ja läheisten kanssa?
- Opiskelu ja koulumenestys?
- Toiminta luonnon ja ympäristön suojelemiseksi?
- Perinteisten arvojen kunnioittaminen?
- Vastuunottaminen maailman tulevaisuudesta?
- Vapaa-ajan harrastukset (liikunta, urheilu ja kulttuuriharrastukset)?
- Juhliminen ja hauskanpito?
- Itsestä ja kunnosta huolehtiminen?
- Harrastuksessa menestyminen
- Raha

45) Kuinka paljon koet epävarmuutta tai turvattomuutta seuraavien asioiden takia? (5=erittäin paljon, 4=melko paljon, 3=ei paljon eikä vähän, 2=melko vähän, 1=erittäin vähän, 0=ei osaa sanoa)

- opiskelu
- työn saaminen
- perheenjäsenten turvallisuus ja hyvinvointi
- oma toimeentulo
- asuinympäristön turvattomuus
- maailmanpoliittinen tilanne

- maahanmuuttajien määrän lisääntyminen
- yhteiskunnassa vallitsevat arvot ja asenteet
- i. ihmisestä johtuva ilmastomuutos
- j. kulkutaudit (kuten lintuinfluenssa)
- k. kansainvälinen terrorismi
- l. maailmantalous
- m. energian riittävyys

46) Lopuksi esitän pari tulevaisuuteen liittyvää kysymystä. Miten suhtaudut seuraaviin asioihin? (5=erittäin optimistisesti, 4=optimistisesti, 3=en optimistisesti enkä pessimistisesti, 2=pessimistisesti, 1=erittäin pessimistisesti)

- Oma tulevaisuutesi
- Suomen tulevaisuus asuinmaana
- Maailman tulevaisuus ylipäänsä

LIITE 1

VASTAAJAT TAUSTAMUUTTUIJITTAIN

SUKUPUOLI	n	%		
Nainen	968	50,1		
Mies	965	49,9		
Yhteensä	1933	100,0		
IKÄRYHMÄ	n	%	naiset, %	miehet, %
15–19	617	31,9	31,7	32,1
20–24	636	32,9	32,1	33,7
25–29	680	35,2	36,2	34,2
Yhteensä	1933	100,0	100,0	100,0
ÄIDINKIELI	n	%	naiset, %	miehet, %
Suomi	1802	93,2	93,1	93,4
Ruotsi	131	6,8	6,9	6,6
Yhteensä	1933	100,0	100,0	100,0
LÄÄNI	n	%	naiset, %	miehet, %
Etelä-Suomen lääni	827	42,9	42,8	43,0
Länsi-Suomen lääni	674	35,0	35,5	34,5
Itä-Suomen lääni	185	9,6	9,6	9,6
Oulun lääni	193	10,0	9,0	11,0
Lapin lääni	47	2,4	3,0	1,9
Yhteensä	1926	100,0	100,0	100,0
KUNTATYYPPI	n	%	naiset, %	miehet, %
Pääkaupunkiseutu	422	21,8	23,9	19,8
Kaupunkimainen	929	48,1	50,3	45,8
Taajaan asuttu	311	16,1	13,6	18,5
Maaseutumainen	271	14,0	12,2	15,9
Yhteensä	1933	100,0	100,0	100,0
PERHEMUOTO	n	%	naiset, %	miehet, %
Vanhempien/vanhemman/muun huoltajan luona asuva	719	37,2	31,2	43,2
Yksin asuva (myös soluasunto)	440	22,8	21,8	23,7
"Kimppakämpässä" ystävien tai sisarusten kanssa	59	3,1	3,9	2,2
Yksinhuoltaja	14	0,7	1,2	0,2
Avio- tai avoliitossa, lapseton	440	22,8	25,9	19,6
Avio- tai avoliitossa, lapsia	256	13,2	15,5	11,0
Muu perhemuoto tai ei vastausta	5	0,3	0,4	0,1
Yhteensä	1933	100,0	100,0	100,0
OPISKELU	n	%	naiset, %	miehet, %
Peruskoulussa	152	14,9	14,9	14,9
Lukiassa	220	21,6	23,1	19,9
Toisen asteen ammatillisessa	186	18,2	14,1	22,5
Ammattikorkeakoulussa	184	18,0	18,4	17,7
Yliopistossa	229	22,5	24,3	20,5
Mualla	49	4,8	5,2	4,4
Yhteensä	1020	100,0	100,0	100,0
KOULUTUS	n	%	naiset, %	miehet, %
Vain ylioppilastutkinto	490	26,7	28,0	25,4
Vain ammatillinen perustutkinto	434	23,6	16,4	30,6
Ammattikorkeakoulututkinto	202	11,0	15,1	7,1
Yliopistotutkinto	126	6,9	9,2	4,6
Ei mitään edellä mainituista	584	31,8	31,2	32,4
Yhteensä	1836	100,0	100,0	100,0
PÄÄASIALLINEN TOIMINTA	n	%	naiset, %	miehet, %
Koululainen tai opiskelija	946	48,9	50,9	46,9
Palkkatyössä	733	37,9	35,6	40,2
Yrittäjä	49	2,5	1,4	3,6
Työtön tai lomautettu	80	4,1	3,6	4,7
Muu	125	6,4	8,3	4,6
Yhteensä	1933	99,9	99,9	100,0
TYÖSUHTEEN LUONNE	n	%	naiset, %	miehet, %
Täysipäiväinen ja vakainainen	495	48,0	36,0	59,5
Täysipäiväinen määräaikainen	192	18,6	22,6	14,7
Osa-aikainen vakainainen	147	14,2	17,9	10,7
Osa-aikainen määräaikainen	188	18,2	22,6	13,9
EOS	10	1,0	0,8	1,1
Yhteensä	1032	100,0	100,0	100,0

SAMMANDRAG

Delegationen för ungdomsärenden ger sedan 1994 årligen ut publikationsserien Ungdomsbarometern. I den redogörs för värden och attityder hos finländska ungdomar i åldern 15–29 år. Sedan 2004 har Ungdomsbarometern utarbetats i samråd med Ungdomsforskningsnätverket. Ungdomsbarometern 2008 baserar sig på 1 933 telefonintervjuer som Taloustutkimus gjorde i april-maj 2008. Genom att jämföra resultaten med tidigare publicerade barometrar fås uppföljningsinformation om hur de ungas attityder har förändrats sedan 1994. Tidsperioden är tillräckligt lång för att faktiska trender ska kunna observeras.

Valet av årets huvudtema för Ungdomsbarometern har inspirerats av höstens kommunalval och är de ungas förhållande till kommunen och lokal påverkan. Temat kommun omfattar endast cirka halva publikationen därför att ett stort antal av de ämnesområden som tidigare har ingått i Ungdomsbarometern också har tagits med. Ungdomsbarometern omfattar alltså inte bara aktuella, eller på annat sätt viktiga, nya teman utan också kärnområdet för barometern, d.v.s. observation av förändringar.

Plötsliga förändringar i de ungas värden och attityder är sällsynta. Det är naturligt att förändringar och trender intresserar, de bör dock inte komma i vägen för det faktum att de ungas värden i allmänhet är relativt stabila. Som exempel kan nämnas att när de unga tillfrågas om hur viktiga olika saker är för dem i livet förefaller det utifrån svaren som om det knappt alls har skett några förändringar under det här årtiondet. Det allra viktigaste för de unga är fortfarande den tid som de tillbringar med familjen och övriga närstående, genast därefter kommer den tid som de tillbringar med vänner och kamrater. Cirka fyra av fem anser att båda är mycket viktiga. I praktiken anser alla att de är åtminstone ganska viktiga.

De största förändringarna observeras i de

värderingar som unga har i fråga om betydelsen av att kämpa för att få en bra och uppskattad samhällselig position. År 2000 ansåg var tionde att det här är mycket viktigt, i år var femte. Jämfört med tidigare år anser också allt fler att det är viktigt att vara aktiv i olika samhällsorganisationer.

Enligt undersökningen har organisationsverksamheten således blivit allt viktigare. De ungas konkreta engagemang i planering av det egna bostadsområdet, och påverkan av de tjänster som tillhandahålls där, håller också på att tillta. De unga tar mer än tidigare kontakt med tjänsteinnehavare, undertecknar vädjanden och deltar i parti- och boendeföreningsverksamhet. En del av förändringarna beror uppenbarligen på det att internet har blivit vanligare, och att den har utvecklats till en ny påverkningssarena.

I den andra frågeserien om deltagande undersöktes inte deltagandet i egentlig mening utan de ungas färdighet att göra olika saker. De unga vill helst engagera sig genom att underteckna olika vädjanden eller adresser, delta i strejker, skriva insändare och ansluta sig till betalnings- eller köpbojkotter. Villigheten att påverka genom de här olika medlen håller dessutom på att öka. Av alla de verksamhetsformer som togs upp i undersökningen var det bara allmänna demonstrationer som de unga inte längre är så intresserade av att delta i. En attitydförändring gentemot partiverksamhet bör också noteras. För tio år sedan uppgav cirka en tredjedel av de unga att de kanske eller med säkerhet var villiga att ansluta sig som medlem till ett politiskt parti. Nu uppgår andelen redan till närmare hälften. Viljan att överväga en kandidatur har också ökat kraftigt. Förändringarna stärker den trend som även har iakttagits i tidigare barometrar i fråga om att de ungas attityd till partiverksamhet och annan konventionell politik håller på att utvecklas i en positiv riktning.

När de unga tillfrågas om intresset för politik får man däremot en relativt annorlunda bild. Intresset för politik ökade stegvis i de under-

sökningar som gjordes på 1990-talet. Intresset har dock börjat sjunka under det här årtiondet. För närvarande uppgår 43 procent av de unga att de åtminstone i någon mån är intresserade av politik. Nästan lika många (35 procent) är bara en aning intresserade och andelen av dem som inte är alls intresserade är större än någonsin hittills, d.v.s. 22 procent. Den påtagligaste förändringen jämfört med den föregående barometern är att andelen unga som inte är alls intresserade av politik har ökat klart. Andelen unga som är intresserade av politik är i sin tur så gott som oförändrad. Det är viktigt att följa de ungas intresse eller ointresse för politik. På samma gång bör man dock komma ihåg att det här inte ger upplysningar om hur de unga upplever politiken, och inte heller om hur intresset kan komma till utlopp i handlingar.

Eftersom kommunalvalet är i antågande klarades också de ungas intresse för kommunalpolitik. Intresset ligger på en klart lägre nivå än intresset för politik överlag och är något lägre än i den undersökning som gjordes för tio år sedan. Det finns många osäkerhetsfaktorer i fråga om hur de här trenderna, som även sinsemellan står i konflikt med varandra, slutligen kommer att synas i röstningsaktiviteten under höstens val. På grundval av den information som undersökningen ger vid handen går det inte att direkt sluta sig till något om röstningsaktiviteten. Själva valet är också förknippat med olika faktorer som på förhand inte går att beakta ens i de allra bästa kalkylerna. Utifrån resultaten från Ungdomsbarometern 2008 går det dock att med försiktighet förutspå en lindrig ökning i de ungas röstningsaktivitet.

Oron för att de unga låter bli att rösta har till en del satt fart på en diskussion om att ta i bruk möjligheten att rösta via internet. Utifrån de ungas egna bedömningar förefaller det som om röstningsaktiviteten kommer att öka om möjligheten att rösta via internet realiserar. Över hälften tror att deras egen röstningsaktivitet ökar och i praktiken finns det ingen som tror att möjligheten att rösta via internet skulle ha

en negativ effekt på den egna röstningsnivån. De unga anser att möjligheten att rösta via internet framför allt kommer att ha en gynnsam effekt på röstningsaktiviteten hos andra ungdomar: över 90 procent anser att röstningsaktiviteten kommer att öka.

De ungas delaktighet i samhället är ett komplex som omfattar mycket mer än bara oron för röstningsaktiviteten, vilken väcks inför ett val. I Ungdomsbarometern utreddes även de ungas erfarenheter av faktiska möjligheter att påverka olika ärenden på bostadsorten. Resultatet är inte alltför uppmuntrande. På en femgradig bedömningsskala ger färre än en av fem betyget fyra eller fem. En dryg tredjedel av ungdomarna anser att deras möjligheter att påverka motsvaras av en medelmåttig trea. Rentav 42 procent anser att deras faktiska möjligheter att påverka inte ens motsvarar en trea. De ungas erfarenheter av hur beslutsfattarna i den egna kommunen eller staden förhåller sig till unga som påverkare är inte smickrande. Endast var sjätte uppgår att beslutsfattarna anser att de unga är viktiga diskussionspartner eller påverkare i alla eller nästan alla ärenden. Var tionde är av den åsikten att unga aldrig tas på allvar som påverkare i olika frågor. Det är viktigt att de här resultaten uppmärksammas därför att om den unga själv får uppleva att han eller hon kan påverka genom sina åsikter, kommer detta av allt att döma att ha en stor effekt på utvecklingen till en aktiv medborgare.

Vid sidan om påverkningsrelaterade frågor utreddes även de ungas ställningstaganden avseende innehållet i kommunalpolitiken. Andelen unga som är redo för en höjning av kommunalskatten om medlen används för att främja de tjänster som kommunen tillhandahåller har ökat från en fjärdedel i undersökningen 1996 till 45 procent. Majoriteten av de unga är också av den åsikten att kommunerna själva bör tillhandahålla merparten av de mest centrala välfärdstjänsterna. En stor förändring jämfört med en kommunundersökning som gjordes för drygt tio år sedan i anslutning till det här

ämnesområdet är att de unga håller på att bli alltmer kritiska till att kommunerna konkurransutsätter sina tjänster. År 1996 ansåg två av tre att det är bra att kommunerna konkurrerar med privata tillhandahållare av tjänster, nu har andelen sjunkit till 40 procent.

Ett tänkesätt som accentuerar samhällets roll avspeglas även i hur de unga placerar sig på den politiska axeln vänstern-högern. År 1996 identifierade sig 12 procent av de unga i ålder 18–29 år med dem som stod långt till vänster, andelen uppgår nu till 23 procent. Att de ungas samhälleliga ståndpunkter har flyttats till den vänstra flygeln kommer dock egentligen inte till synes i partistödet, åtminstone inte när det gäller sympatierna för traditionella vänsterpartier. De grönas uppsving passar dock bra in i bilden eftersom de unga som ställer sig bakom de gröna uppger sig höra hemma längre till vänster än de som stödjer SDP. I själva verket uppger 15 procent av dem som ställer sig i närheten av SDP att de snarare är högerinriktade. Av alla som deltog i undersökningen placerar sig något fler bland högern än vänstern.

Ett sätt för att mäta om kommunen har skött sina uppgifter på ett framgångsrikt sätt är att fråga hur bra det är att bo och leva i kommunen. De ungas inställning till den egna kommunen har blivit positivare. Enligt undersökningen anser redan nu 60 procent att den egna kommunen är bättre än det genomsnittliga. De bästa betygen fick stadsmässiga kommuner, framför allt i huvudstadsregionen, och universitetsstäder.

I undersökningen klarades även hur nöjda de unga är med enskilda tjänster. De unga är mest belåtna med biblioteken, skolorna och motions- och idrottstjänsterna. De är däremot inte så nöjda med socialbyråerna, arbetsförmedlingen och Folkpensionsanstalten. De allra nöjdaste bor i städer framför allt i huvudstadsregionen. Skillnaderna jämfört med landsortskommunerna med tanke på nöjdhet påträffas särskilt i fråga om kulturrelaterade tjänster och kollektivtrafik.

Frågor relaterade till tjänster inom ungdomsväsendet besvarades endast av dem som var under tjugo år eftersom genomsnittsåldern hos dem som brukar tjänster inom ungdomsväsendet är klart lägre än hos den totala målgruppen för Ungdomsbarometern. Enligt undersökningen finns det mest missnöje i anslutning till nätverksungdomsarbete och de ungas möjligheter att påverka. De unga är mycket nöjda med utflykter, läger och evenemang, ungdomsarbetare och ungdomslokaler. Frågan som gällde ungdomsarbetarna delades ytterligare in i två delar: omfattning och verksamhet. En viktigt iakttagelse är att de unga är klart nöjdare med den verksamhet som ungdomsarbetarna bedriver än med antalet ungdomsarbetare.

För att få reda på hur viktigt det är med tjänster inom ungdomsväsendet ställdes det direkta frågor samtidigt som korrelationer mellan enskilda tjänster och den totala nöjdheten räknades ut. Angelägenhetsordningen är densamma oberoende av om det ställs direkta frågor eller om resultatet räknas ut från svaren: ungdomslokaler och ungdomsarbetare har största prioritet. De unga anser också att det är viktigare än för sex år sedan att serviceformer tillhandahålls i hemkommunen. Utifrån detta går det antagligen att dra den slutsatsen att dagens unga är mer benägna än tidigare att lägga vikt vid tjänster inom ungdomsväsendet och kommunala tjänster med inriktning på de unga. Betydelsen av att det finns ungdomsarbetare, möjligheter till att använda internet, lokaler för fritidssysselsättning och ungdomsfullmäktige har ökat kraftigt.

De unga känner en stark samhörighet med familjen och vänskapskretsen. Därefter följer samhörigheten med släkten, skol-/arbetskollektivet och det finländska samhället. Övriga kollektiv ligger klart efter de här. Jämfört med situationen för fyra år sedan känner de unga numera mindre samhörighet med merparten de sociala kollektiv som räknas upp i undersökningen. Samhörighetskänslan i fråga om olika hobbyklubbar och övriga föreningar som

ordnar fritidssysselsättning är i sin tur stor. Den regionala samhörighetskänslan har dock avtagit i förhållande till såväl bostadskollektiv, stadsdel eller by, stad eller kommun som ett visst område i landet.

De ungas upplevelser av osäkerhet och otrygghet är relaterade till de stora frågorna om klimatförändring och energitillförsel. De största av de osäkerhetsfaktorer som mer direkt är förankrade i egna och närståendes möjligheter att klara sig är den egna utkomsten och familjemedlemmarnas trygghet och välfärd. De unga känner mindre osäkerhet inför merparten av de frågor som togs upp för fyra år sedan. Enligt undersökningen har oron för det världspolitiska läget och otryggheten i det egna bostadsområdet

minskat. Osäkerhetskänslan som har att göra med klimatförändringen, som beror på människan, har ökat mest.

För att klarlägga de ungas framtidstro fick de som deltog i undersökningen svara på hur optimistiska eller pessimistiska de är i förhållande till framtiden. De unga är mer positivt inställda till sin egen framtid (optimistiska 87 procent) än till Finlands framtid som hemland (optimistiska 74 procent). Enligt undersökningen är de som var under trettio år redan betydligt mera pessimistiskt inställda till den globala framtiden överlag, endast en fjärdedel ser optimistiskt på framtiden. Den centrala frågan även i det här sammanhanget är på vilket sätt oron för världsläget får utlopp i handlingar.

ABSTRACT

The Youth Barometer is an annual publication surveying the values and attitudes of Finnish young people 15–29 years of age. The Youth Barometer series has been published since 1994 by the Advisory Council for Youth Affairs. Since 2004 the Barometer has been made in cooperation with the Finnish Youth Research Network. The 2008 Youth Barometer is based on 1,933 telephone interviews carried out in April–May of 2008 by Taloustutkimus Oy, a Finnish market research company. Comparing this year's results with the results of earlier Youth Barometer surveys provides follow-up data on the changes in youth attitudes since 1994, a sufficiently long time span for identifying real trends.

The main theme of this year's Youth Barometer was inspired by the upcoming municipal elections and focuses on the relationship young people have with their municipality and their appraisal of the extent of their influence locally. The municipal theme of the publication comprises only half of the publication, however, as numerous permanent themes appearing regularly in the series are also considered. In this way, timely and otherwise important new subjects are supplemented by the key scope of the Barometer, namely the observation of changes.

Sudden changes in youth values and attitudes are rare. It is natural that changes and trends are of interest, but this should not obscure the fact that, in general, the values of young people are quite stable. An example of this is how young people have ranked different matters in terms of importance in their lives: not once in the last decade has this ranking changed. Spending time with family and close relatives remains the most important issue for young people, followed immediately by time spent with friends and acquaintances. Four out of five of the respondents felt that these two matters were of primary importance, and virtually all of the respondents felt that they were at least

somewhat important in their lives.

The greatest changes in youth values are observed in the young people's appraisal of the importance of working for the good and betterment of society. While every tenth respondent felt that this was very important in 2000, now every fifth respondent felt this way. More young people than ever before feel that active work in organisations in society is important.

Work for local organisations is not just considered important in theory; it is matched by a real increase in youth participation influencing the planning and services of their neighbourhood. Young people are now more likely to contact authorities, sign appeals, and participate in political party activities and residential associations. It is probable that some of these changes can be attributed to the increasing prevalence of the Internet as a new arena for facilitating participation.

Beyond participation itself, another series of questions in the survey determined the readiness of young people to engage in various kinds of activity. Respondents were prepared to sign an appeal or petition, go on strike, write letters to the editor, and engage in trade and consumer boycotts. The readiness for all these means of participation is increasing. Out of all the activities polled for, only the readiness for participating in a public demonstration was on the decrease. What is also notable is a shift in attitudes towards political parties. Whereas ten years ago about one third of young people were 'perhaps' or 'certainly' willing to be a member of a political party, this figure has now increased to almost half. The readiness to consider standing for political office has also increased considerably. All these changes reinforce the trend noted in earlier Youth Barometers: that young people have an increasingly positive attitude towards activism in political parties and other conventional politics.

By contrast, the responses regarding the interest of young people in politics show a different picture. In the 1990s, interest in politics

increased from one survey to the next, but in this decade the trend has peaked. At the moment, 43% of young people are at least 'somewhat interested' in politics. Nearly as many (35%) are only a little interested, and the percentage of those who are not interested at all is the highest ever measured (22%). Indeed, the most notable change compared with the previous survey is the increase in the percentage of those not interested in politics at all, while the percentage of those interested in politics has remained just about the same. It is important to monitor how interested (or not) young people are in politics, but we must remember that this says nothing about how young people view politics or about how the existing interest could be channelled into political activism.

As this is a municipal election year, the survey explored young people's interest in municipal politics, which turned out to be clearly lower than interest in politics in general, and slightly lower than the same figure ten years ago. How these apparently conflicting trends manifest themselves in voter turnout in the local elections in the autumn is uncertain for many different reasons. Survey results do not directly translate into voter turnout, and elections involve factors that not even the best calculations can account for. However, the results of the Youth Barometer allow for a cautious prediction of a slight increase in voter turnout among young people.

Concern for young people not voting is one factor fuelling the debate on online voting. Young people themselves estimate that if online voting were introduced, voter turnouts would increase. More than half think that they themselves would vote more frequently, and virtually no one believes that online voting would decrease their voting frequency. Also, more than 90% of respondents believe that online voting would improve the voting frequency of young people other than themselves.

Social participation by young people involves much more than just pre-election con-

cerns about how or whether young people vote. The Youth Barometer also explored young people's experiences of whether they have been able to make a genuine difference in their local community. The results are not encouraging. Responses were given on a scale of 1 to 5, and top scores of 4 or 5 were given by fewer than one in five respondents. About one in three gave a 3 in response to whether they have been able to influence things in their community, but a huge 42% considered that they have no influence at all. Young people are also not very impressed with how seriously decision-makers in their city or municipality take young people. Only one in six respondents believed that decision-makers see young people as seriously worth talking to or as partners in decision-making in some or all matters. One in ten feel that young people are not taken seriously in any matters. These results should be noted well, because growing into an active citizen requires that young people feel that their opinions matter.

In addition to influence, young people were also asked about their views on the content of municipal policy. The percentage of young people who would accept an increase in municipal tax if the money were put into improving local services has increased from one in four in 1996 to 45%. The majority of young people also feel that a municipality should produce its principal welfare services itself. Related to this is the fact that compared with a municipal survey ten years ago attitudes are now much more critical about putting local services to competitive tender. In 1996, two out of three young people considered it favourable for the local authority to compete with private service providers, but this figure has now dropped to 40%.

Increased focus on the role of society is also apparent in how young people view themselves on the political left-right axis. In 1996, 12% of people aged 18 to 29 placed themselves at the left edge of the continuum; this figure is now 23%. The shift of young people's social attitudes towards the left has scarcely manifested itself in

the support of parties, however, at least not in the ratings of the traditional left-wing parties. The increase in importance of the Greens does fit this pattern, however, since young people who support the Greens are generally more left-leaning than those who support the Social Democratic Party. Actually, 15% of those identifying themselves with the SDP actually consider themselves more right-wing than left-wing. Out of all respondents, slightly more place themselves at the right end of the left-right axis than at the left end.

One way of measuring how well the local authority is performing its duties is to ask respondents how good a place the municipality is to be in and live in. The evaluations given by young people to their home communities have clearly improved, as now 60% consider their own municipality better than average. The highest scores went to cities and urban municipalities, above all those in the Helsinki Metropolitan Area and university cities.

Young people were also polled regarding individual local services. Respondents were the most satisfied with libraries, schools and sports services. Users of social welfare offices, employment offices and the Social Insurance Institution were less pleased. Here, too, the most satisfied respondents were found in cities, above all in the Helsinki Metropolitan Area. The greatest differences in satisfaction between rural municipalities and cities were in cultural services and public transport.

Only respondents aged under 20 were asked about youth services, because the average age of youth services users is considerably lower than the average age of Youth Barometer respondents. The most dissatisfaction was expressed with on-line youth services and young people's potential for influence. Respondents were more satisfied with excursions, camps, youth workers and facilities for young people. The question regarding youth workers was divided into two parts: the number of workers and their activities. It is an important observation that what youth workers

do is clearly more important to respondents than how many of them there are.

The importance of youth services was explored both through a direct question and by calculating the correlation between satisfaction with individual services and overall satisfaction. Both question and calculation revealed the same priority: facilities for young people and youth workers are the most important. Young people also consider it more important now for nearly all services to be available in their home municipality than they did six years ago. The likely conclusion is that youth work and local services aimed at young people in general are considered more important now than before. The importance of youth workers, Internet access, leisure-time premises and youth councils has increased particularly sharply.

Young people feel a strong affinity with their family and friends, followed by affinity with their extended family, school or workplace community and Finnish society. Other communities in the survey trail clearly behind these in terms of level of affinity. Compared with four years ago, the level of affinity with nearly all of the social units polled for has decreased, especially with regard to hobby clubs and other leisure-time associations. Regional affinity has also decreased with regard to local community, city district, village, city, municipality and region.

The greatest issues of uncertainty and insecurity voiced by young people had to do with big issues such as climate change and energy sufficiency. The greatest such issues involving their own situation and that of their families were their own income and the safety and welfare of their family members. Young people now feel less insecure about most of the things in the survey than four years ago, particularly with regard to world politics and insecurity in their own living environment. The greatest increase in insecurity was observed in the issue of climate change due to human activities.

The confidence of young people in the future was gauged by asking how optimistically or

pessimistically they view the future. Respondents were more positive about their personal future (87% optimistic) than about the future of Finland as a place to live (74% optimistic). Their view of the future of the world was considerably bleaker, with only one in four being optimistic. Here, too, the principal question in the light of the results is how to translate concern for the state of the world into action.

Nuorisobarometri 2008:n pääteemana on ajankohtaisesti nuorten suhde kuntaan ja paikalliseen vaikuttamiseen. *Mitä kuuluu?* pureutuu kuulemisen, kuuntelemisen ja kuulumisen kysymyksiin kunnissa: 1933 nuorta kertoo kuulumisia omasta arjestaan, arvoistaan ja asenteistaan.

Mitä kuntaan kuuluu? Nuoret purkavat käsityksiään siitä, millä tolalla nuorten asiat kunnassa ovat, missä nuoret viettävät arkista aikaansa, ja miten tyytyväisiä he ovat paikallisiin palveluihin – olipa kyse kunnan ja järjestöjen tai nuorten omaehtoisesta toiminnasta.

Miten vaikuttaminen kuuluu? Mihin nuorten huuto kuuluu kunnissa, ja vastaako siihen kukaan? *Mihin kuulut?* Nuoret kertovat lisäksi siitä, mihin he tuntevat yhteenkuuluvuutta ja mistä he näkevät jäävänsä syrjään.

Kunta-teeman lisäksi barometri tarjoaa tietoa pysyvistä perusteemoista, kuten työ ja koulutus, tulevaisuus, turvattomuuden kokemukset ja sosiaalinen elämä. Uutuutena mukana on nuorisotalan toimijoiden puheenvuoroja erikoisteemoista, jotka raottavat nuorten arkisen vaikuttamisen käytäntöjä ja haasteita.

OPETUSMINISTERIÖ

NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

NUORISOASIAIN NEUVOTTELUKUNTA

ISBN: 978-952-485-585-3

ISSN 1458-8110